

Riksdagens protokoll 1996/97:49

Torsdagen den 19 december

Protokoll
1996/97:49

Kl. 9.00 – 20.46

1 § Val av en riksdagens ombudsman

Anf. 1 BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Justitieombudsmannen Stina Wahlströms mandatperiod utgår den 31 december 1996. Stina Wahlström har meddelat att hon på grund av sjukdom inte vill komma i fråga för omval. Med anledning därav har konstitutionsutskottet berett frågan om val av en ny justitieombudsman.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden fr.o.m. den 1 mars 1997 till dess nytt val har genomförts under fjärde året därefter till justitieombudsman väljer advokaten Suzanne Knöös.

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed – för tiden fr.o.m. den 1 mars 1997 till dess nytt val genomförts under fjärde året därefter – till

justitieombudsman
Suzanne Knöös

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 13 december.

3 § Meddelande om arbetsplenum fredagen den 20 december

Andre vice talmannen meddelade att meddelande om arbetsplenum *fredagen den 20 december* delats ut till kammarens ledamöter.

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Finansutskottets betänkanden 1996/97:FiU2–FiU5 och FiU19
Skatteutskottets betänkanden 1996/97:SkU13 och SkU14

5 § Utgiftsområde 17 – Kulturpolitik, m.m.

Föredrogs
Kulturutskottets betänkande 1996/97:KrU1
Kulturpolitik, m.m. (utgiftsområde 17) (prop. 1996/97:3 och 1996/97:1 delvis)

Allmänt

Anf. 2 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Det är med tillfredsställelse jag konstaterar att kulturministern befinner sig i kammaren i dag. Annorlunda har ju tidigare för- sports, varför jag hoppas att kulturministern kommer att övervara dagens debatt och svara på de frågor som vi från flera håll har att ställa till henne.

Låt mig först konstatera att ett enligt utskott finner det olyckligt att budget- och kulturpropositioner har lagts fram samtidigt. Det har avgjort försvårat utskottsarbetet, som måst ske under ytterst begränsad tid. En av huvudtankarna bakom budgetreformen var dock att höstens arbete skulle koncentreras på budgetpropositionen, medan riktlinjer och lagstiftningspropositioner skulle behandlas under resten av året. Ansvar för att otillräckligt med tid ställts till förfogande åvilar regeringen.

Moderata samlingspartiets kulturpolitik syftar till kulturell mångfald och möjlighet för den enskilda människan att välja i ett kulturutbud av hög kvalitet. 75 % av de medel som satsas på kultur kommer från de enskilda människorna. Stat, kommun och landsting står tillsammans för 75 %. Kulturpolitikens uppgift är enligt vår syn att främja kvaliteten i utbudet, inte styra till vissa områden för att binda människor till sig. Kulturen har ett värde i sig, ett värde som kopplas till den enskildes val. Trots att 75 % av medlen kommer från enskilda människor är samhällets satsningar viktiga, avgörande för vissa kulturinstitutioner.

Fru talman! Jag vill redan nu yrka bifall till den moderata reservationen nr 1. Vi moderater står givetvis bakom alla de reservationer där vi finns med, men för tids vinnande kommer vi inte att yrka bifall till mer än reservation 1.

I den statliga utredningen *Kulturpolitikens inriktning*, som ligger till grund för propositionen, presenterar en enig utredning förslag till nya kulturpolitiska mål. Som portalmening föreslog utredningen enligt följande: "Kulturen ger människan glädje, insikter, många uttrycksmöjligheter och ett rikare liv."

Följande mål enades vi sedan om:

- värna yttrandefriheten och ge reella yttrandemöjligheter,
- verka för delaktighet och stimulera eget skapande,
- främja konstnärligt förnyelse och kvalitet,
- ta ansvar för kulturarven och främja ett positivt bruk av dem,
- ge kulturen förutsättningar för att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället.

Tyvärr försvann den uttrycksfulla och positiva portalmeningen i propositionen. Detta innebär en försvagning enligt vårt sätt att se och visar enbart på politisk klåfingrighet och återställarlusta.

Även i övrigt har utredningens eniga förslag ändrats. Den viktigaste återställaren här utgörs av återinförandet av formuleringen att ”motverka kommersialismens negativa verkningar”. En viss förbättring av propositionsförslaget har majoriteten faktiskt åstadkommit, men vi moderater kan inte bifalla formuleringen ”de negativa verkningarna av kommersialismen”. Dessa är värdeord som ofta används på ett felaktigt sätt. Vad är kommersiellt? Jo, så bra att det betalar sig självt på en öppen marknad. Att vara kommersialiserat, dvs. tillkommet enbart för att tjäna pengar, är däremot något helt annat. Normal affärsverksamhet i sig är varken ond eller god. Den förutsätter en säljare och en köpare. Om inte båda är nöjda blir det ingen affär.

Med ökade internationella kontakter bl.a. genom vårt medlemskap i FN, EU och Europarådet får de svenska kulturarven särskild betydelse för oss och blir en fast förankrad grund när impulser och mönster från omvärlden når oss. Vi moderater menar att alla i vårt land skall kunna utöva sin kultur så länge den inte står i strid med grundläggande värderingar i vårt samhälle.

Fru talman! Museifrågorna har i stort kommit på Jan Backmans lott, varför jag kommer att inskränka mig till att tala om den beramade museiflytten från Stockholm. Under mina snart 18 år i denna kammare har jag aldrig konfronterats med ett så bristfälligt underbyggt förslag från regeringen. Det i vår grundlag inskrivna beredningstvånget har inte uppfyllts. Information från berörda institutioner har inte inhämtats. Utskottets krav på fullödighet i förslaget, som ligger till grund för vårt arbete, har inte uppfyllts. Vi har därför anmält frågan till konstitutionsutskottet för granskning. Någon gång i maj får vi se resultatet.

Flyttas, flyttas ej. Flyttas, flyttas ej. Informationen från kulturministern har varit högst svävande. Hon har talat om en idé. En osmält idé, skulle jag vilja säga. Men efter en idé bygger utskottet inte ett betänkande, fattar inte riksdagen ett beslut. Beskeden från Ulvskog har varierat från medium till medium, från dag till dag. Inte fick jag något svar från kulturministern på min fråga vid torsdagsfrågestunden hur det kunde komma sig att just de sidor som rörde denna fråga hade försvunnit när propositionen gick ut till institutioner för delning. Kanske jag kan få svar på den här och nu av Marita Ulvskog. Såvitt jag blivit rätt underrättad har respektive museichefer aldrig tidigare upplevt att sidor blivit urrivna.

I det förslag till skrivningen som den 7 oktober lades fram av Socialdemokraterna och Vänsterpartiet stod att ”betydande delar av den berörda museiverksamheten skall vara kvar”. Vad innebär betydande delar? Är det 50, 40 eller 30 %? Jag vet inte, ingen vet.

Organisationskommittén skulle få i uppdrag att se hur museilokalerna i Stockholm skall disponeras. Vad innebär disponeras? Hur? Vad? Vilka skall vara kvar och vilka försvinner?

Så sent som i går fick jag i min hand ett pressmeddelande från den 12 december beträffande organisationskommitténs direktiv. Samma formuleringar om betydande delar och disposition av museilokaler återfinns i detta. Jag kan således bara konstatera att hotet mot Östasiatiska museet, Medelhavsmuseet och Folkens museum – etnografiska kvarstår. Socialdemokraternas och Vänsterpartiets företrädare må sedan försöka mörklägga fakta så mycket som de förmår.

Prot. 1996/97:49
19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

Samarbetet med Statens konstmuseer, vilket avsevärt sänker kostnaden för Östasiatiska museet, med Stockholms universitet, med Historiska museet och med forskning, såväl inom som utom landet, lider stor skada. Museiutredningens ordförande, socialdemokraten Bengt Sävje-Söderbergh förskräcktes inför idén och trodde sig, enligt tidningarna, se en kostnad på uppemot miljarden innan förslaget eventuellt hade förts i hamn. Var tar man dessa pengar ifrån? Jag skulle vilja säga till kulturministern: Tänk om! Det är inte för sent.

Däremot vill jag säga att ett enigt utskott stöder pengar till Etnografiska museet i Göteborg.

För att ytterligare bidra till mångfalden i kulturutbudet har vi föreslagit vad vi kallar en dubbleringsfond för kulturella ändamål. Statligt stöd skall utgå med samma belopp som enskilda institutioner, donatorer, testamentsgivare och gåvogivare har bidragit med – därav benämningen dubbleringsfond. I inledningsskedet föreslår vi 100 miljoner från statens sida.

Väsentligt är naturligtvis att fonden inte skall bidra till verksamheter som erhåller offentligt stöd. Fondens ändamål skall vara nyskapande och skapa pluralism. Sökande kan vara såväl enskilda konstnärer som institutioner, föreningar m.fl.

För bara några år sedan var såväl Socialdemokraterna som Vänsterpartiet ytterst negativa inför sponsring för kulturändamål. Näringslivets medverkan i kulturevenemang misstänkliggjordes, tyvärr. Man befarade i onödan, tycker jag, företagens intrång i det fria skapandet. Men synen på sponsring har förändrats allteftersom resurserna i samhället har minskat, och det välkomnar vi.

Socialismens inställning till företagande står tydligen inför en omvandling. Ibland vill man t.o.m. framstå som de medelstora och små företagens speciella beskyddare. Det låter bra men klingar dock falskt i mina öron. Att tjäna pengar är ju fortfarande misstänkt. Men hur i all världen skall man kunna hålla liv i ett företag och skapa arbetstillfällen utan att tjäna pengar?

Problemen med sponsring nu är dock inte, som många tror, skattelagstiftningen i sig. Nej, det är snarare tolkningen av skattereglerna från myndigheternas sida som är oklar. I en interpellationsdebatt för någon månad sedan var skatteminister Östros och jag eniga om detta. Jag förutsätter att skatteministern har vidtagit eller kommer att vidta åtgärder för att förbättra tolkningskunskaperna på myndighetshåll.

Tillsammans med Folkpartiet har vi en reservation beträffande stiftelsen Framtidens kultur, som är en självständig juridisk person med syfte att främja ett vitalt kulturliv i Sverige. Inkomna bidragsansökningar prövas av minst två instanser. Vid bedömningen medverkar t.ex. Kulturrådet, Riksarkivet och Riksantikvarieämbetet. Men väsentligt är, fru talman, att medlen inte går till sådant som inte ryms inom vederbörande myndigheters budgetar.

Framtidens kultur har nu verkat i två år. Det är med glädje jag kan konstatera att den tycks gå fri från den klåfingrighet som har drabbat övriga stiftelser, bildade av löntagarfondspengar. Detta kanske vi skall tacka Carl Thams frånvaro på området för.

Just i dagarna beslutar stiftelsen om bidrag i storleksordningen 80 miljoner kronor och är således den kraftfulla fria resurs för de som arbe-

tar med konstnärligt skapande som avsågs av de borgerliga partierna och regeringen vid bildandet. Särskilt bör betonas att det inte minst är ungdomar som får del av dessa medel.

Fru talman! 1995 stiftades Kulturarv utan gränser, en stiftelse med rötter i den tragiska konflikten på Balkan. Initiativtagare är förra riksan-tikvarien Margareta Biörnstad och beskyddare är Prinsessan Christina, fru Magnusson. Syftet är att skapa opinion och engagemang för ett ge-mensamt mänskligt kulturarv och att medverka till bevarandet av kulture-gendom i områden som drabbas av konflikter, katastrofer eller hot av annat slag. Jag skall citera en av stiftelsens programskrifter: "Att rasera kulturbyggnader är bara ett annat sätt att skada människor." Vi minns alla bron i Mostar och dess betydelse för människorna där. Kulturarv utan gränser är värd all uppmärksamhet.

Till slut, fru talman, ett par ord om kulturhuvudstadsåret 1998, som förhoppningsvis skall bli ett år då Stockholms och hela landets kultur skall visa hela omvärlden vad vår gemensamma svenska kultur är och vad den står för. Denna för hela landet gemensamma inriktning kommer att främja samverkan mellan huvudstaden och övriga landet långt efter 1998. Den i många sammanhang diskuterade stockholmsfientligheten minskar förhoppningsvis. Stockholm är allas vår huvudstad.

Samtidigt bör denna uppmärksamhet också kunna bidra till bättre marknadsföring av svenskt kunnande och svenska produkter. Arbetet med planeringen följer, enligt vad jag har förstått, den uppgjorda planeringen. Det är bara att önska alla som deltar lycka till.

Tack, fru talman!

Anf. 3 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Kulturen är själva grunden för mänsklig utveckling, de-mokrati, samhörighet och mänsklig värdighet. Så långt vi kan se tillbaka har människan funderat över tillvaron, varifrån vi kommer och varthän vi är på väg. Man har uttryckt sig på olika sätt i bild och senare i skrift och berättelser. Man har prytt sina bostäder och bruksföremål. Även utan en enda krona i anslag, kommer människor alltid att på något sätt ägna sig åt kulturell verksamhet. Huvuddelen av kulturutgifterna betalas i dag av de enskilda människorna. Men det innebär ju inte att samhället inte behöver satsa på kultur – tvärtom. All statistik visar på sambandet mellan utbild-ning och deltagande i kulturlivet, att människor med högre utbildning har ett mycket flitigare deltagande. För oss i Centerpartiet är det självklart att alla människor skall ha förutsättningar till ett rikt kulturliv, oavsett ut-bildning och bostadsort.

Kulturen är en viktig del av infrastrukturen. Att det finns ett levande kulturliv är lika viktigt som att det finns vägar, skolor och primärvård. En bra kulturverksamhet ger människor identitet i deras hembygd, oavsett vilket den är. Kulturen är ett uttryck för både det fantastiskt vackra och det svåra, fula. Den bidrar till människors insikt om sig själva och till förståelse för andra, glädje, livslust och skaparförmåga samt mod att utveckla och utvecklas.

Kulturen rör vid vårt innersta. Den roar, oroar och väcker känslor till liv. I skapande aktiviteter – i musik, dans, skrivande, hemslöjd och hant-verk – kan vi växa som människor. Uttrycksförmågan stärks och därmed självkänslan och yttrandefriheten.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

I mötet med konstnärers verk, vid teaterföreställningar, konserter, konstutställningar och författaraftnar finns skönheten, överraskningarna, nyheterna och aha-upplevelserna. Som en levande och inspirerande bakgrund till både amatörers och professionella konstnärers verk finns vårt kulturarv. För oss i Centern är det självklart att kulturlivet skall leva lokalt och att det skall rymma både amatörers skapande och yrkesverksamma konstnärers kvalitet.

Konsten kräver frihet för att spira. Samhället skall inte försöka att styra eller dirigera konsten utan skapa förutsättningar för och främja kulturskapandet, inte minst bland barn och ungdomar. De fria och frivilliga organisationerna måste ha goda villkor för sitt arbete.

Kulturella uttryck uppstår ofta som motrörelser mot det etablerade. Kulturen öppnar nya perspektiv. Genom kulturen får vi medel att uttrycka vår mening och att påverka och förändra. Den stimulerar fantasin, vilket är nödvändigt för alla. Utan fantasi – inga nya idéer. Som Albert Einstein en gång konstaterade är fantasi viktigare än kunskap, och ingen kunde beskylla honom för bristande kunskaper.

Jag är alldeles övertygad om att det bästa som vi kan satsa på för att skapa optimism, framtidstro, gemenskap, idéer och därmed nya jobb i Sverige är just kultur. Vi är många som önskar att vi hade mer pengar att satsa på kulturen än vad vi har.

I dag skall vi ha en lång debatt om kulturpolitiken. Vi har i Sverige en mängd stora saker att se fram emot. Kulturhuvudstadsåret 1998 är en. Det har stora möjligheter att lyfta kulturlivet i Stockholm och hela Sverige och att visa den svenska kulturens kraft för vår omvärld.

Fru talman! Det fanns stora förväntningar på kulturpropositionen, som skulle vara summeringen av 20 års kulturpolitik och avstampet inför 2000-talet. Förväntningarna var högt ställda och svåra att uppfylla. Det finns mycket som är bra, t.ex. att arkitekturen nu lyfts fram, att hemslojdskonsumenten för barn och ungdom permanentas och länskonstnärerna och det förändrade stödsystemet till regionala kulturinstitutioner, även om vi har en del synpunkter på det. Satsningen på konstnärerna och på visningsersättning är positivt. De särskilda nationella uppdragen till Backa Teater i Göteborg, Kulturskolan Rosteriet i Luleå, Film i Väst i Alingsås m.fl. är bra. Det gäller att följa upp det. Jag tror att dessa uppdrag behöver följas av fler sådana uppdrag som ska gå till institutioner eller organisationer som visat prov på nytänkande.

En del i propositionen är mycket kontroversiellt, vilket ingen är omedveten om. Sällan har väl ett förslag väckt så mycket debatt och så starka känslor till liv som det att flytta tre museer till Göteborg. Vi hade tänkt att diskutera detta mycket mera senare, men om kulturministern inte är kvar då tänker jag återkomma i frågan i repliker.

Det fanns också en del andra brister i propositionen. Vi tycker inte att regeringen har lyckats ta ett riktigt samlat grepp om en nationell kulturpolitik, och en mängd frågor har lämnats öppna för att utredas vidare. Det är beklagligt efter denna långa tid av utredningar som har föregått propositionen.

Fru talman! Kulturutskottet har under denna intensiva höst behandlat detta digra material. Vi har också haft en intensiv kunskapsinhämtning genom alla uppvaktningar från kulturlivets olika intressenter – ca 40 stycken. Vi skulle önskat att vi hade haft mer tid till förfogande för att

göra en grundlig bearbetning. Vi kommer säkert att behöva ta upp många av dessa frågor igen. Utskottets kansli har gjort en fantastisk insats för att få fram ett så väl bearbetat betänkande som varit möjligt under denna korta tid. Jag vill rikta ett tack till hela personalen för ett fantastiskt jobb.

I betänkandet har utskottet gjort betydande förbättringar av regeringens förslag i enlighet med kraven i vår partimotion om kulturpolitiken. En av de viktigaste är att vi nu beställer en skyndsam utredning som omfattar samtliga områden där staten ger stöd till kulturinstitutioner. Det handlar om att se över hur behovet av statligt stöd till en kommun eller ett lands-ting påverkas av omfattningen av det kulturutbud som nationalscener och andra helstatligt finansierade institutioner erbjuder. Resultatet av denna översyn bör läggas till grund för principerna för Kulturrådets fördelning av stödenheter enligt det nya bidragssystemet.

Vi menar att det är av yttersta vikt att få en mer rättvis geografisk fördelning av statens resurser till kultur. Det har alls ingenting med Stockholmsfientlighet att göra. Det är självklart att vi skall satsa på kultur i huvudstaden, men det får inte leda till att huvudstaden förlitar sig på statens stöd i en sådan omfattning att man anser sig kunna satsa mindre än övriga storstäder på kultur. Hur man än vänder och vrider på siffrorna ser vi att så är fallet.

Klyftan mellan statens anslag till Stockholm och till övriga län är också oacceptabelt stor. Mitt län, Älvsborg, har det lägsta statliga kulturanslaget per invånare av alla län. Regeringen misslyckades med att göra en åtminstone något bättre fördelning av resurserna. Därför gör vi nu den här beställningen, och vi förutsätter att vi snabbt får ett resultat som kan ligga till grund för nästa års budgetproposition.

Debatten om våra nationalsceners dåliga ekonomi väcker en del undringar. Jag vet inte vilka samtal som har förts mellan t.ex. Dramaten och Kulturdepartementet tidigare, men nog känns det litet konstigt att en institution som faktiskt undantas från de besparingar som andra får vidkännas blir så totalt överraskad över de ekonomiska förutsättningarna, vilket vi har märkt i debatten. Det är ju egentligen inte några nedskärningar. Möjligen har man räknat med att de tillfälliga anslag man haft skulle bli permanenta, vilket aldrig någon såvitt jag vet lovat. Ansvaret måste falla på den gamla styrelsen och ledningen, och kanske också på Kulturdepartementet. Jag vet inte. Nu har ju Dramaten fått en ny styrelse och en ny ledning, och man har förutsättningar att gå vidare efter turbulensen i höst.

När det gäller målen för kulturpolitiken kan jag säga att Centern i partimotionen hade preciserat ett antal mål, som var delvis annorlunda och mer omfattande än regeringens. Delvis sammanföll de med kulturutredningens förslag. I utskottet har vi nu fått gehör för de flesta av våra synpunkter, och vi kan acceptera de sju mål som föreslås. Det handlar om allas delaktighet i kulturlivet. Det handlar också om att ge kulturen förutsättningar att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället. Vi har fått ett bildningsmål – vi tycker att bildningssträvandena är en av hörnpelarna i kulturpolitiken. Det är viktigt att uppmuntra människor att skaffa sig nya kunskaper och erfarenheter utöver vad som krävs för deras yrkesroller. Det handlar om värderingar, normer och ideal och orientering i tillvaron. Som Ellen Key sade en gång: Bildning är det som du har kvar när du glömt allt du lärt.

Enligt vår uppfattning borde dessa tillägg tillsammans med målet om kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet ge grund för människors förmåga att kritiskt bedöma all den information och skräpkultur som också väller över oss så att målet att motverka kommersialismens negativa verkningar skulle bli onödigt, i all synnerhet som man inte vet hur man konkret skall kunna åstadkomma detta. Nu gick det inte att få majoritet för det, och vi accepterar att det står kvar.

I uttrycket "att främja kulturell mångfald" lägger åtminstone jag in något mycket mer än det som står i det sista målet, nämligen att främja möten mellan kulturer inom landet. Skall vi få ett mångkulturellt samhälle som fungerar är det viktigt att vi blandar oss, att vi tar del av varandras kultur, att vi tar till oss en del av invandrarnas kultur likaväl som de tar till sig av den svenska. Så har det gått till historiskt. De flesta av våra typiska svenska specialiteter har utländskt ursprung: luciafirandet och köttbullarna, för att ta några exempel.

Fru talman! I Kulturutredningen talade man mycket om eldsjälarnas betydelse och vikten av att ta vara på dessas förmåga att stimulera och inspirera andra. Detta hade försvunnit i propositionen. Varför vet jag inte – kanske för att regeringen trodde att det handlade om att någon sorts amatörism skulle ta över. Det är inte alls på det viset. Att satsa på eldsjälar behöver inte alls innebära en kollision mellan professionalism och amatörism utan en fruktbar blandning av båda för att främja intresset hos de många människorna för fler arrangemang och ökad kulturkonsumtion, vilket leder till ökade arbetsuppgifter för de professionella kulturutövarna. Nu har utskottet återigen tagit upp frågan om eldsjälarnas betydelse. Jag förutsätter att regeringen tar till sig detta.

Kulturens roll som motor för regional utveckling och för nya jobb är underskattad i Sverige, även om insikten sprider sig. Det finns flera exempel på byar och orter som helt enkelt överlevt på grund av satsningar på kultur. I näringslivet inser man detta mer och mer, och kulturlivet har en stor betydelse vid val av lokaliseringsort t.ex. Vi skriver en hel del om detta i betänkandet, och jag har i ett särskilt yttrande anfört att jag förutsätter att framtida sysselsättningsåtgärder kommer att innefatta kultursatsningar.

Utskottet har också enats om att ge den professionella blåsorkestern Göteborgsmusiken statligt stöd, och därmed räddas denna orkester kvar. Här finns ett starkt lokalt engagemang för orkestern, som nu kompletteras med fyra miljoner i statligt stöd.

Ett annat exempel där utskottet nu uttalar sig i enlighet med vår motion är följande: när Marinmuseum i Karlskrona och Statens sjöhistoriska museer nu skall sammanföras till en myndighet skall denna myndighet placeras i Karlskrona.

Det finns ett antal frågor som efter uppvaktningarna i utskottet i varje fall gjort mig något fundersam. Det gäller t.ex. nedskärningarna på länsmusiken. På många håll har länsmusiken nu utvecklats i enlighet med de intentioner som fanns för att på ett mångsidigt sätt kunna erbjuda invånarna ett varierat musikutbud. När man har nått detta mål skär vi ned anslagen. Jag tycker att det finns all anledning att noga följa utvecklingen när det gäller länsmusiken och musiken över huvud taget.

Ett bekymmer är anslaget till icke-statliga kulturlokaler. I och med övergången till ett nytt system med anslag som inte får överskridas kom-

mer flera projekt som redan är beviljade att inteckna anslaget under flera år framåt. Några nya projekt kommer därför inte att kunna få stöd. Det tycker vi inte är tillfredsställande. Utskottet menar att regeringen bör återkomma till riksdagen med besked om ytterligare medelsanvisning på tilläggsbudget, vilket vi ger regeringen till känna.

Fru talman! Min tid är nu tyvärr slut. Det finns mycket mer att säga. Vi står självfallet bakom alla de reservationer där Centern är ensamt eller tillsammans med andra. Det har gått ut direktiv om att vi inte får yrka bifall till så många reservationer, men jag tänker i varje fall just nu yrka bifall till reservation nr 4, nr 22 och nr 39. Våra övriga reservationer och särskilda yttranden återkommer vi till i senare debattomgångar i dag.

Anf. 4 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Betänkande 1996/97:KrU1 är resultatet av ett mycket omfattande arbete i kulturutskottet. Vår ordförande Åke Gustavsson har lett vårt arbete med ambitionen att ingen skall kunna kritisera kulturutskottet för att det inte tagit emot s.k. uppvaktning. Därför har vi lyssnat på en mängd önskemål från myndigheter, kommuner, organisationer och kulturinstitutioner som velat påverka utskottet.

För utskottets kansli har arbetet inneburit en belastning av ett slag som på många andra arbetsplatser skulle ha resulterat i myteri eller åtminstone i att skyddsombudet hade slagit larm. Bytet på kulturministerposten gjorde att vi fick vänta länge på regeringens proposition om kulturpolitiken. Att kulturpropositionen lades så att den skulle behandlas tillsammans med budgetpropositionen gjorde givetvis att underlaget för kulturutskottets arbete blev särskilt stort. Det är imponerande att en sådan lojalitet som utskottskansliets personal visat kan mobiliseras. Jag hoppas att vårt kanslis personal känner tacksamhet från oss som sett hur våra idéer genom kansliets bearbetning formats till ett läsvärt betänkande. Detta påpekades nyss också av Marianne Andersson.

Värderade talman! Kulturminister Marita Ulvskog har lyckats hävda sitt område gott i kampen om statens pengar. Under förra mandatperioden med Birgit Friggebo som kulturminister kunde jag med stolthet notera att kulturen var så gott som det enda område som fick ökade resurser. Liknande kommentar kan fällas om kulturminister Marita Ulvskogs proposition. Detta är glädjande för oss som ser kulturen som en omistlig del av livet.

Den budgetmässiga framgången innebär dock inte att kulturministerns proposition har passerat kulturutskottet utan förändringar. På flera punkter har kritiken mot propositionen varit hård, och vi har stundtals varit förvånade över att Kulturdepartementets handläggning av ärendena vittnat om en ganska liten kunskap om hur riksdagen arbetar. Socialdemokraterna i kulturutskottet har fått försvara förslag som troligen aldrig skulle ha framförts om riksdagsgruppen hade varit referensgrupp för Kulturdepartementets arbete. Jag tänker t.ex. på förslaget till kulturpolitiska mål och de märkliga turerna kring det förslag som vi kallar för museiflytten till Göteborg.

Värderade talman! I Folkpartiets motion Kr17 föreslår vi ökade satsningar på vissa kulturområden. I motion Kr513 föreslår vi ett ökat stöd till idrotten. Den nya budgetbehandlingsprocessen gör att riksdagen redan beslutat om storleken på ramen för utgiftsområdena. Därför är det inte

längre möjligt för mig att nå framgång genom att yrka bifall till Folkpartiets budgetförslag. I ett särskilt yttrande, nr 17 i det betänkande som vi nu behandlar, redovisar jag mera utförligt Folkpartiets förslag.

Folkpartiets förslag på kulturområdet framgår av vår motion och av detta särskilda yttrande. Därför kommer jag i dagens debatt endast att aktualisera några av de många förslagen.

Värderade talman! Kulturutskottet föreslår riksdagen att anta förslag till mål för kulturpolitiken. Regeringen hade i sitt förslag fem punkter för sådana mål. Utskottets förslag innehåller sju sådana mål. Det fanns ett gott underlag till målformuleringen i Kulturutredningen. Jag är förvånad över att inte regeringen redan från början visade respekt för Kulturutredningens förslag. Om så hade skett skulle utskottet inte ha behövt ändra så mycket i målformuleringarna som nu gjorts.

Två välkomna nya mål formuleras i kulturutskottets betänkande. Det ena nya målet är formuleringen att kulturpolitiken skall ge kulturen förutsättningar att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället. Det andra nya målet är formuleringen att kulturpolitiken skall främja bildningssträvanden. Statens kulturråd har i ett remissyttrande bl.a. påpekat att bildningsmålet har sin bakgrund i människors personliga utveckling och behov av gemenskap och identitet. En sådan människosyn är också en viktig del av Folkpartiets ideologi.

Det tredje målet för kulturpolitiken är av kulturutskottet formulerat så här: ”att främja kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar”.

Regeringen hade föreslagit en märklig formulering på denna punkt. Så här står det i propositionen: ”motverka kommersialismens negativa verkningar och främja kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet”.

Jag förstår inte hur en sådan formulering kan passera ett helt departement utan att någon lyckas förklara för kulturministern att formuleringen är omöjlig.

Finns det någon politiker som vill stärka kommersialismens negativa verkningar i kulturpolitiken? Knappast.

Vem avgör vad som är negativa verkningar av en kulturverksamhet med kommersiella inslag? Jag tror inte att någon kan svara på den frågan – troligen inte heller kulturministern, såvida hon inte menar att svaret är kulturministern.

Är det självklart att sådan kulturverksamhet som inte är kommersiell saknar negativa verkningar? Givetvis inte.

Man har brukat skämta om politikernas helgarderande deklaration: Jag är för allt positivt och mot allt negativt. Borde vi inte formulera oss så oantastligt också om de kulturpolitiska målen i så fall och inte, som regeringen föreslagit, markera det självklara just för de kommersiella inslagen i kulturen?

Jag upprepar kulturutskottets förslag för den tredje punkten: ”att främja kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar.”

Värderade talman! Jag anser att denna formulering kan stå kvar, även om den är onödig. Om man skall vända sig mot den formuleringen, som moderaterna i kulturutskottet gör, bör man göra det av stilistiska skäl snarare än av ideologiska skäl. Inte heller moderaterna vill främja kommersialismens negativa verkningar, förmodar jag. Vi kunde efter varje

punkt i målformuleringarna ha skrivit: och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar. Det skulle alltså stå så här:

- att värna yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för alla att använda den och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar,
- att verka för att alla får möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser samt till eget skapande och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar, osv.

Jag tycker ändå att vi bör acceptera kulturutskottets förslag till formuleringar av de kulturpolitiska målen.

Värderade talman! Jag vill i den här allmänna delen av debatten också aktualisera den beställning av en utredning som kulturutskottet föreslår riksdagen att göra. Vi skriver att det är motiverat med en skyndsam utredning som omfattar samtliga områden där staten ger stöd till kulturinstitutioner. Så här står det på s. 65 i betänkandet: "Utskottet anser att regeringen genom denna utredning bör låta göra en översyn av frågan om i vad mån behovet av statligt stöd till en kommun eller ett landsting påverkas av omfattningen av det kulturutbud som nationalscener eller andra helstatligt finansierade institutioner erbjuder."

Om riksdagen följer kulturutskottets förslag på denna punkt, innebär det helt enkelt att riksdagen begär en utredning om kulturen i ett stad-land-perspektiv. Hur skall vi fördela statens resurser på kulturområdet så att vi kan säga att staten stöder kultur i hela landet?

Regeringen föreslår i propositionen att ett antal s.k. nationella uppdrag ges åt kulturskapare runt om i landet innebärande speciellt ansvar för utveckling, förnyelse och värnande om konstnärlig kvalitet.

Det är utmärkt. Vi i Folkpartiet har dock markerat att vi tycker att anslaget för de nationella uppdragstagarna är för litet och att den föreslagna tidsbegränsningen till tre år är för kort. Regeringen har markerat att uppdraget kan förlängas. Jag förmodar att det därför kommer att bli ett uppdrag på fem år, och därför räknar jag med att verkligheten kommer att visa att vårt femårsperspektiv i det här ärendet är rimligt.

Värderade talman! En lång debatt är angiven i dag. Just nu yrkar jag inte bifall till någon av reservationerna; detta för att vinna tid. Det innebär dock inte att jag inte stöder de reservationer där Folkpartiet finns med.

Anf. 5 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Vad är egentligen meningen med livet? Är det kampen om fler prylar eller är det högre lön? Eller är det att uppleva lust och glädje i kulturella möten? Jag vill påstå att kulturen är ett unikt verktyg för utveckling av såväl individen som kollektivet och hela samhället.

Den statliga kulturpolitiken skall verka för allas möjlighet och deltagande i kulturlivet. Kulturen är en källa till utveckling, växtkraft, bildning, demokrati och yttrandefrihet.

Dagens politik går mestadels ut på att diskutera de ekonomiska aspekterna på i stort sett allt. Vi måste tillsammans arbeta för att motverka detta och i stället försöka vända diskussionen till att tala om livskvalitet. Det gör vi i dag genom att vi lyfter frågan och debatterar kulturpolitiken en hel dag. Vi har också kulturministern här. Detta är också ett verktyg för att sätta frågan om livskvalitet före den ekonomiska politiken.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

Kulturens betydelse för utveckling av individ och samhälle ökar. Det räcker inte med att försvara existerande positioner. Det behövs ett nytänkande och också mer resurser. För att svara upp mot människornas behov borde kulturpropositionen vara i stil med det som skedde med vägar och järnvägar för några år sedan då vi satsade på infrastrukturen. För att kunna möta morgondagens krav och problem borde vi satsa på de mentala järnvägarna, de nya kommunikationsnäten och kulturen.

1974 fastlades de första statliga kulturpolitiska målen, vilka är helt gångbara i dag. Nu är det 20 år sedan som vi diskuterade denna stora fråga. Kulturpolitiken är ju inte lagreglerad, bortsett från den bibliotekslag som vi kommer att ta ställning för här i dag. Många kommuner och landsting tar inte kulturen riktigt på allvar, utan den betraktas som en utgiftspost som man kan skära i. Jag kan delvis förstå det. I en minskande ekonomi och inför valet mellan fria skolluncher, goda läromedel osv. och kulturen får den en allt mindre del i den allt svagare ekonomin.

De kulturpolitiska målen kan haverera på grund av att kommuner och landsting tvingas att fortsätta med sina nedskärningar. Om staten på allvar ville satsa på kultur borde man ge mer pengar till kommunerna. Jag är alldeles övertygad om att om kommunerna fick dessa pengar skulle de skapa en god grund för demokratiutveckling och kultur på basplanet. Man slapp då genomföra dessa nedskärningar. Det skulle också ge många arbeten åt kulturarbetare och därmed förbättra på andra utgiftsområden såsom a-kassa och socialbidrag.

Om vi skall ta kulturen och varje barns eget skapande på allvar behövs det en kommunal kulturskola i varje kommun. För att driva den skolan krävs det pedagoger, lärare och resurser.

Vänsterpartiet har i sin budgetram föreslagit 190 miljoner kronor mer än regeringen. Vi vill satsa 10 miljoner kronor på kulturskolor. Utöver detta vill vi genomföra en hel del andra reformer. Bl.a. genom att sänka arbetsgivaravgifterna för kommuner och landsting vill vi se till att de får 5 miljarder kronor så att de skall kunna satsa på den kommunala verksamheten och då givetvis också på kulturen.

En viktig grupp ungdomar som ofta glöms bort i den kommunala hanteringen är ungdomar mellan 15 och 20 år. De står ofta utanför föreningsliv och inskriven fritidsverksamhet. Riktade bidrag till t.ex. ungdomshusprojekt och liknande skulle vara en möjlighet för dessa ungdomar som faller mellan två stolar. Vi i Vänsterpartiet är också övertygade om att kriminalitet och droginträde skulle minska om vi kraftigt satsade på kommunerna och kulturpolitiken.

Fru talman! Vänsterpartiet värnar särskilt de fria grupperna och barns och ungdomars eget skapande. Vi vill frigöra resurser. De kommunala nämnderna måste också samverka och effektivisera sin verksamhet för att kunna föra över pengar till kulturarbetet. Politiker, kulturinstitutioner, konstnärer, skola, förskola, lärare och pedagoger måste samverka när det gäller att nå dem som bäst behöver den levandegörande kulturen. Det är bara de som kan hitta den form som innebär att vi värnar ett humanistiskt och solidariskt samhälle.

I samband med 1974 års kulturpolitiska mål fördes det en bred debatt i samhället. När vi nu har antagit de nya kulturpolitiska målen har inte den breda diskussionen förekommit i samhället. Det är litet synd.

Ändå gläder vi oss mycket åt att de nya kulturpolitiska målen går i 1974 års anda. Särskilt bra är att målen att kulturpolitiken skall motverka de kommersiella negativa verkningarna samt att kulturen skall vara en fri och dynamisk och obunden kraft i samhället finns kvar liksom även bildningsmålet. Orden "allas delaktighet" finns också med i målformuleringen.

Eftersom målformuleringen "allas delaktighet" finns med vill jag särskilt uppmärksamma riksdagen på de handikappades situation. Vi kan konstatera att det finns brister när det gäller tillgänglighet. Det saknas ofta hörselslingor. Det finns brister i utrustning och handikappanpassning, brister på teckentolkar och teckenspråkigt utbud av information osv. I många fall är det också omöjligt för en handikappad att gå på bio eller teater på grund av lokalens otillgänglighet. Ett annat problem för allergiker är damm och dålig städning, eftersom man tvingats att skära ned på sådant.

Om inte dessa behov blir tillgodosedda på basplanet blir inte heller kulturen och alla lokaler tillgängliga för alla. Detta är någonting som också måste föras in i den stora debatten.

Det är jättebra att det nu skall utarbetas ett arkitektoniskt program. Det är viktigt och självklart att de byggnader, vägar och broar som skall byggas utformas på ett mänskligt, trivsamt och konstnärligt sätt. Det är ibland bra att vi svenskar försöker att härma efter norrmännen som har kommit en bra bit på väg i detta arbete. Vänsterpartiet har väckt en särskild motion om arkitektur. Vi förutsätter att de förslag som finns i motionen kommer att tas i beaktande när man arbetar fram det arkitektoniska programmet.

Fru talman! Satsningen på regionalt kulturliv i propositionen är också väldigt glädjande. Även om det inte kommer att förändra de stora orättvisor som finns i dag är det många delar som är ett steg i rätt riktning. Statistiken från 1992–1993 visar att det då av de statliga kulturpengarna satsades 53,3 % på Stockholm där bara 19 % av Sveriges befolkning bor. Man kan tydligt se att det är fråga om en rätt så skev fördelning.

Vi har vid flera tillfällen här i kammaren fått höra att 83 % av de statliga museipengarna går till Stockholm. Även det är en orimlig fördelning.

Senare i dag kommer vi att diskutera ett världskulturmuseum i Göteborg. Inte heller det kommer att innebära några stora omfördelningar av pengar, eftersom det också innebär en viss nysatsning. Som jag ser det har stockholmarna det väldigt väl förspänt när det gäller de statliga kulturpengarna.

Jag tycker att vi i kommande propositioner mer måste verka för att Stockholmsdominansen skall brytas.

Jag vill också säga några ord om kulturhuvudstadsåret.

Vad jag förstår var nomineringen till kulturhuvudstadsåret ett vänsterinitiativ från början. Det är glädjande att vi har kommit så här långt. Ett problem som vi i Vänsterpartiet har uppmärksammat är att bidragsgivarna är tre stycken. Vi förutsätter att man i de ansökningshandlingarna försöker samordna arbetet så att ansökan inte behöver göras till alla tre instanserna. Det är ju inte administration vi vill förverkliga genom att satsa pengar, utan vi vill att pengarna skall gå till kulturen.

Integration måste också befruktas via kulturen. Främlingsfientlighet kan motverkas genom satsningar inom kulturområdet. De tendenser som

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m.

Allmänt

finns i kulturpropositionen att isolera invandrarkulturer måste motverkas, anser Vänsterpartiet. Varken i kulturutredningen, regeringen – i kulturpropositionen – eller invandrapolitiska kommittén har man belyst det mångkulturella samhället i hela dess vidd. Av den anledningen föreslår Vänsterpartiet en handlingsplan för hur kultur skall kunna användas till integration människor och kulturer emellan.

Ett exempel på vad regeringen föreslår är världskulturhuset på Södra Teatern i Stockholm. Enligt den beskrivning som görs i propositionen får man intrycket att invandrargrupper skall komma och gästspela här och att vi skall titta på varandras kultur. Det kostar mycket att bjuda in grupper från hela världen, och jag är skeptisk till om det egentligen innebär en integration av svenskar och invandrare.

Vänsterpartiet har därför föreslagit att även Kulturhuset i Stockholm skall utredas som en tänkbar plats för dessa möten, eftersom vi inte tycker att Södra Teatern är riktigt lämplig. Vi har ju kulturministern här i dag så vill jag be henne utveckla frågan om Södra Teatern, eftersom jag tycker att den är litet luddigt formulerad i kulturpropositionen.

En annan satsning, som vi återkommer till, är världskulturmuseet i Göteborg, som jag ser som ett stort projekt vad gäller integration av svenskar och invandrare och också en integration av olika typer av kultur, dvs. en bred bas från etnografi till arkitektur och konst. Det är ett bra förslag, tycker jag.

Jag yrkar bifall till reservationerna 49 och 6.

Anf. 6 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag delar Charlotta Bjälkebrings skepsis när det gäller satsningen på Södra Teatern. Jag är litet orolig för att man inte uppnår det mål man ställt upp. Vi har också skrivit i vår motion att man behöver ha ett bredare perspektiv.

Men det var inte därför jag begärde ordet.

Charlotta Bjälkebring talade mycket om en bättre fördelning av de statliga resurserna till kultur. Hon kom då in på frågan om museerna och flyttningen och utvecklingen av världskulturmuseet i Göteborg. Det är gott och väl att man utvecklar ett världskulturmuseum i Göteborg, men enligt vad jag förstått förutsätter den utvecklingen att resurser tas från de tre museer som finns i Stockholm och som har diskuterats så mycket under hösten. För oss är det inte så att man absolut skall flytta eller lägga ned statlig verksamhet. För oss är det viktigt att stockholmarna ställer upp och satsar på sin kultur. Det är inte bara en omflyttning. Vi tycker att förslaget är sällsynt dåligt.

Utveckling i Göteborg, flyttning från Stockholm eller sammanslagning, tycker vi är dåligt.

Anf. 7 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Den uppgörelse som Vänsterpartiet och socialdemokraterna har gjort angående ett världskulturmuseum i Göteborg innebär inte någon flyttning av de tre museienheter som finns i Stockholm. Den debatten kan vi stryka ett streck över.

Jag håller med Marianne Andersson om att det egentligen inte handlar om att flytta verksamhet från Stockholm ut i regionerna på det sätt som

hon beskrev. Vår överenskommelse bygger på att det blir en nysatsning och att man i 1999 års budget kommer att anslå mer pengar till den här myndigheten.

Vad jag förstår är vi helt överens om att den starka Stockholmsdominans som finns när det gäller de statliga kulturpengarna måste brytas. Vi måste givetvis på olika sätt försöka stimulera landsting och kommuner att satsa mer på den lokala kulturverksamheten så att inte vissa regioner helt förlitar sin kulturverksamhet på de statliga bidrag som vi härifrån har fördelat i landet. Jag tror att vi är helt överens i den här frågan. Tack.

Anf. 8 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tror att det är en from förhoppning Charlotta Bjälkebring har när det gäller hur det här skall gå till och att utvecklingen i Göteborg skall innebära nysatsningar. Jag har inte förstått det så. Vad jag förstår förutsätter utvecklingen i Göteborg motsvarande neddragningar på de museer och den verksamhet som finns i Stockholm och att pengar skall flyttas över.

Vi får se, när organisationskommittén har arbetat, vem som får rätt, men jag fruktar att Charlotta Bjälkebring har blivit litet lurad i det avseendet.

Anf. 9 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag förstår att de övriga partierna har förstått det just så som Marianne Andersson nu säger. Jag är helt övertygad om att det annars hade varit en bred uppgörelse i den här frågan.

Om man läser årets budget ser man att det särskilt står angivet att det kommer att bli ett ökat reformutrymme 1999 och att man avser att använda det till museisatsningen i Göteborg. Dessutom står det i direktiven till organisationskommittén att man skall titta på andra finansieringsmöjligheter för att på så vis också utvidga budgeten för den nya myndigheten.

Min avsikt och den uppgörelse som detta bygger på innebär inte att man skall behöva skära ned på någon verksamhet av publikt slag i Stockholm

Anf. 10 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Charlotta L Bjälkebring säger ”min avsikt är inte...”. Nej, jag tror inte att det är Charlotta L Bjälkebrings avsikt, men som vi har konstaterat några gånger har hon ju faktiskt blivit förd bakom ljuset. Här finns mycket farligare konsekvenser. Jag skall inte, fru talman, gå in på hela museifrågan, för det skall Jan Backman göra för Moderaternas del.

Vad jag vill säga är att bl.a. Folkens museum – etnografiska i Stockholm ju har förklarat sig berett att samarbeta i fråga om sina samlingar. Det är självklart. Det finns mycket stora samlingar som nu ligger dolda, och kring dem skall vi naturligtvis ha ett samarbete. Vi har också ställt oss öppna till tanken på en gemensam myndighet för Etnografiska i Stockholm och Göteborg. Det är möjligt att det kan leda till något positivt.

Som jag sade i mitt huvudanförande, fru talman, står vi bakom pengarna till Etnografiska i Göteborg och hoppas verkligen att man där får ett

Prot. 1996/97:49
19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

fortsatt stöd. Jag räknar med att det inte är ett engångsstöd, för då är pengarna inte mycket värda.

Som sagt: Samarbete kring samlingar och visningar av dem är något självklart. Men vad gäller Charlotta L Bjälkebrings avsikt är jag orolig – jag är inte orolig för avsikten i sig men för resultatet av den.

Anf. 11 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Man kan givetvis inte i förväg skriva in hur framtiden kommer att se ut – givetvis inte. Organisationskommittén, som skall tillsättas för att titta på den nya myndigheten, har ett begränsat uppdrag, och kulturutskottet har också gjort ett tillkännagivande med anledning av Vänsterpartiets motion, som alltså vill att förslaget om en flytt av de tre museerna i Stockholm avslås. Man kan tolka det här hur man vill. Organisationskommittén kommer att utreda frågan, man kommer att återkomma till regeringen med förslag, och regeringen kommer i sin tur att på nytt återkomma till riksdagen för fastställande av beslut i den här frågan. Jag ser det inte alls som att vi på något sätt är lurade eller att loppet är kört, utan frågan kommer senare tillbaka till riksdagen igen för vidare prövning vad gäller lokaler, budget, verksamhetens innehåll, osv.

Anf. 12 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! I den här repliken kan jag fatta mig mycket kort. Charlotta L Bjälkebring säger: Man kan tolka det här hur man vill. Det är just det som är problemet. Det jag är orolig för är just att Vänsterpartiet och Charlotta L Bjälkebring har tolkat detta såsom ni vill.

Anf. 13 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Såsom vi tolkar det kommer det också att bli, eftersom det är vi som kommer att driva den här processen framåt. Elisabeth Fleetwood behöver därför inte alls vara orolig, utan jag hoppas att vi gemensamt skall försöka driva den här frågan framåt, så att det verkligen kan bli den nysatsning som jag tror att vi alla vill ha. Den ideologiska poängen med det här projektet är ju just att man skall finna en bred bas för hur människan står i centrum i världen och världskulturen, hur vi kan integrera konsten, etnografin, arkeologin, osv. Det här är något som vi verkligen kan genomföra i och med det nya förslaget.

Anf. 14 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Ledamöter! Åhörare! Jag kommer att korta mina övriga anföranden i dag och väljer att utöka det här ett par minuter, eftersom vi har ministern här i kammaren under den första halvan av dagen.

Kulturen, vår inre odling och tillväxt – här gestaltas grunder och demokratins livsideal. Genom sin fria karaktär verkar kulturen för såväl förändring av det förflutna och förändring i dag som för en möjlighet till bearbetning av det förflutna.

När vi forskar om äldre kulturer bedömer vi deras status genom de konstföremål som har åstadkommit, husens arkitektur, formgivning samt samhällets sociala struktur. Så kommer också andra att bedöma oss. Vi ledamöter här i kammaren visar genom våra ekonomiska prioriteringar hur värdefullt vi anser det vara med just kulturell tillväxt.

I dag utgår endast en mycket blygsam summa till kultur över hela landet. Av den totala omslutningen på 7,1 miljarder kronor utgår 2,3 miljarder till folkbildning och 480 miljoner till idrott. Av stödet till de stora nationella institutionerna avgår cirka halva beloppet till att betala hyra för de nationalmonument de är verksamma i.

Miljöpartiets huvudkritik mot Kulturutredningen, kulturpropositionen och nu det betänkande vi har att ta ställning till är att det här bedrivs ett nollsummespel. 20 års kulturpolitik har nu utvärderats, dock efter det att Kulturutredningen har lagt fram sitt förslag till kulturpolitik. Utvärderingen blev alltså klar efter utredningen. Det som föreslås är mest en omfördelning av medel. Jag yrkar därför bifall till reservation 7, mom. 9, i vilken Miljöpartiet vill att riksdagen ger regeringen till känna att stödet till kulturen successivt bör öka.

Att inte ge löne- och kostnadsutvecklingskompensation är också ett sätt att spara. Vi ledamöter behöver inte rationalisera bort en tredjedel av oss för att få 2 000 kr mer i månaden, men det sker nu på landets nationella, regionala och lokala institutioner. Med det yrkar jag också bifall till vår motion 52, mom. 110. Där ger Miljöpartiet löne- och kostnadsutvecklingskompensation till Dramaten om 5 miljoner kronor för att man inte skall behöva skicka anställda på teatern rakt ut i arbetslösheten och därmed belasta AMS budget. Jag anser dessutom att de medel som regeringen har beviljat Kungliga Operan och Dramatiska Teatern om 5 miljoner kronor vardera för att de skall få råd att avveckla sina anställda i stället skall gå till att behålla och utveckla de anställda. Med det vill jag också betona att jag inte ställer upp på skrivningen i betänkandet om att "kostymen måste minskas".

Däremot yrkar jag bifall till Folkpartiets och Miljöpartiets gemensamma reservation nr 19, mom. 34, om en teaterutredning. I den reservationen tar vi bl.a. upp att kostnadsutvecklingen för alla teatrar har varit snabbare än inom andra områden. Jag återkommer till detta senare i debatten, under teateravsnittet.

Miljöpartiet vill också ge en fanfar till Kulturutredningen, det med anledning av kapitlet om arkitektur. Man skriver där att vi påverkas av den miljö vi befinner oss i, och så står det nu också i propositionen. Tänk om den insikten hade funnits under miljonprogrammets dagar och de dagar då landets stadskärnor revs! Men det är aldrig för sent.

Fru talman! Under två veckors tid har utskottet träffat ett fyrtiotal olika organisationer och företrädare för institutioner över hela Sverige. Jag önskar verkligen att vi hade haft bättre ekonomiska möjligheter att ta hänsyn till mer av all den information som givits oss då vi har fått ta del av hela Kultursveriges expressiva tankar, idéer och pågående utveckling.

En sak kan vi i alla fall i dag lägga på hyllan för mognad och möjligen också för förändring av karaktär. Det är förslaget om tidsbegränsade, riktade bidrag. Det finns en stark skepsis, kritik och oro för avskedande och avvecklande av pågående mycket lyckade samarbetsprojekt om förslaget genomförs nu. Företrädare för länsteatrar, länsmusiken och läns-museer uttrycker precis samma farhågor. Det är den mycket svåra ekonomiska situationen vid hela landets olika kulturinstitutioner, och därmed också för landets kulturarbetare, där utebliven lönekompensation är en viktig faktor, som medför att den pågående utvecklingen och det samar-

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m.

Allmänt

bete som sker i landet i dag helt riskerar att slås sönder, och det var väl ändå inte meningen när förslaget arbetades fram.

Jag menar att verkligheten har sprungit ikapp förslaget. Om förändringar i bidragsstrukturen ändå skall genomföras, bör de genomföras när det finns ett reformutrymme. Nu blir det som ett sparbeting, eftersom omfördelningen av det totala statsbidragets regionala dans-, teater- och musikinstitutioner och regionala museer lett till ett tidsbegränsat, riktat bidrag inom ramen för de tillgängliga medlen.

Med detta yrkar jag också bifall till reservation 18, mom. 32.

Rent generellt kan det sägas att det inte blir något sparbeting, eftersom man kan söka till det ändamål som regeringen nu föreslår skall extraprioriteras och man då får tillbaka pengarna. Men genom att detta genomförs samtidigt som det inte tillskjuts extra medel – det finns ju redan i dag möjlighet att söka extra medel hos Kulturrådet – blir det, som jag i dag ser det, ett rent sparbeting.

Fru talman! Jag och Miljöpartiet menar att kulturens betydelse ökar i en tid av stora förändringar, och det må gälla förändringar som uppstår i samband med det traditionella industrisamhällets upplösning med ändrade sociala villkor eller som följd av globala förskjutningar.

- Kulturen är vår vägvisare och färjelots över floden.
- Kulturen hjälper oss att bearbeta konflikter, inre som yttre, att reflektera och ta språnget ut i det okända
- Kulturen är människors sätt att bekräfta sin identitet och självrespekt.

Om vi här i riksdagen inte bara med ord utan också med konkreta ekonomiska handlingar visar landets kommuner att vi ökar anslaget till kulturen, blir vi förebilder. Kommunens politiker kan då få det lättare i sitt val mellan en musikskola, en kulturskola, en parkeringsplats eller ett köpcenter.

Eftersom Miljöpartiet inte har någon egen sedelpress, hoppas vi att vi tillsammans med andra partier, av typen regerande partier, kan fördela om medel från andra utgiftsområden till nästa års budget. Eftersom den vägen inte har varit framkomlig i årets budget, har vi valt att omprioritera medel inom utgiftsområde 17 och i viss mån också inom utgiftsområde 16 Utbildning och utgiftsområde 14 Arbetsmarknad.

Inom området kultur har anslaget till folkbildning minskats med 40 miljoner kronor. Pengarna är avsedda att gå till de stora fackliga organisationerna LO, TCO, SACO, LRF, Sveriges Fiskares Riksförbund och Företagarnas Riksorganisation för uppsökande verksamhet bland arbetslösa och skall mixas ihop med vuxenutbildningssatsningar. Miljöpartiet menar att om fackföreningsrörelsen vill arbeta med uppsökande verksamhet, kan den göra det med egna medel. LO kan t.ex. avsätta de 20 miljoner kronor som man annars ger till socialdemokraternas valrörelse till uppsökeri bland arbetslösa.

Annars har vi ju ett utbildningsutskott och ett arbetsmarknadsutskott. Detta mischmasch skall nu bekostas ur kulturutskottets mycket marginella budget, medan arbetsmarknadsutskottet, *inte* kulturutskottet, bedömer och förmedlar medel till kulturarbetare. Vi har svårt att acceptera denna tågordning. Jag återkommer till det under block 4, när vi skall prata om konstnärernas ekonomiska villkor.

Miljöpartiet tillför också pengar till folkbildningen. Vi har föreslagit att de medel som inte tagits i anspråk av komvux för utbildning av arbets-

lösa skall användas inom folkbildningen, förmedlade via folkhögskolor och studieförbund, för samma ändamål. Dessa har köer och efterfrågar i dag mer, och de har kapacitet för att få ut denna utbildning.

Så tillbaka till de 40 miljoner som Socialdemokraterna och Centern ger till facken. Miljöpartiet vill i stället använda de pengarna till mer kultur. Det lokala arrangörsstödet förstärker vi redan i år med 4 miljoner kronor. Detta betyder oerhört mycket för en utveckling av ett mer allsidigt och lokalt förankrat musikutbud över hela landet. Vi kommer även aktivt att fortsätta att agera mot regeringens tankar på att övervältra kostnaderna för länsmusiken på landstingen. Det gemensamma avtalet går att säga upp men kan inte ensidigt brytas.

Dagens mycket svåra ekonomiska situation för landets landsting, där sjukvården i vissa fall inte kan klaras på ett anständigt sätt, medför enligt Miljöpartiet att ett delat ekonomiskt ansvar för länsmusiken bör anstå. Om regeringens ekonomiska planer för 1998 skulle gå igenom i riksdagen, riskerar länsmusiken att halveras och 2 000 musiker att få gå ut i arbetslöshet, samtidigt som 40 miljoner skall gå till fackligt uppsökande verksamhet bland arbetslösa. Hur har Centern kunnat gå med på något så galet? Satsa pengarna på musik i stället!

Och varför kan inte utskottet stödja mp:s förslag om ytterligare 1 miljon kronor till forskningsnätverket Mimers verksamhet? Det talas i propositionen så mycket om eldsjälar och nätverk. För att ha en folkbildningsforskning av hög kvalitet behövs det mer pengar. Den svenska folkbildningsidén är ju helt världsunik.

Fru talman! Jag och Miljöpartiet avser också att stödja landets kollektivverkstäder med 5 miljoner kronor. Vi återkommer med ett mer detaljerat anförande senare i den här debatten.

Förutom den ekonomiska satsningen på 3,7 miljoner kronor till Göteborgs etnografiska museum, som hela utskottet står bakom, vill Miljöpartiet att det för projekteringsstart av ett nationellt kvinnomuseum och ett filmmuseum avsätts 5 miljoner kronor till vardera projektet, vilket jag återkommer till senare under block 5.

Med sorg i hjärtat kan jag dock konstatera att den överenskommelse med Socialdemokraterna som Vänstern så stolt talar om, avseende att tre olika museer skall få en ny central administration i Göteborg, inte har förändrats. Det är propositionsförslaget som gäller.

I det pressmeddelande som kulturministern skickade ut den 12 december säger hon så här: "Övertonerna i de senaste månadernas debatt har inte kunnat ta död på idén om ett nytt tvärvetenskapligt och öppet museum." Vem har velat ta död på det? Jag har inte hört att någon har velat ta död på det. Jag har bara hört att folk har tyckt att det här är en jättebra idé. Det är fel skrivet. Alla är positiva.

Vi i Miljöpartiet säger "utredning först" för att få kontroll på finansieringen. Som det nu är skrivet skall finansieringen ske inom museianslaget, och då undrar vi vilka museer som skall läggas ned eller få minskade anslag. Det vill vi ha reda på först. Alltså utredning först!

Det heter vidare i pressmeddelandet: "De förslag som förs fram i kulturpropositionen har accepterats fullt ut." Då undrar jag vad det är för överenskommelse som Vänstern talar om. Det står ingenting om Vänstern här. Vad är det som ni har vunnit?

Det var sorgligt.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

Svenskt kulturliv håller på att förändras på ett smygande sätt. Jag noterar att kulturministern när kulturpropositionen presenterades sade att hon egentligen inte tycker om sponsring. Men verkligheten säger oss att vi får vara glada för att allt fler sponsorer i dag väljer just kultursponsring för sin reklam, eftersom en del av svenskt kulturliv i dag helt eller delvis får förlita sig på sponsring. Annars skulle t.ex. inte några utställningar bli producerade på Nationalmuseum. Museets statliga anslag går åt till att täcka hyres- och personalkostnader. Inga föreställningar skulle spelas på världens äldsta teater, Drottningholms slottsteater, det skulle inte bli någon opera i Göteborg, inte någon Musik vid Siljan, inte någon Falu musikfestival osv.

Jag anser det dock vara synnerligen olämpligt när företag som Shell höjer sitt anseende genom att sponsra en statlig kulturskatt. Därför vill nu Miljöpartiet att det införs generella moraliska, etiska och estetiska regler för kultursponsring, som stöd för institutioner och organisationer som i dag får förlita sig på medfinansierare i form av sponsorer. Dagens sponsringsregler är anpassade till de förhållanden som råder för idrottsponsoring. Samma regler för exponering av företagen kan inte gälla för kulturen. Lagtexten behöver därför förtydligas. Det går inte att likställa en teaterscen med en hockeyrink.

När det gäller pengar till icke statliga lokaler anser vi att regeringens förslag om ett anslag om 10 miljoner kronor måste vara ett misstag. De pengarna räcker ju inte ens till att täcka de renoveringsbeslut som redan är tagna, om de skall bli klara under det här budgetåret. Och vi kan inte bevilja en enda krona till för några nya renoveringar – inga nya beslut och inga nya projekt.

Miljöpartiet avsätter i stället 15 miljoner kronor extra under budgetperioden och hoppas att regeringen kommer tillbaka med besked. Kulturutredningen gjorde en kulturpolitisk bedömning, och vi fann att dessa medel hade använts på ett väldigt positivt sätt. Vi föreslog att begreppet skulle utökas till att innefatta även biografer.

I kulturpropositionen skriver också regeringen att medlen har haft en avgörande betydelse för regionala och lokala satsningar på kultur. De skall bedrivas med nuvarande inriktning, står det. Regeringen hänvisar till budgeten för 1997, men när den så kommer finns inte ens pengar till redan beviljade satsningar. Det här kan inte vara sant!

Jag slutar här och återkommer senare i debatten.

Anf. 15 ANDRE VICE TALMANNEN:

På talarlistorna har vi ett visst pensum som vi skall hinna med i dagens debatt.

Anf. 16 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Egentligen är det kanske dumt att ta debatten om museerna nu, men jag vill bara kort försöka svara på Ewa Larssons frågor.

Inga förändringar skall göras förrän 1999, och förslagen kommer i budgeten 1998. Då tar riksdagen ställning. År 1997 kommer inga förändringar att ske.

Ewa Larsson frågade vad Vänsterpartiet har vunnit. Nog för att jag är en tävlingsmänniska, men jag är inte en tävlingsmänniska på samma nivå

som Ewa Larsson verkar vara. Men det vi har vunnit är att ett gott förslag som kan bli något väldigt bra inte hamnar i papperskorgen. Det är vad vi framför allt har vunnit.

Prot. 1996/97:49
19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

Anf. 17 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Det goda förslaget bör enligt Miljöpartiets reservation utredas först. Om man vill inrätta ett världskulturmuseum i Göteborg måste det göras en förutsättningslös utredning. Vi tycker att idén är bra. Den främjar både förnyelse och utveckling. Men vi vill utreda först, och det vill inte Vänsterpartiet. De vill besluta i dag om att huvudmannaskapet för tre museer i Stockholm skall förläggas till Göteborg. Moderaterna vill förlägga två museer och huvudmannaskapet för Etnografiska museet i Stockholm till Göteborg. Det vill även Centerpartiet och kd.

Jag kan inte förstå att man har den inställningen att man inte vill utreda först. Innan Miljöpartiet förlägger ett administrativt ansvar för i dag över 100 personer på Folkens museum i Stockholm till Göteborg, där man har mindre än tio personer anställda, vill vi se hur det här världskulturhuset skall se ut och varifrån pengarna skall tas som skall finansiera det hela.

Anf. 18 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Det här förslaget är utrett, dels i Museiutredningen, dels i Kulturutredningen. Det är inte utrett exakt i sak, men i den stora helheten har dessa frågor redan belysts. Organisationskommittén skall fortsätta att utreda förslaget och återkomma till regeringen, som i sin tur skall återkomma till riksdagen.

Vänsterpartiet är kanske ett parti som till skillnad från de andra partierna försöker göra praktisk politik av de förslag som kommer fram. Vi försöker att inte bara utreda. Vi tycker att vi inte kan utreda den här frågan i flera år till. Vi har haft en kulturutredning och en museiutredning. Nu måste vi gå vidare, och det gör vi – på det här sättet.

Anf. 19 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag har inte sett någon utredning om något världskulturmuseum i Göteborg. Det var en ny idé för mig och för många andra. Kan Charlotta L Bjälkebring precisera var det har utretts någonstans?

Jag undrar vilken uppgörelse Vänsterpartiet har med Socialdemokraterna eftersom ministern den 12 december i sitt pressmeddelande talar om att kulturpropositionen har accepterats fullt ut. Vad är det för uppgörelse ni har gjort?

Anf. 20 FANNY RIZELL (kd):

Fru talman! Det har sagts många vackra ord om kulturen här. Kulturen är omistlig – det jag kan verkligen instämma i. Men kulturen är också litet abstrakt, och det gör att det kan vara svårt att beskriva vad vi menar med det, vad vi lägger in i begreppet kultur och hur vi skall behandla kulturen.

I Kulturutredningen säger man att med kultur menas konsterna, medierna, bildningssträvandena och kulturarven. Det är en begränsning av

begreppet kultur men kanske en viktig sådan. Ändå måste man slå fast att det praktiskt hanterbara inte får begränsa vår syn på kulturen.

Kulturen har väldigt stor betydelse för samhället i dess helhet men kanske ännu större betydelse för oss som individer. Någon har sagt att kultur är spår som människor lämnar efter sig. Det låter mycket intressant, eftersom det innebär att också du och jag är kulturarbetare och kulturbärare i allra högsta grad. Kultur kan innebära möjligheter för människor att vidga sitt vetande, att göra nya erfarenheter, att utvecklas, att uttrycka sin mening, att påverka och att förändra.

Under vissa delar av vår historia, men också nu, har kulturyttringar förtryckts och mänskligheten bildligt sett tagit ett steg tillbaka. Jag hoppas att vi kan medverka till att detta inte händer alltför mycket i vår tid.

I vår egen tid har vi stora möjligheter, egentligen fantastiska möjligheter. Vår kultur tillförs ständigt nya inslag, inte minst genom de nya svenskarna. Det är välkomna inslag, och det är kanske viktigt att påpeka att detta har skett under lång tid. Under hela vår historia har vi påverkats av människor som kommit till oss utifrån, och det har berikat vår kultur. Det gör det i dag också. Det bör vi påminna oss när rasism och främlingsfientlighet gör stora insteg. Det mångkulturella samhället är en tillgång för oss.

Det är viktigt att kulturen kommer alla till del och att den sprids över hela landet. I det avseendet har kulturpropositionen gjort många framsteg, och det vill jag gärna berömma. Både regering och utskott har strävat efter att fördela anslag och ansvar över hela landet, till regioner och lokala huvudmän. Det är viktigt.

Det är också viktigt att vår tids konstnärer och kulturarbetare ges förutsättningar att skapa och utveckla vår tids kultur. Naturligtvis måste man då fråga sig vilken betydelse det ekonomiska stödet har. Hur skulle Dramaten utvecklas om den fick ett antal miljoner mer just nu när den befinner sig i en ekonomisk kris och utvecklingsmöjligheterna syns små? Skulle Länsmusiken möjligen ljuda starkare om inte hoten om minskade bidrag lade sordin på instrumenten, eller kanske ännu mer på människorna?

Något svar på de frågorna får vi inte. Kulturen överlever – det gör den alltid. Men vi får inte veta vad vi går miste om eller *om* vi går miste om någonting. Det är inte fel att ompröva statliga anslag eller ens att dra in dem, om man vet att det är riktigt. Men det är fel att se varje anslag till kulturen som en subvention när det i stället är en investering. Det ser man lätt när man betraktar satsningar som görs på barn och ungdom.

Det finns mycket intressant i kulturpropositionen.

Jag hoppas att kulturhuvudstadsåret skall ge hela Sverige en injektion av vitalitet och stimulera oss alla, inte minst i riksdagen, på många olika sätt till att göra kulturella framsteg.

Kulturpropositionen har formulerat en del mål. Målformulering är en svår konst. Utskottet tyckte inte att det var bra nog, utan har föreslagit sju mål. Det är helt naturligt att det finns olika idéer om vilken målsättning man skall ha, och kanske ännu fler om hur de målen skall formuleras. Formuleringen är i och för sig väldigt viktig, därför att vi lägger in så olika saker i de ord vi använder.

Yttrandefriheten är det första viktiga målet, och det är viktigt att skapa reella förutsättningar för alla att använda den. Ändå är det något av

en utopi att vi skulle ha samma möjligheter att använda den. Det har vi inte. Somliga människor har tillgång till medierna, andra inte.

Det andra målet – att verka för att alla får möjlighet att bli delaktiga i kulturlivet är viktigt och riktigt. Man bör få möjlighet till eget skapande, men också där har vi litet olika förutsättningar.

Att främja kulturell mångfald och konstnärlig förnyelse, det tredje målet, är viktigt och bra. I betänkandet står: och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar. Det har diskuterats här tidigare. Jag har inte haft så svårt att acceptera det, därför att allt som är negativt kan och bör motverkas. Jag kan hålla med om att det kanske är litet onödigt att skriva så här, men jag har accepterat det.

Det fjärde målet är att kulturen skall ges förutsättningar att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft. Det är mycket vackra ord, men jag har försökt att i tanken få ned dem på jorden. Det är litet svårt.

Man skriver om att bevara och bruka kulturarvet, det femte målet. Det tycker jag är något av kärnan i kulturen, och ett viktigt mål.

Att främja bildningssträvandena är det sjätte målet. Det är den målsättning jag tycker allra bäst om. Jag uppskattar den väldigt mycket. Bildning är ett ord som inte används så ofta nu. Ibland hör man det användas synonymt med utbildning. Kulturrådet definierar det som en uppsättning kunskaper, värderingar, normer och ideal – ganska fint! När min mamma skulle förklara ordet bildning för mig sade hon att det betyder vett och vetande, hut och hållning. Om man inte gillar ordet hut kan man byta ut det mot hänsyn. Jag önskar verkligen att bildningssträvandena har den inriktningen. Eja, vore vi där!

Den sjunde målsättningen är att främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer. Jag tycker att om man vill ha få målsättningar kunde man kanske ha inarbetat detta i mål nr 3, men jag vill understryka att det är väldigt viktigt.

I kulturpropositionen finns en del nya uppslag. Det talas om kulturella uppdrag, vilket jag tycker är väldigt intressant. Det finns vissa svårigheter med detta. Men jag tror att nytänkande är bra, och det är bra att försöka med nya idéer. Det är viktigt att detta utvärderas så att vi sedan kan se vidare om det skall förlängas, och hur korta tider man skall ha på sig. Det är också väldigt viktigt att det i propositionen och från utskottets sida understryks att regionerna måste ha ett stöd och att kulturen måste föras ut i regionerna.

Det talas rätt mycket om kulturarbetare; om deras möjligheter, deras förutsättningar och deras arbetsförhållanden. Jag vill understryka att det inte finns någon motsättning mot det som skrivits om detta. Det är viktigt att vi använder våra kulturarbetare på rätt sätt.

I utskottets betänkande finns en del kritik mot handläggningen av kulturpropositionen. Jag vill verkligen ansluta mig till den kritiken. I strid mot de överväganden som har gjorts i fråga om budgetreformen har regeringen lagt fram ett förslag, en proposition, vid en sådan tidpunkt att den måste behandlas samtidigt som budgetpropositionen. Det var väl ändå inte meningen, och det är djupt beklagligt. Jag tycker att kulturen är för viktig för att behandlas så här brådstörtat. Den är värd ett bättre öde.

På grund av att ryktet säger att kulturministern inte är här hela dagen har jag gjort en rockad i mina anföranden, och tar upp något om Etnografiska museet i Göteborg. Min kritik av det förslaget är inte fullt lika hov-

sam. Att staten övertar huvudansvaret för Etnografiska museet i Göteborg är helt i sin ordning. Vi kan gratulera Göteborg till det. Jag kan också acceptera en gemensam myndighet för de två etnografiska museerna i Göteborg och Stockholm, och man kan bara applådera att staten skjuter till 3,7 miljoner kronor för 1997.

Men sedan finns det väldigt mycket mer som är svårt att acceptera. Riksdagen har inte fått något underlag att fatta beslut om. Elisabeth Fleetwood har beskrivit detta ganska väl, så jag skall inte göra det allt för långvarigt. Utan underlag skall det beslutas att myndigheten skall ligga i Göteborg, att Medelhavsmuseet, Östasiatiska museet och Folkens museum – etnografiska till vissa delar – hur mycket vet ingen – skall flyttas till Göteborg. Det kan man inte acceptera. Som om detta inte vore nog skall en organisationskommitté i efterhand, efter beslutet, presentera vad riksdagen borde ha fått veta innan beslutet skulle fattas.

Varför fick inte riksdagen utredningen före beslutet? Varför kördes personalen över? Det är frågor jag vill rikta till kulturministern, och jag hoppas få svar på dem tillsammans med svaren på de frågor Elisabeth Fleetwood har ställt.

Jag vill rätta till det som Ewa Larsson sade om att vi inom Kristdemokraterna hade varit med och beslutat om att myndigheten skulle flyttas till Göteborg. Det har vi inte.

Det har under resans gång sagts av företrädare för utskottsmajoriteten att man har backat och att förslaget är ändrat, men det kan jag inte läsa ut av texten. Dessutom kan man i betänkandet på s. 126 läsa att utskottet föreslår att riksdagen skall godkänna vad regeringen förordar. Regeringen har inte förordat något annat än det som står i propositionen. Den överenskommelse som är gjord mellan Socialdemokraterna och vänstern borde finnas presenterad i betänkandet, men jag kan inte finna något där. Mina yrkanden återkommer jag till senare.

Anf. 21 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt om jag uttryckte mig slarvigt, Fanny Rizell. Jag vill bara återge något ur Kristdemokraternas reservation: Kristdemokraterna har kommit fram till att de båda museerna bör sammanföras till en gemensam myndighet. Det är det jag är mest förvånad över – att Kristdemokraterna kan fatta ett sådant beslut utan att det har föregåtts av en förutsättningslös utredning. Man bara slår ihop två museer. Eftersom inte båda kan vara ansvarsmuseer undrar man vad nästa steg blir. Vore det inte bättre att utreda det först?

Anf. 22 FANNY RIZELL (kd) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med Ewa Larsson om att det kanske inte skulle ha beslutats om någonting över huvud taget i den här frågan förrän utredningen är gjord. Det hade varit det riktiga förfaringssättet.

Men jag kunde tänka mig en gemensam myndighet, och jag tyckte att det var rimligt att den i så fall låg i Stockholm eftersom museet i Göteborg tydligen har ganska stora problem. Man säger där att museet är nedpackat i lådor, och att det inte har kunnat fungera fullt ut. Därför tyckte jag att det var ganska rimligt att myndigheten låg kvar i Stock-

holm, åtminstone så länge det inte var klart hur museet i Göteborg skulle fungera.

Men jag kan hålla med om att det finns en viss riktighet i det Ewa Larsson säger – ingenting borde ha beslutats innan en utredning hade gjorts.

Anf. 23 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Det finns fortfarande möjlighet att stödja Miljöpartiets reservation. I den stöder Miljöpartiet den fantastiska idén, men förordar en utredning först.

Kristdemokraterna har sagt att en organisationskommitté kan redovisa sitt uppdrag sedan. Regeringen har också slagit fast att Organisationskommittén inte skall utreda några *om*, utan *hur*. Det är väldigt tydligt formulerat. Jag tycker nog att det hade varit rimligt att bestämma sig för en förutsättningslös utredning. Som sagt var – möjligheten finns fortfarande.

Anf. 24 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Fru talman! Den kulturpolitik som riksdagen nu skall lägga fast kommer att ha bäring in på 2000-talet. Det är viktigt, och det tror jag också att en bred majoritet av svenska folket tycker, att man har en bred politisk enighet om målen för kulturpolitiken. Jag är övertygad om att de mål som riksdagen fastställde år 1974 under mycket bred enighet, och just detta faktum, har inneburit att de fått ett bättre genomslag än vad de annars skulle ha fått.

Vi har därför från utskottet under beredningen av såväl budgetpropositionen i detta avseende som kulturpropositionen varit noga med att lyssna på människor och dem som velat uppvakta oss. Det innebär att beredningsprocessen har blivit extra tung när vi har tagit emot uppemot 40 uppvaktningar i anledning av dessa propositioner. Denna öppenhet är för varje politiker viktig att visa gentemot de människor på vilkas uppdrag vi arbetar.

Men vi har också ett ansvar att lyssna på varandra under beredningen av ärendet i utskottet. Från Socialdemokraternas sida har vi strävat efter att inom utskottet nå lösningar med andra partier. Jag kan säga så här i efterhand att dessa partier också i stor utsträckning har visat motsvarande öppenhet. Därför har arbetet kunnat bedrivas i en konstruktiv anda. För detta vill jag tacka företrädarna för alla partier. Det är bäst att göra det inledningsvis innan jag börjar att polemisera.

Sedan utskottet år 1992 tog initiativ till Kulturutredningen har det förts en omfattande diskussion om de kulturpolitiska målen. Utskottet har gjort vissa ändringar och kompletteringar av propositionens förslag till mål. Vi har nu sju mål, och därigenom tror jag att vi täcker in de flesta aspekterna på kulturpolitiken.

Målen gäller sådant som att värna yttrandefriheten, allas delaktighet i kulturlivet och att främja kulturell mångfald. Ett annat mål är att kulturen skall vara en utmanande och obunden kraft i samhället. Ytterligare ett mål är att kulturpolitiken skall bevara och bruka kulturarvet. Det senare målet hör delvis ihop med ett annat av målen, nämligen att främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer inom landet. Det

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

kan inte ofta nog upprepas att det inte finns någon motsättning mellan det målet och att bevara vårt kulturarv. Det är snarast så att dessa båda mål är kommunicerande kärn.

Ett av de mål som utskottet har tillfört är just att främja bildningssträvanden. Kulturrådets remissyttrande i frågan och de markeringar det gjorde i sitt yttrande har i varje fall för min del varit viktigt. I dag talar vi ofta om utbildning, och då menar vi i de flesta fall yrkesutbildning. Men vi behöver inte bara utbildning, utan vi behöver också bildning, dvs. ett bredare perspektiv som hjälper oss att orientera oss i tillvaron.

Jag sade förut att det ligger ett stort värde i att ha en bred politisk enighet om de kulturpolitiska målen. Jag anser att slutresultatet har blivit bra. Men moderaterna har valt att också i kulturpolitiken ställa sig vid sidan om. De yrkar avslag och vill att regeringen, som de tydligen i detta sammanhang har stort förtroende för, skall återkomma med ett nytt förslag. Moderaterna ogillar framför allt att det i målen talas om att motverka kommersialismens negativa verkningar.

Jag delar uppfattningen att kommersialism inte är något negativt i sig. Vi får inte skapa intrycket att kultur är lika med bidrag eller att det är fult att kulturarbetare tjänar pengar. Då riskerar vi att tappa bort det grundläggande, nämligen att ett levande kulturliv självklart förutsätter att det finns en publik.

Den fantastiska musikalen Kristina från Duvemåla upphör inte att vara kultur och blir kommersiell i negativ mening därför att den blivit en enorm framgång både på scen och på skiva. Men genom den formulering som utskottet har fastnat för tycker jag faktiskt att Moderaterna kunde ha ställt upp. Målet föreslås ju bli att "främja kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar".

Är det verkligen nödvändigt att vara så förtjust i marknadskrafterna att Moderaterna inte kan se några problem? Är det alltid den stora stygga staten som är ett hot i Moderaternas värld? Som märklig framstår Moderaternas reservation om kulturens egenvärde, reservation nr 1, där man understryker att det är fråga om ett värde i relation till enskilda medborgare, som kommer till uttryck genom den enskildes val av kulturaktivitet. Så långt kan man hänga med, men när man fortsätter med att säga i reservationen: "Att med skattemedel söka styra medborgarnas val mot olika former av kulturverksamhet är att underskatta den enskilda människans förmåga till val liksom hennes värderingar.", blir det litet konstigare.

Om man bortser från ordvalet att "söka styra", som ju ingen vill och säger "stödja och stimulera", som ju alla vill, leder det moderata resonemanget till att enbart marknaden skall få avgöra medborgarnas val. Hur skall man då kunna motivera att Operan och Dramaten får ett anslag av skattemedel på närmare 430 miljoner kronor per år? Hur skall man då kunna motivera de stora satsningar som kommuner, landsting och staten gör för att hålla uppe en mångfasetterad kultur runt om i landet?

Detta moderata resonemang i reservationen väljer jag att betrakta som den förhoppningsvis sista kvarlevan av nyliberalismen i svensk politik. Jag tror också att denna kvarleva kommer att vara förpassad till historiens skräpkammare redan vid nästa kulturdebatt.

Många talare har varit inne på frågan om Stockholm som kulturhuvudstad år 1998 – Elisabeth Fleetwood var det och likaså Marianne An-

dersson. Det är en stor kulturpolitisk händelse som bör glädja alla kulturintresserade oavsett var vi bor någonstans. Med det är lika viktigt att 1998 blir en satsning på kultur i hela landet. Jag vill understryka det som utskottet skriver: "Kulturåret 1998 bör genomföras på ett sådant sätt att det samarbete mellan Stockholm och övriga landet som nu byggs upp lever kvar och utvecklas efter 1998."

Jag vill understryka just detta med samarbete. Den motsättning mellan Stockholm och övriga landet som med jämna mellanrum präglar kulturdebatten, inte minst den som förs i Stockholm, är olycklig. Ingen som engagerar sig i kulturfrågorna kan bestrida Stockholms och dess kulturinstitutioners betydelse för hela Sveriges kulturliv. Men jag skulle önska att man i debatten ibland något oftare lyfte blicken också ovanför Stockholms horisont. Vi har ett vitalt och spännande kulturliv på många håll i vårt land. Det gäller inte minst i rikets andra stad.

För mig är kultur i hela landet en av grunderna i socialdemokratisk kulturpolitik. Det är viktigt att värna om den principen utan att den ställs mot Stockholms kulturliv.

Ett av de verkligen glädjande inslagen i kulturpolitiken som vi nu skall besluta om är att Sverige för första gången får ett arkitekturpolitiskt program just i de kulturpolitiska sammanhangen.

Det förslaget initierades av Kulturutredningen. Idén kom alltså därför. Det blir nu genom det beslut i riksdagen som vi har framför oss verklighet. I likhet med Fänrik Stål kan jag säga: "Jo, därom kan jag ge besked, om herrn så vill, ty jag var med."

Personligen gläder jag mig mycket åt detta förslag. Arkitekturen lyfts för första gången in ordentligt i en kulturutredning, bl.a. som ett resultat av ett seminarium vid Arbetets museum i Norrköping kring detta tema 1994. Arkitekturen hamnar nu i kulturens finrum. Det arbete som arkitekten Sonny Mattsson gjorde när det gäller kulturmagasinet i Helsingborg får därmed ett kulturellt erkännande liksom Carl Nyréns arbete med det länsmuseum som han har skapat i Jönköping.

Propositionens förslag bygger i huvudsak på Kulturutredningen. Utskottet har härutöver gjort en del tillägg när det gäller arkitekturavsnittet. Nu hoppas jag att vi i den fortsatta debatten kan föra en mer konsekvent diskussion utifrån en humanistisk dimension när det gäller frågan om hur vi formar vårt kulturlandskap, städer och byggnader. Kvalitet och skönhet skall inte underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden. Kvalitets- och skönhetsaspekterna har uppmärksamats i allt för liten grad under de senaste decenniernas byggande. Det är dags nu att ändra på detta.

Man kan också säga att rätten till en boendemiljö, en stadsmiljö, där också skönheten får en chans i hög grad är en fråga om demokrati. Alla skall ha den rätten och den möjligheten, inte bara de som har ekonomiska möjligheter.

Världskulturmuseet i Göteborg kommer vi, det utgår jag från, att återkomma till mycket snart. Jag vill bara göra en kommentar till Elisabeth Fleetwood när hon till Charlotta L Bjälkebring säger att hon har blivit förd bakom ljuset. I så fall har antingen jag eller socialdemokraterna i kulturutskottet fört Charlotta L Bjälkebring bakom ljuset eller också är socialdemokraterna i kulturutskottet också förda bakom ljuset. Det är inte korrekt och jag tycker att vi skall undvika att syssla med sådana här konspirationsteorier som lanseras i de här sammanhangen. Denna fråga

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

kommer vi att återkomma till i riksdagen. Vi får i de sammanhangen dessutom goda möjligheter att ta ställning till den frågan ytterligare. Jag tycker att det är en bra uppgörelse som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har träffat i riksdagens kulturutskott.

Med detta är det, fru talman, för mig en stor glädje att yrka bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Anf. 25 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! När vi pratar om kulturens målsättningar vill jag ställa en fråga till Åke Gustavsson och knyta den frågan till en liten påminnelse om att hela orkestern till Kristina från Duvemåla finansierades via AMS-medel, en s.k. rundgång i systemet. Jag vill också påminna om att Operan i Stockholm betalar 40 miljoner kronor och Dramatiska Teatern 22,5 miljoner kronor i hyra till staten, till Fastighetsverket. Det är också rundgång i systemet.

Då undrar jag om inte socialdemokraterna kan tänka sig att ha med litet mer om visioner i målen. Man skulle t.ex. kunna tänka sig att man fyllde på den tredje målsättningen, utvidgade den litet grand, och sade: En långsiktig och hållbar livsstil vill vi verka för, som utvecklar förmågan att hantera livet med minskat beroende av myndigheter och snävt marknadstänkande.

Det kan väl ändå vara bra att ha visionerna också!

Anf. 26 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Det är alltid bra att ha visioner. Inte minst i kulturella i sammanhang handlar det om detta. En av kulturens viktigaste uppgifter är ju att stå för avantgardismen, att stimulera nytänkande osv.

Men jag förstår inte riktigt frågeställningen om visioner när man diskuterar att Statens fastighetsverk debiterar hyra för Operan och Dramaten. Det tillhör ju inte de mer visionära delarna av den här diskussionen.

När det gäller arbetsmarknadspolitikens förhållande till kulturpolitiken, som väl var den viktiga frågan, skall jag villigt erkänna att detta är ett problem. Frågan är hur man skall hantera dels den strukturella arbetslösheten, dels den konjunkturellt betonade arbetslösheten bland kulturarbetarna.

Jag tycker att det förslag som Kulturutredningen lade fram i de här sammanhangen, om att försöka särskilja de här sakerna, är sådant som man måste arbeta vidare med. Så vitt jag förstår avser också regeringen att titta vidare på de här frågorna.

Anf. 27 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Det låter ju bra. Vi återkommer för övrigt till konstnärernas ekonomiska villkor litet senare i ett annat block.

Jag ville dock lyfta in det nu, och jag är ledsen om utskottsordföranden inte förstod logiken i det hela. Det finns olika kulturella ekonomiska rundgångar på fel ställen i systemet. Man använder ett siffermaterial där man talar om en kostnad för en uppsättning, men där man glömmer att kanske en tredjedel av kostnaden finansieras på ett annat ställe. När man ger pengar till en budget för en nationell institution glömmer man att en stor del av budgeten går tillbaka i form av hyra för nationalmonument

som kanske skulle finansieras i en annan budget. Men det här kan vi återkomma till.

Jag ville i visionen peka på en hållbar livsstil och förmågan att hantera sitt liv. För visst skall vi väl försöka rensa upp i rundgången, eller hur?

Anf. 28 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vidhåller att detta i stor utsträckning mer är en byråkratisk fråga än en fråga om hur mycket pengar som går till t.ex. nationalscenerna. Man kan säga att hyra måste vi ändå ha och därför skall den betalas på ett annat sätt. Men då sker motsvarande minskning av anslaget i det här fallet. Man kan också säga att skådespelare måste vi ändå ha. De skall ha löner, och då kan man betala dem på ett annat sätt. Men då sker motsvarande minskning av anslaget.

Jag är inte säker på att den viktigaste diskussionen att föra är vilka tekniska lösningar man skall ha i de här sammanhangen. Jag vill däremot gärna hålla med om och understryka att det är viktigt att ha visioner, både i kulturpolitiken och i den politiska verksamheten över huvud taget. Vi får väl erkänna att vi som politiker alltför många gånger hamnar i sifferexercis och sådana saker som inte är riktigt så stimulerande ur de synpunkterna.

Anf. 29 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Jag skulle nästan vilja börja med att säga: Käre Åke!

Vi har talat om bildningsmålet. Vi är helt eniga om att det är mycket bra att vi talar om bildning. Bildning är, som Marianne Andersson sade, det som är kvar när vi har glömt vad vi lärde oss.

Men man glömmar inte allting, Åke Gustavsson. När Åke Gustavsson citerar Fänrik Stål kan jag ta ett annat citat: ”han kysste och han slog ihjäl med samma varma själ.” Det är också någonting att komma ihåg, Åke Gustavsson!

Jag blev litet förvånad över Åke Gustavssons angrepp bl.a. när det gällde kultur i hela landet. Ett av mina avsnitt i mitt huvudanförande handlade just om samarbete med hela landet och om att jag är tacksam över att dessa förslag nu har kommit på riksdagens bord så att vi kan minska den s.k. Stockholmsfientligheten – jag säger hela tiden *den s.k.* Stockholmsfientligheten. På den punkten är vi alltså eniga, och det finns inte någon anledning till angrepp.

Sedan vill jag gå tillbaka till Åke Gustavssons påstående att jag älskar marknadskrafter – inte bara jag, utan hela Moderata samlingspartiet. Vi tycker att bra marknadskrafter är bra för oss alla. De ger oss jobb och mycket annat. Men de negativa yttringarna tycker vi inte om. Det märkliga är bara, när vi ser på den här målsättningen, att i utredningen, där både Åke Gustavsson och jag och flera andra här satt med, var vi helt eniga om att vi skulle ta bort detta mål om negativa marknadskrafter. Vi tyckte inte att det negativa skulle komma med i målen; det var därför borta. Så kom förslagen till departementet, så kom de tillbaka och nu har ni ställt upp på det.

Det är väl så att ni måste ställa upp. Vi vet ju alla att en regering regerar, och så får man göra det.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

Kulturpolitik, m.m.

Allmänt

Således kan vi stryka det också, tycker jag. Då tycker jag inte att Åke Gustavssons kritik innehåller så mycket mer än ord.

Anf. 30 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Först vill jag tacka för de vänliga orden från utskottets värderade vice ordförande. Men jag vet uppriktigt sagt inte vad det fanns för anledning för Elisabeth Fleetwood att känna sig träffad av det resonemang som jag förde om debatten i Stockholm och i övriga landet. Jag gav en allmän skildring av hur jag uppfattar debatten. Jag har inte uppfattat att Elisabeth Fleetwood har deltagit i den debatten på ett sätt som gör att hon har så stor anledning att ta åt sig.

Jag diskuterade inte de kulturpolitiska målen i det här sammanhanget när jag nämnde kommersialismen, utan det var den moderata reservationen. Reservationen säger: "Att med skattemedel söka styra medborgarnas val mot olika former av kulturverksamhet är att underskatta den enskilda människans förmåga till val liksom hennes värderingar."

Om man för ett sådant resonemang leder det till slutsatsen att staten, eller samhället kanske vi skall säga för att vara vidare, över huvud taget inte skall ha några former av stöd och stimulans på marknaden. Då skall man, precis som jag tror det står i Moderaternas partimotion, acceptera att en biljett på Operan, för att ta det som exempel, kostar 1 500 kr. Det fanns ju en tid här i riksdagen under den förra mandatperioden när det fanns företrädare för ett politiskt parti, nämligen nydemokraterna, som sade just detta: Låt marknaden sköta detta, vi struntar i det.

Moderaterna för dessvärre ett parallellt resonemang. Men jag hoppas att det bara är ett tillfälligt feltänkande på den punkten och att det hamnar just i historiens skräpkammare, som jag sade förut.

Anf. 31 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Jag sade också i mitt anförande att 75 % betalas av enskilda människor, men att statliga bidrag definitivt är nödvändiga framför allt till vissa institutioner och vissa verksamheter. Jag försökte hitta detta i mitt manuskript, men det gjorde jag inte. Det är bara att återgå till protokollet. Statliga bidrag är nödvändiga och mycket nyttiga för att föra kulturen framåt och stötta, men icke styra. Bidragen skall stödja och framför allt låta de enskilda människorna få del av ett utbud där de tar vad själva känner att de vill ha.

Anf. 32 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Herr talman! Då vill jag bara till sist säga att jag delar den uppfattning som Elisabeth Fleetwood för fram nu i sin replik och som möjligen framkom i anförandet. Men som konsekvens därav borde också Moderaternas reservation nr 1 ha haft ett helt annat innehåll.

Anf. 33 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Riksdagens behandling av kulturpropositionen demonstrerar en mycket bred politisk enighet. I siffror ser enigheten ut så här. Av de 110 punkter som utgör kulturutskottets avslutande hemställan är 102 punkter en fullständig anslutning till det förslag som läggs fram i kulturpropositionen. Endast 8 av dessa 110 punkter skiljer sig något från

regeringens förslag. 3 av dessa 8 punkter är smärre justeringar, jag vill säga förbättringar, av bibliotekslagen. 2 av de 8 punkterna är synpunkter på utredningsdirektiv som av naturliga skäl inte kunde finnas med i propositionen.

Detta är naturligtvis utmärkt. Det finns både en samsyn om de allmänna grunddragen i svensk kulturpolitik och också samsyn i väldigt hög grad om de konkreta förslag som är ett utflöde av dessa grunddrag.

Herr talman! Kulturpolitiken har, genom regeringens kulturproposition och genom de beslut som kommer att fattas här i kammaren, fått mer pengar. Det är ett permanent tillskott på ca 100 miljoner kronor per år, vilket är en mycket kraftfull markering i ett läge när andra statligt finansierade sektorer utsätts för betydande besparingar. 100 nya miljoner till kulturen är en mycket kraftig markering från regeringen och från riksdagsmajoriteten.

Av dessa nya pengar har avsevärda belopp lagts på två av kulturpolitikens grundbultar. Den ena är litteratur, läsande och bibliotek. Den andra handlar om förbättrande av konstnärernas villkor. Konkret innebär det att vi har kompletterat bibliotekslagen med ett nytt inköpsstöd för litteratur till folkbiblioteken. Det är helt enkelt en svensk version av det norska inköpssystemet. Det skall finnas gott om böcker på biblioteken. Böckerna är basverksamheten för biblioteken.

Dessutom är det så att i 250 av landets 288 kommuner är folkbiblioteket den enda offentligt finansierade kulturinstitutionen. De betyder kolossalt mycket för kulturlivet i hela landet, tillsammans med studieförbunden kan jag tillägga. Genom denna satsning sätter vi boken i fokus igen efter några problematiska år, när vi bl.a. har kunnat se förskräckande siffror vad gäller t.ex. utlåningen till barn och ungdomar. Konkret föreslås också kraftiga förbättringar av det selektiva stödet till konstnärerna och kulturarbetarna.

För mig och regeringen är detta det viktigaste i kulturpropositionen. Just detta handlar om den satsning på kulturella infrastrukturer som Charlotta Bjälkebring talade om i sitt inlägg. Utan litteraturen, biblioteken och språket skruppnar andra väsentliga delar av vårt kulturliv samman. Jag brukar ofta citera Staffan Valdemar Holm, en numera mycket uppburen teaterman, som beskriver sin vandring till teatern och musikteatern på det här sättet: Det började med boken. Det började med biblioteksbussen. Det började med läsandet.

Det blev sedan hans väg till teatern, och så är det för väldigt många av oss som är "förgiftade" av kultur. Det började med ordet. Det började med språket. Det började med boken.

Denna infrastruktur måste hävdas och skyddas. Detsamma gäller naturligtvis konstnärerna. Finns det inte konstnärer och kulturarbetare som får en chans att ägna sig åt sin profession på heltid, och dessutom göra det på någorlunda rimliga villkor, får det också ytterst allvarliga konsekvenser för kulturlivet, vare sig det handlar om amatörism eller annat. Vi behöver professionella konstnärer som får ägna sig åt detta. Därför har det varit så viktigt att satsa även på denna grundstruktur.

I övrigt präglas kulturpropositionen av krav på tillgänglighet eller kulturell jämlikhet, som jag oftast talar om. Oberoende av var man bor, vilken social bakgrund och tillhörighet man har och oberoende av kön och ålder skall alla ges en chans, och helst få en lust väckt inom sig, att

uppleva och kanske t.o.m. utöva kultur. Detta är kolossalt viktigt för den kulturpolitik som kommer till uttryck i kulturpropositionen.

Konkret handlar det naturligtvis om satsningar på kultur i hela landet. Vi ser det i manifestationen att lägga nästan lika mycket pengar på Kulturrådet i övriga delar av landet som på kulturhuvudstaden. Vi ser det i den fortsatta regionaliseringen där konstnärliga uttryck som tidigare har varit i hög grad koncentrerade till storstadsområdena, dvs. film, dans och bättre stödjepunkter för bildkonsten, lyfts fram i propositionen.

Man kan säga att vi har lagt ut kulturpolitiska spår för framtiden. De kommer att bära en bra bit framöver. Men självfallet är kulturpolitik inte ett område där man kan säga: Nu har vi grejat den, i och med den här propositionen. Det måste alla vi som ägnar oss åt kulturpolitik återkomma till, sannolikt redan nästa år.

Men jag är följaktligen glad över att propositionen har mötts av en sådan självklar och stark uppställning från kulturutskottet. Jag vill också tacka utskottet för det jättejobb som det i likhet med Kulturdepartementet har ägnat sig åt under de senaste månaderna.

Herr talman! Samtidigt får man inte förledas tro att kulturpolitik skulle vara något som svävar ovanför all annan politik, att den är ideologibefriad eller att den är harmlös. Så är det självfallet inte. Tvärtom är det så att ett partis ideologiska själ får kropp och blir synlig i just kulturpolitiken. Det tycker jag har illustrerats väldigt väl av den debatt vi har lyssnat till här under förmiddagen. Det har också illustrerats mycket väl i den debatt som har föregått denna debatt, dvs. den som förts i framför allt medierna under hösten.

Det syns självfallet också i de konkreta förslag som har lagts fram som alternativ till kulturpropositionen. Där måste jag särskilt säga någonting om Moderata samlingspartiet.

Moderaterna vill spara 161 miljoner kronor på den rena kulturbudgeten. Dessutom vill de spara 200 miljoner kronor på folkbildningsanslaget. Elisabeth Fleetwood talade just om behovet av bildning och bildningsmålet, men hon gör uppenbarligen ingen som helst koppling till folkbildningssatsningen. I praktiken beklagar alltså Moderaterna att vi har fått ungefär 100 nya miljoner till kulturen. De miljonerna tycker Elisabeth Fleetwood och hennes parti inte att vi skulle ha använt till litteratur, bibliotek och konstnärernas villkor – det är ju så man måste tolka henne – och inte heller till att få i gång Moderna museet eller till att lyfta bort besparingskraven från Operan och Dramaten, för att bara nämna några exempel på vad vi har använt dessa pengar till.

Förutom att hon vill tänka bort de 100 nya miljonerna vill Elisabeth Fleetwood att vi därutöver skall spara drygt 60 miljoner ytterligare på kulturen. Här har Moderaterna varit väldigt pricksäkra. Vad är det de vill spara på? Jo, de vill inte ha litteraturstödet. De vill inte ha fullt stöd för satsningen på lågprisböckerna inom En bok för alla. De vill att Riksteatern skall upphöra med sin vuxenproduktion. De vill minska de pengar som används till länskonstnärer runt om i landet. De vill inte ha något nationellt uppdrag till Arbetets museum – de vill över huvud taget inte ha några pengar till Arbetets museum. De vill inte stå för någon utsmyckning av boendemiljöer och miljöer där barn och unga vistas, dvs. den offentliga miljö där många människor vistas och påverkas av vad de ser runt

omkring sig. De vill ta bort stödet till icke-statliga lokaler för handikappanpassning.

Det finns ytterligare punkter att räkna upp. Jag tror att jag stannar där.

Pricksäkerheten har alltså varit väldigt god. Man kan också säga att det är en mycket god illustration till den moderata kultursynen, som bygger på en konflikt mellan elit och bredd och som värnar elitens revirgränser. Det handlar i själva verket om en klasskamp som förskräcker från Elisabeth Fleetwoods och Moderaternas sida.

För regeringens del, och som jag har uppfattat det för en majoritet i kulturutskottet, handlar det om att elit och bredd samspekar, om att så många som möjligt skall få lust till kultur, om att kultur faktiskt är en kraft som kan förändra både människor och samhälle och som vi är angelägna att många skall få vara med i.

Kulturdebatten har under hösten i hög grad präglats av det som är en liten del i kulturpropositionen, nämligen det konkreta förslaget om att göra något helt nytt och spännande inom svenskt museiliv. Jag anser att debatten har fått orimliga dimensioner och har trängt ut väldigt mycket annat intressant som vi borde ha diskuterat offentligt under hösten. Likväl är frågan konkret, och den är enkel att ta – eller eventuellt förlora – partipolitiska poänger på. Alltså har ett antal personer, framför allt Elisabeth Fleetwood, och även Miljöpartiet gjort ett stort nummer av denna fråga.

Vad händer nu? Jo, en stark majoritet i utskottet ställer sig helt bakom förslagen i kulturpropositionen, dvs. att Etnografiska museet i Göteborg skall förstatligas från den 1 januari 1999, att museet samtidigt skall sammanföras med dels Folkens museum – etnografiska i Stockholm, dels Medelhavsmuseet och Östasiatiska museet i Stockholm till ett världskulturmuseum samt att det nya centralansvarsmuseet skall förläggas till Göteborg. Man flyttar alltså inte bara litet nålpenngar till Göteborg, utan man bygger upp en helstatligt finansierad institution – och de är få utanför Storstockholmsområdet – och sätter dessutom maktbefogenheterna där. Det är någonting nytt. Det handlar om en omfördelning av makt och om pengar, och det har naturligtvis väckt ont blod på sina håll.

Det handlar icke om någon lös idé, som Elisabeth Fleetwood vill framställa det som. Det handlar om just de visioner som det talas så mycket om i denna riksdag men som så få orkar omsätta i praktisk handling.

Det finns mycket väl utvecklade direktiv för hur detta världskulturmuseum skall komma till stånd. De som står för minoritetsuppfattningen i denna fråga uppträder enligt min mening väldigt konstigt. Grunddragen i hela denna museisatsning återfinns ju i Museiutredningen. De fanns faktiskt med redan i 1973 års musei- och utställningsutredning. De har funnits med i en rad andra konkreta förslag, bl.a. i ett remissvar från Göteborgs kommun. Detta är alltså inget plötsligt upphoppande hugskott.

Majoriteten i kulturutskottet har lämnat värdefulla synpunkter på direktiven till den kommitté som nu skall inleda arbetet med att skapa detta nya museum, som skall börja tas i bruk under 1999. Jag vill särskilt tacka Vänsterpartiet, som har gjort en mycket stor och konstruktiv insats. Tyvärr har partipolitiska låsningar och tidiga förlöpningar gjort att inte fler partier har vågat ställa upp i den konstruktiva diskussion som fördes i slutskedet av utskottsarbetet. Det beklagar jag.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

Det finns andra som varit väldigt konstruktiva, även om de har haft svårt att komma fram i den offentliga debatten. Ett exempel är Lars Lönnroth, f.d. kulturchef på SvD och känd som en mycket kulturkunnig person, som redan den 9 oktober i Svenska Dagbladet ställde sig fullständigt oförstående till den hätska kritiken. Han redovisade det som har varit uppenbart för väldigt många som är intresserade av museifrågor, nämligen att man i andra länder, t.ex. Kanada och Japan, på sistone har upprättat just den typ av museer som jag och regeringen efterlyser och som vi vill förlägga till Göteborg.

Han förklarade också att den rätta miljön finns just i Göteborg. "Här finns inte bara en vetenskaplig tradition från etnografiska banbrytare som Erland Nordenskiöld och Bernhard Karlgren utan också ett levande folkligt intresse för utomeuropeiska kulturer, betingat av Göteborgs roll som Sveriges ledande sjöfartsstad sedan Ostindiska kompaniets tid på 1700-talet." Så skrev han alltså i Svenska Dagbladet den 9 oktober.

Olov Isaksson, känd museiman, tidigare chef för Historiska museet, skrev i ett brev till Kulturdepartementet efter att ha fått sin artikel tillbakasänd från en annan stor morgontidning som inte ville publicera den: Skulle sköra ting, som en gång transporterats på kamelryggar och fraktats över kontinenter och världshav, riskera att förstöras om de sändes till Göteborg? Under mina 20 år som chef för Historiska museet sände vi ofta utställningar med hundratals unika föremål ut i världen och tog emot ännu fler utan att några allvarliga skador inträffade.

Eller låt mig framföra vad den nuvarande chefen för Medelhavsmuseet, Bengt Peterson, säger i ett brev till departementet: Trots att jag självfallet måste försvara min institution kan jag som yrkesman inte undgå att fascineras av det stora museiprojektet. Utvecklingsmöjligheterna för gränsöverskridande arbete är ju något man alltid drömt om. Därför börjar av sig självt flera tankeprocesser hos mig, som jag hoppas kanske kunde komma projektet till godo.

Jag beklagar att inte fler har velat låta dessa tankeprocesser släppas fram, utan att så många har fastnat i partipolitiska låsningar, i verbala förlöpnings och i grovheter som jag trodde att denna riksdag icke var förmögen. Trots att jag ibland har varit något upprörd är jag i dag fullständigt lugn. I likhet med Bengt Peterson, som vill vara konstruktiv, hoppas jag att det finns fler här som vill vara det, och jag välkomnar alla som vill vara med när tåget nu går för att skapa detta nya, spännande museum, som kommer att ha inverkan på hela det svenska museilivet.

Anf. 34 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Precis som kulturministern delar jag uppfattningen att man i det här betänkandet kan se partiets ideologi. Det är ju i det lilla som man visar vad man står för i det stora, och därför började jag mitt anförande för Miljöpartiet med att lägga tyngden på de demokratiska livsidealen. De är väldigt betydelsefulla för oss.

I vår reservation till betänkandet står det att vi tycker att idén om ett världskulturmuseum i Göteborg är spännande och kan främja både förnyelse och utveckling men att vi vänder oss starkt emot hanteringen av denna idé, och att vi vill ha en förutsättningslös utredning först.

Allt går att flytta, som ministern säger, kamel eller inte, men det blir väldigt dyrt, och vi vill se en ekonomisk kalkyl innan vi fattar beslut.

Jag vill också ställa en annan fråga till ministern. Vi har ju i utskottet jobbat mycket med att försöka förbättra och fördjupa uppdraget när det gäller bibliotekslagen, och jag undrar i all enkelhet varför kulturministern inte innefattar momsens på boken i sin ny tillsatta utredning. Vi i Kulturutredningen sade ju för det första att vi inte ville ha någon kultur moms alls och för det andra att en kultur moms, om den nu ändå skulle införas, skulle vara den lägsta möjliga och innefatta boken. Nu blev det inte så. Boken fanns inte med i momspropositionen – som det finns mycket annat att säga om, vilket jag kommer att göra senare – och i den ny tillsatta utredningen finns inte bok momsens heller med. Jag tycker att det är en skandal!

Anf. 35 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Ewa Larsson talar om de demokratiska livsidealen och att det är i det lilla man kan upptäcka det stora. Jag tycker nog att Ewa Larssons agerande i frågan om ett världskulturmuseum är ett sådant avslöjande. Även i inlägget här i dag talade Ewa Larsson varmt för en spridning av kulturen i hela landet. När det sedan dyker upp ett mycket konkret förslag som innebär inte bara en penningomfördelning utan en maktomfördelning, framför allt från Stockholm till Göteborg, är hon inte med, för då är det inte, för att fritt citera den store dramatikern, den rätta gröna färgen på håven. Det duger aldrig.

Det kommer väldigt mycket snack och väldigt litet handling från Ewa Larsson, och det tror jag också är något som avslöjar den grundsyn som finns inom Miljöpartiet: Utred gärna i all evighet, men kom aldrig fram till några obehagliga beslut, som man kan bli tvungen att försvara. Jag tycker synd om miljöpartisterna i Göteborg, som kommer att tvingas försvara Ewa Larssons agerande i nästa valrörelse.

Anf. 36 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag väntar fortfarande på svaret på frågan om varför vi i Sverige skall ha 25 % i bok moms. När man i t.ex. Australien tog bort bok momsens ökade inköpen väsentligt och fler började läsa. Kostnaderna för inköp kommer också att minska för biblioteken om vi sänker bok momsens i Sverige. Ministern tog upp exemplet Norge när det gäller förbättringar i bibliotekslagen och när det gäller inköpen. I Norge har man 0 % bok moms, så varför inte löpa linan fullt ut? Jag kan nöja mig med 6 %, men i Norge har man 0 %.

När det gäller de demokratiska livsidealen är det ju så att människan är utrustad med två öron och en mun. Om inte ministern ännu har förstått det demokratiska underskottet i hanterandet av denna fråga gör det mig väldigt bestört.

Anf. 37 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Vad gäller det demokratiska underskottet försökte jag redogöra för de utredningar som har förekommit i decennier, där ambitionen har varit att åstadkomma det vi nu faktiskt föreslår. Den organisationskommitté som nu kommer att sätta i gång sitt arbete, och som jag hoppas att *många* kommer att vilja vara med i, skall återkomma till riksdagen vid ett antal tillfällen då riksdagen har att anta eller förkasta resul-

tatet av denna organisationskommittés arbete. Mer demokrati än så är det svårt att se att det skulle kunna bli.

När det sedan gäller bokmomsen finns det exempel på att den inte har räckt för att åstadkomma den injektion på bokmarknaden som man gärna vill tro att den skulle göra, dvs. där man har tagit bort den eller aldrig har infört den. Även där tvingas man arbeta med kraftiga selektiva insatser för att stötta litteraturen och läsandet. För oss innebär bokmomsen en mycket kraftig inkomstkälla som vi kan använda just för att se till att litteraturen, läsandet och biblioteken stötts på det sätt som är bäst ur bl.a. tillgänglighets- och jämlikhetssynpunkt.

Anf. 38 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Kulturministern talar om den breda enigheten om detta betänkande, och det är så: Kulturområdet är nog ändå ett område där vi har ett mycket bra resonemang och där vi kommer överens om väldigt mycket. Men kulturministern glömde i sammanhanget att tala om att det faktiskt handlar om majoritet när inte fler punkter är ändrade. Det finns ju också reservationer på flera av dessa områden. Jag vill påpeka det.

Kulturministern säger att biblioteket är den viktigaste kulturinstitutionen i landet. Det håller jag verkligen med om. Är det någon uppfattning som är starkt förankrad, så är det väl *den*. Därför tycker vi att det är alldeles onödigt med en bibliotekslag. Bibliotek finns faktiskt i varje kommun. Att de skulle läggas ned, det tror vi inte. I stället riskerar en sådan lagstiftning att bli en minimilagstiftning, något som vi också pekat på i den reservation som finns.

Vi har kritiserat kulturpropositionen utifrån risken att det som nu kallas nationella mål på något sätt förvandlas till statliga mål – alltså tvärtom vad som hände efter 1974 års kulturbeslut. De mål som då var statliga, omfattades då verkligen på alla nivåer i samhället. Här kommer man med pekpinna uppifrån om hur man skall göra.

Jag skulle vilja återgå till den här frågan om museiflytten som vi diskuterar så mycket. Jag tycker att kulturministern också använder ganska grova ord när hon talar om förlöpningar osv. Jag bli litet orolig när jag hör att kulturministern säger att det som nu föreslås stämmer överens med vad som står i kulturpropositionen. Vi har ändå uppfattat att det är en ganska stor förändring. Det får jag återkomma om senare.

Anf. 39 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Den hemställan som regeringen gör i kulturpropositionen, har en bred majoritet i riksdagen ställt sig bakom. Det diskussionen sedan har handlat om är utredningsdirektiven och organisationskommittédirektiven. Vi har fått goda råd från utskottet när det gäller hur dessa skall vara utformade. Det har vi tagit till oss. Men utredningsdirektiv och organisationskommittédirektiv hör vanligtvis inte till det som man skall behöva behandla när man behandlar en proposition. När det gäller de konkreta förslagen, den hemställan som finns i propositionen, är det en total uppställning från en bred majoritet i riksdagen.

Jag delar inte Marianne Anderssons oro för att de nationella målen skulle förvandlas till mål enbart för den statliga kulturpolitiken. Precis som flera andra har fört fram här i debatten, är dessa kulturpolitiska mål

en fortsättning på 1974 års mål. Det har skett en del sedan 1974. Sverige har blivit ett mångkulturellt land. Vi har dessutom haft en explosion inom medierna som även nått Sverige. Det gör att det har blivit viktigare att trycka på en del mål, och i övrigt rör det sig ju i högsta grad bara om en linje som vi drar ut längre in i framtiden. På den punkten delar jag alltså inte Marianne Anderssons oro. Det handlar i hög grad om en fortsättning på den väg som anträdades redan 1974.

Prot. 1996/97:49
19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

Anf. 40 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Som kulturministern har noterat, ställer vi oss bakom de mål som nu formuleras och som har förbättrats i utskottet. Vad jag menar är att det inte handlar om hur målen ser ut. Det handlar mer om verkställigheten.

Sedan skall jag återgå till de här museerna. Kulturministern talade med stor enför om hur det skulle se ut i Göteborg. Det är ju bra. Det är ju egentligen ingen som har gått emot detta. Vi pratar om två olika saker. Det handlar om vad som händer här uppe. Jag tycker att man borde göra något bra för det mångkulturella samhället i Stockholm. Det är ju faktiskt här vi har de flesta invandrarna. Det kan vi inte komma ifrån.

Det är här i Stockholm vi behöver satsa på det mångkulturella, det pratar man inte särskilt mycket om. Man satsar på ett projekt på Södra teatern. Det kommer, har jag en känsla av, att bli ett slags alibi för att man faktiskt har gjort någonting. Men om man inte jobbar väldigt seriöst med den här saken, och ger den utredning som skall se på detta vidgade direktiv, riskerar detta projekt som jag ser det att bli någon sorts mötesplats för invandrare – inte en mötesplats mellan svenskar och invandrare, vilket är det viktiga för oss.

Jag skulle vilja fråga: Hur kan det komma sig att man har en modell, som är intressant på många sätt, för hur man skall möta det mångkulturella samhället i Göteborg och en helt annan i Stockholm?

Såvitt jag förstår, är förutsättningen för att museet i Göteborg skall kunna utvecklas på det sätt som kulturministern beskriver att man minskar på resurserna till de museer som finns här och som också skulle kunna samarbeta – och göra det bra.

Anf. 41 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Världskulturmuseet i Göteborg är något helt annat än världskulturhuset på Södra teatern. Världskulturmuseet är ett museum som skall arbeta intimt samman med Göteborgs och Stockholms universitet. Det handlar om en forskningsverksamhet. Det handlar om att vårda ett kulturarv, om att visa det i nya former och om att nå fram till publikgrupper som vanligtvis inte går på museer. Det handlar om att göra det i en miljö som enligt vår bedömning är mycket bra för just den typen av museiverksamhet. Det skall dessutom vara ett samarbete över hela landet. Det skall fungera som ett central- och ansvarsmuseum.

Det ena går inte att jämföra med det där andra. Världskulturmuseet i Göteborg är ju inget invandrarprojekt. Det är ett museiprojekt som handlar om Sverige och om alla oss som bor i Sverige oberoende av varifrån vi ursprungligen kommer – Norrbotten eller Kurdistan.

Världskulturhuset på Södra teatern är något helt annat. Det är en mötesplats för samhällsdebatt, kulturpolitisk debatt och framträdanden. Det kan handla om musik, teater och utställningar. Det kan också handla om gästspel. Framför allt handlar det dock om ett hus öppet för alla oberoende av etnisk bakgrund, alltså även för många svenskar. Det är alldeles självklart. Just därför har vi valt att säga att ett sådant hus inte skall ligga i Rinkeby eller i Botkyrka. Det skall ligga mitt i staden i en gammal kulturbild, något som man får säga att Södra teatern gör. Det är alltså ett mycket medvetet val.

Anf. 42 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Låt mig bara säga att jag minst sagt blir förvånad när Marita Ulvskog drar upp en diskussion om klasskamp. För vissa politiker, vissa socialistiska politiker, tycks klasskamp ibland vara det sista fortet man går tillbaka till när man börjar få svårt att försvara sig. Jag antar att det är en rest från Marita Ulvskogs tidigare tillvaro som redaktör när hon går så långt. Ingen annan går så långt som Marita Ulvskog.

Låt mig sedan gå tillbaka till Stockholm och museerna. Det skulle råda politisk enighet om det här. Får jag då påminna Marita Ulvskog om att det fanns partimotioner från alla partier *mot* den här s.k. museiflytten. Jag använder begreppet "museiflytt" övergripande. Alla partier höll fast vid detta – utom Vänstern. Där blev Gudrun Schyman överkörd, och hon känner sig säkert inte särskilt glad över det. Jag tror att även Charlotta Bjälkebring kan tycka att detta är litet jobbigt.

Ingen har någonsin gått emot detta om flyttning av föremål. Ingen har gått emot vad Bengt Pettersson och andra har sagt. Det har ju alltid skett, det har vi också sagt. Det talade jag om i morse, men det kommer kanske inte Marita Ulvskog ihåg.

Det skall finns väl utvecklade direktiv för den här organisationskommittén. Ja, vi var flera som försökte få dem från departementet i går. De föreligger – men var? Vi fick ett pressmeddelande som var från den 12:e. Det fick jag i går eftermiddag med posten. Varför denna väntan? Är det något slags mörkande här också? Varför gick inte direktiven, om de är så väl utvecklade, ut med detsamma?

Vi säger ja till pengar till Göteborg. Vi tror på att vi kan ha en myndighet över de två etnografiska museerna. Vi säger inte nej till allting. Var snäll och håll sig till verkligheten, för att inte använda starkare ord.

Jag kommer tillbaka till min sista fråga, varför sidor var urrivna. Det har upprört människor oerhört mycket, Marita Ulvskog. Jag har ställt frågan flera gånger här i kammaren och på andra ställen, och jag får inget svar.

Anf. 43 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Efter att ha gått igenom den lista över de besparingar som Moderata samlingspartiet vill göra på det kulturpolitiska området, har jag svårt att sätta någon annan etikett på dem än moderat klasskamp. Man vill slå ned på allt som kan tolkas som folkbildning och stöd till de sociala skikt som Moderata samlingspartiet uppenbarligen tycks vilja i stort sett utestänga från kulturlivet.

Direktiven till det nya världskulturmuseet antogs av regeringen förra veckan. Vi meddelade detta via ett pressmeddelande och talade också om vem som sannolikt skulle bli ny utredare. Visst kan vi sprida dessa direktiv i en upplaga till samtliga riksdagsledamöter. Det vanliga är annars att man hör av sig och att vi då omedelbart faxar över direktiven in extenso till alla som är intresserade av dem. Vi brukar dock inte lägga dem som bilagor till pressmeddelandena. Dessa direktiv är också ganska omfattande. De är offentlig handling, och alla är välkomna att läsa dem. Vi försöker så gott vi kan att sprida kunskap om dem. Tyvärr är det just nu lättare att nå ut i den offentliga debatten med Elisabeth Fleetwoods argumentation än med de fakta som vi består med i Kulturdepartementet.

Till sist frågade Elisabeth Fleetwood om de urrivna sidorna. Vad det handlar om är att det vid den första delningen av kulturpropositionen följde med två tre sidor som handlade om Sjöhistoriska museet i Stockholm, som var en helt felaktig, halvårsgammal produkt. Den ansvarige tjänstemannen tryckte på fel knapp och fick ut fel papper ur burken. I stället för att makulera hela upplagan valde vi att vara resurshushållande. I stället för att göra makulatur av alla papper rev vi ur de sidorna. Detta hade inget som helst med det nya världskulturmuseet att göra.

Anf. 44 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Ja, vi gör besparingar, Marita Ulvskog. Men vi tillför också nya pengar. Jag skall säga det mycket kort. Vi sänker bl.a. skatten för människor, så att mer än 75 % av medlen skall kunna komma från enskilda människor. Vi föreslår en dubbleringsfond i år på 100 miljoner från staten, där människor skall ge detsamma. Vi satsar och tror väldigt mycket på Framtidens kultur, som i år ger 80 miljoner. Vi vet att ni i regeringen gör allt vad ni kan för att minska effekten av de stiftelser som infördes av den borgerliga regeringen.

Beträffande direktiven, talade jag i går med en av museicheferna och frågade om han hade sett direktiven. Han hade ringt och frågat om han kunde få se dem. De förelåg inte. Det sades inte ett ord om att faxa dem. Jag sade då att det inte var någon idé att jag heller försökte utan jag fick nöja mig med pressmeddelandet. Vad kulturministern säger stämmer alltså inte.

Det har från flera håll talats om de urrivna sidorna. Far man då med osanning när man säger att man aldrig har drabbats av detta? Statens konstmuseum och Medelhavsmuseet bl.a. fick alltså inte se vad som skulle ske. Det var konsekvensen; om det var några papper ni ville dra ut men drog ut andra. Jag förstår inte, och inte någon annan heller, hur detta över huvud taget kunde ske. Förklaringen kommer nu – varför kom den inte första gången frågan ställdes?

Anf. 45 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag vill inte trötta övriga riksdagsledamöter med detta schackrande om papper hit och dit.

Vad gäller direktiven, som alltså beslutades på regeringssammanträdet förra veckan, hade de i ordinarie, sedvanlig ordning delats till samtliga berörda, självfallet däribland samtliga berörda museer, för att de skulle få en möjlighet att påverka direktiven och lägga synpunkter på

dem. Det har också kommit in sådana synpunkter, som i viss utsträckning har inarbetats i slutversionen av direktiven.

Detta är fakta, och jag tycker faktiskt att Elisabeth Fleetwood får godkänna fakta i det här fallet.

Anf. 46 FANNY RIZELL (kd) replik:

Herr talman! Jag är mycket glad att höra kulturministern sjunga bokens höga visa. Jag kan instämma i det mesta hon säger där. Mot den bakgrunden är det litet underligt att vi i den utredning som nu skall göras om litteratur och kulturtidskrifter inte kan få ned mervärdesskatten på böcker och tidskrifter. Det finns två motioner om detta, och båda är naturligtvis avstyrkta.

Det är en ekonomisk fråga, vilket jag är mycket väl medveten om. Det var av den anledningen som jag bara föreslog att man skulle ta bort momsen på barnböcker. Den är exceptionellt hög, och det är oanständigt. Kommuner och skolor kan dra av momsen, men föräldrar kan inte göra det. Jag tycker att man har rätt att fordra, förutom att det skall finnas böcker på biblioteken, att det skall finnas böcker i hemmen. Tycker inte Marita Ulvskog det? Böcker är otroligt dyra i dag.

I Museiutredningen vill man inte alls kännas vid att det skulle vara den som ligger som grund till detta museiförslag. Jag har talat med flera, och detta är helt obekant för dem – tvärtom värjer de sig mot det. Det är då litet underligt att Marita Ulvskog påstår att det är Museiutredningen som ligger bakom.

När det gäller den utredning som vi inte fick är det beklagligt att vi skall säga ja till någonting som vi inte har fått se innan vi beslutar om det.

Anf. 47 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag är inte säker på att jag uppfattade alla Fanny Rizells frågor, men låt mig börja med Museiutredningen.

De tankar som redovisas i Museiutredningen, som var helt parlamentariskt sammansatt, var att det skulle skapas museiverksamheter som arbetade tematiskt, som arbetade i något större enheter och som samarbetade bättre. Däremot föreslog Museiutredningen att det skulle inrättas en ny statlig byråkrati, ett museiverk, för att åstadkomma detta. Vi har valt att föreslå ett nytt museum och att med exemplets makt åstadkomma det som Museiutredningen ville åstadkomma.

En ledamot i kulturutskottet, Björn Kaaling, satt med i Museiutredningen. Han är, såvitt jag förstår, helt ense med mig om den beskrivning som jag ger av de grundtankar inom Museiutredningen som har legat till grund för det förslag som jag nu har lagt i kulturpropositionen.

Vad gäller boken, är det klart att vi gemensamt skall fortsätta att kämpa för ännu mer resurser till kulturen. Jag är fullständigt ense med dem som har varit uppe i den här debatten. Då kan man börja våga sig på att diskutera även skatt på böcker. Det finns exempel på länder där man har valt att inte ha skatt på böcker, men det har inte gynnat bokläsandet, beroende på att man inte har haft några selektiva medel att sätta in för att stödja läsandet och litteraturen.

Anf. 48 FANNY RIZELL (kd) replik:

Herr talman! Utredningen skall se över vilket stöd som går till bokhandel och till förlag. Men det handlar inte bara om att ge stöd, utan också om att undanröja hinder. Jag tycker då att bokmomsen är ett hinder.

Kulturministern sade att förslaget om museerna var en maktfördelning. Jag tycker snarare att det har liknat, som många också har sagt, en maktdemonstration. Det är mycket beklagligt att vi saknar underlag för beslut. Det är helt fel – så skall beslutsprocessen inte gå till i Sveriges riksdag.

När mina barn var små sade de: Mamma, säg ja, säg ja! Jag frågade: Vad skall jag säga ja till? De svarade: Det får du veta sedan.

Jag reagerade mot det då, även om man kan förstå att barn säger så. Men om vi som är riksdagens representanter skall fatta beslut på det sättet känner vi oss som gisslan. Jag gillar inte det. Det är i allra högsta grad fel.

Det som inte har kommit fram riktigt och som jag inte har fått svar på gäller personalen vid museerna, att all expertis på museiområdet är så överkörd. Är det så vi skall använda våra experter, våra sakkunniga på olika områden, att vi totalt struntar i vad de säger? Det tycker jag att man upplever när det gäller Museiutredningen. Jag har talat med flera personer som inte vidkänns detta. Men också på museerna har folk yttrat sig sedan detta blev känt. De kan absolut inte förstå det här, och de är absolut inte tillfrågade. Så gör vi inte i andra frågor. Jag tycker att det är viktigt för oss som politiker att ta till oss den kunskap som finns på olika ställen och sedan fatta beslut.

Anf. 49 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Det är inte en riktig beskrivning som Fanny Rizell ger när hon säger att riksdagen inte skulle ha möjlighet att påverka framväxten av det nya världskulturmuseet i Göteborg. Vid tre tillfällen kommer riksdagen att ha möjlighet att säga ja eller nej till hur detta museum skall byggas upp, om det skall byggas upp. Så det finns ovanligt många demokratiska kontrollstationer inlagda i detta projekt.

När det gäller expertisen försökte jag citera bl.a. några av våra duktigaste museimän i mitt lilla inledningsanförande. Expertisen har delad uppfattning. Det finns många som känner mycket starkt för det nya världskulturmuseet i Göteborg. Tyvärr har de haft svårt att komma fram i den Stockholmsdebatt som har dragit ned rullgardinen för en del av dem. Tack!

Anf. 50 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik:

Värderade talman! Ja, kulturministern, den här replikomgången är ju litet grand av den här debattens höjdpunkt, därför får kulturministern förstå att vi kastar oss över henne allihop och ställer detaljfrågor som hon naturligtvis hade önskat att hon skulle slippa. Jag tror inte att kulturministern driver ett ärende genom riksdagen på detta sätt någon mer gång. Jag anser att vi litet snällt kan säga att ärendet inte har hanterats riktigt föredömligt av regeringen inför riksdagen.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

Vi fick ett förslag som har oroat många. Vi ställde frågor, och då fick vi både svaret att det här inte var något att oroa sig för och att det här är ett revolutionerande förslag. Den kritik som vi har riktat mot regeringen för detta handlar egentligen mest om att man kommer med förslag som vi inte tycker har beretts. Det senaste yttrandet som kulturministern fällde här tycker jag var lovande. Kulturministern sade att man får återkomma med förslag till riksdagen, inte bara i fråga om hur det skall bli i fortsättningen, utan även *om* det skall bli någon förändring. Det tycker jag var ett inlägg som vittnar om demokratisk inställning i det här ärendet. Men jag tror att en fråga till riksdagens socialdemokratiska grupp i kulturutskottet hade räddat hela det här ärendet från början. Det tycker jag att vi har märkt på hela hanteringen.

Först sedan det här principbeslutet är fattat räknar kulturministern med att det skall beredas. Kan inte kulturministern inför oss här hålla med om att det här ärendet hade kunnat skötas på ett smidigare sätt från Kulturdepartementets sida. Det känns som om kulturministern skyller oss för alla dessa problem, men vi tycker faktiskt att viss klantighet har märkts även i er hantering. Kan vi inte få höra att kulturministern också har insett det?

Anf. 51 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Eftersom Carl-Johan Wilson är min favorit i kulturutskottet – det är en bekännelse jag gör här – kan jag gärna säga att jag delar klantigheten fifty-fifty med kulturutskottet. Jag är beredd att gå så långt.

Vi har haft bråttom i museifrågan, för den har varit ett svårbearbetat område de senaste 25–30 åren. Det har varit nästan omöjligt att komma fram med några förändringar. Vi ser att det påverkar museilivet mycket illa, och därför måste vi göra något radikalt. Det förklarar något också den brådska vi har haft. Just därför har det varit så viktigt för oss att redan i propositionen markera att den organisationskommitté som vi föreslog skulle komma tillbaka till riksdagen i flera omgångar.

Det handlar om tre tillfällen. Det är alldeles självklart att om Organisationskommittén kommer tillbaka med ett finansieringsförslag där de använder de nya pengar, 29 miljoner i nivåpengar, som vi har avsatt från den 1 januari 1999 för detta museum tillsammans med de omfördelningar som måste ske för att museet skall komma till stånd och bli bra är ju riksdagen allsmäktig. Den kan ju säga nej, tycka att det blir en för hård omfördelning, att det blir för mycket pengar. Jag tror dock inte att riksdagen kommer att göra det. Tack!

Anf. 52 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik:

Värderade talman! Den risk vi ser när vi kritiserar detta är ju att man i det första förslaget har bundit upp en majoritet med socialdemokrater och vänsterpartister och att det sedan är svårt för dem att gå ifrån det ställningstagandet. Men det ingår i den demokratiska processen. Lyckas man knyta till sig en majoritet är det klart att man som regeringsföreträdare skall vara glad över det och utnyttja den även i fortsättningen.

Det finns säkert de i den här kammaren, kanske även i kulturutskottet, men jag är inte säker, som önskar att vi skall låta det här ärendet innebära

en polarisering för all framtid. Men jag tror inte att läget är sådant i kulturutskottet. Faktiskt är det så att vi har ett mycket trivsamt samarbete mellan alla partierna i kulturutskottet och försöker, inte minst med vår ordförande som ledare, att driva frågorna till konstruktiva förslag gång på gång. Därför tycker inte jag att vi i slutet av den här debatten måste binda upp oss i en polariserad inställning, utan hoppas att det här ärendet kan vara litet av ett lärospår för vår nya kulturminister och att det kan göra att vi i fortsättningen får förslag till riksdagen som vi kan hantera på det sätt som riksdagens traditioner bjuder.

Anf. 53 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag delar Carl-Johan Wilsons uppfattning. Jag har blivit övertygad om att det finns enskilda ledamöter i kulturutskottet som har velat se en polarisering, som har velat skapa en strid kring denna fråga på ett sätt den faktiskt inte förtjänat. Jag har inget intresse av att hålla fast vid den polariseringen. Det var därför jag avslutade mitt inledningsanförande på det sätt jag gjorde, och jag vill upprepa det igen: Alla som är intresserade av att vara konstruktiva inbjuder jag att delta i Organisationskommitténs arbete. Jag hoppas alltså både på Folkpartiet och på Centerpartiet.

Anf. 54 LENNART FRIDÉN (m):

Herr talman! Grovheter och förlöpnings, sade statsrådet i sitt inledningsanförande. Efter det anförandet skulle jag vilja rekommendera statsrådet att betänka vad som stod ovanför entrén till orakeltemplet i Delfi: Gnóthi seavtón!

Jag har varit inblandad i frågorna som rör de två stora etnografiska museerna sedan 23 år tillbaka. Det som nu har föreslagits är inte det som vi i de olika utredningarna och grupperna har föreslagit.

Herr talman! Jag kommer att anpassa mitt anförande något efter statsrådets anslagna ton. Efter att ha arbetat i 22 år, från 1974, med de gamla kulturpolitiska målen, efter flera år av utredningar och en lång hösts arbete med proposition och motioner tilldelas man fyra minuter för en generell kommentar till den nya kulturpolitiken. Talesätt tillhör kulturarvet, och här kommer begreppet västgötaaklimax väl till pass. För att fortsätta på den vägen, när man ser omfattningen av de gjorda utredningarna och letar efter vilka spår dessa har satt i propositionen blir väl talesättet om berget som födde en råtta också ganska givet.

Trots ett idogt arbete i utskottet, som tillfört flera förslag som lett till förbättringar av det som står i propositionen, är det inte en ny kulturpolitik vi kommer att fatta beslut om. Det blir en blandning av litet återställare, litet skrap på kulturpolitikens mål, en justering av de gamla grundbeloppen, en onödig och riskabel bibliotekslag, där det kommunala självstyret får uppleva att ännu en fakultativ verksamhet blir obligatorisk, och en fortsatt utsmetning av bidrag av olika slag via Kulturrådet, sådant som vi känner igen och som ofta snarare befäst strukturer än verkat förnyande.

Det värsta av allt i höstens arbete är det förslag inom museiområdet som synes helt ha saknat förankring i verklighet och nödvändigt beredningsarbete. Där kommer man snarare att tänka i termer av okunskap och maktspråk. Det har tagit tid – det har statsrådet själv konstaterat – från en

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

mer positiv, framåtriktad och mera ingående debatt om förnyelse och skapande. Vi kommer dessvärre i dag att vara tvungna att ta upp detta i olika omgångar i debatten, eftersom oklarheterna och motsägelserna består.

Nu skulle det vara bra för kulturlivet att få ett par år av lugn och ro. Men då måste det göras en litteratur- och tidskriftsutredning och organisationsutredningar på museiområdet har redan tillsatts. Det skulle egentligen – som så många redan talar om – också behövas en mera omfattande utvärdering av musikens situation eller rent av en musikutredning.

Ett för mig glädjande inslag har jag dock funnit i propositionen. Det gäller uppdraget till Svenska språknämnden rörande ett handlingsprogram för skydd av det svenska språket. Det som står där är styckevis nästan ordagrant det som stod i min motion i samma ämne under förra riksdagsåret som avslogs i våras. Ibland går utvecklingen fort. Det i våras omöjliga blev plötsligt högsta visdom i höstens proposition.

Vi behöver en klar avgränsning av statens uppgifter i kulturpolitiken. Det får vi inte med propositionen. Vi behöver underlätta för mångfald och oberoende i skapandet. Då är nya och alternativa finansieringsvägar ett viktigt medel. Det möjliggörs inte heller i propositionen. Vi måste skapa ett system med klara avtal mellan olika nivåer av det offentliga kulturlivet. Vi har knappast kommit närmare genom propositionen. Av många stolta deklarationer har det blivit så att vi kan säga med Shakespeare: ”Så går beslutsamhetens friska hy i eftertankens kränka blekhet över.”

Vi sysslar ofta med sådant som kan kallas eviga värden i kulturarbetet. För att korta av – på grund av min förkylning – det som jag hade tänkt att säga kom jag att tänka i samband med frågan om de tre omtalade Stockholmsmuseerna på Tegnér's dikt ”Det eviga” och den eftertanke den ger. Min travesti – och därmed mitt budskap till kulturministern – blev som följer:

Väl formar ministern med makt sitt förslag
Väl skapar hon ilska och rykten
Riskerar att driva med detta sitt slag
de mest kompetenta på flykten
Vad maktspråk må skapa är vanskligt och kort
Det sopas till slut av historien bort

Anf. 55 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Lennart Fridén säger att det här var berget som födde en råtta. Det är det som i kulturutskottets hemställan sönderfaller i 110 punkter. Det var en väldigt stor råtta i så fall. Dessutom funderar man litet över Fridéns avslutning, som behandlar det enorma maktspråket och de enorma ambitionerna att klåfingrigt göra en massa saker. Det stämmer inte med uttalandet, det är ingen logik i det.

Samtidigt tycker jag att det är trevligt att höra att Lennart Fridén är glad när det går fort när det handlar om hans egna förslag. Han kan tala med Elisabeth Fleetwood om att det kan vara bra när det går fort i den museifråga som vi dragit i så väldigt många år.

Anf. 56 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Herr talman! Fort och rätt är en sak, och fort och fel en annan.

Låt mig dessutom ta upp en annan sak som statsrådet berörde förut, nämligen att skillnaden mellan den positiva klasskampen och den negativa klasskampen hos Marita Ulvskog är ett par hundra miljoner i en budget på 7,2 miljarder. Det är fantastiskt!

Anf. 57 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Fort och fel och fort och rätt, säger Lennart Fridén. Det är maktspråk att vara övertygad om att man själv alltid till hundra procent har rätt och att andra till hundra procent har fel. Jag börjar nästan tro att det finns en könsaspekt på den här debatten. Tack, herr talman!

Anf. 58 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Herr talman! Ursäkta att jag säger detta, men det är det sista och billigaste av argumenten jag hört i debatten. Men statsrådet har anslagit tonen redan tidigare i debatten, så det förvånar mig inte.

Anf. 59 PER LAGER (mp):

Herr talman! Jag skall göra ett snabbt försök att från de höga kulturella höjderna sätta ned foten i den gråa verkligheten.

Vem känner till konstnärernas kollektivverkstäder? Jag vet inte, men de nämns nu i betänkandet tack vare Miljöpartiet. När det gäller regeringen är jag mer osäker. De nämns knappt vid namn i kulturpropositionen. Ändå är just kollektivverkstäderna en unik svensk företeelse av stor betydelse för konstnärer och konsthantverkare runt om i landet. Utan verkstäderna hade det inte funnits möjligheter att skapa alla dessa offentliga utsmyckningar i form av stora skulpturer och bildverk. De första verkstäderna startades under 70-talet på initiativ av konstnärerna och drivs fortfarande ideellt, utan vinstsyfte, med hjälp av medlemsavgifter och tillfälliga kommunala bidrag. Det samlade medlemsantalet är i dag ca 3 000 yrkesverksamma konstnärer och konsthantverkare. Det finns ett tjugotal större verkstäder. I år har man dessutom skapat en riksorganisation för att samordna verksamheten och kunna företrädas utåt.

Som de flesta kulturverksamheter lever kollektivverkstäderna på gränsen till nedläggning och till att inte klara av ekonomin. Precis som Kulturutredningen anser jag och Miljöpartiet att ett samhälleligt stöd till konstnärlig verksamhet bör ses som en investering i nya idéer och produkter på samma sätt som samhälleligt stöd till vetenskap, forskning och utveckling.

Herr talman! I dag kan ett hantverkskooperativ eller en musikteatergrupp söka stöd för sin löpande verksamhet hos Statens kulturråd. Det kan inte kollektivverkstäderna göra, men det borde de självklart kunna. Det finns ingen logik i att lämna dessa utanför inom området bild och form. De representerar en stor kulturell resurs som samhället, vi alla, har glädje av.

I Miljöpartiets motion 218 beskriver vi den svåra situation som kollektivverkstäderna har i dag och behovet av samhällets stöd.

Herr talman! I vår reservation 52 hänvisar vi till vårt budgetalternativ för 1997, där vi särskilt avsätter 400 miljoner kronor till kollektivverk-

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

städerna under anslaget Bidrag till bild- och formområdet. Vi följer upp detta med 5 miljoner 1998 och 1999, men det skall vi inte diskutera nu.

Jag vill i detta sammanhang betona vikten av att det görs en inventering av kollektivverkstädernas speciella resurser och inriktningar så snart som möjligt. Tack för ordet.

Anf. 60 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag vill bara helt kort till Per Lager säga att kollektivverkstäderna är väldigt viktiga, och vi tittar på vad vi eventuellt skulle kunna göra för att förbättra deras möjlighet att verka. Som alltid sätter pengarna gränser, men vi är intresserade av att försöka ge dem goda möjligheter.

Anf. 61 PER LAGER (mp) replik:

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det svaret. Det är oerhört viktigt att de får samma möjligheter som konsthantverkskooperativ, musikteatergrupper osv. att söka bidrag till den löpande verksamheten. Jag tror att det är helt avgörande för deras möjligheter att verka i framtiden.

Jag är glad att ministern vill titta närmare på detta. Jag hoppas att vi redan i nästa budget kan få med detta och stödja denna verksamhet.

Anf. 62 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Kultur och kulturpolitik handlar ju om ekonomiska prioriteringar. Vi hoppas att i nästa års budget få se stöd till kollektivverkstäderna.

Jag har själv inga favoriter bland ministrarna, som kulturministern tycks ha bland kulturutskottets ledamöter. Säg vad man vill om Marita Ulvskog, men hon är i alla fall ideologiskt konsekvent. Hon har nu tillsatt en organisationskommitté innan vi fattat beslut om att så skall ske. När ministern var uppkallad till utskottet vädjade partierna till ministern om en utredning först och om att vi skulle bli överens. Nej, sade ministern, det är propositionen som skall gälla. Nu säger ministern i sitt pressmeddelande den 12 december att propositionen är accepterad fullt ut. Det kallar jag inte dialog eller samarbete.

När det gäller de urrivna sidorna kan jag tala om att detta är anmält till KU. Naturligtvis kommer då protokollet från dagens debatt att följa anmälan. När utskottet frågade om propositionen var fackligt förhandlad, svarade kulturministern: Ja, den är förhandlad. Men den var förhandlad utan de två sidorna i propositionen, vilket de båda förhandlande facken, Statstjänstemannaförbundet och DIK, har intygat. Då kan det kanske inte bara talas om makulaturfel. De fackligt förtroendevalda fick kännedom om regeringens förslag en timme och tio minuter före pressen.

Sedan förstår jag inte riktigt vad ministern säger när det gäller jämlikheten, boken och 25 % moms. Jag skulle vilja ha ett förtydligande, eftersom ministern vid flera tillfällen hävdar just bokens betydelse. När bokmomsen togs bort i Australien ökade bokinköpen dramatiskt.

Anf. 63 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Som framgår av pressmeddelandet om organisationskommittén står det ”under förutsättning av riksdagens godkännande”. Det

är så det fungerar. Skulle det vara så att den majoritet som fanns i kulturutskottet inte höll vid denna dagens omröstning, blir det heller ingenting. Den reservationen gäller, vilket inte är något speciellt för Kulturdepartementet. Så gör alla departement och ministrar för tids vinnande, eftersom det också ingår i vårt uppdrag som politiker att icke uppträda på ett sådant sätt att väljarna tycker att vi bara förhalar och drar frågor i långbänk.

Sedan vill jag kommentera de två sidorna. Det handlade alltså om Sjöhistoriska museet. Det var ett förslag som icke skulle läggas fram. Det hade tryckts på fel knapp på apparaten. För att inte vara slösaktiga med miljön och makulera hela upplagan, rev vi ur dessa sidor som icke skulle vara något att läsa för dem som fick delningsexemplaren, eftersom det inte var ett förslag som förelåg. I stället kom vi senare med den korrekta separata versionen av förslaget om Sjöhistoriska museet.

Anf. 64 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! När ministern vid kulturutskottets utfrågning svarade på frågan om propositionen var fackligt förhandlad svarade ministern ja. Vid kontakt med de båda fackliga organisationerna har de sagt: Ja, det är fackligt förhandlat förutom de två sidor i propositionen som berörde själva besluten. De fackliga förtroendevalda fick reda på förslaget till beslut en timme och tio minuter före pressen. Det var detta frågan gällde.

Jag återkommer till frågan om bokmomsen. Är det alltså socialdemokratisk ekonomisk prioritering inom kulturområdet att vi skall ha 25 % moms på böcker i Sverige? I t.ex. Danmark och England har man 0 % moms och övriga Europa har väsentligt lägre bokmoms. Frankrike har 6 % och Kanada 7 %. När man i Australien tog bort bokmomsen ökade antalet bokinköp väsentligt. Är detta svensk socialdemokratisk kulturprioritering?

Anf. 65 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag tror inte att jag kommer längre i diskussionen med Ewa Larsson om bokmomsen, därför att vi helt enkelt inte talar samma språk. Detta kunde jag också höra i Ewa Larssons inledningsanförande, där hon valde att läsa en del av kulturpropositionens förslag som en viss potentat läser bibeln. Jag kan bara återigen informera om att det ägde rum något som kallas för RBAR-förhandlingar med de fackliga organisationerna innan propositionen överlämnades till riksdagen.

Anf. 66 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag kan bara notera att försvarsministern använde samma formulering i en debatt med Annika Nordgren här i kammaren när han inte hade några svar att ge henne: Vi talar olika språk. Jag tycker att vi får lära oss att tala samma språk och att ministern också får försöka att förstå allas språk. Det är ändå svenska språket vi talar.

Anf. 67 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Med de förvanskningar av fakta som Ewa Larsson har ägnat sig åt i olika medieuttalanden, artiklar och även i inledningen här i kammaren, anser jag att förutsättningarna för en konstruktiv diskussion just nu inte är särskilt goda.

Anf. 68 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! På en fråga från Carl-Johan Wilson medgav Marita Ulvskog att en viss klantighet hade förekommit i museiflyttärendet. Men hon sade att hon delade klantigheten med kulturutskottet fifty-fifty. Jag tror att det var många som hoppade till när man hörde det.

Därför måste jag få ställa en fråga: I vilka avseenden har kulturutskottet uppträtt klantigt? Anklagelsen är enorm. Jag har aldrig, herr talman, hört något liknande förut. Jag anser att alla vi som sitter här och lyssnar, både på läktaren och här i kammaren, har rätt att få veta, innan kulturministern lämnar denna kammare, i vad mån och i vilka avseenden kulturutskottet och dess kansli har uppträtt klantigt. Jag räknar med att få ett svar här. En sådan anklagelse kan man inte bara slänga ur sig och sedan gå härifrån.

Anf. 69 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag har tagit del av ett antal medieuttalanden av några av ledamöterna i kulturutskottet och har också läst texter som ledamöter och kulturutskottet själva har författat. Jag har ju träffat hela utskottet och då försökt att redogöra för mycket enkla och tydliga fakta i målet. Men en del av kulturutskottets ledamöter har vägrat att ta till sig dessa fakta. Det tycker jag är mycket märkligt.

Själva propositionstexten hade kunnat vara utförligare när det gäller organisationskommitténs uppdrag. Jag kan ta på mig att den var väl kortfattad, vilket jag i ett tidigt skede har gjort även i de frågestunder som har förekommit i riksdagen. Men det gör inte att de medvetna missuppfattningar och överdrifter som enskilda ledamöter i kulturutskottet har gjort sig skyldiga till är något som skall glömmas bort.

Anf. 70 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Jag förstår i och för sig att kulturministern alltid vill ha sista ordet.

Hon hänvisar nu till medieuttalanden. Marita Ulvskog har ju själv en grundmurad erfarenhet av medieuttalanden. Det är väl detta som hon här stöder sitt uttalande på.

Nu förminskades anklagelsen från att gälla utskottet till vad enskilda ledamöter har sagt i medier. Detta är två helt olika saker. Anklagelsen mot utskottet kvarstår från kulturministerns sida. Jag begär att kulturministern återtar anklagelsen mot utskottet.

Anf. 71 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Elisabeth Fleetwood försöker att göra en kulturpolitisk debatt, som handlar om viktiga frågor, till något slags räfst- och rättarting, där hon själv skulle stå med en gloria över sitt huvud. Jag vägrar att göra denna debatt till en sådan tillställning.

Anf. 72 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Grunden för denna min begäran ligger enbart i den korta anklagelse som kulturministern riktade mot utskottet. Jag har icke haft någon som helst avsikt att hålla räfst- och rättarting. Jag vill bara veta vad det är som kulturministern syftar på och har begärt att denna anklagelse skall tas tillbaka. Den frågan har jag, som ledamot i kammaren och som ledamot av kulturutskottet, å allas våra vägnar rätt att få besvarad.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

allmänt

Anf. 73 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Grunden för Elisabeth Fleetwoods engagemang i denna fråga är att hon försöker ta partipolitiska poänger och skyla över det faktum att Moderaterna trots den fond på hundra miljoner som man har med i sitt alternativa förslag föreslår kraftiga besparingar på kulturområdet. Besparingarna är dessutom mycket träffsäkra och riktar sig just mot de sociala skikt som Moderata samlingspartiet vanligtvis visar ett mycket svagt intresse för.

Anf. 74 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag hade tänkt att ta upp en annan fråga, men jag tror att jag får hålla mig till den som vi har diskuterat. Jag tycker att det är synd att debatten blir så polemisk, men jag måste säga att jag inte kan lägga skulden på kulturutskottet i detta fall. Vi har att behandla ett förslag som kom från regeringen och kulturministern och som också väckte en oerhört starkt kritik. Även om kulturministern har hänvisat till en rad människor som tycker att det är bra att det satsas i Göteborg, vilket vi också tycker, kan hon inte bortse från att väldigt många har haft mycket kritiska synpunkter. Det har väl aldrig någonsin hänt att vi till kulturutskottet har fått så många brev från utländska institutioner som i denna fråga. Därför tycker jag att det vore bra om vi kunde ha en annan ton när vi diskuterar detta.

Kulturministern pratar också om medvetna missuppfattningar och överdrifter. Det är precis det som kommer från kulturministerns sida. Jag tycker inte att det är roligt att säga det, men jag tycker faktiskt att det är så.

Vad som skall hända i Stockholm och hur vi skall klara de mångkulturella målen fick vi inget svar på. Jag är ganska orolig över att regeringen och kulturministern tycks ha en ganska grund inställning till hur vi skall få ett fungerande mångkulturellt samhälle. När jag pratar om världskulturmuseet i Göteborg säger kulturministern att det inte bara skall vara för invandrare utan för alla. Det är klart att det skall vara både för invandrare och för alla andra, så att det uppstår möten mellan människor. Det måste väl ändå vara syftet.

Kulturministern sade att det handlar om makt. Jag tycker att det skall handla om hur vi skall få samhället att fungera. Det behöver fungera i Göteborg, det behöver fungera i Stockholm och det behöver fungera i hela landet.

Anf. 75 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Självfallet är det så, Marianne Andersson. Det framgår också väldigt klart både av propositionstexten och av de direktiv som

finns när det gäller världskulturmuseet i Göteborg, och det kommer också att framgå av de direktiv om världskulturhus på Södra Teatern i Stockholm som regeringen kommer att fatta beslut om i morgon, då de blir offentliga. Det finns ingen som helst motsättning där. Jag vill nog säga att socialdemokratin har allt annat än en grund inställning när det gäller integrationsfrågan. Det är sådant som vi lever med nära kroppen varje dag. Satsningen på det mångkulturella präglar också i hög grad kulturpropositionen.

Anf. 76 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag satt med i den invandrarpolitiska kommittén. Vi arbetade väldigt mycket med frågan hur vi skall kunna integrera invandrare och svenskar med varandra. Det har inte hänt någonting ännu, egentligen. Det är en av de viktigaste och svåraste frågorna vi har. Jag tror säkert att regeringen tänker på det, men det händer inte så värst mycket.

Kulturministern sade att världskulturhuset skall ligga på Södra Teatern i centrum av Stockholm och inte i Rinkeby. Det tycker jag också är bra. Jag hoppas verkligen att det över huvud taget inte har föresvävat kulturministern att det skulle ligga i Rinkeby. Det skall ju handla om möten mellan människor. Om man inte är mycket medveten i denna satsning är risken ganska stor att det ändå blir ett möte mellan invandrare och att svenskarna inte finner vägen dit. Det gäller att se till att det verkligen uppstår möten mellan svenskar och invandrare.

Jag har en fråga när det gäller diskussionen om museer. Vi har skrivit i vår motion att vi tycker att alla institutioner skall jobba med dessa frågor och att direktiv om samverkan egentligen skall gå ut till vartenda museum i hela landet, så att vi kan motverka främlingsfientlighet och rasism och så att vi kan jobba för ett mångkulturellt samhälle som fungerar. Ett sådant samhälle har vi inte i dag. Vad säger kulturministern om det?

Anf. 77 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Detta har jag sagt något om redan i kulturpropositionen. Där står mycket tydligt att de viktiga övergripande insatser som föreslås gäller att man skall stimulera institutioner som vill arbeta aktivt med frågor som rör kulturarv och främlingsfientlighet och med mångkulturella frågor. Vi har dessutom föreslagit särskilda medel för detta. Det mångkulturella kommer igen i varje avsnitt, i stort sett, i kulturpropositionen, precis som barn och ungdom löper som en röd tråd genom propositionen. Det manifesteras i sådant som världskulturmuseet och världskulturhuset, men det finns med på en mängd områden. Det finns i hög grad med redan i de kulturpolitiska målen, av självklara skäl.

Anf. 78 LENNART FRIDÉN (m):

Herr talman! På 1920-talet inträffade en kollaps för de kringresande teatersällskapen i vårt land. Thalias många små tempel stod tomma eller byggdes om till biografer. De fasta teaterensemblerna var få. I början av 30-talet föreslog ecklesiastikminister Engberg att det skulle bildas en

riksteater, skattefinansierad, som skulle ge teaterupplevelser åt hela landet.

Efter 1974 har vi i Sverige byggt upp ett nät av länsteatrar, vars verksamhet i stort sett täcker hela landet. De större städerna har egna stadsteatrar med flera scener, och på senare år har antalet privatteatrar ökat. Många teatrar företar turnéer.

Det stora antalet fria grupper har betytt mycket, inte minst för barn- och ungdomsteater. Samtidigt finns Riksteatern kvar. Det är enligt vår mening inte rimligt att behålla en verksamhet vid Riksteatern på oförändrad nivå när det nu finns ett så omfattande regionalt utbud. De nya bidragskonstruktionerna kommer dessutom att ge ytterligare incitament för regionteatrarna att turnera.

Det är också uppenbart att förenings- och arrangörsdelen av Riksteatern känner sig bunden av utbudet från den producerande delen av RT på många orter. Vi anser att vuxenteaterverksamheten hos Riksteatern kan upphöra och att man genom sina specialensembler såsom Cullbergbaletten och Tyst Teater skall erbjuda lokala arrangörer det de regionala teatrarna inte kan göra. För att öka publikarbetet anser vi också att en del av medlen till teaterproduktion bör föras över till teaterföreningarna. Det är ett av våra förslag för att man skall kunna bredda och nå så många nya kulturkonsumenter som möjligt. Vi kan väl säga att det är en del i vår positiva klasskamp.

I likhet med en enig teaterutredning anser vi också att erfarenheterna från Skådebaneverksamheten är sådana att dess verksamhet kan upphöra, och att motsvarande anslag skall tillföras nämnda arrangörer via Riksteateranslaget. Vi tror att sådana åtgärder kommer att leda till förnyat engagemang hos föreningarna, ett bättre penningutnyttjande och en förnyelse av den regionala teatern, där bl.a. de fria grupperna kanske kan komma bättre till sin rätt.

Ett annat av de gamla s.k. R-organen som inte längre fyller samma funktion är Rikskonserter. Vi anser till skillnad från regeringen och utskottet att produktionen kan minska ytterligare – regeringen minskar den till stor del – och att flera av dess verksamheter bör omprövas. I likhet med Kulturutredningen anser vi att den löpande fonogramutgivningen bör ske på samma villkor som för övriga skivproducenter. En jämförelse mellan Caprice och mindre privata producenter utfaller till de senares fördel både med avseende på produktionsomfattning och administrationsstorlek. Specialutgivningar i anslutning till projekt är något som bör kunna ske i normal konkurrens och efter vanlig upphandling.

Vi kan med glädje konstatera att utskottet delar uppfattningen att det bör finnas ett statligt ansvar jämväl för blåsmusiken. Detta har tidigare legat hos Rikskonserter, men får nu sin lösning hos annan huvudman.

Som jag tidigare har nämnt ställer vi oss bakom förslaget till ett reformerat stöd till regional kulturverksamhet. Vi vill kraftigt understryka att bidraget skall kunna tillfalla varje institution som uppfyller en del av det nationella ansvaret oberoende av huvudman, under förutsättning att verksamheten också stöds av en regional eller lokal huvudman. Vi ställer oss också bakom idén om riktade bidrag och om hur denna resurs stegvis skall kunna byggas upp.

Även i detta sammanhang vill vi peka på hur väsentligt det är för mångfald och oberoende att alternativa och fristående finansieringsformer

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m.

Teater, dans m.m.

kan byggas upp, t.ex. i form av fonder där det skall vara öppet såväl för enskilda individer som för företag, föreningar och andra att bidra. För att ytterligare underlätta detta skulle det behövas ett alternativ till den lagstiftning som reglerat de gamla kulturstiftelserna. En mindre lagändring har föreslagits, men här har regeringen inte gått riksdagen till mötes.

Vi instämmer i förslaget att de lokala och regionala symfoni- och kammarorkestrarna skall få behålla sitt stöd oförändrat. Vi tillstyrker också att större krav skall kunna ställas på orkestrarna vad gäller verksamhet utanför hemorten och samverkan med det övriga musiklivet. I konsekvens med detta bör också Länsmusiken få ett påpekande om att man skall ta sitt ansvar för sådan samverkan.

Herr talman! Det finns många bra orkestrar i vårt befolkningsmässigt lilla land. En av dessa har nått höjder av ett sådant slag att dess internationella renommé gett den en särställning, nämligen Göteborgs symfoniorkester. Ett enhälligt utskott föreslår att regeringen skall kunna ge den rätten att bruka beteckningen nationalorkester, något som finns i ett stort antal andra länder.

I Kulturutredningen behandlas i flera avsnitt snedfördelningen mellan genrer inom det regionala musiklivet och de synpunkter på detta som förts fram från olika grupper. Flera gånger omnämns i detta sammanhang jazzmusiken, och ett av förslagen från utredningen gäller tillskapandet av genrecentrum. Detta avfärdas utan någon motivering i kulturpropositionen. Även utskottet är här i sin skrivning förvånansvärt passivt. Det tog ungefär ett sekel för filmen att få ett erkännande som egen konstform. Den lika gamla jazzmusiken väntar ännu på sitt erkännande, åtminstone i regeringens propositioner.

Genom jazzen har många unga genom årtionden kommit i kontakt med musiken, och ofta har den varit början på en väg in i en vidare musikvärld. På samma sätt har rockmusiken, också den styvmoderligt behandlad i de flesta sammanhang, kommit att ge många ungdomar en betydelsefull fritid. En del av dem har där kunnat få utlopp för såväl sin energi som sitt skaparsinne.

På senare år har en förnyelse av jazzintresset via rock och mellanformer kunnat förmärkas. Av detta syns inget i den proposition som skulle utgöra inledningen till en kulturlivets förnyelse.

Dessa musikformer baseras på ett brett folkligt stöd och ett omfattande utövande och överlever och utvecklas genom de eldsjälarna som är så viktiga och vars betydelse utpekats av Kulturutredningen. Det måste i överenskommelserna mellan anslagsgivare och de regionala musikföreträdarna ingå som en uppgift att jazzmusiken och de nya yngre musikformerna får en chans att utvecklas efter sina meriter och på villkor likvärda övrig musik.

Ett annat område som inte alls uppmärksammas är kyrkornas betydelse för Sveriges musikliv. I propositionen nämns det i förbigående i en enda mening på s. 79 tillsammans med folkrörelser i övrigt. Beklagligtvis har vi därför – där får vi nog alla i utskottet skämmas – helt missat den kyrkliga kulturens betydelse i vårt betänkande.

Herr talman! I samband med jazzen nämnde jag i förbigående filmen. Den har på senare år äntligen fått sitt erkännande. Synd bara att det kommit så sent och i ett läge där problemen är stora. Den snabba medie-

utvecklingen ger skäl till att man redan nu måste förbereda hur film- och videoavtalet, som blir aktuellt 1998, skall utformas.

Det är viktigt att film produceras på fler ställen än Stockholm. Det är viktigt för skådespelare, för tekniker, för kringverksamheter av olika slag och för filmen. Den statliga filmpolitiken bör ha med det i sin inriktning. Därför är också satsningen på nyskapande verksamheter, t.ex. Film i Väst i Alingsås, något som vi finner positivt och gärna stöder.

Den del däremot som främst kan verka näringslivsbefrämjande, t.ex. filmfonder och s.k. *film commissions* – dessvärre finns det ingen svensk term för detta – bör emellertid vara något som regionernas företag och myndigheter tar ansvar för.

Herr talman! Utan något särskilt yrkande ställer jag mig bakom samtliga moderata förslag på det här området.

Anf. 79 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Under det här avsnittet skall vi behandla teater, dans och musik. Tydligt gäller det också film.

Teatrarna har genomgått en stark utveckling under den senaste tjugoårsperioden. Teatrarna var ju en av de krafter som banade väg för utvecklingen av 1974 års kulturpolitik. Det fanns då ett mycket dynamiskt förhållande mellan teatern och det omgivande samhället. Sedan dess har antalet teaterinstitutioner och fria grupper ökat. Utbudet har också ökat. Antalet teaterbesök däremot har minskat något, men det är inte färre personer som går på teater. Detta är det värt att notera. Amatörteaterverksamheten och samverkan mellan amatörer och professionella har också ökat, vilket jag tycker är mycket intressant.

Sverige är ledande nation i världen när det gäller barn- och ungdomsteater. Det är särskilt angeläget att behålla och utveckla den tätpositionen. Det handlar om kunskapsutveckling, förnyelse, gränsöverskridande, seminarier och utbildning – ja, allt som är nödvändigt för att uppnå dessa saker. Hur skolor och förskolor skall inspireras är också av vikt. Det nationella uppdraget till Backa Teater i Göteborg skall handla om just detta, och det är mycket välkommet.

Målsättningen är nu att öka efterfrågan, spridningen och tillgängligheten när det gäller teater samt att barn och ungdomar bör få tillgång till teater av hög kvalitet. Det handlar om de ofta upprepade kraven på turnéverksamhet och om att sprida teaterproduktion via radio och television. Det är angeläget att skolorna har möjlighet att ta emot teaterföreställningar, fria grupper eller, som i Älvsborgs län, den turnerande länsteatern med särskild inriktning på barn och ungdomar.

Det har varit en svacka när det gäller skolornas möjligheter på grund av organisationen med resultatenheter. En enskild skola har därför litet svårt att klara av detta, men jag tror att ett samarbete är på gång. Det verkar vara så. Vi har haft företrädare för Teatercentrum hos oss och då fick vi veta att det börjar bli litet bättre igen. Problemet var emellertid Stockholm. Det är mycket svårare att komma ut till skolorna i Stockholm. Det ger en tankeställare. Man behöver verkligen fundera över vad det kan bero på.

Vi har ju våra nationalscener. I mitt anförande i debatten om anslagen till Operan och Dramaten tog jag upp en del saker, som jag kanske inte skall upprepa. Men vi som har lyssnat till många uppvaktningar från

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

teater, dans m.m.

många institutioner och som också har besökt andra institutioner vet att t.ex. Riksteatern haft kravet på sig att göra besparingar. Man har anpassat sig och klarar sin ekonomi. Det är då litet frustrerande att höra några institutioner klaga så intensivt, medan andra gör bästa möjliga av sin situation. Många andra institutioner ute i landet kan ju producera en fantastisk verksamhet med mycket mindre pengar. Vi skall ju inte göra jämförelser – det handlar inte om att det skall vara lika mycket eller lika litet pengar till nationalscener som till andra – men på något sätt är inställningen väsensskild. Jag tycker att det är värt att tänka också på det.

När det gäller Norrlands Musik- och dansteater tycker vi att det är en bra satsning att man nu får stöd.

Några ord vill jag också säga om detta med en samisk teater, en fråga som varit aktuell länge och som stötts och blötts. Det finns en stor otålighet bland samerna över att frågan inte är löst. När vi nu så mycket diskuterar mångkultur kan man väl tycka att det är viktigt att vi i Sverige stöttar vår egen urbefolkning också från kulturell synpunkt. Nu ger regeringen sametinget i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att etablera en fast samisk teaterinstitution. Det tycker vi är viktigt.

Det är viktigt att vi visar att vi faktiskt menar allvar med detta. Uppdraget skall vara klart senast den 1 juni 1997 så att regeringen hinner få med det i budgetpropositionen. Men utskottet tyckte att detta var att gå fram litet för hårt. Jag tror att det är bra att vi sätter ett tryck på det relativt nyinrättade sametinget så att man känner att det är allvar. Vi vet att man många gånger har haft svårt att komma överens, men man måste ha det här trycket på sig. Då kan ett beslut fattas nästa höst. Det är litet synd att det inte kan bli på det sättet. Men vi hoppas ändå att det inte skall dröja så länge.

Jag skall inte uppehålla mig särskilt mycket vid dansen. Jag vill bara kommentera detta med Östgötabaletten. Vi har ju i vårt budgetalternativ yrkat avslag på förslaget om att Östgötabaletten skall tilldelas 3 miljoner kronor. Det har vi inte gjort för att vi tycker att Östgötabaletten har en dålig verksamhet, tvärtom. Jag vet för litet egentligen, men jag tror nog att den är ganska bra. Skälet till vårt avslagsyrkande var bristande lokal uppbackning, någonting som vi har krävt i andra sammanhang. Såvitt jag har förstått säger Linköpings kommun nej till att stötta Östgötabaletten. Det är synd, men det måste på lokal och regional nivå finnas en positiv inställning för en verksamhet för att staten skall gå in med stöd.

Musiken lever. Det märks på alla festivaler, rockklubbar och konsert- hus. Det är det mest vittförgrenade och omfattande konstområde som finns. Inte minst finns det ett stort intresse hos ungdomar för musik. Musikskolan är också viktig. Den är ju en grund för detta intresse, och det är viktigt att vi slår vakt om den. I och för sig är det en kommunal fråga, men den bör ändå uppmärksammas.

Vi önskar att man satsade mera på profilerade genrecentrum som också omnämndes i Kulturutredningen. Som exempel kan nämnas jazz, folkmusik, körsång och andra typer av verksamheter som förtjänas att lyftas fram. Det vore bra om man gav ett stöd till det folkmusikinstitut i Norduppland som är under uppbyggnad så att den svenska folkmusiken lyftes fram. Vi tycker också att Norrbottens kammarorkester skulle kunna få ett statligt stöd.

Göteborgsmusiken är en orkester som har haft och har en stark lokal uppbackning. Men man har inte haft något som helst statligt stöd. Majoriteten i utskottet anser att det är viktigt att Göteborgsmusiken nu får statligt stöd. Vi har också lyckats att komma överens om att ge ett stöd till Göteborgsmusiken för att rädda orkestern, som arbetar både internationellt och nationellt i hela Sverige och som har en mycket hög kvalitet, vilket det är många som kan intyga. Det är bra att vi har kunnat komma överens om att ge Göteborgsmusiken 4 miljoner kronor.

Jag vill avsluta med en liten fundering om länsmusiken. Det har gjorts väldigt många uppvaktningar. Vi bör följa utvecklingen när det gäller länsmusiken väldigt noga. Vi har ju fått en del tankeställare. Jag skulle önska att vi hade kunnat göra mycket mer, men pengarna räcker tyvärr inte.

Min taletid är nu slut. Jag får återkomma till frågan om film i slutet av dagen.

Anf. 80 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! De s.k. nationalscenerna Operan och Dramatiska teatern är synnerligen viktiga för kulturen i hela landet. Trots att så gott som all deras verksamhet sker i Stockholm är de symboler för en historisk tradition som givit glans åt hela Sveriges kulturliv. Om vi jämför Operans och Dramatens roll från tiden då de etablerades och fram till nu är det lätt att konstatera att de alltmer blivit hela folkets egendom – inte minst genom att radio och TV fört in opera- och teaterföreställningar i våra hem. Samarbetet mellan nationalscenerna och radio/TV måste öka. Om svenska skattebetalare utanför Stockholm skall tolerera att så stor del av Operans och Dramatens budget kommer från dem måste fler uppsättningar sändas i TV.

Folkpartiet ser egentligen inte någon motsättning mellan nationalscenerna och motsvarande kulturverksamhet på andra platser i vårt land. Därför värnar vi om både Operan och Dramaten. Jag är övertygad om att Operan och Dramaten har ungefär samma stimulerande verkan på kulturlivet runt om i landet som idrottens elitserier har på idrottsverksamhet som hobby för amatörer i alla åldrar.

Vi har konstaterat att det finns problem med ekonomin på både Operan och Dramaten. Något måste det beror på. Alltför många gånger har det inte gått ihop för dessa teatrar. Teaterverksamhet är långsiktig. Att sätta upp en opera eller en större pjäs fordrar ofta flera år av förberedelser. En konstnärlig linje måste fullföljas under många år för att den skall ge full utdelning. Det är därför nödvändigt att principerna för alla institutionsteatrars långsiktiga finansiering fastslås. För att kunna komma bort från osäkerheten om de ekonomiska villkoren och samtidigt komma fram till ett tillfredsställande system för en långsiktig finansiering har Folkpartiet i sin partimotion skrivit att frågan bör granskas närmare i en statlig utredning.

Jag har inte fått något majoritet för detta förslag i kulturutskottet. Men jag hoppas att kulturministern ändå kan fundera över om det finns något gott med en sådan utredning. Jag tror att det skulle vara värdefullt, inte bara för Operan och Dramaten utan också för alla teatrar i landet om man funderade litet mera på vad det kan bero på att det är så svårt att klara finansieringen för institutionsteatrarna.

Värderade talman! De kommunala musikskolorna är nästan en förutsättning för att svenskt musikliv även i fortsättningen skall ha god kvalitet i hela Sverige. De flesta kommuner har ont om pengar. Jag hoppas att alla kommuner finner att en kommunal musikskola i någon form hör till det som skall vara kvar. Detta är inget ärende för Sveriges riksdag, men om svenskt musikliv skall aktualiseras i en debatt här anser jag att de kommunala musikskolornas betydelse bör markeras, precis som Lennart Fridén markerade att den kyrkliga konsten och musiken är viktig att omnämna.

Folkpartiet har föreslagit att Göteborgsmusiken skall erhålla ett tidsbegränsat nationellt uppdrag inom blåsmusikområdet med liknande förutsättningar som gäller för de övriga nyutlagda nationella uppdragen. Det har inte vunnit stöd i resten av kulturutskottet, men jag finner det glädjande att utskottet beslutat att ge statligt stöd som möjliggör att Göteborgsmusiken kan leva vidare.

Värderade talman! Sverige har ett flertal mycket goda symfoniorkestrar. En av dem är Göteborgssymfonikerna. Ett antal göteborgssupportrar har i fem motioner föreslagit att just Göteborgs symfoniker skall erhålla beteckningen nationalorkester. Observera uttrycket ”erhålla beteckningen nationalorkester”. Det är jämförbart med att utse just den orkestern till nationalorkester med vad det nu kan innebära.

Det borde vara alldeles självklart att riksdagen inte kan bedöma om någon orkester av kvalitetsskäl skall få en särskild beteckning som nationens flaggskepp på sitt område. Inte heller riksdagens kulturutskott förfogar inom sig över sakkunskap som möjliggör en sådan kvalitetsklassning.

När ärendet kom upp i kulturutskottet påpekades av någon att Göteborgssymfonikerna borde utses till nationalorkester.

Någon ville ge orkestern den beteckningen som en hedersbetygelse, någon såg beteckningen som värdefull för orkestern vid internationella framträdanden, någon trodde att sponsorerna skulle bli fler efter en sådan markering från Sveriges riksdag.

Nu har kulturutskottet i betänkandet föreslagit att Göteborgs symfoniker bör ha rätt att använda beteckningen nationalorkester. Jag anser att varje svensk orkester kan hävda att den är en sorts nationalorkester. Inga repressalier kan användas mot någon orkester som i sin marknadsföring själv påstår sig vara en svensk nationalorkester. Alltså är beteckningen egentligen ointressant som kvalitetsmarkering.

Göteborgssymfonikerna är en av våra allra främsta symfoniorkestrar. Visst är den en svensk nationalorkester, vad vi än säger. Det hade varit mer befogat att föreslå en markering om vi ville poängtera att en svensk orkester är en hawaii-orkester, en amerikaorkester, en afroorkester eller en typisk norsk nationalorkester.

Jag står bakom kulturutskottets förslag om att en orkester kan ha rätt att kalla sig nationalorkester. Ju mer jag har tänkt på ärendet desto mer övertygad har jag dock blivit om att riksdagen egentligen inte borde göra några sådana yttranden. Även om vårt förslag är till intet förpliktande och även om regeringen knappast skulle falla för frestelsen att meddela någon enstaka orkester att den får använda beteckningen svensk nationalorkester, borde vi nog inte ha beslutat så som vi i kulturutskottet har föreslagit.

Värderade talman! Det här betänkandet har en god kvalitet. Så god att man litet skämtsamt skulle kunna ge det beteckningen nationalbetänkande, om den möjligheten fanns. Förslaget om rätten för en orkester att använda beteckningen nationalorkester är enligt min uppfattning den enda plumpen i protokollet. Eftersom debatten säkert kommer att anses ha tagit udden av förslaget om nationalorkester bör vi ändå kunna ställa oss bakom kulturutskottets betänkande på denna punkt. Jag tyckte ändå det kändes skönt att markera att jag ångrar litet att vi behandlade ärendet så som vi gjorde. På något vis måste den möjligheten finnas i en politisk debatt att man gör en tabbe som man ändå fullföljer så som man har tänkt. Innehållet i beteckningen är inte så allvarlig att vi behöver räkna med att den får sådana konsekvenser att det blir problem för svenskt musikliv i stort.

Anf. 81 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Herr talman! Vad vore riksdagen utan nationalriksdagsmannen Carl-Johan Wilson? Det kan man fråga sig. Och vad vore teatern utan dramatikern? Utan dramatikern fick vi ingen som arbetade i teaterns garderob. Vi fick ingen ljud- eller ljus tekniker, och heller ingen teaterchef. Politiker fick vi väl kanske ändå. Men vad skulle skådespelaren, regissören och scenografen göra? Hur skulle det gå med filmen om vi inte hade några TV-apparater? Vi fick i alla fall ingen barnteater.

Nationalscenerna Operan och Dramaten bör enligt Vänsterpartiet få ett preciserat uppdrag vad gäller uppsättningar för barn och ungdom. Redan i dag gör de många uppsättningar med barn- och ungdomsteater. Men jag känner en viss oro inför detta eftersom man har sviktande ekonomier. Vänsterpartiet anser därför att det vore bra om målet blev tydligt skrivet. Jag undrar varför det egentligen inte står inskrivet i våra nationalscenens målformuleringar.

De nationella uppdrag som regeringen föreslår på en rad olika områden är väldigt bra. Men vi tycker att de borde preciseras och också ökas beloppsmässigt.

I vår budgetmotion, där nu ramen redan har fallit, föreslog vi 4 miljoner kronor mer till de nationella uppdragen, samt ytterligare medel till barn och ungdom. Även när det gällde en nationalscen i norr föreslog Vänsterpartiet ytterligare medel, men det kommer Maggi Mikaelsson att utveckla senare.

Inom barnteaterområdet finns tendenser som visar på att de statsunderstödda grupperna minskat sin verksamhet, i stället ökar de kommersiella teatrarna sin verksamhet. En sådan enkel sak som att kommunerna slutat med samordning av en kulturförmedling kan vara en av orsakerna. De kommersiella grupperna med reklam och föreställningar som vänder sig till en stor publik med envägskommunikation har vunnit i marknadsföringen före teatrar med mer konstnärligt och pedagogiskt innehåll.

Jag hoppas verkligen att det blir ändring på detta och att vi skall kunna använda målet om kommersialismens skadeverkningar som ett verktyg att försöka stärka den verksamhet som bygger på ett bra pedagogiskt innehåll.

Förutom kostnadsutvecklingen är problemet att arrangörernas möjlighet att anlita de fria grupperna har strandat lokalt. Av den anledningen

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

teater, dans m.m.

föreslog Vänsterpartiet ytterligare 5 miljoner kronor över regeringens förslag just till de fria grupperna.

Det skulle man kunna använda särskilt till miljonprogrammets förorter, men även till andra teaterfattiga och kulturfattiga delar av vårt land, t.ex. i glesbygd.

Regeringen föreslår i propositionen att länsmusikens anslag skall minskas med 60 miljoner kronor under perioden 1998–1999. Vänsterpartiet anser att besparingen är alldeles för hög. Samtidigt oroar vi oss för att olika musikgenrer ställs emot varandra. Det är olyckligt eftersom man samtidigt vill spränga gränser och se nya samarbetsformer regionalt. Det är en motsättning i detta.

Vänsterpartiet anser att det är viktigt att i stället flytta över tyngdpunkten från producenterna till arrangörsleden. Vänsterpartiet anser med andra ord att den kommande eventuella besparingen av länsmusiken skall omfördelas till arrangörsstöd. Vänsterpartiet har också föreslagit ökade medel för arrangörsstöd även under 1997.

När det gäller länsmusiken har kulturutskottet sagt att man inte just nu tar ställning till dessa besparingar. Utskottet har beslutat att inte föregripa den kartläggning som kulturrådet skall göra efter det att regeringen avslutat sina överläggningar med Landstingsförbundet. Vi tar alltså inte ställning till detta nu.

Med anledning av detta vill jag fråga kulturministern: Hur kommer regeringen att handskas med den situation som eventuellt uppstår om förhandlingarna kommer fram till att besparingarna inte skall göras? Kommer det att innebära förändringar av de ramar som vi redan beslutat om för 1998 och 1999? Hur skall vi i så fall handskas med den nya budgetordningen?

När det gäller filmområdet föreslår regeringen uppbyggandet av regionala resurscentrum för film och video för professionella filmskapare. Vänsterpartiet har tillstyrkt förslaget, men vi är litet tveksamma eftersom medlen kommer att omföras från det lokala filmkulturella videoarbete som finns i dag för barn och ungdom.

Vad Vänsterpartiet till skillnad från regeringen tagit upp i sitt budgetförslag är inrättande av lokala multimedieverkstäder som man också föreslår från kulturutredningen. Är det någon ungdomskultursatsning som är angelägen är det just den nya tekniken. Det här skulle vara väl använda pengar. Vi har också lagt in det i vårt budgetförslag.

Miljöpartiets förslag om ett filmmuseum är också positivt. Jag hoppas att regeringen återkommer med ett förslag i den frågan. Det är också glädjande att filmen nu är accepterad som en egen konstart och en del av kulturpolitiken.

Fru talman! Det finns mycket att säga på det här området, bl.a. om folkmusikens och folkdansens betydelse, men jag slutar här.

Anf. 82 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! För att människor skall kunna gå på teater och dans och njuta av musik är det nödvändigt att bryta den trend som har varit aktuell under ett par år, dvs. att de offentligt stödda kulturinstitutionerna för att komma till rätta med sin ekonomiskt svåra situation har höjt biljettpriserna. Det har också funnits politiker som har propagerat för en sådan linje när institutionerna har talat om sin ekonomiskt svåra situation. Miljöpar-

tiet anser att smärtgränsen är nådd nu. Vissa teatrar har också diskuterat om de, trots svåra rationaliseringar, ändå kan sänka biljettpriserna. Ungdomsrabatter börjar också bli alltmer vanligt. Vi i Miljöpartiet tycker att det är viktigt att biljetter erbjuds till rimliga och låga kostnader även fortsättningsvis.

Så vill jag ta upp några punkter i regeringens förslag som vi inte riktigt förstår. Vi kan t.ex. inte förstå varför vi här från riksdagen skall sätta tryck på Sametinget. Därifrån trycker man nog på alldeles själv, och man har så gjort under väldigt, väldigt många år. Det är faktiskt pinsamt att konstatera hur mycket de har kämpat för att få ett nationellt uppdrag till en samisk teater, och ännu har vi i den här kammaren inte fattat ett sådant beslut. Jag tror att man inom Sametinget kan komma överens om vart teatern skall förläggas.

Riksdagen borde här i dag fatta ett principbeslut om att en fast samisk teaterinstitution skall inrättas och att det skall bli ett fast nationellt uppdrag. Här gäller det inte *om* utan *hur*, och då kan man tillsätta en organisationskommitté. Samhället måste bereda vägen för den samiska kulturen på ett mycket bättre sätt än förut. I det här sammanhanget kan vi göra en jämförelse med Norge, och vi hamnar då inte i en bra dager. Vi ser allvarligt på det här. Vi tycker också att den samiska filmen bör få direkt öronmärkta pengar ur det befintliga filmanslaget, för annars är det väldigt lätt att detta bara trillar mellan stolarna.

Med det vill jag yrka bifall till reservation 29, mom. 51.

Miljöpartiet tycker också att det är viktigt att nu besluta om ett permanent nationellt uppdrag för Norrlands Musik- och dansteater. I Kulturutredningen har vi verkligen lovordat dess verksamhet och berömmar den som ett föredömligt exempel på samarbete mellan olika konstformer och hur man kan jobba när man har stora avstånd att täcka. Om vi fattar ett sådant beslut här i dag kan verksamheten få utvecklas i förvisning om en ekonomisk stabilitet. Jag vill markera att Miljöpartiet inte tillhör dem som säger att kulturarbetare, konstnärer och kulturkreatörer blir bättre om de svälter.

Fru talman! I Miljöpartiets budgetförslag, som inte har fallit än, vill vi, inte bara i ord utan även ekonomiskt, i handling, ge Dramatiska Teatern en lönekomensation. Det kan inte vara rimligt att skicka ut ett fyrtiootal människor i arbetslöshet bara därför att de har fått löneförhöjning. Den som är intresserad av lönekonstruktioner kan ju titta på hur snittlönerna ligger och fundera på om det verkligen är rimligt att kulturkreatörer skall ha så här låga löner. När de sedan får löneförhöjning måste teatern i stället avskeda människor. Det gäller inte bara teaterskådespelare utan även hantverksmänniskor, scenarbetare, med en yrkesskicklighet som de borde få lära ut till andra och som borde få utvecklas på fler teatrar i stället för att de skall skickas ut i arbetslöshet och komma att belasta ett annat konto, nämligen AMS.

Som jag tidigare har sagt gör Miljöpartiet andra prioriteringar inför framtida eventuella förändringar när det gäller Länsmusiken. Vi vet ju alla i kulturutskottet, eftersom vi har varit med och tagit emot alla uppvaktningar, vilken oro som finns. Det gäller t.ex. Helsingborgs Symfoniorkester, vars medlemmar är väldigt oroliga. Om det blir fråga om en neddragning med ett par personer blir det ju svårt att fortsätta med en hel symfoniorkester. Det kan i så fall betyda en nedläggning.

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m.

Teater, dans m.m.

Vi vet också att vad man kräver är en fullständig musikutredning som skall se över svenskt kulturliv. Det vore bra om vi här i dag kunde få ett sådant löfte om en fullständig musikutredning. Då kunde man se om det finns någon rimlig balans mellan de olika enheterna: opera, symfoniorkestrar, kammarmusikorkestrar, kammarmusik. Det gäller olika genrer, som tidigare talare har talat om, såsom jazz, folkmusik, musik med annan etnisk bakgrund. Det gäller också frågan om fast anställda eller fritt verkssamma musiker. Hurdan är balansen, och hur vill vi ha det? Kan vi koppla ihop detta med ett konstnärstillägg, en grundtrygghet? Hur ser administrationskostnaderna ut i dag? Hurdan är relationen mellan landsbygd och storstad och den mellan svenska solister, dirigenter och ensembler och utländska solister, dirigenter och ensembler? Det gäller ensembler av olika slag med musik från skilda tidsepoker – en fullständig musikutredning!

Sedan litet grand om dansen. Miljöpartiet vill påminna om Maastrichtfördragets 128 §. Eftersom kulturministern är kvar i kammaren vill jag tala om att Miljöpartiet anser att den artikeln också är tillämplig vad avser införande av moms på kultur. Om regeringen tillsammans med Centern vill dra in mer skatt till staten tycker jag att ni skall säga det. Men jag köper inte tanken på kultur Momsen som en tvingande åtgärd förrän jag har sett ett utslag från EU-domstolen.

Regeringen och vi alla har ju till uppgift att värna det svenska kulturarvet och dess mångfald. Om inte insatser görs nu, snabbt – eftersom lagförslaget om en kultur Moms börjar gälla om knappt två veckor – kommer den unika fria kulturutbildningen, främst riktad till barn, att drabbas hårt. Det handlar om 25 % Moms, och har inte föräldrarna råd att betala mer i terminsavgifter så blir det färre elever, och klyftan mellan barn vars föräldrar har råd att betala för kultur och barn till föräldrar som inte har råd att betala kommer att öka. Den klyftan ökar redan nu, eftersom den kommunala musikskolan tvingas ta ut så höga avgifter. Detta är en kommunal angelägenhet, och vi jobbar väl alla för att öka bidragen till kommunerna.

Anf. 83 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag begärde replik på grund av att Ewa Larsson sade att man skulle sätta tryck när det gäller samisk teater. Jag delar Ewa Larssons uppfattning om att det är oerhört viktigt att inrätta en samisk teater. Nu är vi där vi är, och vi har inget beslut. Jag tycker faktiskt att det är ganska viktigt att samerna själva får säga hur de vill ha det. I Centern menar vi att samerna skall få signaler om att de skall lägga fram ett förslag snabbt, så att det kan komma med i nästa års budgetproposition. Det är ett positivt och starkt krav, och det är det trycket vi vill sätta på Sameetinget. Jag kan inte förstå att Ewa Larsson kan tycka att det är fel.

Anf. 84 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jo, jag tycker annorlunda. Jag tycker att trycket skall sättas på oss här i riksdagen att fatta ett beslut om en fast samisk teater som ett nationellt uppdrag. Jag tycker att det är pinsamt att ett sådant beslut ännu inte har kommit till stånd, efter så många års tryck från de svenska samerna.

Anf. 85 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det kan vara pinsamt ur den synpunkten att det har tagit lång tid. Jag tycker att det är dåligt att vi inte uppmärksammar vår ursprungsbefolkning mer än vad vi gör. Men inriktningen är ändå den att man skall fatta beslut om en samisk teater, och det framhålls faktiskt i propositionen. Vi är i den situationen att vi inte har någon majoritet för detta, men det viktiga är att se till att behandlingen av den här frågan forceras och kommer fram till beslut så snabbt som det nu är möjligt.

Anf. 86 FANNY RIZELL (kd):

Fru talman! Statens insatser för teater syftar i första hand till att bredda tillgängligheten, att öka efterfrågan på teater och att – som ofta har påpekats här – barn och ungdomar skall få tillgång till teater av hög kvalitet. Det talas i tid och otid om hur viktigt det är att barn- och ungdomskulturen får stöd. Kulturutskottet upprepar ofta detta, och jag är glad för att det också ofta framhålls i propositionerna. Jag vill återigen understryka att barn- och ungdomskulturen måste prioriteras.

Om vi måste välja något som vi skulle satsa våra pengar på, tycker jag att det borde vara självklart att de skall gå till barn och ungdomar. De behöver det faktiskt mera än vad vi gör.

Men för att barn i hela landet skall komma i åtnjutande av teater måste man på många teatrar förändra sitt arbetssätt. Man måste öka sitt turnerande, och jag tycker att vi från riksdagen skulle vidta litet mer av tvingande åtgärder – det skall vara ett lätt tvång, vill jag säga. Det här är nämligen inte enkelt. Det är ganska besvärligt att organisera och finansiera ett turnéliv, men jag tror att det är nödvändigt att det händer någonting på det området.

Men framför allt tror jag att teaterproduktionerna i mycket högre grad än i dag måste komma ut via TV. Vi har talat om detta i utskottet, och jag tror att det finns en del förbättringar att göra. Jag tror att framtiden visar att det är där som vi måste få till stånd en förändring.

Skolans möjligheter att köpa teaterproduktion har försämrats alldeles katastrofalt, och jag tycker att det är mycket beklagligt. Teater i televisionen kan erbjudas till rörelsehindrade människor som inte har möjlighet att ta sig dit där teater visas.

När vi skapar teater, dans, musik och film för barn och ger dem möjligheter att själva utöva dessa verksamheter, tror jag att vi öppnar många nya vägar till utveckling för dem. Det har givits ett tidsbegränsat nationellt uppdrag för barn- och ungdomsteater till Backa teater i Göteborg. Det finns en del bra sådana tidsbegränsade nationella uppdrag, och jag tycker att det kan vara många poänger i det, men det är en risk för att vi fastnar i tidsbegränsade nationella uppdrag. Det får kanske så småningom utredas om detta är ett bra sätt att arbeta, men jag har ingenting emot att man försöker med detta.

Antalet besök på teatrarna minskar, medan statens bidrag till teatrarna är väldigt stort. Det är inte troligt att man kan höja biljettpriserna framöver, och jag ser med oro på teatrarnas möjligheter att i framtiden bjuda oss rimliga biljettpriser och god teater. Detta är något som vi får arbeta vidare med. Det har blivit en mycket kostsam utveckling.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

teater, dans m.m.

Svensk film håller en mycket hög standard. Den är internationellt väl sedd, och det kan vi tacka Ingmar Bergman, Jan Troell och åtskilliga andra – också många skådespelare – för. Men inte heller filmproduktionen i liten skala i Sverige är oviktig. Filmen som konstform och kulturbärrare är viktig. Jag menar att filmen saknar gränser på ett sätt som inte är fallet i alla andra konstformer.

Vi har i vår motion anförts att statens stöd till film för barn borde uppgå till ungefär 50 %. Det är viktigt med god film för barn. Det är många som har roats oerhört av Barnen i Bullerbyn, Saltkråkan och många andra fina filmer.

Vi oroas väldigt av våldet på film och i TV, och det är mycket svårt att komma åt. Att bjuda på högklassig kvalitetsfilm kan ha en viss undanträngningseffekt. De små landsbygds- och kvartersbiograferna har ett stort värde, socialt, kulturellt och historiskt. Tyvärr har många av byggnaderna lagts ned, och det är synd, eftersom de fanns i större delen av landet.

Statens insatser för musiklivet syftar till att vi skall få tillgång till musik och möjlighet att utöva och skapa musik. Oavsett ålder och nationalitet är musiken ett språk som väldigt många människor begriper. Vi kristdemokrater anser att regeringen gör ett misstag när man planerar att göra nedskärningar på länsmusikens område. Regeringen föreslår att anslagen skall minska från 1998.

Östgötamusiken, länsmusikerna på Gotland, i Blekinge, Jämtland, Norrbotten och Bohuslän blev redan 1993 av med stora statliga anslag, och försvaret sade upp sitt avtal. Om man får ytterligare neddragningar, kan man helt enkelt inte behålla en sådan uppsättning som en orkester behöver. Det är mycket viktigt att titta närmare på detta under nästa budgetberedning.

Göteborgs symfoniorkester är en orkester som är väl ansedd både i Sverige och utomlands, och vi har tyckt att den skulle få kalla sig nationalorkester. Det har uppstått ett löje omkring detta, något som jag inte menar är bra. Jag tycker att den kan få den här benämningen. Utskottet har nu överlämnat frågan till regeringen. Om regeringen tycker att det är omöjligt att fatta beslut i frågan, har jag ingenting emot att den utreds. Jag tycker kanske inte att det behöver vara så konstigt. Vi har nationalscener och nationalteatrar, och vi ger nationella uppdrag. Jag tycker nog att vi kan ha en nationalorkester, såsom man har i så många andra länder.

Anf. 87 ANDERS NILSSON (s):

Fru talman! Vi har haft många uppvaktningar i utskottet från företrädare för de områden som vi behandlar under det här avsnittet – teater, musik, dans och film. En uppvaktning kan göras därför att ekonomin är kärv. Det är ett fullt respektabelt skäl.

”Fan må vara teaterdirektör” är en känd replik i ett av August Blanchés lustspel. Någon gång under uppvaktningarna har jag faktiskt känt att det sannolikt ligger en viss erfarenhet och visdom i den repliken. Men uppvaktningar kan ju också vara bevis på att det finns stora ambitioner och en önskan att göra mer, utveckla verksamheten och söka nya vägar.

Naturligtvis, och tack och lov, är ambitionerna större än våra resurser. Men jag vill påstå att våra resurser är så pass stora att vi kan ha en vital verksamhet på teaterns, dansens, musikens och filmens områden. Det är

otvivelaktigt mer fruktbarande att inrikta krafterna på vad vi kan göra med de resurser vi har än att fundera på vad vi inte kan göra för de pengar som vi saknar. Jag har en känsla av att en sådan positiv inställning präglar kulturlivet.

Att det finns stora ambitioner och krav på ökande resurser är naturligtvis mycket positivt och något som vi kulturpolitiker skall vara glada för.

Regeringen lägger förslag om inriktningen av statens framtida insatser för de fyra områden som debattrundan avser. Det finns egentligen inga reservationer mot dessa målsättningar, och det vill jag ta som intäkt för en bred enighet inför framtiden.

Några nationella uppdrag återfinner vi inom dessa områden. Ett uppdrag avser barn- och ungdomsteater och går till Backa teater i Göteborg. Ett bredare uppdrag rör ungdomskultur och hamnar hos kulturskolan Rosteriet i Luleå. Falun Folkmusikfestival får också ett uppdrag, liksom Film i väst.

Tanken på nationella uppdrag är ny. Det skall bli spännande att se hur institutionerna tar sig an ansvaret och vilka effekter det får. Riksdagens ledamöter har visat ett stort intresse för det här sättet att stimulera kulturlivet genom att motionsvägen ge förslag till ytterligare ett antal nationella uppdrag. Vi föreslår att motionerna avslås. Det kan vara lämpligt att först se hur denna nya typ av uppdrag utvecklas och vad resultatet blir innan vi lägger ut nya uppdrag.

Det statliga anslaget till teater uppgår till omkring en miljard. Det är alltså ett betydande belopp, men det är ett faktum som ofta glöms bort i debatten om anslag till landets teatrar. Under de senaste 20 åren har antalet teatrar här i landet nästan femdubblats. Ett annat glädjande tecken på teaterns dragningskraft är att allt fler engagerar sig i amatörverksamhet.

I förslaget ökas stödet till regional kulturverksamhet. Det gäller åtminstone tre områden av dem vi diskuterar. Det sker delvis i 1997 års budget men har också formen av mål för de följande två åren.

Bl.a. finns förslag om betydande statliga insatser för att bygga upp Norrlands musik- och dansteater, lokaliserad till fyra orter. I det sammanhanget vill jag gärna kommentera en reservation från Miljöpartiet, nr 27, som vill ge ett permanent nationellt uppdrag till denna verksamhet. Norrlands musik- och dansteater är under uppbyggnad, och mot den bakgrunden anser jag att Ewa Larssons reservation är en smula oövertänt, ja lättsinnig och helt enkelt oförståelig.

Det nya bidragssystemet är uppbyggt för att stimulera förnyelse och flexibilitet utan att äventyra en långsiktig planering. I utskottet har vi gjort bedömningen att avvägningen har gjorts väl. Det är naturligt att mycket omsorgsfulla utvärderingar kommer att ske under åren framöver när detta system fungerar.

Propositionen och betänkandet innehåller förslag om preciserade mål för verksamheten vid en rad institutioner: Operan, Dramaten, Riksteatern, Rikskonserter och Dansens Hus.

I det sammanhanget finns det skäl att säga några ord om Riksteatern. Moderaterna föreslår i sin motion att Riksteaterns produktion av vuxenteater upphör. Naturligtvis avvisar utskottet det förslaget. Det skulle innebära en betydande begränsning av mångfalden i utbudet.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

teater, dans m.m.

I det sammanhanget har jag en reflektion över Lennart Fridéns anförande här tidigare. Jag var snabb att anteckna vad han sade om publikverksamheten. Han sade att Skådebaneverksamheten skall upphöra. Det förvånar mig något, eftersom moderaterna ju inte gärna vill att riksdagen skall styra och ställa på olika områden. Dessutom är Skådebanan en ideell verksamhet, så riksdagen har inte den minsta möjlighet att bestämma om den skall upphöra eller inte. Jag ser att Lennart Fridén reagerar på det jag säger, men jag skrev faktiskt upp ordvalet mycket tydligt med en gång. Jag är fundersam över vad det innebär. Moderaterna är ensamma i sin syn på Riksteaterns uppgifter och följaktligen ensamma även när det gäller anslagsnivån.

Det finns också en motion om den finskspråkiga verksamheten inom Riksteatern. Det har gett utskottet anledning att poängtera betydelsen av den teaterverksamhet med speciell inriktning som Riksteatern står för. Dit hör den finskspråkiga verksamheten för både vuxna och barn och ungdom, den mångkulturella ensemblen Shikasta, Tyst teater, Unga riks och Cullbergbaletten. De är av nationellt intresse, menar regeringen, och bidrar till utveckling och förnyelse av teater och dans. Utskottet har instämt i det synsättet.

Två reservationer tar upp samisk teater. Eftersom regeringen tänker ge Sametinget uppdrag att undersöka förutsättningarna för att etablera en fast samisk teaterinstitution finns det skäl att vänta med besluten. Det är naturligt att samerna själva får ett mycket stort inflytande över hur en sådan verksamhet skall bedrivas.

Också till dansen föreslås ökade insatser. Det är angeläget med ett ökat stöd för att ge publiken utanför storstäderna fler möjligheter att möta dansen som konst. Därför är inriktningen att de ökade anslagen främst skall användas till regionala insatser.

Den fråga inom musikområdet som fått mest uppmärksamhet i kulturdebatten är regeringens förslag att begränsa anslagen till Länsmusiken fr.o.m. 1998. Det förslaget berör alltså inte budgeten 1997 men får naturligtvis konsekvenser för planeringen. Regeringen kommer att ha förhandlingar med Landstingsförbundet, och Kulturrådet kommer att göra en kartläggning av verksamheten. Resultatet kommer sedan att ligga till grund för förslag inför 1998. Jag tycker att det är naturligt att vi inte föregriper resultatet av dessa förhandlingar och kartläggningen. Frågan återkommer alltså till riksdagen.

Utskottet har tagit några egna initiativ på musikområdet. Vi föreslår att staten ger Göteborgsmusiken ett bidrag på 4 miljoner och tillmötesgår de motionärer som vill ge Göteborgs symfoniker rätten att använda beteckningen Sveriges nationalorkester. Jag noterar med tillfredsställelse att ett enigt utskott står bakom dessa förslag.

Det finns en risk att filmen kommer bort i den här debatten. Orsaken är, tror jag, att det råder stor enighet. Dessutom har utskottet postitiva skrivningar om de motioner som föreligger på området. Vi har t.o.m. tillstyrkt en av dem. Det är emellertid viktigt att nämna att förslagen i propositionen utgör ett klart erkännande av filmens ställning i kulturlivet. Inrättande av ett nationellt uppdrag inom filmområdet är ett tecken på det.

Jag började mitt anförande, fru talman, med att framhålla förhållandet att ambitionerna är större än de resurser vi kan ställa till förfogande. Jag

vill avsluta med att återigen betona att det är utomordentligt bra att så är fallet. Det är också bra att anslagen till kulturområdet kan öka, trots ekonomiska problem. Det bör ge samhället i övrigt en signal om kulturens betydelse i tider av snabba förändringar, men det bör också ge en positiv signal till alla verksamma inom kulturområdet. Även om varje anslag för sig är otillräckligt för en kreativ skapare med stora visioner och ambitioner, är kulturen ett prioriterat område.

Slutsatsen av mitt anförande, fru talman, blir rent formellt ett yrkande om bifall till hemställan i kulturutskottets betänkade och ett yrkande om avslag på de reservationer som fögats vid det.

Anf. 88 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Anders Nilsson tog upp Miljöpartiets reservation till förman för ett permanent nationellt uppdrag för Norrlands Musik- och dans-teater och kallade den oförståndig. Jag vill då påminna ledamoten om att Norrlands Musik- och dansteater naturligtvis vädjar om ett sådant uppdrag, och har gjort det under många år. Anders Nilsson talar om flexibilitet i de nationella temporära uppdrag som nu föreslås. Det kan kanske bli så att flexibilitet jämföras med snuttifiering och kortsiktighet.

Vi i Miljöpartiet menar att också den övre delen av Sverige, Norrland, behöver en fast institution som kan gynna hela den övre regionen. Det skall vara en institution som i lugn och ro kan arbeta med att fördjupa sin konstnärliga kvalitet och förfina sin teater, och inte hela tiden skall behöva ägna sin tid åt att söka olika bidrag.

Anf. 89 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Mitt uttalande om Miljöpartiets reservation när det gäller Norrlands Musik- och dansteater var faktiskt övertänkt.

Det är fråga om en konstruktion där fyra orter i fyra län med fyra olika uppgifter inom musikteatern skall etableras. Norrlandsoperan finns i Umeå, men det här gäller också en verksamhet i Härnösand där det råder oklarhet inom kommunen om vilken ort verksamheten skall förläggas till. Verksamheten som är planerad i Östersund finns inte – den har inte startat. Samma sak gäller för Norrbotten.

Miljöpartiet vill nu i detta uppbyggnadsskede, när allt det här skall fasas ihop till en enhet, också lägga på en verksamhet som inte ens finns på papper ett uppdrag av nationell omfattning utöver de organisatoriska frågor som ingår i detta. Det är faktiskt en belastning för verksamheten som jag inte tror att den håller för. Därför menar jag faktiskt att förslaget i Miljöpartiets reservation är mycket lättsinnigt och oförståndigt.

Anf. 90 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Verksamheten finns på papper, och likaså vädjan om ett nationellt uppdrag. Det är flera papper i ett häfte, som jag fick i min hand för två år sedan när jag kom in som ledamot i riksdagen och kulturutskottet.

Vi i Miljöpartiet menar att det är viktigt att Norrlands Musik- och dansteater får en förvisning om att vi här i riksdagen stöder en kontinuerlig verksamhet i den övre delen av landet. Precis som Kulturutredningen skriver, berömmar Miljöpartiet det talangfulla samarbetet mellan olika

kulturpolitik, m.m.

teater, dans m.m.

konstformer som teatern har visat i utvecklingsarbetet. Nu behöver den en kontinuerlig trygghet.

Anf. 91 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag förstår nog att syftet är gott med reservationen, Ewa Larsson. Men detta är en verksamhet som bara finns på papper i dag, och om vilken man inte har några erfarenheter vare sig om den konstnärliga kvaliteten eller om något annat. Dessutom gäller det att på ett stort geografiskt område sy ihop detta organisatoriskt, personellt och på andra sätt. Nu vill Miljöpartiet, i samband med uppbyggnaden, ge en sådan verksamhet ett uppdrag som berör hela nationen. Jag skulle inte vilja vara vare sig kommunalt eller landstingskommunalt verksam på kulturområdet i dessa län eller verksam i dessa institutioner och få denna ryggsäck på ryggen. Det kan vara rimligt att återkomma med detta när verksamheten är uppbyggd och har fått sina fasta former och vi kan se att det hela är förståndigt.

Dessutom ligger det en stor underlighet i att ge ett nationellt uppdrag till en verksamhet som är så utpräglad regionalt inriktad som Norrlands Musik- och dansteater.

Anf. 92 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Anfall är bästa försvar, verkar Anders Nilsson tycka. Men det kanske inte är så säkert.

Han påstår att jag har sagt vissa saker. Jag skall återge vad jag sade, så att det kommer med exakt från mitt manus: I likhet med en enig teaterutredning – och där satt Anders Nilsson med – anser vi också att erfarenheterna från Skådebaneverksamheten är sådana att dess verksamhet kan upphöra och att motsvarande anslag skall tillföras arrangörer via Riksteateranslaget. Vi tror att sådana åtgärder kommer att leda till förnyat engagemang hos föreningarna, ett bättre penningutnyttjande och en förnyelse av den regionala teatern, där bl.a. kanske de fria grupperna kan komma bättre till sin rätt.

Skådebanan är en folkrörelse. Kan den fortsätta bedriva sin verksamhet utan skattepengar är det naturligtvis fritt fram. Då behöver den inte heller det stödet. Men Anders Nilsson och jag vet att flera skådebanor har lagts ned eller gått i konkurs trots statliga och lokala anslag. Vi moderater vill att folket skall få teaterupplevelser för pengarna.

Anf. 93 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror att det var i inledningen av denna sekvens i Lennart Fridéns anförande som han sade att Moderaterna föreslog att Skådebaneverksamheten skall upphöra. När vi ser protokollet så småningom kan vi konstatera om jag hört fel.

Det finns en poäng till i det här. Utgångspunkten för Teaterutredningen var att man ville ha en ökad publikverksamhet. För att åstadkomma det föreslogs att statsanslaget till Skådebanan skulle överföras till Riksteaterns publikverksamhet. Så långt är jag överens med Lennart Fridén. Men sedan dess har en hel del hänt, och ett samarbete har inletts mellan Skådebaneverksamheten och Riksteatern på många områden. Då blir det mindre intressant exakt var pengarna ligger. Vi lever alltså inte i dag i

samma tid som vi levde i för tre år sedan, när utredningen lade fram sitt betänkande. Förhållandena har förändrats. Jag tror att det mest fruktbara för att få ett ökat arrangörsarbete är ett samarbete mellan Skådebaneverksamheten, Riksteaterns teaterföreningar och andra slag av kultur- och publikföreningar som finns inom olika områden.

Anf. 94 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Jag tror att jag och Anders Nilsson är överens om att vi vill ha ut så mycket som möjligt av teaterupplevelser ur detta. Det stämmer att det har hänt ett och annat sedan vi satt i utredningen för tre år sedan – bl.a. är ytterligare någon Skådebana nedlagd. Det är inte så här man skall hantera det hela.

Vi moderater har talat om, och jag sade i meningen innan – och nu skall jag krypa en bit längre upp i mitt manus – att för att öka publikarbetet anser vi också att en del av medlen för teaterproduktion hos Riksteatern bör föras över till teaterföreningar.

Vi vill alltså ha ett rejält och bra publikarbete. Det finns inte i dag. Jag kan bara konstatera att det inte är så förfärligt stor skillnad mellan våra uppfattningar. Vi moderater tycker bara att en massa onödig administration och olika föreningar i detta sammanhang inte är behövligt. Vi vill kunna använda pengarna bättre – till mer teater. Det hoppas jag att Anders Nilsson också vill.

Anf. 95 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! När den språkkunnige mannen Lennart Fridén använder uttrycket onödiga föreningar reagerar jag litet grand. Det måste vara ett övervägt uttryck, eftersom herr Fridén lägger stor vikt vid språket.

Jag menar att det som verkligen behövs för publikarbetet inom teaterområdet och inom kulturlivet i stort är frivilliga människor som arbetar i föreningar för att stärka publikintresset och för att lyfta ut kulturens olika yttringar till människor.

Jag tycker att uttrycket onödiga föreningar inte hör hemma i sammanhanget.

Anf. 96 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Först kan jag instämma i det som Anders Nilsson sade om att filmen riskerar att komma bort.

Jag skall sedan ta upp litet grand av det som jag inte hann med i mitt inledningsanförande. Vi centerpartister tycker att det är väldigt bra att filmen nu lyfts upp som ett kulturområde och att man verkligen vill satsa på den. Vi hade en hel del yrkanden. Jag kan tacka för att vi t.o.m. har fått ett yrkande tillstyrkt som handlar om filmverksamhet, och en del andra har blivit väl beskrivna. Nog om det.

Jag begärde egentligen ordet för att tala om sameteatern. Anders Nilsson säger att man inte skall forcera fram det, utan samerna skall ha inflytande. Självfallet skall samerna ha inflytande. Samerna har arbetat med den här frågan väldigt länge. De har planer på hur en samisk teater skulle kunna byggas upp. När man inte vill fatta beslutet att sätta en tidsgräns tycker jag att det vittnar mer om förhållning eller motvilja på något sätt än om omsorg om samerna.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

teater, dans m.m.

Jag tycker faktiskt att vi skulle kunna besluta om att Sametinget får uppdraget och att det skall vara färdigt den 1 juni så att regeringen kan komma med beslut i budgetpropositionen. Då visar vi verkligen en kraftfull vilja att inrätta en samisk teater och också göra det snabbt.

Anf. 97 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det är några större skillnader mellan Marianne Andersson och mig eller mellan Centerpartiet och Socialdemokraterna när det gäller synen på den här frågan. Vi kan vara överens om att bollen ligger hos samerna. De måste bestämma sig.

Jag är ganska övertygad om att de har den klokskap och insikt när de tar del av den här debatten att de inser att de för egen del måste komma fram till ett ställningstagande om hur de vill ha det inför samtalen med regeringen.

Anf. 98 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag hoppas det, och det tror jag också att de kan. Jag kan instämma i det Anders Nilsson säger. Jag hoppas att de tar del av den här debatten och inser att det faktiskt finns en vilja från många håll att inrätta en samisk teater och att det verkligen blir en sådan.

De måste samla ihop sig så att de blir helt eniga om de förslag som finns. Jag vet inte hur det är. Det finns olika lösningar på lokalisering osv. Men jag tror säkert att de tar intryck och snabbt kommer tillbaka så att vi kan fatta beslut.

Anf. 99 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Carl-Johan Wilson beskrev på ett utmärkt sätt den situation som nationalscenerna befinner sig i. Det finns inga motsättningar mellan kulturlivet i stort i landet och det nationalscenerna sysslar med, tvärtom. Nationalscenerna är när de fungerar som bäst, och det gör de väldigt ofta, motorer för kulturlivet i hela landet, och inte bara för teaterlivet. Det finns ett mycket väl utvecklat samarbete och utbyte mellan t.ex. länsteatrarna och nationalscenerna som befruktar både nationalscenerna och länsteatrarna.

Nationalscenerna skall fortsätta att vara nationella angelägenheter. Även i denna fråga finns det en samstämmighet mellan kulturpropositionen och kulturutskottets betänkande, och det är jag mycket glad över. Det Dramaten och Operan behöver i de akuta besvärigheter som de befinner sig i just nu är en uppställning. De vill veta att de har regeringen och riksdagen, ytterst sina uppdragsgivare, bakom sig och att vi ser det fantastiska jobb de gör. Jag tror att de efter den här debatten bör känna att det faktiskt också är så.

Sedan skall vi göra vad vi kan för att hjälpa dem i de akuta besvärigheter där de befinner sig. Det fattas beslut i dag som kommer att hjälpa dem. Det handlar bl.a. om för Dramatens del att man får placera ett gammalt lån i Riksgälden, och vi har från regeringens sida gått in med extramedel. Vi har också valt att i regleringsbrevet för 1997 till kulturhuvudstadsåret öronmärka ett visst belopp för just nationalscenernas egna produktioner.

Det kommer kanske ändå att bli ett ganska kärvt år för nationalscenerna under 1997. Jag ser mycket goda utsikter för att besvärigheterna skall vara nästan ur världen redan under kulturhuvudstadsåret 1998. Med den starka och samlade ledning som finns på nationalscenerna i dag – styrelser och chefer – tvivlar jag inte för ett ögonblick på att de kommer att erbjuda oss just den teater och den musikteater som vi vill se på våra nationalscener, nämligen den som kan vara förebild och inspiratör för alla andra som sysslar med eller vill uppleva kultur varhelst de bor i landet.

Sedan kan man naturligtvis ställa krav på nationalscenerna att fler upplever dem som en nationell angelägenhet. Det är ett långsiktigt arbete. Men inte heller där finns några motsättningar. Som svar på en fråga – jag tror att den var från Charlotta L Bjälkebring – vill jag helt kort säga att uppdraget för nationalscenerna att även rikta sig till och engagera sig i barns och ungdomars besök på nationalscenerna finns mycket tydligt uttryckt i de regleringsbrev båda nationalscenerna kommer att få.

När det gäller den samiska teatern tycker jag precis som Marianne Andersson och Anders Nilsson. Det är självklart att Storsamhället, som vi säger i Norrbotten, inte skall komma och trycka på samerna lösningar där de inte själva har fått vara med från grunden. Frågan om var en sådan nationalscen, eller en sådan scen över huvud taget, skall placeras är inte löst, och vi vet att språkfrågan inte är enkel.

Det växer nu fram en massa spännande idéer som så småningom också kommer att börja realiseras på olika orter i Norrbotten, i Västerbotten och i Jämtland som handlar om att skapa samiska kulturcentrum av olika slag. Låt oss se vad det bär med sig. Samtidigt måste självfallet också Sametinget ta det uppdrag som vi från regeringens sida har gett det på fullt allvar. Vi kommer att noga följa frågan för att det så småningom när finansieringen dessutom kan lösas på ett rimligt sätt bör finnas en samisk scen i Sverige, gärna i samarbete med andra nordiska länder. Det tycker jag inte att man kan säga att det finns några tvivel om vare sig här i riksdagen eller i regeringen.

Jag vill också mycket kort säga något om den kommunala musikskolan. I mitt inledningsanförande talade jag om ett slags kulturpolitikens infrastruktur. Den kommunala musikskolan hör definitivt dit. Nu är det inte kulturministern som har ansvaret för den kommunala musikskolan, utan det är skolministern. Hon befinner sig i den situationen att den ordinarie skolverksamheten är lagreglerad. Den kommunala musikskolan är icke lagreglerad.

Vi vet att det finns kommuner som är beredda att slå knut på sig själva för att värna den del av skolan, dvs. den kommunala musikskolan, som icke är lagreglerad. Samtidigt vet vi att på en del ställen reduceras verksamheten kraftigt medan man på andra ställen går in med höga avgifter som gör att det inte blir tillgängligt för samma barn och ungdomar som tidigare. Det är en olycka. Vi har inte haft medel att nu gå in och stötta den kommunala musikskolan. Men den kommunala musikskolan kommer att finnas med i den nationella utvecklingsplan för skolan som skolministern har huvudansvaret för och arbetar med just nu.

Jag vill avsluta med att säga ytterligare någonting positivt bland det myckna positiva som ändå sagts under denna debatt. Kulturhuvudstadsåret 1998 handlar inte bara om Stockholm, även om det säkert kommer att finnas en tyngdpunkt här. Det handlar om hela landet, och det kommer

kulturpolitik, m.m.

teater, dans m.m.

att finnas medel även för detta. Det handlar egentligen om ett sätt att få mer resurser till kulturen, både mänskliga och ekonomiska resurser, och ett lyft för kulturen som vi sedan på något sätt lyckas permanenta. Det är baktanken.

Det handlar ju om det som vi har pratat om här på litet olika sätt, nämligen om att kultur kan vara väldigt vanebildande. Vi skall syssla med det under 1998, var och en på sitt håll. Så många människor som möjligt skall tycka att kulturen är så kolossalt viktig att man inte klarar sig utan den, utan är beredd att satsa ännu mer – privat, över skattsedeln eller på andra sätt – för kulturens skull. Jag tycker att det kommer att bli mycket spännande, och jag ser fram emot detta år.

Jag tackar också Carl-Johan Wilson för att han kallade kulturutskottets betänkande för ett nationalbetänkande. Därmed dementerade han den hårda självkritik som utskottet ger i något av de inledande avsnitten. Man säger där att man tycker att man har haft för kort tid på sig för att göra ett bra jobb. Jag tycker att betänkandet är ett nationalbetänkande och att det är alldeles utmärkt.

Jag vill tacka den breda majoritet av ledamöter i kulturutskottet som är intresserad av dialog och av att vara konstruktiva. Jag vill i allra högsta grad tacka kulturutskottets kansli som har gjort ett fantastiskt jobb. Jag vill självfallet också tacka presidiet här, Birgitta Dahl med medarbetare.

Jag avslutar, eftersom jag tyvärr måste ge mig i väg, med att önska er alla en god jul. Jag skall också påminna er om ännu ett citat utöver de många citat som har förekommit här i dag: ”Kulturen är den plats där vi tänker över våra liv.”

Jag önskar att ni under dessa fria veckor får tillfälle att tänka över era liv, vadan och varthän. Jag önskar också att ni kan slå er lösa och leva fullt ut som kulturella varelser innan vi återvänder till nationalbetänkanden, liksom till andra, mindre perfekta betänkanden, som skall behandlas i denna riksdag.

Anf. 100 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag skall börja med att önska även kulturministern en god jul. Jag hoppas att kulturministern inte är förgiftad, utan befruktad av kultur, så som jag själv är. Jag hoppas också att ministern får en god lunch. Vi andra kommer varken att få lunch eller middag, men det är bra att några får det.

När det gäller de nationella scenerna tycker jag att det låter hoppfullt när ministern beskriver de insatser som är på gång. Men jag vill ställa en fråga till kulturministern. Delar kulturministern synpunkterna i betänkandet om att kostymen måste minskas?

Jag vill också berätta att jag såg den nya dansuppsättningen på Operan i Stockholm. Det är fyra olika koreografer som gör fyra olika uppsättningar. Man dansade utan orkester; musiken var inspelad. Det kändes inte bra. Därför undrar jag: Kan vi få en fullständig musikutredning?

Vad avser den samiska teatern är det inte tillräckligt för Miljöpartiet med uttryck som Låt oss se. Gör som i Norge och ge samerna en fast teaterscen! Det har de önskat sig i så många år.

Anf. 101 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Den akuta krisen för nationalscenerna handlar just nu om att man har kostnader som man inte klarar med de anslag som riksdagen beviljar. I så måtto kan kostymen sägas vara för stor. Det behöver inte handla om att man skall pressa personalkostnader. Det kan vara andra kostnader som man möjligen kan påverka. Framför allt handlar det om att man med hjälp av de beslut vi fattar här försöker ha en sådan framförhållning att man klarar att bedriva ett slags vardagsrationalisering enligt den schablonuppräkning som man får för att täcka ökade kostnader när man sysslar med helstatligt finansierad verksamhet.

Samtidigt vill man inom konstnärlig verksamhet hela tiden nå nya toppar. I grunden finns det ständigt en konflikt mellan de resurser och de ambitioner man har. Jag skulle gärna rekommendera ledamöterna att läsa det senaste numret av Dramatens tidning, *Dramat*, om de inte redan har gjort det. Där finns det en redogörelse för de senaste 75–80 årens ekonomiska kriser som då och då har uppstått på Dramaten. Det är säkert inte sista gången; konstnärlig verksamhet är sådan och skall vara sådan. Samtidigt har vi ju ansvar för skattebetalarnas pengar, och ibland tvingas vi uppträda på det sätt som vi har gjort under den allra senaste tiden.

Anf. 102 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Vad gäller just Dramatiska Teatern säger man där att om man kan få en lönekompensation på 3,7 miljoner kronor så klarar man den kostym man har.

Det kan väl inte vara så att ministern tycker att man på de nationella institutionerna aldrig skall kunna höja lönerna för sina kulturarbetare? På Dramatiska Teatern ligger snittlönen mellan 12 000 kr och 17 000 kr. Det kan ju inte vara rimligt att den skall fortsätta att ligga på den nivån i all evinnerlighet. Om teaterledningen vill höja en lön måste man samtidigt sparka någon.

Jag vill återigen påminna om att vi ledamöter kan få 2 000 kr mer i månaden utan att en tredjedel av riksdagens ledamöter måste få sparken.

Anf. 103 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag måste understryka att Dramaten är ett självständigt bolag. Frågan om vilken typ av besparingsåtgärder man väljer att sätta in – besparingar på personal, produktion, scenografi eller vad man nu väljer – är något som man självständigt fattar beslut om. Det skall och får icke en minister blanda sig i. Följaktligen har jag heller inte varit inblandad i den typ av avvägningar som under den senaste tiden har gjorts inom styrelse och ledning för Dramaten.

Men, som sagt var, jag tror att jag har gjort en mycket tydlig deklaration vad gäller Dramaten och Operan. De är nationella angelägheter. De är nationalscener. Vi skall kunna fortsätta att vara stolta över dem, både hemma och utomlands!

Anf. 104 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag skall försöka hålla mig kort eftersom jag förstår att kulturministern är tvingad att åka snart.

Kulturpolitik, m.m.

Teater, dans m.m.

De kommunala musikskolorna och kulturskolorna är väldigt viktiga för kulturlivet i vårt land. Jag delar verkligen kulturministerns uppfattning om att biblioteken bildar en infrastruktur i landet.

Jag är av den uppfattningen att även kulturskolor borde bilda ett nät av infrastruktur för kulturen i landet. Av den anledningen vill jag fråga: Finns det några tankar inom Kultur- och Utbildningsdepartementen om att stifta en lag liknande den som vi nu kommer att besluta om på biblioteksområdet? Jag tycker att det vore utomordentligt om ett sådant förslag skulle komma till riksdagen.

Jag önskar givetvis också att även ministern skall få leva livet under juledigheten!

Anf. 105 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Ett mycket kort svar till Charlotta L Bjälkebring: Nej, det finns inte några planer på att lägga fram förslag om en lag av det slaget.

Jag tror att de svårigheter som vi har haft i förhållandet till kommunerna med att övertyga dem om bibliotekslagen skulle bli vida större i fråga om ytterligare en lagstiftning på detta område. Den kommunala självbestämmanderätten är inte någonting som en majoritet vill ge sig på. Därför finns det inte heller någon planering för en sådan lagstiftning.

Anf. 106 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag skulle då inte ha något emot att ge mig på en sådan lagstiftning om vi kunde bilda majoritet för det. En infrastruktur på musik- och kulturområdet – i likhet med telekommunikation, vägar osv. – borde man i samråd med Kommunförbundet och kommunerna kunna komma överens om.

Vi måste starta en process. I och med det här replikskiftet i kammaren i dag tror jag ändå att vi har startat den processen.

Anf. 107 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Det är kanske att dra en alltför optimistisk slutsats. Jag har inget principiellt emot att tänka i de banorna, men jag ser inga utsikter till att vi skulle kunna realisera något sådant inom rimlig tid.

Anf. 108 TALMANNEN:

Jag vill informera kammarens ärade ledamöter om att vi har kvar drygt 40 talare med i allmänhet åtta minuter eller mera i taletid. Med sedvanligt tillägg för repliker betyder det åtta nio timmars ytterligare debatt innan besluten fattas i kväll. Jag hoppas att vi gemensamt skall kunna medverka till att vi genomför debatten, utan att visa missaktning mot någon del, på ett sådant sätt att vi kan votera i rimlig tid.

Anf. 109 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! Jag fattade vinken, även om den var fin. Jag skall försöka koncentrera mig.

I kulturutskottets betänkande föreslås att Göteborgs Symfoniker skall få kalla sig nationalorkester. Då kan man fundera över vilka skäl som ligger bakom det. Då läser jag från betänkandet att det finns ett antal motionärer som säger att: ”En sådan beteckning skulle enligt motionerna

få stor betydelse för orkestern i t.ex. internationella sammanhang och i förhållande till dem som stödjer den.”

Detta är skälen.

Sedan analyserar utskottet detta och säger att de ”finner att goda skäl har framförts i motionerna för att Göteborgs Symfoniker skall ha rätt att använda beteckningen nationalorkester”.

Detta är det hela. Det är i högsta grad anmärkningsvärt, eftersom det mig veterligen är första gången som en orkester föreslås att bli nationalorkester. Det finns inget resonemang om vad epitetet nationalorkester innebär och hur det kommer att uppfattas internationellt och av dem som stöder orkestern, dvs. sponsorerna. Det finns ingenting om vilka krav man skall ställa på en nationalorkester och ingenting om varför just Göteborgs Symfoniker skall utses till nationalorkester. Eftersom jag själv är musikintresserad – jag sitter i styrelsen för Folkoperan, har abonnemang på Stockholms konserthus och har varit flerfaldiga gånger i Göteborg och lyssnat på Göteborgs Symfoniker – kan jag också här från talarstolen intyga att Göteborgs Symfoniker är en mycket bra orkester och håller en mycket hög klass. Men det gör ju också andra svenska orkestrar.

Då frågar jag mig: Vad är en nationalorkester? Vi kan kanske snegla på ett annat område, nämligen teaterns, för att få litet vägledning. Vi har ju nationalscener som vi alldeles nyss har pratat om, nämligen Dramaten och Operan. Om dem står det också i det här betänkandet på s. 77: ”De båda nationalscenerna bör vara de i Sverige ledande institutionerna inom sina konstområden, vara föredömen för andra scener, vårda och främja det nationella kulturarvet inom sina konstområden, nå en stor och bred publik, ha en bred repertoar” etc.

Men om begreppet nationalorkester står det ingenting i kulturutskottets betänkande. De goda skäl som utskottet hänvisar till är att en beteckning som nationalorkester skulle ”få stor betydelse för orkestern i t.ex. internationella sammanhang och i förhållande till dem som stödjer den”.

Vem vill inte få ett ökat internationellt anseende, och vem vill inte visa sponsorerna att man är uppskattad av riksdag och regering?

Enbart för att visa hur svårt det kan bli att avgöra en fråga som den här i praktiken skall jag göra några jämförelser med en annan orkester, nämligen Radiosymfonikerna, som de facto innefattas i det avtal som finns mellan staten och Sveriges Radio. Sveriges Radios orkester har ett särskilt ansvar för den svenska musiken, och konsertrepertoaren innehåller också ca 15 % svensk musik. Det är ungefär dubbelt så mycket som andra symfoniorkestrar i landet har. Varje konsert har 150 000–220 000 lyssnare. Det är fler lyssnare än vad andra orkestrar har på ett år. Man når hela nationen in i minsta hörn, och man har ett stort inslag av beställda verk av svenska kompositörer. Under den senaste tioårsperioden har orkestern haft 53 uruppföranden, att jämföra med t.ex. Filharmonikerna i Stockholm som har haft 27 uruppföranden av svenska verk. I Göteborg har det varit 16. Jag tar upp detta för att belysa det hela något.

Med dessa siffror har jag inte gjort någon som helst värdering av någon enskild orkester. Jag vill bara visa hur angeläget det är att tänka först och handla sedan och bestämma kriterierna för vad man menar med en nationalorkester. I dagens debatt hörde jag av utskottsledamoten Carl-Johan Wilson att med den här skrivningen skulle i princip varje orkester i landet kunna kalla sig för nationalorkester. Om jag uppfattade det rätt

kulturpolitik, m.m.

teater, dans m.m.

finns det all anledning för utskottet att ta sig en ny funderare. Sedan kan man åter behandla ärendet och återkomma till riksdagen med ett mer genomarbetat förslag.

Jag hade ursprungligen tänkt yrka på återremiss av det här momentet. Men nu har jag fått lära mig, man lär sig ju så länge man lever, att det går inte. Då måste jag begära återremiss av hela utskottsbetänkandet, och det är inte min avsikt. Därför återstår det, fru talman, endast för mig att yrka avslag på kulturutskottets betänkande nr 1 mom. 60.

I detta anförande instämde Karl-Gösta Svenson (m).

Anf. 110 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Jag skall vara mycket kort. Ett enhälligt utskott har ställt sig bakom det här betänkandet. Det är ett utskott där man kan finna representanter både för Stockholm och Göteborg, musikälskare och professionella musiker. Jag säger det med tanke på att det har varit en del diskussioner om ovidkommande faktorer som skulle ha påverkat, även om man ibland kan fundera över om det inte ligger något annat bakom reaktionerna. Jag tycker att detta är mycket väsen för litet ull. Det har inte varit några svårigheter i våra grannländer och andra länder att utse en nationalorkester. Det är mina enda kommentarer till detta. Jag utgår ifrån att det enhälliga betänkandet trots allt kommer att stödjas.

Anf. 111 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik:

Värderade talman! Jag delar faktiskt Carl Erik Hedlunds uppfattning helt och hållet i detta ärende. Jag sade förut i mitt anförande att jag tycker att behandlingen av detta ärende är en plump i det protokoll som jag i övrigt har berömt. Jag ingår själv bland dem som har ansvar för formuleringarna.

Men det är inte riksdagen som avgör det här ärendet. Det heter inte att man skall utse någon orkester till nationalorkester. Vi har bara sagt att man kan låta den här orkestern ha den beteckningen. Jag raljerade litet grand med detta när jag sade att vem som helst skulle kunna ha den beteckningen. Jag kunde tänka mig att den instrumentalensemble som jag leder hemma i Bodafors skulle kunna åka till Norra Sandsjö och säga att här kommer vår nationalensemble från Bodafors.

Nu är det alltså inte riksdagen som avgör detta, utan det är regeringen som fattar dessa beslut. Jag tror att den debatt som vi har haft här i dag ger sådan tankar till regeringen att vi inte behöver riskera att det här ärendet förs vidare.

Jag har också funderat över hur man skulle göra med detta, om man skulle yrka avslag eller så. Men på något vis känner jag litet respekt för att jag har varit med och handlagt detta och har litet skuld i att det blev så här. Då tycker jag att vi får köra det här. Sedan får vi hoppas att ärendet i fortsättningen hanteras på ett sådant sätt att regeringen inte behöver skämmas, såsom jag skäms för min del i detta.

I detta anförande instämde Ewa Larsson (mp).

Anf. 112 CARL ERIK HEDLUND (m) replik:

Fru talman! Jag delar Carl-Johan Wilsons uppfattning och hoppas att det kan komma något gott av den här debatten. Men jag yrkar fortfarande avslag.

Prot. 1996/97:49
19 december

kulturpolitik, m.m.

teater, dans m.m.

Anf. 113 FANNY RIZELL (kd) replik:

Fru talman! Att vi ansåg att Göteborg skulle kunna få det här berodde kanske på att Göteborgs symfoniorkester är *outstanding*. Om Carl-Johan Wilsons orkester hade kommit till oss i utskottet och bett att få bli nationalorkester tror jag inte att vi hade sagt ja. Det hade vi aldrig drömt om, såvitt jag kan förstå. Det är litet skillnad. Jag tror inte att vem som helst skulle få bli det.

Nu är ju detta inte vårt beslut, utan det går till regeringen. Eftersom det tycks vara ett mycket svårt beslut antar jag att regeringen antingen tycker som vi tyckte, att de är *outstanding* och att de har rätt att få detta, eller så sätter de sig ned och gör kriterier för hur en sådan orkester skall se ut. Då kommer det att visa att Göteborgssymfonikerna skulle få epitetet nationalorkester, även om man gjorde aldrig så strama kriterier. Då tycker jag inte att vi har begått någon blunder. Jag tycker inte att Carl-Johan Wilson behöver skämmas. Jag tycker att Göteborgssymfonikerna är fullt berättigade att kalla sig nationalorkester. Om det sedan är vi eller regeringen som beslutar det tycker jag är egalt.

Anf. 114 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik:

Värderade talman! Nu gör Fanny Rizell precis det fel som jag anser att vi inte kan göra. Hon säger att Göteborgssymfonikerna är *outstanding*. Jag undrar vem av oss som har möjlighet att göra den bedömningen. Vi kan inte hitta några referenser för detta någonstans. Det är just den kompetensen vi saknar i riksdagen, och det var det som var misstaget.

Jag tycker att det är ganska roligt att man någon gång i sådan här ärendehantering kan ha modet att säga att nu gjorde vi inte det här bra – och sedan låter vi ändå ärendet löpa.

Anf. 115 FANNY RIZELL (kd) replik:

Fru talman! Det är inte jag som har bedömt dem så, utan det är många andra. Dessutom säger Carl Erik Hedlund att vi inte har gett några skäl. I min motion har jag radat upp många skäl och även angivit kriterier som jag tycker en nationalorkester bör uppfylla. Nu är det inte jag som sätter dem, men jag har ju sett att Göteborgssymfonikerna uppfyller dem i väldigt stor utsträckning och har också fått det intygat av andra. Jag tycker alltså inte att det här är så galet som ni framhårdar med att hävda.

Anf. 116 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag är något förvånad över den upphissade stämning som råder när det gäller det här enkla förfarandet. Det här med nationalorkestrar är inte alls något ovanligt. Det finns i vår närhet i Frankrike, Holland och Spanien samt i USA. I Norden har Danmark en nationalorkester och Norge har t.o.m. två – en i Oslo och en i Bergen. Det är alltså inte något särskilt dramatiskt med det här.

Det skulle dock förvåna mig – om nu riksdagen följer kulturutskottets förslag – om inte regeringen skulle följa riksdagens beslut i en sådan här

fråga. Jag vill då något skämtsamt säga att på den här punkten är jag helt överens med Lennart Fridén – här skiftar sympatierna av och till!

För att litet grand återgå till allvaret har ordet ”nationell” tydligen olika betydelse för väldigt många människor. Vi använder det i många olika sammanhang. Vi talar om nationalscener, nationella uppdrag och nationalmuseum. Det finns motionsförslag om nationalinstrument och samisk nationalscen. Vi använder begreppet ”nationellt intresse”. Vi har en fråga om ett nätverksansvar som på något sätt är ett nationellt ansvar. Jag tycker att den här vokabulären bör kunna avdramatiseras en hel del.

Naturligtvis yrkar jag bifall till kulturutskottets förslag i det här betänkandet vad gäller det här avseendet.

Anf. 117 BARBRO ANDERSSON (s):

Fru talman! I kulturutskottets betänkande behandlas den motion, Kr2, som vi socialdemokrater från Uppsala län har lagt fram. I den tar vi upp behovet av ett nationellt centrum för folkmusik i Sverige och vikten av stöd till ett sådant. I en tid av ständigt ökande internationalisering är det viktigt att medvetandegöra, säkra och vidareutveckla vårt svenska kulturarv. Instrumental folkmusik, sång och dans får inte gå förlorade för kommande generationer.

Det allmänna intresset för folklig musik, dans och sång är tilltagande. Detta framgår bl.a. av att det sedan en tid tillbaka finns möjlighet till akademisk utbildning inom samtliga tre delområden, att musikgymnasierna tagit upp dessa ämnen samt att det på flera håll i landet finns årlånga folkhögskolekurser. Våra grannländer i Norden har sedan länge ett flertal sådana verksamhetscenter. I Norge finns fem och i Finland tre.

Nyckelharpan, ett av vårt lands värdefullaste kulturobjekt, är förknippad med Norduppland. I Tobo, nyckelharppspelmanen Eric Sahlströms hembygd, finns fortfarande en levande och högtstående kulturell tradition, både vad gäller att traktera och att tillverka instrument. Det är av stort nationellt intresse att bevara detta till kommande generationer.

Sedan lång tid pågår ett arbete med att förverkliga idén om ett folkmusikinstitut i Tobo. En stiftelse kommer att bildas för detta ändamål. En interimsstyrelse finns med Jan Ling, professor i musikhistoria och rektor vid Göteborgs universitet, som ordförande. Institutet skall verka för att folklig musik, dans och sång återfår den kulturella samhörighet de hade hos våra äldre generationer. Det skall också utgöra ett geografiskt centrum för möte mellan amatörer och professionella och därmed verka som katalysator för kulturella strömningar. Institutets verksamhet skall vara rikstäckande och ha internationell anknytning. Det skall vara bas i Sverige för utveckling och tillverkning av nyckelharpor samt bedriva forskning och museal och dokumenterande verksamhet inom sitt kulturområde.

Utskottet föreslår att riksdagen beslutar att avslå motionen. Något annat var väl inte att vänta, men jag är ändå nöjd med de skrivningar som finns i betänkandet. Utskottet understryker folkmusikens betydelse och har som jag uppfattar det förstått våra intentioner i motionen.

Med dessa skrivningar i ryggen kommer det att bli lättare för de eldsjälar och frivilligarbetare som jobbar med detta projekt. De söker nu medel från olika håll för att kunna förverkliga det. Vissa medel har man redan fått. Bl.a. har Sparbanksstiftelsen Uppland beviljat ett driftsanslag om en kvarts miljon kronor per år under två års tid. Jag hyser liksom

eldsjälarna goda förhoppningar om att deras arbete skall krönas med framgång.

Fru talman! Jag är tills vidare nöjd med utskottets skrivningar och har inget annat yrkande.

Bibliotek, litteratur m.m.

Anf. 118 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Riksdagen kommer om några timmar att fatta beslut om införande av en bibliotekslag. Vi moderater avstyrker detta förslag. Det beror inte på att vi skulle ha någonting emot biblioteken. Kulturministern sade förut att de är vår viktigaste kulturinstitution, och där är hon och jag eniga. Men enligt vår uppfattning, och den gäller såväl moderater som center- och folktoparter och kristdemokrater, finns det inget behov av en lagreglering på det här området. Folkbiblioteken är kommunernas ansvar, och vad majoriteten här gör är att tafs på kommunernas självbestämmanderätt. Det anser vi är allvarligt. Den kommunala självstyrelsen är av mycket gammalt datum i vårt land, och den bör vi respektera.

Därtill anser vi att det finns en betydande risk att lagen kommer att fungera som en minimilag. Lagens ordalydelse om att det skall finnas ett folkbibliotek i varje kommun kan i ekonomiskt svaga kommuner leda till nedläggning om man har flera filialer. Anser majoriteten att den risken är obefintlig? Det skulle jag vilja fråga företrädaren för Socialdemokraterna.

Här lagstiftar staten och lägger kostnaden på kommunerna. För några statsbidrag har ni väl inte tänkt er skall medfölja lagen, eller har jag missuppfattat det? Lagförslaget strider också mot principen om att lagstiftning skall fylla ett behov. Vad är det för behov lagen fyller? Vad är det för nya regler lagen skapar? Vi har ju redan bibliotek i varje kommun. Vi har ju kostnadsfria lån. Sådana har säkrats genom upphovsrättslagen.

Även bland majoritetens anhängare existerar ett kraftigt motstånd mot lagen. Såvitt jag vet har en av dess tidigare främsta företrädare, nämligen f.d. kulturminister Bengt Göransson, inte ändrat uppfattning utan anser att lagen inte bör införas.

Som vanligt står vi naturligtvis också bakom vår reservation beträffande införande av bibliotekslag. Vi har dock inget yrkande, då vi har beslutat oss för, som jag sade i mitt första inlägg, att stödja reservation 1 från Moderaterna. Men jag räknar med att något annat parti kanske stöder den här reservationen.

Regeringen föreslår också ett statligt stöd för inköp av främst barn- och ungdomslitteratur men även av böcker för vuxna.

Vi tycker inte att staten skall ta över bidragsgivningen från kommunen på det här området heller, vare sig det sker helt eller delvis. Dessutom minskas inköpsfriheten för ansvariga bibliotekarier genom förslaget. Vi vet också att motståndet var stort när det först introducerades. Vi tror att bibliotekarierna är bäst skickade att inköpa böcker, och om vi delar upp de 25 miljonerna på 288 kommuner rör det sig inte om någon större summa. Vi avvisar således detta förslag.

I vår reservation 24 gällande En Bok För Alla har vi inte kunnat finna att regeringens påstående, att En Bok För Alla når ut till nya läsargrupper, har verifierats. Vi menar att det tvärtom i hög grad är välutbildade

människor med ekonomiskt sinne som främst utnyttjar det här bidraget, och det tycker vi är fel. Vi tycker att denna subvention i stället skall gå till barnböcker, för det tycker vi att En Bok För Alla skall fortsätta med. Det är oerhört viktigt att barn lär sig läsa från låg ålder.

Som avslutning, fru talman, vill jag understryka vår fasta uppfattning om att kulturen och olika kulturyttringar skall genomsyra hela skolan och återfinnas i alla ämnen där det är möjligt. Kulturen får inte bli någonting som man kastar in som jästen efter brödet, utan skall finnas med som en integrerad del.

En av mina käpphästar, och käpphästar har vi väl litet till mans, är bokläsandets betydelse från mycket låg ålder, redan i familjen, förskolan, skolan osv. Hur många av oss som sitter här minns inte – hoppas jag! – de högtidsstunder man hade i skolan när fröken eller magistern läste Fälskärns berättelser, Selma Lagerlöfs Nils Holgersson, Astrid Lindgren – men då hade jag redan passerat skolan – isländska sagor och mycket annat.

I detta sammanhang vill jag passa på att önska den nyligen tillsatta Litteraturutredningen med Anna-Greta Leijon som ordförande lycka till. Det gör jag mot bakgrund av att jag läste en notis i tidningen härom dagen om att 400 000 kvinnor i Sverige aldrig läser en bok. Det tyckte jag var chockerande. Så läste jag vidare, och där stod det att 700 000 män i Sverige aldrig läser en bok. Utredaren, som var Svenska bokhandlarförbundet, säger att detta ökar så bland männen att det snart kommer att vara dubbelt så många män som kvinnor som icke läser böcker. Det gjorde mig förskräckt, och därför vill jag verkligen önska Litteraturutredningen lycka till. Se till att vi läser alltfler alltmer!

Anf. 119 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman!

Ett ord som en människa fäster sig vid
kan verka i oberäknelig tid
det kan framkalla glädje till livets slut
det kan uppväcka obehag livet ut.
Ja, det påverkar livet på jorden
så slarva inte med orden

Detta är ett citat ur Alf Henrikssons Tidernas framfart. Alf Henriksson kom ju från samma län som jag och har skrivit många fina dagsverser. Det här var en av dem.

Ordet är det som skiljer oss människor från djuren, och vi kan bruka eller missbruka det. Vården av vårt språk och av litteraturen är viktig för att vi skall ha en gemensam språklig och kulturell identitet.

Regeringen tillkallar i dagarna en utredare om boken och kulturtidskriften. Det är bra att den här utredningen kommer till stånd eftersom man kan skönja en kraftig nedgång för det tryckta ordet. Informationstekniken har sina fördelar, men den medför inte nödvändigtvis ett rikt och varierat språk. Därför måste man undersöka hur framtiden kommer att se ut för boken och vad man kan göra för att skydda det positiva som finns i denna form av kommunikation. Samtidigt skall fördelarna med IT och att språket kan förmedlas även på detta sätt inte föraktas.

Skolans ansvar för att ge eleverna en bra språklig grund att stå på i framtiden är stort. Alla lärare har ett ansvar för att förmedla goda kunskaper i svenska. Det uppdrag som ges till Språknämnden är värdefullt. Svenska språket påverkas av många influenser från många olika håll. Dataspråket, som flitigt används av bl.a. ungdomar, är torftigt och innehåller dessutom många anglicismer. Att översätta de här orden och få svenskar att använda inhemska ord i stället hör till de stora och förmodligen svåra uppgifterna för svenska språkvårdare.

Fru talman! Biblioteksväsendet i Sverige är gammalt. Det har funnits i århundraden, bl.a. i kyrkan, inom högreståndsfamiljer och vid universiteten. I slutet av 1800-talet när den allmänna skolplikten var genomförd och de flesta svenskar lärt sig läsa uppstod folkbiblioteken. Det var nykterhetsföreningar, folkbildningsorganisationer, fackliga organisationer m.fl. som skapade de första biblioteken för s.k. vanligt folk. Man samlade in pengar för bokinköp, människor donerade böcker och så småningom byggdes de kommunala bibliotek som vi är vana vid upp. Ofta var grunden till det kommunala biblioteket böcker som olika föreningar donerat i samband med att kommunen tog över ansvaret för biblioteksväsendet.

Nu vill regeringen lagstadga om hur kommunerna skall ordna sin biblioteksverksamhet. Man kräver i lagen en miniminivå för hur biblioteken skall ordnas i kommunerna och framkastar också idéer om att man skall utforma en plan, eventuellt i samarbete med Statens kulturråd, för hur verksamheten skall planeras, genomföras och utvärderas.

Fru talman! Centerpartiet anser att en bibliotekslag är ett ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Område efter område begränsas för hur kommunalpolitiker skall kunna påverka verksamheten inom den egna kommunen. Man åläggs här att inte ta ut avgifter för boklån. Det är inte särskilt troligt att man kommer att göra det heller eftersom man då måste utge ersättning till författarna för hyran på böckerna. Dessutom är Sveriges kommunpolitiker kapabla att själva avgöra hur de vill prioritera sin verksamhet. Risken att man skulle drastiskt skära ned biblioteksverksamheten eller belägga boklån med avgift är ganska minimal. Även kommunpolitikernas väljare vill att denna verksamhet skall vara kvar och att den skall hålla god kvalitet.

Jag yrkar härmed avslag på regeringens förslag om bibliotekslag och bifall till reservation nr 22. Jag yrkar därmed även avslag på tillkännagivandet om en översyn av lagen så småningom, som skulle innebära en av staten beslutad planering av biblioteksverksamheten.

Anf. 120 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Regeringen har av kulturutskottets majoritet fått stöd för en utredning som skall analysera förhållandena på bokmarknaden och kulturtidskrifternas situation. En rad bok- och litteraturutredningar har gjorts genom åren. De torde bara marginellt ha bidragit till bok- och bokhandelsverksamhetens utveckling. Vad vi däremot vet är att bokmomsen – den högsta i världen – har en starkt negativ effekt på bokkonsumtion och på möjligheterna att bedriva en kvalitativ bokhandel. Folkpartiet har föreslagit att regeringen – i stället för att ytterligare utreda bokmarknaden – ser över skattebelastningen på kultursektorn. Det förslaget vann dock inte utskottets gillande.

Prot. 1996/97:49
19 december

kulturpolitik, m.m.

*bibliotek, litteratur
m.m.*

Värderade talman! Regeringen har fått stöd av Vänsterpartiet i förslaget om att införa en bibliotekslag som stadgar att det skall finnas minst ett folkbibliotek i varje kommun. Det är inte precis något revolutionerande förslag som bibliotekarier och andra bibliotekssupportrar har anledning att jubla över.

Folkpartiet yrkar avslag på förslaget om bibliotekslag. Jag yrkar därför bifall till reservation nummer 22 till det här betänkandet.

En bibliotekslag som endast anger en miniminivå för biblioteksverksamhet är onödig. Jag kan inte tänka mig att någon svensk kommun föreslår att dess bibliotek läggs ned totalt. Däremot kan en bibliotekslag med minimikrav få till följd att en kommun med flera bibliotek kan tänkas behålla enbart ett och spara pengar på att stänga de övriga. Allt med hänvisning till bibliotekslagen.

Tyvärr är regeringens förslag till bibliotekslag inte helt lyckad i formuleringarna. Det anser även sådana som gillar den i princip. Lagtexten är helt enkelt inte tillräckligt genomarbetad och tydlig. Hur påverkar bibliotekslagen den lagstadgade kommunala självstyrelsen? Vad gäller t.ex. för landstingshögskolors bibliotek och för privata högskolors? Vissa ändringar har utskottets majoritet redan gjort i lagförslaget. Dessutom nödgas utskottet redan *nu* uppdra åt regeringen att göra en översyn av denna lag, som vi ännu inte ens har beslutat om! Det är inget gott betyg åt Kulturdepartementets lagkloka lagtextformulerare.

Sedan Folkpartiet i kulturutskottet yrkat avslag på förslaget om bibliotekslag, har vi inte vidare markerat mot utredningsförslag på biblioteksområdet eller engagerat oss i utskottets försök att rätta till vad regeringen missat i lagtexten.

Värderade talman! Jag ämnar i fortsättningen av dagens debatt ta kammarens tid i anspråk endast med extremt korta anföranden. Liksom jag gjorde i mitt första anförande i dag, hänvisar jag till Folkpartiets partimotion, Kr17, och till mitt särskilda yttrande, som också har nummer 17, i det här betänkandet.

Anf. 121 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Jag håller verkligen med Marita Ulvskog när hon säger att biblioteken bildar ett infrastrukturnät av kultur i vårt land. Vänsterpartiet vet, och har en vision om, att kulturen verkligen behöver en bibliotekslag. I framtiden behövs det kanske också en kulturlag.

Enligt propositionen skall statens insatser syfta till att stimulera en bred utgivning av kvalitetslitteratur, öka tillgången till och intresset för litteratur i hela landet, medverka till att barn och ungdom har tillgång till litteratur, på kulturens område stödja en informationsteknik i allmänhetens tjänst, värna kulturtidskrifter och värna det svenska språket.

Biblioteken är en central plats av kulturpolitisk betydelse. Biblioteken tillhandahåller inte bara litteratur, utan är också en knutpunkt i fråga om alla typer av kultur. De fungerar som ett allmänhetens offentliga rum.

Vi tycker som sagt att en bibliotekslag är bra. Vi skall ha bra och kvalitetssäkrade bibliotek. Lagen träder i kraft den 1 januari 1997, och den syftar främst till att garantera avgiftsfria boklån och ett väl fungerande nätverk som binder samman de olika biblioteken med varandra. Länsbibliotek, lånecentraler, högskolebibliotek, forskningsbibliotek och andra av staten finansierade bibliotek skall avgiftsfritt ställa litteratur ur

sina egna samlingar till folkbibliotekens förfogande. De skall också i övrigt samverka med folk- och skolbiblioteken och bistå dem i deras strävan att erbjuda låntagarna en god biblioteksservice. I lagen slås också fast att varje kommun skall ha ett folkbibliotek. Likaså anges de mål för biblioteksverksamheten som jag tidigare läste upp.

På två punkter vill utskottet att regeringen gör en översyn av lagen. Den första punkten gäller de privata högskolornas bibliotek. Utskottet anser att det finns skäl att även de skall innefattas i lagen. Den andra punkten gäller Vänsterpartiets motion om kvalitetssäkring av biblioteks-lagen. Utskottet anser att en översyn gällande upprättande av planer för bibliotek bör ges regeringen till känna.

Kritikerna hävdar trots detta att denna lag kommer att leda till försäm-
rade möjligheter för bibliotek. Kommunerna kommer inte att satsa mer än
vad lagen kräver, säger de. Årligt talat förstår jag inte det resonemanget.
Vad tror ni om kommunerna egentligen, Centern, Folkpartiet, Kristdemo-
kraterna och Moderaterna? I dag finns det bibliotek i alla kommuner. I
vissa kommuner finns det två eller flera. Det beror på hur stora kommu-
nerna är eller på om de har flera olika kommundelar.

Vad är det som får er att tro att man skall lägga ned biblioteken bara
för att vi får en lag? Dessutom anslår ju staten ytterligare medel till bok-
inköp för folkbiblioteken. Det handlar om 25 miljoner kronor. Jag förstår
inte varför den här lagen skulle bli ett ingrepp i den kommunala självsty-
relsen, som motståndarna uttrycker det.

Fru talman! Arkiven har också genom de senaste årens informations-
tekniska utveckling givit nya möjligheter till rationaliseringar och bespa-
ringar. Internet har medfört obegränsade möjligheter för den här utveck-
lingen. Riksarkivet och Krigsarkivet är numera också sammanslagna. Av
den anledningen anser Vänsterpartiet att arkivpolitiken inte skall ligga
fast, som regeringen föreslår, utan i stället tycker vi att en utredning bör
tillsättas där man ser över hur man bäst kan samverka mellan de samman-
slagna arkiven, samt hur man på bästa sätt kan ta vara på den nya teknik
som nu finns.

Den snabba framväxten av datoriserade interaktiva arkiv ger ju väl-
digt stora möjligheter att förändra arkivväsendet. Man kan få en sådan
verksamhet att man inte längre behöver ta fram saker. Det sliter inte ut
folk på samma sätt. Man kan via datorteknik i stället titta över skärmar.
Man kan också få en tillgänglighet över hela landet. Av den anledningen
krävs det heller inte att arkiv skall finnas på alla orter. Man kan göra på
ett annorlunda sätt och ändå göra detta tillgängligt över hela Sverige.

Vi har en reservation i det ärendet, men jag tänker inte yrka bifall till
den. Givetvis ställer jag mig dock bakom reservationen, reservation 46,
som gäller översyn av arkivväsendet.

En annan viktig arkivfunktion som vi har uppmärksammat i utskottet
är folkrörelsernas arkiv. I Sverige har vi i dag ett 70-tal folkrörelsearkiv.
De förvarar och förvaltar föremål och skrifter som framför allt speglar
folkets historia. Det handlar om olika protokoll, symboler, flaggor m.m.

Man kan följa folkrörelsernas utveckling från 1800-talet fram till våra
dagar. Både Vänsterpartiet och Centerpartiet hade en motion angående
det här. Vi hade dock litet olika sätt att finansiera förslaget på. Vänster-
partiets förslag gick ut på att vi skulle överföra medel från Riksarkivet till

kulturpolitik, m.m.

*bibliotek, litteratur
m.m.*

folkrörelsearkiven. Det fick vi tyvärr inget gehör för, men jag hoppas att man i kommande budgetar kommer fram till detta.

Fru talman! Kulturtidskrifterna är också väldigt eftersatta i dag. Det är på något sätt som om de politiska tidskrifterna buntas ihop med partiernas egna tidningar. Det verkar på något vis som om man därmed får ett lägre stöd än andra kulturtidskrifter. Därtill kommer också den bristande tidskriftdistributionen på det här området.

Det här är ett stort kulturpolitiskt problem. Det är också ett yttrandefrihetspolitiskt problem. Staten borde egentligen ge tidskriftsstöd i en sådan omfattning att även små kulturtidskrifter fullt ut skulle kunna få det. Distribution för kulturtidskrifter borde vara lika självklar som de statliga järnvägsnät som distribuerar folk på resa.

Hälften av de tidsskrifter som söker stöd, får det. När det gäller fördelningen förefaller det som om man premierar litterära och kulturella tidsskrifter, medan de med politisk inriktning lever under ett ständigt nedläggningshot. Jag kan ta några exempel: Tidningen Expo får 30 000 kronor, tidningen Filmkonst 300 000 kronor. Fjärde Världen får 40 000 kronor, Hjärnstorm får 210 000 kronor.

Det är alltså en väldig obalans i tidskriftsstödet. Listan kan göras lång.

Jag menar inte att de som får ett större bidrag inte behöver det, givetvis behöver de det. Men det är snarare så att det finns för litet stöd till den här verksamheten. Nu har regeringen beslutat att tillsätta en litteraturutredning, som även har till uppdrag att titta på tidskrifternas situation. Det anser jag vara väldigt bra. Jag hoppas verkligen att det resulterar i konstruktiva och bra lösningar så att vi kan värna demokratin och yttrandefriheten.

Anf. 122 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! För att spara kammarens tid och eftersom jag av någon anledning anar vad Monica Widnemark kommer att säga vill jag till Charlotta Bjälkebring bara säga, att eftersom jag förstår att ni gjort samma ställningstagande, väntar jag med min replik tills Monica Widnemark har talat. Repliken kommer då att gälla dem båda två.

Anf. 123 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Charlotta Bjälkebring undrar vad vi anser om våra kommunpolitiker. Det kan man fråga sig. Men jag har lika stor anledning att bolla frågan tillbaka. Från den gamla fyrklöverregeringens partier litar vi på våra kommunala företrädare. Det är inte mer än drygt ett år sedan jag själv satt i situationen att anta en kommunal budget. Där var det definitivt ingen diskussion om att dra ned på någon biblioteksservice eller att ta bort den helt och hållet. Jag kommer även i fortsättningen att lita på att det kommer att vara så.

Jag tycker dessutom att man inte skall lägga sig i och fingra på sådant som i dag fungerar smidigt utan statlig inblandning. Man kan fortsätta att sköta den här verksamheten på kommunal nivå, precis som man gjort i många hundra år.

Anf. 124 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag delar uppfattningen att våra kommunpolitiker sköter det här mestadels på ett bra sätt. Anledningen till att bibliotekslagen ändå har kommit är det viktiga infrastrukturnät som skall täcka hela landet. Men i många kommuner har man börjat ta betalt för att låna ut böcker. Det har också i Danderyds kommun kommit upp förslag om att införa något slags kulturcheckar som man skall kunna låna böcker på. En lagstiftning förhindrar en sådan handel på bokens och bibliotekens område. Jag tycker att en bibliotekslag är precis lika självklar som all den infrastruktur som vi från riksdagens sida beslutar om.

Anf. 125 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kan inte hålla med Charlotta Bjälkebring, för det finns andra saker som kommunerna tar betalt för och som är lika viktiga, bl.a. inom vårdsektorn. Jag tycker att det skall vara en kommuns uppgift att själv prioritera hur och för vilka saker man vill ta betalt. Man får ju också betala till författarna via en avgift till boklånen. Jag tycker att den här lagstiftningen är helt onödig.

Anf. 126 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag hoppas att kammarens ledamöter förstår att skulle vi ha det så att allting i offentlig regi skulle vara gratis, skulle jag givetvis vurma för det. Men det är litet skillnad ändå här. I och för sig har jag den ståndpunkten att även sjukvård, tandvård, skola osv. borde vara gratis. Vi skulle kunna öka skattetrycket mera för att på så vis garantera det lika för alla. Men nu är det inte så. För att garantera fria boklån ute i kommunerna är det här en lagstiftning som jag ställer mig bakom.

Anf. 127 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Jag och Miljöpartiet är glada över den bibliotekslag som vi har att besluta om senare i kammaren. Vi är stolta över det utskottsarbete som vi har gjort tillsammans, förtydliganden vad avser bibliotekslagen. Vi hoppas att regeringen återkommer i frågan.

Bokpriserna har naturligtvis en avgörande betydelse för att antalet böcker som köps in till biblioteken minskar.

Skall jag berätta en hemlighet? Jag och Miljöpartiet tror inte att en sänkning av bokmomsen till 6 % kommer att bli speciellt dyr, som kulturministern sade för någon timme sedan. Vi tror att bokinköp till biblioteken och av enskilda kommer att öka väsentligt om vi sänker bokmomsen. Det kan innebära att fler bokhandlare kan vara kvar och att bokhandel kan öppnas på mindre orter. Samarbete mellan bibliotek och bokhandel kan öka.

Det svenska språkområdet, som är så pyttelitet, behöver ständigt stärkas. Vad kan vara bättre än bokläsandet i det avseendet? Miljöpartiet ser med stor oro på att bokförsäljningen i Sverige sjunker. Det kan ha med bokpriset att göra. Själv önskar jag mig tre böcker i julklapp. Tillsammans betingar de en kostnad på 950 kr. Det är helt orimligt. Jag har råd, men inte de som har genomsnittslönen för en kvinna, kring 13 500 kr i månaden.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

*bibliotek, litteratur
m.m.*

Miljöpartiet ser med förfäran på hur bokanslagen till biblioteken minskat under hela 1990-talet. Billigare böcker ger fler böcker.

I Kulturutredningens slutbetänkande anförts att varje enskilt EU-land kan avgöra vilka skatteregler som skall gälla inom kulturområdet. Om ändå mervärdesskatt införs på kultur ansåg utredningen att skattesatsen skulle vara den lägsta, nämligen 6 % och även omfatta litteratur. Utredningen var helt enig på den punkten. Regeringen har fullständigt ignorerat detta i sin kulturproposition och sin särskilda proposition om kulturmomsen. Boken har med det förpassats från hemmens och bibliotekens bokhyllor in i ett rent skattemörker. Så här kan det inte vara.

För allmän information kan jag säga att Norge, England och Irland inte har någon bokmoms alls. Luxemburg och Spanien har 3 %, Italien 4 %, Portugal 5 %, Frankrike 5,5 %, Österrike 10 %, Finland 12 %, Holland och Belgien 6 %, Kanada och Tyskland 7 %. Så kommer de som toppar ligan i det här avseendet, Sverige och Danmark, som har en moms på 25 %.

Till sist vill jag till den nytillsatta bokutredaren framföra litet hälsningar från Miljöpartiet. Vi anser att konkurrensen mellan olika återförsäljningskanaler måste ske på lika villkor, vilket egentligen är ganska självklart, och att förlagens diskriminering av bokhandeln skall upphöra. Vi tycker också att utredningen skall överväga om fasta bokpriser skall återinföras.

Med det yrkar jag bifall till reservation 20 mom. 36.

Anf. 128 FANNY RIZELL (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation 41. Naturligtvis står vi bakom alla andra reservationer som vi har men begär votering endast om denna.

Det har sagts mycket om böcker, men jag vill resonera om en del saker.

Det var mycket roligt att höra kulturministern uttala hur viktig hon tyckte att boken var. Jag instämmer i det. Böcker skapar förståelse och påverkar – det tryckta ordet över huvud taget gör det.

Jag tycker av egen erfarenhet, och jag tror att många andra upplever det så, att böcker öppnar nya världar. Litteraturen speglar människan, speglar vårt behov att uttrycka tankar och att kunna utbyta tankar med människor som har levt långt före oss. Andra människors insikter och erfarenheter blir tillgängliga för oss i böckernas värld.

Det tryckta ordet har också oerhört stor betydelse för opinionsbildning och folkbildning. Ewa Larsson har nyss mycket värtaligt berört mervärdesskatten och bekymret vi har med 25 % mervärdesskatt på våra böcker. Vi kristdemokrater anser att litteraturen bör vara befriad från mervärdesskatt. Bokförsäljningen har sjunkit katastrofalt de senaste åren, och vi tror att de höga bokpriserna påverkar.

Staten tar in nära 700 miljoner, och det är mycket svårt att kompensera ett sådant inkomstbortfall. Det är jag väl medveten om. Därför föreslog vi i vår motion att enbart barnböckerna skulle undantas från beskattning. Det rör sig då bara om 70 miljoner.

Böcker betyder väldigt mycket för barn. De ger barnen ett rikt språk, berikar hela deras liv och hjälper dem att uttrycka sina egna tankar. Det är inte ovanligt att en ganska enkel barnbok kostar över 150 kr. Då är det

inte lätt för barnfamiljer att köpa böcker. Skolor och bibliotek kan dra av momsen, men det kan inte föräldrar göra.

Alla ni som sitter här har gott om böcker i era hem. Det är jag övertygad om. Vi kunde också låna på bibliotek. Det är vad många ofta säger när man talar om att böcker är för dyra. Visst kan man låna. Det gör man, det skall man göra. Det gör jag också. Men en stor mängd böcker vill man äga själv. De allra dyrbaraste skatterna. Barn vill ha en bok upprepade gånger på gång. För deras skull är det nödvändigt att man får äga ett litet bibliotek.

Jag vill naturligtvis nämna uppdraget att kartlägga situationen för boken och kulturtidskriften. Tanken är att utredaren skall pröva hur ändamålsenliga de statliga insatserna på området är, både stödet till bokhandel och till förlag, samt lämna förslag till framtida insatser. Jag har för något år sedan motionerat just om det här, så jag tycker att det är roligt att det utreds.

Något egendomligt är det ju, att fast uppdraget är just att kartlägga situationen för boken, så kommer inte momsen med. Det tycker jag skulle vara självklart, om man skall kartlägga situationen. I kommittédirektiven sägs att det inte ingår i uppdraget. Det är minst sagt märkligt. Jag har tidigare vädjat till kulturministern, och om hon hade varit här nu skulle jag ha bett henne att ge tilläggsdirektiv, så att vi fick med detta. Det tycker jag att utredningens direktiv talar för. Det kan inte bara vara att utreda vart stödet går och lägga det på rätt ställe, det måste också vara viktigt att ta bort de hinder som finns.

Biblioteket har en viktig roll, att nå ut till alla. En tredjedel av alla lån görs av barn och ungdomar. Det är också viktigt för många invandrare att få böcker på sitt eget språk. Det är inte alltid så lättillgängligt för dem.

Regeringen och utskottet har föreslagit en bibliotekslag. Vi säger nej till den. Det verkligt viktiga är redan tillgodosett. Det här är ett slag i luften. Det finns upphovsrättsliga hinder. Författarföreningen gillar inte det här, man måste förhandla med författarna. Vi tycker att det kommunala självstyret också säger att man inte kan göra så här. Vi talar ofta och högljutt om det kommunala självstyret, men jag tycker att vi hackar på och naggar det i kanten väldigt ofta. Jag har, precis som Margareta Andersson sade, stort förtroende för kommunpolitikerna. Det är också orimligt att vi skall besluta om hur biblioteken skall se ut eller ens vara när det är kommunerna som får betala kalaset.

Det viktiga i lagen är redan tillgodosett. Det är att alla kommuner har bibliotek och att alla får låna böcker gratis. Det tycker jag är självklart, och jag skulle vilja se den kommunpolitiker som skulle våga besluta om någonting annat i dessa dagar. Vi har sparat enormt i kommunerna, men ännu har ingen sagt det. Jo, säger vän av ordning, man har minsann hotat med det. Jag tror att det har varit försöksballonger för att skrämma oss att inse hur viktiga biblioteken är. Och det är de. Att vi avstyrker bibliotekslagen betyder inte att vi tycker att biblioteken är oviktiga, tvärtom. De är så viktiga att vi tror att vi vågar lova deras fortbestånd.

Anf. 129 MONICA WIDNEMARK (s):

Fru talman! Litteraturen och språket har en framskjuten plats i den kulturpolitik som vi tar ställning till i dag. Det är nödvändigt att stimulera läsandet, och läsandet måste stimuleras redan i unga år.

Prot. 1996/97:49
19 december

kulturpolitik, m.m.

*bibliotek, litteratur
m.m.*

Det ligger en stor glädje i att läsa. Det vet vi som sitter här i kammaren. Vad vore livet utan böcker? Men det handlar också om att barn och ungdomar skall få tillgång till ett språk. Att ha tillgång till ett språk är en förutsättning för att ha makt och att kunna använda sina demokratiska rättigheter.

Det är glädjande att vi nu inför en ny stödform för inköp av litteratur till folk- och skolbiblioteken. Satsningen är på 25 miljoner kronor. Vi vet genom undersökningar att barn och ungdomar läser allt mindre. Ibland kan det kanske bero på att de har fått en försämrad tillgång till nya aktuella böcker på våra folk- och skolbibliotek.

Kommunerna får här en förutsättning att bättra på sina bokinköp, och kommunerna får en tydlig chans att lyfta fram och visa hur man vill stimulera barns och ungdomars läsning. Det är viktigt att understryka att staten inte lyfter bort något ansvar från kommunerna, utan kommunernas roll förstärks vad det gäller litteraturen och biblioteken.

Här skulle jag faktiskt vilja vända mig till Elisabeth Fleetwood. Om jag förstod rätt säger hon i sitt anförande rörande stöd till inköp av barnlitteratur: Bibliotekarien är väl lämpad att bestämma vilka böcker som skall köpas in. Det vet jag också, Elisabeth Fleetwood. Bibliotekarierna är mycket väl kompetenta att köpa in böcker. Staten skall inte köpa in några böcker. Det har aldrig varit meningen med det här anslaget. Det kommer de duktiga bibliotekarier och den duktiga personal som finns ute på våra folk- och skolbibliotek att klara av. Det är vi socialdemokrater också mycket medvetna om.

Herr talman! Biblioteken har en central roll i arbetet att stimulera läsandet. Utan väl fungerande bibliotek blir det omöjligt att stärka litteraturens ställning. Oavsett var man bor i landet skall alla ha möjlighet att låna en bok.

Vi kommer nu att få en ny bibliotekslag. Det är mycket positivt att en lag införs. Jag vill peka på några punkter i den nya lagen.

I lagen står att varje kommun skall ha ett folkbibliotek, liksom att det skall finnas ett väl fungerande nationellt nätverk som binder ihop de olika biblioteken. I lagen står också att det inom grundskolan och gymnasieskolan skall finnas lämpligt fördelade skolbibliotek. Detta för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur.

Avgiftsfria boklån garanteras. Det står också i lagen. De avgiftsfria boklånen är en garanti för att varje människa i vårt land skall kunna söka information, kunskap och litterära upplevelser på lika villkor. Det är en garanti för att barn och ungdomar skall kunna fylla sitt stora behov av böcker och läslust. Det är en garanti för att Sveriges författare mot en ringa ersättning ställer sina böcker till allmänhetens förfogande.

En del hävdar att det är onödigt med en sådan garanti, eftersom boklånen i dag är avgiftsfria. Men med jämna mellanrum, mina vänner, ifrågasätts att boklånen skall vara avgiftsfria. Därför är det viktigt att detta slås fast i lagen.

Reservanterna pekar på den ändring av lagen om upphovsrätt som gjordes för några år sedan. De menar att ändringen innebär att risken för att avgifter på boklån införs är försumbar.

Utskottsmajoriteten anser inte att den lagändring som reservanterna pekar på utgör någon garanti för att avgifter inte införs. Som vi skriver i

betänkandet, har lagändringen sitt värde. Men det har den bara om Sveriges Författarförbund och enskilda författare motsätter sig avgifter.

Jag har en fråga till er reservanter. Jag skulle gärna vilja veta om ni anser att en kommun som vill införa avgifter på boklån skall få göra det. Det vore klargörande om ni som har reserverat er kom med ett besked.

Margareta Andersson har kanske redan svarat på frågan, men jag tror att Centern tycker att det är okej att en kommun som vill införa avgifter på boklån skall få göra det.

Reservanterna säger sig slå vakt om det kommunala självstyret. Det gör jag också, och det gör alla socialdemokrater. Bibliotekslagen innebär inte någon detaljstyrning. Det är fortfarande kommunerna som lägger fast biblioteksverksamheten i den egna kommunen.

Herr talman! Jag vet att det i landets kommuner finns en stark vilja att trots det kärva ekonomiska läget värna kulturen. Jag tycker att kommunerna skall se bibliotekslagen som en markering av den centrala roll som riksdagen anser att biblioteken har.

Reservanterna befärar att lagen leder till att kommunerna lägger sig på en miniminivå när det gäller satsningar på sina bibliotek. Jag tror att de underskattar de kulturella ambitionerna både hos Socialdemokraterna och hos sina egna partivänner ute i kommunerna.

Herr talman! Tack för ordet!

Anf. 130 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Det var flera frågor. Får jag börja med avgifter på boklån? Om en kommun föreslår det, tycker jag inte att vi här skall gå ut och uppifrån säga att kommunen inte får införa avgifter. Det är ju kommunal självstyrelse. Det är så typiskt för Socialdemokraterna att i varje situation se till att det är det som sägs uppifrån som skall gälla, att det är här makten finns. Det blir inte någon avgift, eftersom man har den här bestämmelsen.

Jag vill rikta ett par frågor till Monica Widnemark.

Herr talman! I den förra omgången avstod jag från replik till Charlotta Bjälkebring, för att kunna bemöta både henne och Monica Widnemark samtidigt och på det sättet spara tid. Nu är Charlotta Bjälkebring tyvärr inte här.

Anf. 131 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Repliken gäller Monica Widnemark.

Anf. 132 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Då blir det en diskussion med talmannen.

Jag skulle vilja höra något om minimilag. Monica Widnemark tror inte på den. Finns det inte en risk, om lagen säger ”ett folkbibliotek i varje kommun”, att man kan gå ned från tre eller två till ett, därför att man ändå följer lagens bokstav?

Avgiftsfria lån – som vi inte tycker om, men som inte vi utan kommunerna skall bestämma om – är det inte möjligt att ge pengar till, enligt upphovsrättslagen. Därför kommer man inte att använda dem.

När man stiftar lag, Monica Widnemark, är det två kriterier som skall uppfyllas. Det ena är att lagen skall fylla ett behov, och det andra är att

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

*bibliotek, litteratur
m.m.*

kulturpolitik, m.m.

*bibliotek, litteratur
m.m.*

nya regler skall skapas. Här finns det varken behov eller nya regler. Varför skall man då införa en lag?

Anf. 133 MONICA WIDNEMARK (s) replik:

Herr talman! Skall jag tolka Elisabeth Fleetwood så att det är okej för Moderaterna med avgifter på boklån? Det är så jag måste tolka henne.

När det gäller minimilagen är det inte vi som misstror kommunpolitikerna, utan det är Moderaterna som gör det, med den diskussion som Elisabeth Fleetwood för.

Jag tror att kulturambitionerna ute i kommunerna är mycket större. Jag tror att biblioteken kommer att finnas. Med er argumentation låter det så här: Utan lag kommer biblioteken att blomstra, men med en lag kommer filialer och bibliotek att läggas ned. Det är verkligen en misstro mot de lokala partikamraterna ute i kommunerna.

Vi kopplar nu samman folkbiblioteken i landet genom SUNET. Vi förstärker dem och ger människor förutsättningar att gå på biblioteken och koppla in sig på högskolor och Internettjänster, för att få tillgång till uppsatser m.m. från högskolor och universitet.

Moderaterna har varit emot det här. De tycker att den här utbyggnaden endast skall gälla universitet och högskolor, inte folkbiblioteken.

Vi socialdemokrater tycker att biblioteken skall få tillgång till detta nät, eftersom de är våra främsta kulturförespråkare. Människor skall inte hänvisas till de kommersiella leverantörerna. Jag tycker att det är fel när Elisabeth Fleetwood säger att hon värnar biblioteken och invånarna. Det är motsägelsefullt.

Anf. 134 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Nu gör Monica Widnemark samma fel som gjordes när vi diskuterade i första omgången i morse. Det handlar om ordet ”kommersiell”. När jag köper mjölk är det kommersiellt. När jag köper ett par skor är det kommersiellt. En affär, som jag sade i morse, är en överenskommelse mellan säljare och köpare. Det är en bra kommersialism. Men ”kommersialiserat”, som Monica Widnemark antagligen menade, är någonting annat.

För att visa att jag talar om realiteter, kan jag berätta att det finns en kommun i Västsverige som är s-styrd och där man har föreslagit att biblioteket skall gå över till att bli föreningsstyrt. Man är ju orolig när lagen nu skall antas, som det ser ut. Det kan då hända att man inte kan lägga ned just det biblioteket, och därför vill man föra över det till föreningsägande. Det är precis vad vi har sagt om minimilag. Det är det som kommer att gälla.

Kom tillbaka, Monica Widnemark!

Anf. 135 MONICA WIDNEMARK (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det här kommer att hända med biblioteken, Elisabeth Fleetwood. Jag kommer själv från en liten kommun, Lessebo, där jag bor i Kosta, som är ett samhälle med 1 500 invånare. Där driver Kosta Folkets hus biblioteket mycket framgångsrikt. Man har utvecklat det och har en fantastisk biblioteksservice. Lånestatistiken har

ökat med 70 % sedan Folkets hus tog över biblioteksverksamheten. Det är tillgängligt nästan dygnet runt.

Man kan fråga sig hur det är med den moderata visionen om biblioteken. Med de besparingar som Moderaterna vill lägga på kommunerna, vad kommer att hända med biblioteken då? Blir det så att kommunpolitikerna verkligen kan prioritera biblioteken, mot vård och omsorg? Det är min stora fråga till Moderaterna.

Därför anser jag att en bibliotekslag garanterar att biblioteken finns ute i kommunerna.

Anf. 136 CARL-JOHAN WILSON (fp) replik:

Värderade talman! Folkpartiet anser att bibliotekslån skall vara avgiftsfria. Jag förutsätter att varje ledamot i kommunfullmäktige eller kommunal nämnd som möter förslag om avgifter för boklån på folkbibliotek skall arbeta mot sådana förslag.

Anf. 137 MONICA WIDNEMARK (s) replik:

Herr talman! Jag tackar Carl-Johan Wilson för att han tycker att boklån skall vara avgiftsfria.

Anf. 138 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Som centerpartist och kommunpolitiker vill jag säga att vi inte skall ha några avgifter på boklån. Det är vi helt överens om. Men som rikspolitiker vill jag säga att vi inte skall lägga oss i det, utan det måste vara en kommunal uppgift.

Som rikspolitiker har vi ålagt kommunerna skattetak och litet av varje, och jag tycker fortfarande att det är en kommunal uppgift att prioritera i sin egen verksamhet. Vi kan alltså inte sitta här och bestämma allting, därför att då har vi snart inga kommuner, utan bara någon form av länsstyrelser, som är konungens förlängda arm, även om det inte längre är konungen utan regering och riksdag.

Jag vill inte ha några avgifter på boklån, men det skall kommunerna besluta om. Vi litar på våra företrädare i de olika kommunerna.

Anf. 139 MONICA WIDNEMARK (s) replik:

Herr talman! Det var bra att vi fick ett klagörande från Centern också om att man inte vill ha avgifter på boklån. Biblioteken är en så stor och central del i den svenska kulturpolitiken att vi har valt att lägga ett lagförslag, för att garantera att medborgarna i detta land har tillgång till bibliotek.

Anf. 140 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Vi är helt överens om att biblioteken och bokläsandet är någonting oerhört viktigt och centralt, som vi skall stödja på olika sätt. Men det är inte nödvändigt att stödja detta med en bibliotekslag.

Anf. 141 MONICA WIDNEMARK (s) replik:

Herr talman! Det är bra, Margareta Andersson, att vi är eniga om målen. Medlen får vi kanske återkomma till litet senare och då se om vi kan komma fram på samma väg.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

*bibliotek, litteratur
m.m.*

Anf. 142 FANNY RIZELL (kd) replik:

Herr talman! Jag vill bara deklarerat att vi kristdemokrater absolut inte vill ha någon avgift för boklån. Om jag blir kommunpolitiker igen, kommer jag med all kraft att motarbeta det.

Anf. 143 MONICA WIDNEMARK (s) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Fanny Rizell.

Anf. 144 BODIL FRANCKE OHLSSON (mp):

Herr talman! Jag skall be att få göra ett personligt inlägg. Jag har varit bibliotekarie i över 30 år, i litet över 20 år på ett sjukhusbibliotek.

Jag skall här citera ur propositionen: "Folkbibliotekens bokanslag har minskats. Den uppsökande verksamheten har reducerats, vilket i första hand drabbat barn, äldre och funktionshindrade. Många kommuner har ändrat organisationen av biblioteksväsendet. Några har prövat alternativa driftsformer. Grundläggande principer, som rätten till avgiftsfria lån, tillgänglighet för alla och kommunalt driftansvar, har ifrågasatts." Detta är en bibliotekaries vardag på väldigt många ställen här i landet.

Det stadsbibliotek som jag har arbetat på har haft tre sjukhusbibliotek. Det finns nu ett kvar, som är nedbantat. Därför vet jag vad nedskärningar i kommunerna vill säga.

Jag tror inte alls att någon kommun kommer att lägga ned bibliotek bara därför att det införs en lag. Jag ser det på ett helt annat sätt. Eftersom jag vet vad nedskärningarna vill säga, ser jag lagen som ett säkerhets-skydd för den enskilde medborgaren mot att kulturen i en kommun aldrig kan bli så nedbantad. Det handlar om att en biblioteksmässig service, som sträcker sig långt över de kommunala gränserna, helt och hållet försvinner. Men i svåra tider med stora besparingar börjar någon form av smygande kulturell nedrustning, som man hela tiden måste vara på sin vakt mot. Detta är ganska paradoxalt, eftersom kulturen kanske behövs allra mest som en stimulans för människor i ett samhälle där man har det extra svårt med ekonomiska problem, arbetslöshet osv.

Jag är alltså för en bibliotekslag. Vid det bibliotek som jag kommer från, i Malmö, är det också en överväldigande majoritet för en sådan lag.

Jag citerar de sista raderna i propositionen: "Regeringen anser det angeläget att vissa bärande principer inom biblioteksområdet lagfästs. Regeringen föreslår därför att en bibliotekslag införs." Detta stöder jag och många bibliotekarier med mig.

Anf. 145 FANNY RIZELL (kd) replik:

Herr talman! Jag vill peka på det första citatet. Vad finns det i citatet som skulle kunna åtgärdas med bibliotekslagen?

Anf. 146 BODIL FRANCKE OHLSSON (mp) replik:

Herr talman! Det har ju sagts här i kammaren att i en kommun som har flera bibliotek kommer antalet bibliotek, enligt bibliotekslagen, att minska så att det bara kommer att finnas ett enda bibliotek. Det är därför jag anser att det måste finnas ett skydd. Jag läste ju upp ett citat om den uppsökande verksamheten som har reducerats osv. Detta är någonting som har drabbat alla bibliotek de senaste sex sju åren.

Anf. 147 FANNY RIZELL (kd) replik:

Herr talman! Det är precis det jag menar, att anslagen tyvärr sjunker. Jag är ledsen för det. Anledningen är kommunernas ekonomi. Men detta kan inte bibliotekslagen ändra på. Biblioteksfilialerna läggs ned, tyvärr. Jag är ledsen för det. Men denna lag kan inte hindra detta. Det är det som jag vill peka på.

Jag kan visst tänka mig att det är en god tanke bakom lagen. Men bibliotekens situation förbättras inte av lagen, eftersom kommunernas ekonomi är sådan att det inte finns något val.

Anf. 148 BODIL FRANCKE OHLSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är fråga om ifall man anser att valet i en kommun skall vara att den kulturpost som ett bibliotek trots allt utgör skall läggas ned eller om säkerheten skall finnas att man i en kommun i alla fall har ett bibliotek kvar, med den service som det ger.

Anf. 149 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Kulturpolitik är en ideologisk fråga. Särskilt tydligt har det blivit i synen på litteraturen.

Gunnar Sträng har sagt att arbetarrörelsen har tre grenar – partiet, facket och litteraturen.

Litteratur, böcker och läsande är ett redskap för frigörelse och utveckling. Den som aldrig har känt av brist på böcker och bildning kan nog inte förstå hur stark denna längtan kan vara.

Författaren Lars Hesslind brukar åka runt till skolor för en s.k. läsfrämjande åtgärd, där han berättar för barn hur det gick för honom och hans klasskamrater. Han säger att den som inte knäcker läskoden och får läslust riskerar att hamna i kriminalitet och arbetslöshet. Det är sant. Han berättar detta så övertygande att han därmed hjälper många människor att komma i gång med sin läsning.

Människan är en skapande varelse. De som inte knäcker läskoden och får läslust får inte det redskap till sin frigörelse och utveckling som är nödvändigt för att det skall bli konstruktivt. Vi ser väldigt tydligt att det i samhället sker mycket destruktiva handlingar. Bland de människor som sitter i fängelse är just dyslektikerna en överrepresenterad grupp. Därför tycker jag att vi har ett gemensamt ansvar att verkligen se till att alla människor knäcker läskoden och lär sig att läsa, som är så viktigt.

Vi socialdemokrater, vi inom arbetarrörelsen, sjunger Internationalen och texten ”från mörkret stiga vi mot ljuset” och ”från intet allt vi vilja bli”. Jag tror alltså att bildningen och läsningen är hoppet. Vi skall ju kunna bli någonting annat än bara slavar och trälar.

Den socialdemokratiska kulturpolitiken är väldigt tydlig i sin önskan att nå nya och utsatta grupper, att litteraturen skall ut på arbetsplatser och skolor och att den skall vara av hög kvalitet.

Herr talman! Elisabeth Fleetwood har upptäckt någonting. Hon har upptäckt att det i Sverige finns 400 000 kvinnor och 700 000 män som aldrig läser en bok. Hon blev chockerad och förskräckt. Det är bra. Då kanske hon skulle fundera på att det i reservation 1, som hon har yrkat bifall till, står att man inte med skattemedel skall styra medborgarnas val av kulturverksamhet och att det är att underskatta den enskilda männi-

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m.

*Bibliotek, litteratur
m.m.*

kulturpolitik, m.m.

*bibliotek, litteratur
m.m.*

skans förmåga till val. Vi socialdemokrater ser det helt annorlunda. Vi vill med skattemedlet styra att alla människor får tillgång till böcker. För detta behövs det hjälp på traven. Kanske skulle Elisabeth Fleetwood också ompröva sin reservation när det gäller anslaget till vuxenböcker i serien En bok för alla. Här vill Moderaterna sänka anslaget med 5 miljoner kronor, därför att de anser att det är onödigt att ge ut bra och billiga böcker för vuxna.

Det finns 500 000 dyslektiker, vilka också måste nås av böcker.

Jag tycker att det är bra att Elisabeth Fleetwood är förskräckt, och jag är glad att hon sade det här i kammaren. Då tror jag att vi kan komma vidare, därför att vi gemensamt har en insikt om bokläsandets oerhört stora betydelse för alla människor.

Regeringen har gjort en kraftsatsning på litteraturen och boken i denna proposition, bl.a. genom bibliotekslagen, förslaget om 25 miljoner kronor per år i tre år för inköp av böcker och de läsfrämjande åtgärderna. Det skall också bli en utredning om boken.

Jag förstår inte den moderata reservationen när det gäller just stödet till En bok för alla. Moderaterna säger att utskottet inte har kunnat finna att regeringens påstående att En bok för alla når ut till nya läsargrupper har verifierats. Det tycker jag är konstigt. Det har gjorts en utvärdering av Statens kulturråd. Man säger att boken sprids via bokombud på arbetsplatser och i föreningar. Den har stor geografisk spridning. Det går att prenumerera på den, och därför finns den i stor utsträckning utanför storstäderna. En bok för alla har stor betydelse därför att böckerna är spridda över hela landet. De har lågt pris och hög kvalitet. De används i skolor. Det finns bl.a. väldigt fina antologier med sagor och dikter som utgivits speciellt av En bok för alla, som kan köpas in i klassuppsättningar. De används i stor utsträckning i skolorna och gör det möjligt just för barn och unga att få tillgång till litteratur och att få tillgång till böcker. Dessa böcker är billiga, och de är bra. Jag kan inte förstå att Moderaterna kan vända sig emot detta. Med Elisabeth Fleetwoods nya insikt om att det är så många människor i Sverige som inte läser böcker kan vi kanske få en omprövning på denna punkt så småningom.

Ytterligare en satsning som är viktig i kulturbetänkandet är paragrafen i bibliotekslagen – § 5 – där det står att det inom grundskolan och gymnasieskolan skall finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen. Det är inte så självklart att det skall finnas lämpligt fördelade skolbibliotek. Jag skulle naturligtvis önskat att det hade stått att det skall finnas bibliotek i varje skolenhet, men det är ändå bra att man pekar på att skolbiblioteken har en stor betydelse för spridningen av böcker och läsning bland våra ungdomar.

Herr talman! Jag vill ta upp ytterligare en moderat reservation som förvånar mig litet. Det är reservation 21, som handlar om språket. Där hänvisar Moderaterna till motion 260 och säger att det är angeläget att eleverna i grund- och gymnasiskolan får ett väl slipat redskap för livet, nämligen en god språkbehandling. Endast den elev som behärskar det egna språket, svenskan, kan på ett godtagbart sätt tillägna sig andra språk.

Jag vill fråga Elisabeth Fleetwood eller någon av de andra från Moderaterna följande: Till skillnad från vilka tycker ni så? Tycker vi inte alla att detta är viktigt? Jag har verkligen försökt att analysera vad Modera-

terna på denna punkt reserverar sig emot, och jag kan inte förstå att det gäller något annat än ett ord. Svenska språknämndens uppdrag, som man ännu inte har fått men skall få, är att utarbeta ett handlingsprogram i syfte att främja svenska språket. Moderaterna skriver i sin reservation att det uppdraget skall samordnas med lärarutbildningen, medan utskottsmajoriteten utgår från att språknämnden i sitt arbete kommer att hålla kontakt med andra språkvårdande organ, medier och representanter för skola och lärarutbildning osv.

Moderaterna talar ofta om det enskilda ansvaret och att man inte skall underskatta någons förmåga. Ändå reserverar Moderaterna sig och vill att det skall uttryckas som att nämnden skall "samordna med" i stället för att "ha kontakt med" lärarutbildningen redan innan handlingsprogrammet ens är framme och språknämnden har fått uppdraget. Är inte det att underskatta lärarnas och lärarutbildningarnas förmåga? Ur språklig synpunkt, Elisabeth Fleetwood, skulle jag gärna vilja ha ett förtydligande av vad reservationen egentligen innebär.

Anf. 150 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill erinra kammarens ledamöter om vikten av att uppgivna taletider respekteras.

Anf. 151 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Lena Klevenås blir glad över att jag bli förskräckt. Jag tycker att det är en väldigt dålig situation när 400 000 respektive 700 000 kvinnor och män inte läser böcker. Vad som skiljer oss åt, Lena Klevenås, är faktiskt medlen – inte målen. Vi tycker inte att de medel som ni föreslår leder fortast till målen. Jag sade i mitt anförande att vi ansåg det mycket viktigt att de riktigt små barnen redan i familjen, i förskolan och i skolan kommer i kontakt med boken. Jag tror inte att vi har skilda uppfattningar vad beträffar bokens viktiga ställning. Jag tror inte att någon i utskottet vill tillvita mig något sådant.

Har man redan från det att man är liten och sedan under hela uppföstran och utbildningen behov av böcker, ställer man också krav på att det skall finnas böcker så småningom.

Jag har väldigt kort tid på mig. Eftersom jag får insluta min replik i detta anförande får jag också säga att jag blev väldigt förskräckt när Charlotta Bjälkebring talade om en ny infrastruktur med bibliotekslag, kulturlag m.m. Hur mycket skall vi betala i skatt? Jag vill bara nämna en siffra som kanske får Charlotta Bjälkebring att vakna till.

Om vi konfiskerar alla inkomster över 300 000 kr – rubbet – får vi in 23 miljoner. Om jag inte tar fel är det ungefär så mycket som anslås till Datainspektionen. Då har vi tagit alla inkomster över 300 000. Till Charlotta Bjälkebring vill jag säga att hon skall tänka efter först, innan hon går ut och talar om högre avgifter och högre skatter. Vad händer med dem vars inkomster över 300 000 ryker? De kommer inte fortsätta jobba.

Anf. 152 LENA KLEVENÅS (s) replik:

Herr talman! Elisabeth Fleetwood och jag är helt eniga om bokens stora betydelse. Vad vi inte är eniga om är vägen till boken för enskilda människor. Familjen har en stor betydelse, men alla familjer fungerar inte

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

*bibliotek, litteratur
m.m.*

väl. Vår ideologiska bakgrund och vår erfarenhet säger oss att vissa barn behöver stöd och att vissa människor behöver sökas upp. Om man har haft tillgång till böcker från det att man var liten tar man det till sig naturligt, men alla barn har inte det. Det är därför vi vill se till att det finns böcker i skolor och på arbetsplatser och att det sker uppsökande verksamhet.

Moderaterna har i ett tidigare anförande sagt att det är bättre att sänka skatterna så att människor själva kan köpa böcker. Jag tror inte att det fungerar på det sättet. Vi är oeniga om målen. Det är bra att Elisabeth Fleetwood är tydlig.

Vi behöver skattepengar för att kunna göra riktade satsningar. Vi måste se till att det finns böcker där alla barn finns, dvs. på dagis och i skolor, och där alla vuxna finns, dvs. på arbetsplatsen. Vi har hellre litet högre skatt och ser till att vi kan gör riktade insatser. Det är tyvärr inte säkert att föräldrarna använder de extra inkomsterna för att se till att barnen får böcker.

Anf. 153 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Det är rätt, Lena Klevenås, att alla familjer tyvärr inte fungerar väl. De skall ha stöd. Det är just därför vi har sagt att vi stöder utgivningen av barnböcker av En bok för alla. Vi tycker att barnböckerna är så viktiga. Jag förstår inte angreppet. Däremot säger vi att vi kan vara utan En bok för alla när det gäller de vuxna. Vi tror att det är de som redan är intresserade som går och köper böcker billigare. De skulle kanske annars ha köpt dem till ordinarie pris. Det är knuten.

Ja, vi vill sänka skatter. Men vi vill inte ha antingen-eller. Vi vill sänka skatterna så att så många som möjligt skall kunna klara sig på sin lön. Det känns ganska tillfredsställande för alla dem som kan det. Men för dem som inte kan det skall stödet finnas kvar. Vi har inte sagt att vi skall sänka skatter till en sådan nivå att det inte blir några böcker. Jag begränsar mig till böcker eftersom det är det som det gäller här i kammaren just nu.

Anf. 154 LENA KLEVENÅS (s) replik:

Herr talman! Jag måste, tyvärr, påminna Elisabeth Fleetwood om att det är vuxna som är föräldrar. Kanske är de 400 000 kvinnor och de 700 000 män som aldrig läser böcker föräldrar. Hur skall de kunna se till att deras barn läser böcker när de själva inte är intresserade? Även vuxna kan faktiskt ha behov av stimulans och stöd för att komma i gång med sin läsning.

Det är kanske inte bara fattiga människor – rakt uttryckt – som köper En bok för alla-böcker utan t.o.m. också människor ”med ekonomiskt sinnelag”, som moderaterna skriver i sin motion. *So what?* skulle jag vilja säga – ursäkta det engelska uttrycket! Skall vi ha ett slags nödhjälpsböcker som bara fattiga människor får köpa? Det är väl alldeles utmärkt att de här böckerna håller så hög kvalitet att t.o.m. jag och fru Fleetwood köper dem.

Anf. 155 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Gudskelov är det så, Lena Klevenås, att barn inom en tjugoårsperiod antagligen blir föräldrar. Det är en sanning. Därtill skall naturligtvis de barn som har föräldrar som i dag inte förser dem med böcker ha chansen att i förskolan och skolan få de böcker som vi pläderar för genom barnböcker och En bok för alla.

Att vi säger att vuxna inte skall köpa En bok för alla-böcker beror på att vi tycker att de köpstarka kan köpa sina böcker till ordinarie pris. De pengar som kommer från skattebetalarna skall inte gå till de köpstarka bokköparna utan till de köpsvaga. Jag förstår inte att Lena Klevenås kan tycka att det är något fel i det. Trots allt måste det väl ligga i linje med vad Lena Klevenås tycker.

Anf. 156 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Herr talman! Yttrandefrihet, Elisabeth Fleetwood, är något som vi måste värna över skattsedeln. När jag talar om högre skatt ser jag inte det som en konfiskation, vilket däremot Elisabeth Fleetwood gör. Jag ser skattemedlen som något solidariskt som vi delar med oss av. Vi ger därmed livskvalitet och, i det här fallet, också bildning till dem som inte har möjlighet och råd att själva köpa böcker.

Jag tycker inte att det är upp till var och en – det är inte upp till varje förälder eller till varje familj – att se till att barnen får böcker eller sjukvård. Det är samhällets skyldighet att se till att alla har den här möjligheten och rättigheten. Därför är en bibliotekslag ett led i en sådan solidarisk utveckling för alla i Sverige.

Anf. 157 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Det där, Charlotta Bjälkebring, var tyvärr ganska avslöjande. Charlotta Bjälkebring ser inte skatter som en konfiskation. Men vore det inte konfiskation om alla inkomster över 300 000 kr togs ut i skatt? Vad annat kan det kallas för?

Frågan är var gränsen går för hur mycket vi kan ta ut i skatt av människor utan att arbetslusten går förlorad och utan att vi totalt förlorar deras arbetsinsatser? Vidare påverkar det arbetsglädjen osv. Jag tycker att debatten om var gränsen för skatter och infrastruktur skall gå nästan närmar sig – jag skall hålla inne med vad jag tänkte säga och i stället använda ett politiskt bättre ord – det litet orealistiska.

Anf. 158 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Herr talman! Jag som vänsterpartist står för det klasslösa samhället så att säga. Givetvis tror även jag att det finns en gräns för hur höga de skatter kan vara som skall tas ut av medborgarna. Det är naturligtvis viktigt på vilket sätt skattemedlen används och att de kommer medborgarna till nytta. Om medlen verkligen går till det som man tror är bra betalar nog människor med mycket stor glädje högre skatt. Det är en i grunden ideologisk fråga hur vi ser på detta med låg eller med hög skatt, men det får väl vara precis som det är. Elisabeth Fleetwood kan inte övertyga mig, och jag kan inte övertyga Elisabeth Fleetwood. Däremot kan vi vara överens om att inte allting skall tas ut i skatt. Det måste finnas ett annat system.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

*bibliotek, litteratur
m.m.*

Anf. 159 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Det var ett hugnesamt besked till skattebetalarna i Sverige, det land som har de högsta skatterna. Inte ens Vänsterpartiet vill ta in allt som människor tjänar i skatt. Det är bra, och jag håller med om det.

Anf. 160 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Det svenska språket är oerhört viktigt. Jag har haft glädjen att i den fina svenska grundskolan under 20 år vara lärare i svenska. I min utbildning ingick en kurs i argumentationsanalys. Jag har använt den för att försöka förstå vad moderaterna vill i deras reservation 21, som handlar om det svenska språket.

I mitt förra anförande efterlyste jag ett förtydligande och skulle vilja fråga Elisabeth Fleetwood, eller någon annan i Moderata samlingspartiet, vad moderaterna vill med denna reservation. Man vill ge regeringen till känna något som jag inte förstår. Med ett bättre språk från moderaterna kan jag kanske få ett förtydligande, så att även jag begriper vad som står i reservationen.

Konst, m.m.

Anf. 161 BIRGITTA WICHNE (m):

Herr talman! Området konst och konsthantverk är välkänt för alla människor. I varje hem finns bildkonst på väggarna och ofta också konsthantverk av olika slag. Enligt regeringens proposition om kulturpolitik är intresset för bildkonst lika stort som intresset för litteratur och större än intresset för teater. Mer än 40 % av befolkningen besöker en konst- eller konsthantverksutställning under ett år. Många har teckning och målning som hobby. Konstföreningsrörelsen har växt, och antalet konstföreningar beräknas i dag vara omkring 2 500 med ca 700 000 medlemmar.

Mot den bakgrunden är det av stor vikt att konstnärerna har goda arbetsvillkor och att det skapas möjligheter för människor i hela landet att få möta samtidskonsten. För att konsten skall kunna utvecklas är det angeläget att konstnärerna kan arbeta under sådana villkor att deras verksamhet inte i onödan hämmas av ekonomiska bekymmer.

Vi moderater anser att det svenska skattesystemet är illa anpassat till konstnärlig verksamhet. Även den arbetsrättsliga lagstiftningen bidrar till en stelbenthet som gör att många konstnärligt verksamma får arbeta under sämre förhållanden än vad som vore möjligt med individuellt utformade överenskommelser och avtal. Avdragsreglerna på skatteområdet måste vara så utformade att de tar i beaktande de speciella utvecklingskostnader som konstnärlig verksamhet innebär. Det är därför viktigt, menar jag, att den särskilda utredare som regeringen tillsatt arbetar snabbt, så att nya och bättre regler kan antas så fort som möjligt.

För att kulturen skall kunna överleva och utvecklas är det nödvändigt med ett visst offentligt stöd. Vilken omfattning och inriktning det skall ha måste emellertid kunna diskuteras. Jag vill här ta upp några av de föreslagna stöden som i första hand gäller för konstnärer som arbetar med bild och konsthantverk.

När det gäller långtidsstipendier anser vi att stipendietiden kan minska från tio år till fem år. Med bibehållen anslagsnivå kan med vårt alternativ

ungefär dubbelt så många konstnärer komma i åtnjutande av ett stipendium, något som gagnar mångfalden. Stipendierna skall i första hand ges till unga lovande konstnärer och kombineras med kravet att de skall visa upp resultat i form av en utställning, konsert etc.

Den individuella visningsersättningen måste fördelas på ett sådant sätt att alla yrkesverksamma konstnärer som uppfyller rimliga kvalitetskrav skall kunna komma i fråga. Vi anser därför att medlen skall fördelas av Konstnärsnämnden, som är en neutral instans, och avvisar förslaget att BUS skall ges myndighetsstatus.

Konstnärsnämnden har i ett yttrande påpekat vissa problem med visningsersättningen såsom avsaknad av en tillförlitlig förteckning över offentligt ägd konst, att stödet för den enskilde är för litet för att ha någon större betydelse, höga administrationskostnader m.m. Enligt min mening finns det skäl att följa utvecklingen inom detta område för att ta upp en diskussion längre fram.

När det gäller rätten att betala utställningsersättning bör även andra konstfrämjande och konstbildande organisationer än Sveriges Konstföreningars Riksförbund och Folkrörelsens konstfrämjande komma ifråga – detta för att minska risken för korporativism och vänskapskorruption.

Av samma skäl avvisar vi också att vissa organisationer skall få förslagsrätt till Konstnärsnämndens och Bildkonstnärsfondens styrelser. Dessa styrelser måste vara helt obundna av olika intresseorganisationer. Ledamöterna skall tillsättas enbart utifrån sina kunskaper och sin kompetens. Detta utesluter givetvis inte att regeringen inhämtar synpunkter från berörda organisationer.

Regeringen föreslår också i propositionen att de statliga bidragen för konstnärlig utsmyckning i den offentliga miljön skall kunna användas för andra miljöer än de statliga, t.ex. skol- och fritidsmiljöer. Vi moderater anser att staten bör renodla sitt ansvar för olika kulturverksamheter och inte ta på sig ytterligare ansvar och utgifter. Jag anser dessutom att det med detta förslag kan finnas en risk att kommuner och privata byggherrar inte tar sitt ansvar för den estetiska miljön utan förlitar sig på staten. Det lokala engagemanget som är utomordentligt viktigt för kulturens mångfald och utveckling riskerar därmed att minska.

Regeringen aviserar i propositionen ett förslag om ”tombandsskatt”. Vi menar att det torde vara omöjligt att finna ett system för att intagna avgifter skall kunna nå rätt konstnär. Med detta riskerar vi att få ännu ett skatte-, byråkrati- och bidragssystem infört till en förmodligen hög administrativ kostnad. Liknande motiveringar kan anföras om följerätten – *droit de suite* – skall kombineras med en offentligrättslig avgift på vidareförsäljning av konstverk som saknar upphovsrättsligt skydd. De praktiska svårigheterna med detta förslag torde vara stora. Vi avvisar dessa förslag.

Stora praktiska svårigheter och gränsdragningsproblem kommer säkerligen också att uppstå genom idén om att införa regler om ändring av bestämmelserna för avbildande av konstverk som är permanent placerade på allmän plats. Men den diskussionen får tas då detta arbete konkretiserats i ett förslag.

Som en konsekvens av vår uppfattning att staten skall renodla sitt ansvar på kulturområdet avvisar vi också förslaget om länskonstnärer. Det anser vi vara en angelägenhet på regional nivå.

Herr talman! Kulturens former är mångfacetterade och låter sig ej fångas i en enkel beskrivning. Innehållet och den enskildes val bör vara utslagsgivande. Politiken skall leda till mångfald och ett utbud av hög kvalitet. Kulturpolitiken skall främja en sådan utveckling, men inte styra människans val.

Herr talman! Vi står självfallet fast vid våra reservationer till detta betänkande. Men med tanke på den tidsbrist som råder yrkar jag inte nu bifall till dessa.

Anf. 162 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till ytterligare en reservation, vår reservation nr 37. Sedan skall jag försöka att fatta mig kort.

I motsats till moderaterna tillstyrker vi förslaget om länskonstnärer. Det är bra att man nu satsar mera på ekonomiskt stöd till konstnärer. Men i stället borde det gå ännu mera till stimulans av efterfrågan och visningsersättning. Det handlar om att fler människor i större utsträckning skall kunna njuta av god konst, och det måste ju också vara målet för konstnärerna.

Det är intressant att frågan om konstnärernas levnadsvillkor nu skall utredas. De känner sig tyngda av egenavgifter – en sits som de delar med de flesta andra egenföretagare. Det är gott och väl att frågan utreds. Jag vill ändå höja ett litet varningens finger. Detta är ingen lätt fråga. Var går gränsen? Det kan uppstå många gränsdragningsproblem. Det är litet synd att inge förhoppningar som kanske inte kommer att uppfyllas. Nu hoppas jag att man klarar av det här. Men jag vet att frågan ingalunda är ny. Det har tidigare framförts förslag om ett särskilt inkomstslag för konstnärer osv., men man har egentligen aldrig kommit fram till någonting. Därför är jag litet tveksam. Men det är bra att man ser över frågan.

Vi tycker att det är viktigt att öka marknaden för konstnärerna. Bl.a. av det skälet föreslår vi att det skall införas ett enprocentsmål när det gäller konstnärlig utsmyckning vid infrastruktursatsningar. Det finns redan en hel del sådant i dag till glädje för alla resande.

En fråga som har kommit upp ganska sent är en idé om hur efterfrågan på konstnärers verk skulle kunna öka. Privata företag skulle kunna få avdragsrätt för visst inköp av konst så att deras medarbetare också kan njuta mera av god konst. Jag tycker faktiskt att det är en intressant idé som man bör överväga vidare, men den frågan är inte behandlad i betänkandet.

Sedan kommer jag till frågan om fördelning av stöd till konstnärerna. Det är en mycket grannlaga uppgift. Vem skall få stöd? Hur skall kvalitet och andra förtjänster bedömas? Det är naturligtvis väldigt svårt att göra en sådan bedömning. Från den synpunkten får det inte finnas misstanke om någon som helst jäv vid bedömningen av vem som skall få de olika stöden.

Regeringen föreslår att Konstnärliga och litterära yrkesutövares arbetsnämnd, KLYS, skall få förslagsrätt till ledamöter i Konstnärsnämndens styrelse, tvärtemot vad Konstnärsnämnden själv vill. Vi anser att detta är ett olyckligt korporativt inslag i styrelsens sammansättning. Liknande skall gälla för Bildkonstnärsfondens styrelse, där vissa bildkonstnärsorganisationer – men inte alla – skall ges förslagsrätt till 7 av de 13 ledamöterna. Vi har avgett en reservation på detta område tillsammans

med Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Miljöpartiet. Detta är ett väldigt olyckligt förslag. Tyvärr har vi inte lyckats att få majoritet för att gå emot det.

Vi vill att en opartisk styrelse skall tillsättas. Konstnärsnämnden och inte BUS bör fördela den individuella visningsersättningen. Vi står bakom reservationerna nr 14 och 15, men för tids vinnande har jag inte yrkat bifall till dessa.

En annan sak som jag vill ta upp är folkrörelsernas konstfrämjande. Det är en organisation som arbetar för att främja och föra ut konst till ovana grupper, till människor som i vanliga fall inte går på gallerier och konstupställningar för att de skall kunna möta konst på ett nytt sätt. Nu håller man på att bygga upp sin dikstriksorganisation för att kunna arbeta vidare. Jag tror att Konstfrämjandet är ett av de bästa instrumenten för att nå nya grupper. Det är glädjande att vi i utskottet har kunnat enas om en omfördelning av resurser så att Konstfrämjandet kan fortsätta att bedriva sitt arbete med uppsökande verksamhet.

Anf. 163 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Marianne Andersson aktualiserade frågan om konstnärsnämndens styrelse skall tillsättas med fasta platser för ett antal organisationer. Jag behöver därför inte nämna det ytterligare.

Jag vill bara säga att detta hör till det som jag har svårast att förstå när det gäller socialdemokraterna. Man har så lätt för att låta organisationer och grupper ha inflytande i stället för att se till den enskilda individen. Det är ju inte säkert att man får sämre representanter i styrelsen om en organisation tillsätter den, men jag tycker ändå att det är de enskilda människornas kvaliteter som är avgörande, inte vilken organisation de tillhör. Det har socialdemokraterna missat.

I vårt särskilda yttrande nämner vi också utställningsersättningen. Vi föreslår att man skall ge utställningsersättning för konstnärer, inte bara till konstföreningar utan även till gallerier. Det är orättvist att en konstnär som ställer ut på galleri inte skall kunna få utställningsersättning, medan en konstnär som ställer ut via en förening får det.

Vi har nu avhänt oss möjligheten att göra något åt detta genom att ramarna redan är beslutade. Men jag vill ändå nämna det.

Detta blir de enda markeringar jag gör på det här avsnittet i betänkan-det.

Anf. 164 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Herr talman! Konstnärspolitiken är ett av fundamenten i hela vår kulturpolitik. Kulturarbetarnas ekonomiska villkor har successivt försämrats. Det är en följd av att hela arbetsmarknaden har försämrats och att arrangörer har mindre möjlighet att efterfråga och betala för uppdrag på kulturområdet.

Nationella beslut har även inneburit att vi utökat utbildningsinsatserna inom de konstnärliga och estetiska områdena. Satsningarna står inte riktigt i proportion till efterfrågan eller möjligheterna för kulturarbetarna att försörja sig på det de är utbildade för.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

konst, m.m.

Det har sagts mig att antalet kulturarbetare har ökat med 40 % sedan slutet av 1970-talet. Det är alltså många fler kulturarbetare i dag än på 1970-talet.

Vänsterpartiet delar i huvudsak regeringens uppfattning att konstnärernas försörjning i största möjliga utsträckning skall baseras på ersättning direkt i anslutning till deras arbete. Men det är svårt i dag. Det förutsätter att kommuner och landsting, folkrörelser och föreningsliv har ekonomiska möjligheter att använda sig av kultur.

I den ekonomiska politiken skiljer sig Vänsterpartiet från regeringens och Centerns ekonomiska uppgörelse. Vi hade velat ge mer pengar till kommuner och landsting. De pengarna skulle givetvis i stor omfattning gått till att gynna kulturarbetare, och också framför allt kvinnor i offentlig sektor.

Vänsterpartiet har föreslagit att egenföretagare skattebefrias för de första 40 000 kronorna av sin inkomst. Vi har också föreslagit ett höjt grundavdrag för låginkomsttagare. Det är förslag som skulle ge särskilt konstnärerna en rejäl möjlighet att fortsätta med sitt skapande.

Vänsterpartiet har försökt ge förslag på breda lösningar som vänder sig till dem med låga inkomster.

Vi överlämnar med varm hand förslagen till utredningen om den konstnärliga arbetsmarknaden, utredningen om möjligheterna att korrigera de ekonomiska belastningar som berör egenföretagande konstnärer, utredningen om den konstnärliga arbetsmarknaden och utredningen om arbetsmarknadspolitik i förhållande till de kulturpolitiska målen. Det är som sagt många utredningar som nu är tillsatta för att se över konstnärernas situation på arbetsmarknaden.

Herr talman! Förra veckan röstade vi om försämringar i fråga om ändrad arbetsrätt. Vänsterpartiet var emot det. Förslagen om a-kassereglerna är tillbakadragna, men kommer tillbaka i en ny proposition i vår som bygger på ARBOM-utredningen.

Ett argument som förs fram i debatten är att vi måste ha en flexiblere arbetsmarknad. Då får vi fler som anställer, säger man. Inom kulturområdet finns redan denna flexiblere arbetsmarknad. Förslagen i ARBOM-utredningen är ett dråpslag för kulturarbetarna. Kulturdepartementet har nu en tid på sig att, i de utredningar som jag tidigare nämnde, utreda kulturarbetarnas situation vad gäller trygghetssystemen.

Min fråga till socialdemokraterna och Centerpartiet är då: Hinner man få med sina förslag i propositionen i vår? Vilka lösningar har man för att garantera trygghet för kulturarbetarna? Om inte ett trygghetssystem finns kommer största delen av kulturarbetarna att söka sig andra jobb. Deras flexibla arbetssituation kräver faktiskt ett stabilt trygghetssystem. Som kulturarbetare kan man inte ta andra anställningar mellan olika engagemang. Om man skall fortsätta att vara kvar som kulturarbetare krävs det att man hela tiden tränar inom sitt område. Som konsthantverkare måste man ju också kunna leva under den långa period då man producerar nya verk och inte får något sålt. Det är inte ens säkert att man får något sålt. Man kan vara inkomstlös, men som kulturarbetare är man inte arbetslös.

Hur har regeringspartiet tänkt sig att använda respittiden tills den nya propositionen kommer i vår?

Även dansarnas situation har debatterats här i kammaren förra veckan i och med arbetsmarknadsutskottets betänkande. De har en speciell situat-

ion. Man börjar ofta som åttaåring och är slut som 30–35-åring. Det är omöjligt att dansa tills man är 65.

Motionen från Miljöpartiet och Vänsterpartiet fick inte någon riktig behandling i arbetsmarknadsutskottet. Avser regeringen att återkomma med förslag vad gäller dansarnas situation? När de i slutskedet av sitt yrkesliv skall byta yrke skulle jag gärna se att vi från statsmakternas sida faktiskt värnade om att hjälpa dem att byta. Annars riskerar vi att inte få några dansare i framtiden.

Herr talman! Satsningen på länskonstnärerna är också en positiv satsning i propositionen, vilket vi stöder. Vi stöder den individuella visningsersättningen. Vi tycker också att den möjlighet som KLYS kommer att få angående nominering till Bildkonstnärsfonden och Konstnärsnämnden är bra. Det är viktigt att konstnärerna får inflytande i verksamheten.

Anf. 165 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Vi fortsätter med tentamen av två års kulturpolitik och arbete i kulturutskottet. Jag vill börja med några ord om arkitektur.

Stadens offentliga rum har sedan 1600-talet formats medvetet. Jag läser ur Kulturutredningen: Tegelbackseländet liksom omdaning av nedre Norrmalm här i Stockholm är liksom många städer offer för ett teknokratiskt tänkande. Nybyggda bostadsområden har tillåtits att bli bostadskaserner på sterila öppna ytor där närmiljön inte inbjuder till samtal eller mänsklig samvaro.

Den balansgång en arkitekt har att utföra kan symboliseras av de tre krav som den romerske arkitekten Vitruvius formulerade redan i början av vår tideräkning. *Firmitas, commoditas et venustas*. På svenska blir detta: beständighet, bekvämlighet och skönhet.

Herr talman! Dagens bygge satsar på *commoditas*, alltså bekvämlighet, medan både beständighet och skönhet förvisas eller underordnas.

Vi föreslår nu i betänkandet, när vi följer upp Kulturutredningens kraftfulla beskrivning av arkitekturens betydelse, en politik som återuppväcker skönhet och beständighet som bärare av kvalitetskrav samt fortsatt fördjupning av bekvämligheten, medan den sociala ambition som karakteriserat svenskt byggande när det har varit som bäst får vara ledstjärnan.

Men, herr talman, om vi skall lyckas med att få ett snävt ekonomiskt teknokratiskt tänkande att stå tillbaka för kvalitets- och skönhetsaspekter i allt byggande, ombyggnad och tillvaratagande av det som vi redan har gjort, behövs det en lagstiftning. Det är inte lätt att förändra byggbranschen.

Detta har man insett i Norge, där den 1 januari nästa år en ny lagstiftning börjar gälla. Jag och Miljöpartiet tror att den norska modellen är en lämplig väg också här i Sverige. Vi vill därför att riksdagen skall ge regeringen till känna att denna skall återkomma till riksdagen med förslag om ett tillägg till plan- och bygglagen som innebär att kommunen kan stoppa hus som inte är vackra nog.

Så, herr talman, några ord om konstnärernas ekonomiska situation. Kulturministern sade i ett inlägg att regeringen valt att satsa på två områden, det ena boken och det andra upphovsrättsfrågor och selektiva insatser för konstnärer. Det är bra. Miljöpartiet väntar nu på de generella insatserna för kulturutövarna.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

konst, m.m.

Vi menar att kulturutövarna inom områdena film, musik, scen och bildkonst skall få en ekonomisk grundtrygghet. Vi vill att den kommande utredningen om förhållandet mellan kultur- och arbetsmarknadspolitiken får i uppdrag att utforma ett generellt konstnärstillägg, och vi ser gärna att tillägget låter sig inspireras av den modell som studerats i Kulturutredningen. Stödet kan finansieras genom att medel förs över till kulturområdet från anslaget till arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Miljöpartiet anser att detta kommer att stärka fler konstnärers förutsättningar på arbetsmarknaden än i dag, när man sysselsätter ett fåtal i åtgärdsprogram som de inte själva har bestämt.

Avslutningsvis, herr talman, över till fördelningen av pengar. Jag och Miljöpartiet anser inte att intresseföreningar eller andra organisationer skall fördela den individuella visningsersättningen. Det är egentligen självklart att en neutral instans med statlig insyn skall sköta det, nämligen Konstnärsnämnden. Eftersom nämnden är en myndighet, krävs ingen lagändring för genomförandet.

Jag yrkar bifall till reservation 14, mom. 27 och 28.

Allra sist några ord om förslagsrätt till styrelser. Vi i Miljöpartiet tycker att det är självklart att alla organisationer och enskilda skall ha förslagsrätt och att regeringen skall vara suverän att utse styrelserna. Inte endast vissa organisationer skall ha förslagsrätt, som här föreslås. Även en syndikalist skall kunna föra fram sitt förslag. Det får inte finnas minsta tvivel om att en styrelse inte skulle vara obunden eller inte skulle vara opåverkad av intresseorganisationer.

Jag yrkar också bifall till reservation 15, mom. 29.

Anf. 166 ANNIKA NILSSON (s):

Herr talman! Vi behandlar i dag framtidens kulturpolitik, och det är viktigt att i detta sammanhang påpeka att grunden för själva kulturen är att vi har verksamma konstnärer. Det avsnitt som vi nu debatterar handlar om konst och konstnärernas villkor. Regeringen lyfter i kulturpropositionen fram att statens insatser för konstnärerna bl.a. syftar till att skapa förutsättningar för ett aktivt kulturliv, som ger arbete och försörjning åt konstnärerna och rika kulturupplevelser för medborgarna, samt att skapa sådana villkor för de professionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete.

Det är viktigt att konstnärerna har bra ekonomiska villkor. Debatten de senaste åren har handlat om huruvida stödet skall vara generellt eller selektivt. År 1990 kom utredningen om egenavgiftsfond, och Kulturutredningen behandlade ett förslag till konstnärstillägg. Kulturutredningen konstaterade att det var svårigheter med bägge förslagen och avvisade dem. Egenavgiftsfonden gynnar de konstnärer som är egna företagare. Däremot kan den leda till problem gentemot dem som är anställda konstnärer.

Konstnärstilläggets stora problem var avgränsningen, möjligheterna att från objektiva utgångspunkter yrkesmässigt skilja ut vilka som skall få stödet.

Den budget som vi i dag tar ställning till innebär en förstärkning av det stöd som går till konstnärerna med ca 30 miljoner kronor. Det är bl.a. en ökning i antalet långtidsstipendier från i dag 57 till 102, 6 miljoner

kronor mer i bidrag till konstnärer samt en ökning av visningsersättningen med 5 miljoner kronor.

Regeringen aviserar också ett antal utredningar, som bl.a. skall gå igenom förhållandet mellan kulturpolitiken och arbetsmarknadspolitiken. En utredning skall se över de ekonomiska belastningar som berör egenföretagande konstnärer.

I reservation 12 tar Miljöpartiet upp frågan om generellt konstnärstillägg. Miljöpartiet vill att utredningen om förhållandet mellan kultur- och arbetsmarknadspolitiken skall få i uppdrag att utforma ett generellt konstnärstillägg. Att här i kammaren i dag besluta om utredningens slutgiltiga förslag innan utredningen ens påbörjat sitt arbete är något märkligt. Jag tycker att det är viktigt att utredningen får arbeta i lugn och ro för att hitta ett system för stöd i framtiden.

Herr talman! Staten avsätter varje år medel som ersättning till bild- och formkonstnärer för att deras verk i offentlig ägo visas för allmänheten eller används på annat allmännyttigt sätt – den s.k. visningsersättningen. Dessa medel tillförs Sveriges bildkonstnärsfond, som finns under Konstnärsnämnden. Mellan åren 1987/88 och 1992/93 fördelades en del av dessa medel som individuell visningsersättning. Konstnärernas organisationer har varit kritiska till att denna ersättning tagits bort och menar att även om ersättningen endast var 3 000 kr per konstnär och år, fungerade den som ett erkännande av den enskilde konstnärens konstnärskap.

Nu föreslås att den individuella visningsersättningen skall återinföras och att Bildkonst Upphovsrätt i Sverige, BUS, skall fördela ersättningen. Genom detta system ges upphovsmännen själva tillåtelse att styra över fördelningen av sina ersättningspengar.

I reservation 14 avstyrks förslaget om att BUS skall fördela pengarna, och reservanternas uppfattning är att de i stället borde fördelas av en neutral instans. Det framhålls att alla verksamma konstnärer som uppfyller rimliga kvalitetskrav skall kunna komma i fråga för den individuella visningsersättningen. Eftersom det handlar om en ersättning som kan kopplas ihop med upphovsrätten, bör konstnärer som är upphovsmän kunna tilldelas visningsersättning.

Om BUS får fördela denna ersättning är det naturligtvis viktigt att det ställs krav på kvalitet på mottagarna. Alla konstnärer som uppfyller dessa krav skall kunna få individuell visningsersättning. Den individuella visningsersättningen skall inte på något sätt vara kopplad till medlemskap i någon speciell konstnärsorganisation utan skall kunna tillfalla alla.

Jag blev därför något förvånad när jag läste att Miljöpartiet ställde sig bakom reservationen. För knappt två år sedan, våren 1995, hade vi en motion från Miljöpartiet om just denna fråga uppe till behandling. I betänkandet och i debatten framhölls att det är viktigt att en individuell visningsersättning införs och att denna fördelas av BUS. Det är samma förslag som vi i dag tar ställning till.

Min fråga till Miljöpartiet är: Vad har förändrats under denna tid som gör att ni i dag inte ställer er bakom det förslag som faktiskt var ert eget för mindre än två år sedan?

Herr talman! I reservation 15 tas förslagsrätten till Konstnärsnämnden och Bildkonstnärsfondens styrelser upp. I kulturpropositionen föreslås att Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd, KLYS, får

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

konst, m.m.

förslagsrätt till fem ledamöter i Konstnärsnämnden och att konstnärorganisationerna får förslagsrätt till Bildkonstnärsfonden.

Vi anser att det är viktigt att det råder ett samförstånd mellan Konstnärsnämnden, som fördelar ersättningar till konstnärer, och de konstnärliga yrkesutövarnas organisationer. Konstnärsnämnden har stor betydelse för konstnärerna, och då är det viktigt att det finns ett förtroende för nämndens arbete. Det förtroendet tror vi skapas genom att konstnärerna får insyn i verksamheten. Reservanterna menar att ledamöterna endast skall tillsättas utifrån sin kunskap och kompetens. Vi har förtroende för att de nomineringar som kommer från konstnärernas organisationer är gjorda på grundval just av kompetens och kunskap.

Jag kan förstå att de borgerliga partierna har reserverat sig i denna fråga. De tycks alltid mena att kompetens och kunskap kommer från någon annan än de nämnda organisationerna. Däremot är jag mycket förvånad över Miljöpartiets agerande i denna fråga. I motion 1994/95:Kr262 angående konstnärsfond av Per Lager står det följande: ”Vi föreslår att Konstnärsnämndens styrelse och dess fördelningsgrupper tillsätts av regeringen på förslag från Konstnärliga och litterära yrkesutövare samarbetsnämnd (KLYS).” I debatten lyfte Miljöpartiets representant Per Lager åter upp frågan och sade att Miljöpartiets förslag var att regeringen skulle följa förslaget från KLYS. Denna motion är även undertecknad av Miljöpartiets representant i kulturutskottet, Ewa Larsson.

Frågan jag ställer mig blir densamma som i frågan om den individuella visningsersättningen. Vad, Ewa Larsson, har ändrats så radikalt att ni inte kan stödja det förslag som kom från er själva för mindre än två år sedan?

Jag vill avslutningsvis säga, att utan yrkesverksamma konstnärer blir det ingen kultur. Därför är den satsning som regeringen och riksdagen gör för att stärka de ekonomiska villkoren för konstnärerna mycket viktig.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna som berör detta område.

Anf. 167 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag skall börja med att tala om vad som har förändrats. Jo, vi i Miljöpartiet har lärt oss mycket mer än vi kunde för två år sedan. Vi har satt oss in i frågan ordentligt, och det hade vi inte gjort då. Så är det. Det är en komplicerad fråga, och när vi har satt oss in i frågan tycker vi att det är helt naturligt att en neutral organisation fördelar medlen och inte en intresseorganisation. I Miljöpartiet har vi aldrig varit för korporativism.

I mitt anförande sade jag att jag hoppades att utredningen låter sig inspireras av det förslag till generellt konstnärstillägg som finns beskrivet i Kulturutredningen. Har Annika Nilsson någonting emot att utredningen låter sig inspireras av det förslaget?

Anf. 168 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Utredningen kommer säkert att inspireras av flera olika förslag. Jag tycker att det är fel att i dag säga att ett generellt konstnärstöd skall se ut exakt så här. I kulturpropositionen har man skrivit att regeringen anser att det generella stödet kompletterar det selektiva stödet.

Därför har man tillsatt utredningen. Tidigare under dagen har vi haft oerhörda diskussioner, där Ewa Larsson deltagit, och sagt att vi skall utreda förutsättningslöst. Det gäller i flera frågor och även den här.

Vi har haft egenavgiftsfond och generellt konstnärstillägg, och vi har arbetat med detta i både Kulturutredningen och andra utredningar. Jag tycker att vi nu skall låta denna utredning arbeta. Man kommer säkert att hitta ett system – kanske ett nytt system som varken Ewa Larsson eller jag kommit fram till.

Om konstnärerna skall ha förtroende för Konstnärsnämndens och Bildkonstnärsfondens verksamhet är det viktigt att de har insyn och att det finns kompetens. Jag beklagar verkligen att Ewa Larsson och Miljöpartiet har ändrat sig i den här frågan. Deras uppfattning tidigare var mycket bättre.

Anf. 169 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Det kan vara så att Annika Nilsson har lärt sig mer om två år och också kommer att ändra uppfattning. Då kanske Annika Nilsson tycker att det är självklart att alla organisationer skall ha samma rättigheter och skyldigheter och att inte vissa skall väljas ut.

Jag frågade om Annika Nilsson har något emot att man låter sig inspireras av Kulturutredningens genomarbetade förslag. Jag tycker, precis som Annika Nilsson, att en utredning skall arbeta förutsättningslöst. Men har ni någonting emot att man låter sig inspireras av det förslag som en kulturutredning har arbetat med under flera år? Finns det något skäl till att det socialdemokratiska partiet inte med ett ord kan nämna just det generella konstnärstillägget?

Anf. 170 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Vi har nu en utredning som skall jobba förutsättningslöst med det generella konstnärstillägget. Jag tror faktiskt att man i det arbetet kommer att titta på de förslag som kommit från Kulturutredningen men även på tidigare förslag. Man kommer troligtvis att i sitt arbete inspireras både av Ewa Larsson och av andra som jobbar med dessa frågor.

När det gäller nomineringarna och organisationerna skriver utskottet så här: ”Utskottet utgår självfallet från att organisationerna, utifrån sina kunskaper om konstnärerna, låter kompetensen vara en helt avgörande faktor vid nomineringarna. Det står givetvis regeringen fritt att, när den utser styrelserna, göra en självständig bedömning av de nominerade. Utskottet förutsätter också att regeringen, när den utser styrelserna, tar till vara den kunskap och kompetens som finns hos konstnärer och andra även utanför de nominerande organisationerna.”

Utskottet säger här att det är viktigt att man även tar in den kunskap som finns utanför de organisationerna. Jag tror att det är bra och att det uppfyller en del av Ewa Larssons önskningar.

Anf. 171 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Vad är konstnärlig kompetens? Den frågan är väldigt svår att svara på. Jag tror inte att Annika Nilsson kan svara på den. Jag kan inte bedöma det, det måste jag säga. Och det är just därför att detta är så svårt som alla misstankar om någon sorts jäv, ensidigt gynnande av en

organisation eller liknande måste undanröjas för att vi skall få ett bra klimat.

Det finns ju faktiskt flera organisationer. En del av konstnärslivet skall sätta upp kriterier för vad som är kompetens och kanske – vad vet jag? – utesluta dem som är med i den andra organisationen. Vad är kompetens? Handlar det om att man skall ha formell utbildning, eller kan möjligen någon konstnär som lyckats genom att gå en krokigare väg fram komma i fråga för att få visningsersättning eller annat stöd? Det är just detta som är så viktigt.

Annika Nilsson sade att de borgerliga partierna alltid tycker att kunskap och kompetens alltid kommer från någon annan än från de organisationer som nu föreslås. Nej, så är det verkligen inte! Det tycker vi inte. Men de skall inte ha monopol på att avgöra vad som är kunskap och kompetens. Den förmågan finns också hos andra organisationer.

När det nu bevisligen finns andra organisationer tycker jag att de borde få vara med. Antingen skall alla organisationer vara med i styrelsen eller också skall den utses helt opartiskt, utan någon medlem i dessa organisationer.

Jag har väldigt svårt att begripa Annika Nilssons och Socialdemokraternas argumentation. Jag tycker att det är väldigt synd att det skall behöva bli strid om detta. Frågan är tillräckligt svår i alla fall, utan att man skall behöva strida från början.

Anf. 172 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan inte i dag – och jag tror inte att Marianne Andersson kan det heller – säga vad som är konstnärlig kompetens. Men jag tror faktiskt att de som har den allra bästa kompetensen och den allra bästa kunskapen om hur konstnärernas villkor och ekonomiska situation ser ut är konstnärernas egna organisationer. Det är där de arbetar, och det är den kunskap som finns där som jag tycker är viktig att ha med i arbetet med att sätta upp kriterier för stöd till konstnärerna. Därför tycker vi socialdemokrater att det är viktigt att plocka in den kompetensen.

Jag tror faktiskt inte att det ligger i konstnärsorganisationernas intresse att det skall bli jäv i nämndernas arbete. Jag tror att de är oerhört intresserade av att uppfattningen som Sveriges konstnärer har om Konstnärsnämnden är att den är en kunnig och kompetent nämnd med en kunnig och kompetent styrelse som utifrån kvalitet, kompetens och kunskap sätter upp sina kriterier. Det målet tror jag inte är någonting som inte de konstnärliga organisationerna kan ställa upp på.

Utskottet säger precis det jag läste upp för Ewa Larsson – att regeringen även bör se om det finns människor och kunskap utanför organisationerna som kan knytas till nämnden. Detta önskemål i utskottets skrivningar tycker jag redan är uppfyllt.

Anf. 173 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Det är möjligt att det är konstnärerna själva och konstnärernas egna organisationer som besitter de allra bästa kunskaperna. Men varför i all sin dar då utesluta några av dessa organisationer, som faktiskt är ganska stora? Det är det vi vänder oss mest emot – att man tar med några och icke alla.

Inom Konstnärsnämnden vill man faktiskt ha en opartisk styrelse för att inte behöva utsättas för misstanke om någon sort styrning eller att någon favoriseras osv. Man är säkert väldigt duktig inom Konstnärsnämnden, och man vill inte bli utsatt för den misstanken. Alla organisationer borde alltså vara med, och det är det vi centerpartister pekar på. Men det är också det som Socialdemokraterna över huvud taget inte vill prata om. Det är mycket förvånande.

Prot. 1996/97:49
19 december

Kulturpolitik, m.m.

Konst, m.m.

Anf. 174 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Herr talman! De organisationer som är uppräddade i propositionen och i utskottets förslag är de organisationer som faktiskt organiserar de flesta, det största antalet, av de verksamma konstnärerna i Sverige.

Skrivningen jag läste upp för Ewa Larsson – och jag kan läsa upp den igen – innebär att det kanske finns kompetens och kunskap även hos dem som står utanför organisationerna. Det är faktiskt så, Marianne Andersson, att det inte är alla ledamöter i vare sig Konstnärsnämnden eller Bildkonstnärsfonden som skall utses genom förslag av organisationerna. Det finns ett antal ledamöter kvar, som regeringen tillsätter. Det är då viktigt att regeringen ser aspekterna med att det kanske kan finnas andra kompetenta människor, som står utanför organisationerna. Det innebär alltså inte, Marianne Andersson, att vi på något sätt utesluter dem. Det står faktiskt platser till deras förfogande. Jag förutsätter att regeringen tittar på detta när platserna tillsätts. Då har det som Marianne Andersson önskar tillgodosetts.

Anf. 175 BIRGITTA WICHNE (m) replik:

Herr talman! Frågan har belysts ganska ingående här nu. Annika Nilsson säger att man skall låta kompetensen vara det helt avgörande. Det är klart att konstnärer har kompetens på detta område, men det hjälper ju inte när flera konstnärsförbund och andra inte får vara med i den här samlingen. Då blir förhållandet alldeles orimligt, som det har påpekats här.

Antingen skall alla kunna vara med, eller ingen. Det är kanske praktiskt svårt att alla skall vara med, men det utesluter ändå inte att det finns verksamma konstnärer som väljs in i Konstnärsnämnden eller i styrelsen sedan. Från Svenska Konstnärsförbundet har man t.ex. lämnat synpunkter och brev till kulturutskottet och påpekat att detta förbund som har ungefär lika många medlemmar som Svenska Tecknare – som är representerade – trots detta inte är representerade. Likaså har Konstnärsnämnden sagt att det inte är rimligt att visningsersättningen skall fördelas av någon annan än en helt opartisk nämnd.

Anf. 176 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skulle kunna rabbla upp exakt samma sak för Birgitta Wichne som jag har sagt till både Ewa Larsson och Marianne Andersson. Jag kan göra det: Socialdemokraterna har sagt att det är viktigt att ta till vara den kunskap och den kompetens som konstnärerna har och att den bästa kunskapen finns hos konstnärsorganisationerna och hos konstnärerna själva. Därför är det viktigt att de är representerade. För att vi inte skall hamna i sitsen att några känner sig uteslagna från dessa

kulturpolitik, m.m.

konst, m.m.

nämnder och styrelser har utskottet sagt att utskottet förutsätter att regeringen när den utser styrelserna tar till vara den kunskap och kompetens som finns hos konstnärer och andra även utanför de dominerande organisationerna. Då uppnås faktiskt det som Birgitta Wichne och de båda andra ledamöterna här i kammaren har efterlyst.

Jag vill ta tillfället i akt att ställa en fråga till Moderaterna. Riksdagen har i dag att behandla även förslaget om länskonstnärer. Moderaterna avslår förslaget. Vad är det som gör att Moderaterna säger nej till detta, Birgitta Wichne?

Vi vet allihop i denna kammare att när man kommer i kontakt med kultur – och det gäller framför allt barn och ungdomar – har det i mycket stor utsträckning betydelse vilken sorts kulturkonsument föräldrarna är. Vi vet att kulturkonsumtionen hänger ihop med utbildningsnivån. Utbildningsnivån är den viktigaste faktorn när man tittar på kulturkonsumtionen.

Jag frågar då: Är det inte så att vi genom länskonstnärerna kan bryta den tendensen, och skapa en kultur där barn och ungdomar kan komma i kontakt med verksamma och aktiva konstnärer ute i skolor och ute i föreningslivet? Detta behövs för att alla skall ha en bra chans och en bra möjlighet att bli goda kulturkonsument. Varför säger Moderaterna nej till detta förslag?

Anf. 177 BIRGITTA WICHNE (m) replik:

Herr talman! Moderaterna tycker helt enkel att länskonstnärerna är en uppgift på regional nivå. Där finns kompetens och intresse. Om det finns ett lokalt engagemang tillskapar man dessa tjänster. Om inte det engagemanget finns blir det heller inget bra av tjänsterna.

Jag återkommer till representationen. Ja, det är väl riktigt som det står i propositionen att man även kan tillfråga andra. Men det är en väldig skillnad på att vara garanterad en plats i nämndens styrelse och att eventuellt, möjligtvis, få en.

Anf. 178 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag tycker att Moderaterna är något inkonsekventa när det gäller länskonstnärerna. De säger att detta endast är ett regionalt ansvar. Jag tycker då naturligtvis att det skulle vara intressant att veta i vilka län och vilka landsting Moderaterna har föreslagit att länskonstnärer skall införas. Jag tror att de förslagen är något begränsade.

Vi har länsmusik, länsteater, länsbibliotek och läns museer. Det finns flera olika institutioner och verksamheter som staten stöder i regionerna. Detta är ett förslag som syftar till att öka kontakten mellan konstnärer och framför allt barn och ungdomar så att de får chansen att möta verksamma konstnärer. Jag tycker faktiskt att det är något märkligt att man från moderat håll reserverar sig mot detta.

Anf. 179 PER LAGER (mp):

Herr talman! Under flera decennier har skönheten i våra samhällen i stort fått stå tillbaka. Det har inte ansetts tillräckligt effektivt och lönsamt att satsa på estetik, särskilt inom bostadssektorn. Så har vi också fått ett samhällsbygge som det ser ut, alltifrån likriktade betongbyggen för bo-

städer till anonyma och kontoriserade, avhumaniserade, identitetsslösa stadskärnor, skapade mer för "huvudhjulingar" än för människor.

Det är dags att hävda skönheten som ett nödvändigt byggnads- och samhällsbegrepp. Det är dags att ge arkitekterna, byggkonstnärerna, rätten att åter "signera" sina hus, och det är dags att ge konstnärerna och konsthantverkarna möjligheter att förstärka identiteten hos våra hus, kvarter och samhällen. För att citera Bostadspolitiska utredningen, som jag själv satt med i: "Estetiska krav kan inte vara underordnade ekonomiska och tekniska hänsyn eller tillföras sent i byggprocessen". En estetisk helhetssyn är därför väldigt viktig.

I Miljöpartiets partimotion, Kr4, kräver vi att minst 1 % av totala byggnadskostnaden skall avsättas för särskild estetisk gestaltning och konstnärlig utsmyckning vid ny- och ombyggnader av offentliga lokaler, hyresbostäder och bostadsrätter som har någon form att statligt stöd. Regeln kan dessutom kompletteras med infrastruktursatsningar som vägar, broar, järnvägar och liknande konstruktioner enligt Centerns motion Kr283.

I kulturpropositionen och i den bostadspolitiska utredningen anses 1 % som ett rimligt riktmärke för konstnärliga insatser i enskilda byggnadsprojekt. Även i detta betänkande upprepas det rimliga riktmärket. Enligt min mening finns det all anledning att nu återerövra insikten om skönhetens betydelse i samhällsrummet, att ge den lilla utsatta, men så viktiga och visionära yrkesgruppen av konstnärer och konsthantverkare möjligheter och utrymme igen. Och inte minst ge arkitekterna riktiga utmaningar inom ekologiskt hållbara ramar.

Även om reservationen 36 inte når lika långt som Miljöpartiets visioner, delvis uttryckta i vår motion Kr4, utan enbart kräver 1 % som ett *bestämt* riktmärke, vill jag härmed yrka bifall till den. Konstnärernas arbeten måste enligt min mening i framtiden ingå som en nödvändig del i vårt samhällsbygge. Det är dags att plantera vår tids vårdträd för kommande generationer.

Anf. 180 BERTIL PERSSON (m):

Herr talman! Kulturen är den tredje viktigaste tillväxtfaktorn både för städer och regioner. Den kommer efter infrastruktur och universitet men före skolor, bostäder och frihet. Detta beror på att konstnärerna är en utomordentligt viktig del i den kritiska massa som behövs för att man skall få fram en tillväxt och en kreativitet.

Det är det som gör att det är ett sådant bekymmer att kulturen är så Stockholmsfixerad som den är här i landet. Nästan halva det statliga stödet går till Stockholm, och Stockholm får sex gånger så mycket av de statliga pengarna som Göteborg, Malmö och Umeå. Det kan inte få fortsätta. Hela Sverige skall leva, och detta är en viktig faktor för att Sverige skall leva.

Konstnärerna spelar en mycket viktig roll. Av konstnärer finns det bra konstnärer, dåliga konstnärer och geniala konstnärer. Det är de geniala som vi vill få fram, och inte bara i Stockholm utan i hela landet. Det är då viktigt att urvalet sker så att man sprider det och att många deltar i det. Där har jag ett speciellt gott öga till Statens konstråd, som står för statens konstinköp för olika samhällsmiljöer. Man har tio projektledare som svarar för upphandlingen, ofta i kontrovers med brukarna. Jag menar att

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

konst, m.m.

kulturpolitik, m.m.

konst, m.m.

detta skall läggas på de lokala museerna. Då får man en mycket större bredd i urvalet, en bättre förankring och den lokala kunskap som behövs.

När man nu här har tagit upp till diskussion utredningen om konstnärernas livsvillkor vill jag också slå ett slag för en idé som jag har fått avstyrkt flera gånger i kulturutskottet, nämligen att inrätta doktorandstipendier vid alla konstnärliga akademier. Man skulle dra en parallell med forskningen och låta de bästa eleverna få möjlighet till fyra års experimentell verksamhet avslutad med en examination i form av en bedömd utställning, konsert eller annat prov med betygssättning.

Detta skulle ge de unga duktiga konstnärerna helt andra möjligheter att få sitt skapande utvecklat och få en möjlighet att etablera sig. Det bör som jag ser det införas på samtliga högskolor. Jag tror att det är ett mycket bättre sätt att gynna kreativiteten än att hjälpa de äldre etablerade konstnärerna. De är de unga hungriga konstnärerna som vi behöver få fram för att skapa den kreativa miljön i landet.

Anf. 181 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill bara väldigt kort göra Bertil Persson uppmärksam på att vi i utskottet vill att regeringen tar initiativ till en utredning som just ser över det statliga stödet till kommuner och landsting och hur det påverkar den omfattning av kulturutbud som nationalscenerna och andra helstatligt finansierade institutioner erbjuder. Detta sagt med anledning av inledningen av Bertil Perssons anförande.

Anf. 182 BERTIL PERSSON (m) replik:

Herr talman! De kollektiva lösningarna faller alltid socialdemokrater i smaken. Vad jag vill slå vakt om är konstnärernas möjlighet att etablera sig, utveckla sin konst och nå hög kvalitet. Det är de geniala konstnärerna vi, eller i varje fall jag, vill slå vakt om.

*Museer, kulturvård
m.m.*

Museer, kulturvård m.m.

Anf. 183 JAN BACKMAN (m):

Herr talman! Nu inleder vi det avsnitt som kanske borde ha innehållit den debatt som upptog så mycket tid i det allmänkulturella avsnittet i förmiddags. Med 22 år mellan de stora kulturpolitiska debatterna borde tiden kanske ha använts till mer långsiktiga övergripande frågor. Skälet är uppenbart, kulturministern ansåg inte att riksdagens arbetsschema gick att förena med hennes personliga planer. För att i varje fall själsligen återkalla henne till denna debatt vill jag citera Radio Stockholm från en dag i höstas:

Programledaren: "Så Folkens museum – etnografiska, Medelhavsmuseet och Östasiatiska försvinner alltså helt och hållet från Stockholm?"

Marita Ulvskog: "Ja, det finns rätt gott om museer i Stockholm."

Jag vill komplettera detta med ett citat från SVT 1:s Aktuellt i samband med kulturpropositionens avlämnande den 18 september:

Marita Ulvskog: "Möjligen kan man säga att jag lider av en yrkes-sjuka som många före detta journalister gör. Jag är tydlig. Om man lindar in sina budskap så kanske man inte når fram, visserligen, men då möter

man inte heller samma motstånd. Men jag tänker fortsätta att vara tydlig. Det tycker jag är mitt uppdrag som politiker.”

Ett tredje citat, nu från själva kulturpropositionen, rutan på s.142: Regeringens förslag:” Etnografiska museet i Göteborg får statligt huvudmannaskap den 1 januari 1999 och sammanförs samtidigt med Folkens museum – etnografiska, Medelhavsmuseet och Östasiatiska museet till ett samlat etnografiskt centralmuseum.” I kulturutskottets betänkande har i dessa meningar ordet dels förts in två gånger.

Och så ett utdrag ur DN: Det är inte fråga om att flytta museer till Göteborg utan om att bygga upp en ny sorts museum i Göteborg, sade Marita Ulvskog när hon presenterade Göteborgsdelarna av kulturpropositionen.

”Jag är tydlig” är alltså Marita Ulvskogs egen beskrivning av sig själv.

Denna tydliga person har lagt fram ett förslag och gjort uttalanden som har skapat mer diskussion och lett till mer uppvaktningar, demonstrationer, protester och reaktioner från grupper och enskilda i hela världen än något annat kulturförslag under de senaste åren.

I själva sakfrågan: Det är bra att staten tar upp förhandlingar med Göteborgs stad om att det etnografiska museet där skall få statlig huvudman och att det finns en del pengar avdelade för att öka det museets resurser. Det är också bra att det sker en samordning av de etnografiska museerna i Göteborg och Stockholm inom en myndighet.

Kulturministern påstod tidigare i debatten att museiutredningen på sin tid föreslog en ny central statlig museibyråkrati, ett museiverk och att hennes förslag skulle vara ett bättre alternativ.

Det är inte riktigt. Utredningen pekade på olika modeller och föreslog ett snabbt tillsättande av en organisationsutredning. Ett av förslagen i museiutredningen var att gruppera museerna efter teman, så som det i det nu aktuella fallet beskrivs i den gemensamma reservationen nr 42, av bl.a. m och fp.

Av reservationen framgår också att vi anser att administrationen av denna verksamhet bör kunna förläggas till Göteborg. Men eftersom Moderaterna inte verkar bli inbjudna att delta i Organisationskommitténs arbete, spelar väl vår uppfattning på den här punkten inte heller någon större roll.

Det som är fel är att samtidigt bryta sönder Statens Konstmuseer i Stockholm och föra bort Östasiatiska museet ur sitt konstmuseala sammanhang eller att slå sönder Statens historiska museer, vars roll sedan länge varit att samla och vårda det arkeologerna funnit, vare sig det är stenyxor eller guldmynt, vare sig det har grävts fram ur svensk eller grekisk jord.

Jag står helt bakom Museiutredningens slutsats att strukturen på museiområdet måste klarläggas. Jag avvaktar det regeringsförslag om ledningsstrukturen som aviserats ”redan under nästa år” innan jag tar slutlig ställning till hur de centrala museerna totalt sett skall hänga samman. Det tycker jag att kulturministern också borde ha gjort.

Ett kort apropå angående Göteborg: Röhsska museet föreslås i propositionen få ett nätverksansvar för nutida konsthantverk och formgivning. Det är bra. För detta uppdrag har man tilldelats 500 000 kr. Beloppet motiveras av utskottsmajoriteten med att det är vad museet begärt. Den

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m.

*Museer, kulturvård
m.m.*

kulturpolitik, m.m.

*museer, kulturvård
m.m.*

verklighetsbeskrivning jag fått säger att museet i efterskott fick en förfrågan om vilket belopp man skulle behöva och att man då angav 4 miljoner kronor.

Herr talman! Jag vill göra ytterligare en kommentar under museiavsnittet. Det är bra att friluftsmuseernas roll uppmärksammas. Det är viktigt att dessa museer, i en tid när naturhistoriska och ekologiska frågor växer i uppmärksamhet och betydelse, kan svara upp till de krav som inte minst skolorna har rätt att ställa. Nästa gång det blir aktuellt med ett nationellt uppdrag på museiområdet finns det starka skäl som talar för att det bör förläggas till friluftsmuseernas område.

Kulturmiljön, herr talman, är det andra området som skall avhandlas i den här debattrundan. Här vill jag i första hand fästa kammarens uppmärksamhet på reservation nr 47 och utveckla tankegångarna kring ansvarsfördelningen inom kulturmiljöarbetet något. Låt mig beskriva hur jag menar att en idealisk modell skulle se ut.

Som på så många andra områden skall det finnas en sektorsmyndighet. Den heter i det här sammanhanget Riksantikvarieämbetet. Den har att ansvara för myndighetsutövandet på central nivå. Den skall inte ha några sidouppgifter som skymmer koncentrationen på denna roll. Jag ser vissa tydliga paralleller till Naturvårdsverkets uppgift på naturvårdsområdet.

Det innebär att utbrytningen av Statens historiska museer, som vi självfallet biträder, skall följas av motsvarande frigörelse av Uppdragsverksamheten, UV, som dessutom bör uppdelas i lämpliga regionala enheter, och avdelningen för konservering, RIK. Bolagisering som en förberedelse för att släppa in andra intressenter eller privatisering kan vara en möjlighet.

RAÄ:s myndighetsrepresentant regionalt är länsantikvarien. Även på denna nivå skall uppbyggnaden vara sådan att det inte finns risk för sammanblandning av roller. Kunskapsuppbyggnad, vård och publikarbete, som är de tre övriga verksamhetsgrenarna inom kulturmiljövården enligt RAÄ, blir då en uppgift för länsmuseum och länsantikvarien tillsammans.

Jag ser klara fördelar med en relativt fri länsantikvarie, ungefär som man nu enligt uppgift planerar för det nya Skåne län, som får det statliga bidraget för sin verksamhet från sin sektorsmyndighet, RAÄ, medan länsmuseum, precis som nu, får bidrag genom Statens kulturråd enligt den nya ordningen för stöd till regional kulturverksamhet. Huvudmannaskapet för länsantikvarien bör kunna läggas på ett organ där både hembygdsrörelsen och kommunerna finns företrädade.

När det skall utföras arkeologiska undersökningar t.ex. i samband med infrastrukturarbete, skall länsstyrelsen upphandla dessa enligt lagen om offentlig upphandling, LOU, på en marknad där det nuvarande men regionaliserade UV tillsammans med privata arkeologiföretag och kanske arkeologiföretag med anknytning till universitetsinstitutioner, länsantikvarieorganisationen eller regionala och lokala museer agerar på lika villkor.

Länsstyrelsen sköter kvalitetskontrollen och övervakar att undersökningen dokumenteras. En sådan ordning skulle tillgodose kraven på sakkunskap och hög vetenskaplig kvalitet och verksamt bidra till metodutveckling och nytänkande på det arkeologiska området.

I anslagshänseende hör till sist, herr talman, också stödet till icke-statliga kulturlokaler hemma under detta avsnitt. Vi moderater yrkar

avslag på de tio miljonerna. Det är inte logiskt att, samtidigt som man inför ett nytt statligt bidragssystem där det tydligt sägs ifrån att det statliga bidraget inte avser lokalkostnader, ha kvar ett särskilt lokalbidrag. Pengarna skulle, om vi fått bestämma, tillsammans med ytterligare 16 miljoner ha tillförts ett anslag där de gör avsevärt större kulturnytta, nämligen bidraget till kulturmiljövård och kulturstöd vid ombyggnad.

För handikappanpassning av kulturlokaler, som kulturministern i förmiddags berörde i det här sammanhanget, skall självfallet även i fortsättningen statliga bidrag kunna utgå och då från samma anslag som övriga handikappinsatser.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till de för m och fp gemensamma reservationerna nr 42, där också kristdemokraterna finns med, och nr 47.

Anf. 184 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Hör och häpna – jag tänker faktiskt inte diskutera frågan om museerna och museiflytten till Göteborg, om jag inte får anledning till det i senare replikskiften. Jag kan bara säga att jag tycker att vi har diskuterat den frågan väldigt mycket förut i dag, och jag har också varit med i den debatten. Jag kan instämma i det som Jan Backman sade i fråga om detta. Jag kan även instämma i det som Jan Backman sade om friluftsmuseerna. Jag tycker att det är bra att det lyfts fram i betänkandet.

I stället skall jag ta upp litet grand om kulturarvet. Kunskap om vår historia är oerhört viktig för alla människor, kanske mer än någonsin i den föränderliga tid vi lever i. Vi måste veta varifrån vi kommer, känna våra rötter. Vi måste veta vad och vem vi är för att kunna gå vidare. Jag tror att det är oerhört väsentligt. Vård och användning av kulturarvet är nödvändig.

Det finns några motioner som handlar om just kulturarvet på ett mycket decentraliserat sätt. Det handlar om läns hembygds konsulenter i varje län. Jag tycker faktiskt att det är en rimlig begäran eftersom hembygdsrörelsen har en mängd ideellt arbetande medlemmar i hela landet som verkligen vårdar och tar vara på vårt kulturarv överallt. I flera län finns det hembygds konsulenter inom ramen för läns museernas verksamhet. Erfarenheterna från detta är mycket goda, både för hembygdsrörelsen och för läns museerna.

De har stor nytta av samarbetet med hembygdsrörelsen i sin verksamhet. Vi förutsätter att detta kommer att förbättras och utökas i de län där samarbetet inte är så utvecklat i dag.

Vi tycker också att det är positivt att en miljon nu avdelas för ett program om kulturarv och främlingsfientlighet. Det gäller att rätta till en hel rad missuppfattningar som finns hos en del människor om vad vår historia och den internationalism som vi har haft sedan många decennier tillbaka egentligen innebär. Vi måste också jämföra våra olika kulturarv.

Riksantikvarieämbetet har ju fått pengar nu för kunskapsuppbyggnad och förberedelser för att ta vara på industriminnen. Det finns ju oerhört många intressanta sådana. Det är ju vår nära historia. Den är mycket intressant, och det är viktigt att vi inte glömmer bort den och tittar ännu längre tillbaka. Många gånger glömmer vi den nära historien, och den är väldigt viktig för oss. Riksantikvarieämbetet har alltså fått pengar för kunskapsuppbyggnad och förberedelser för att kunna arbeta med sådana

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

*museer, kulturvård
m.m.*

kulturpolitik, m.m.

*museer, kulturvård
m.m.*

här projekt. Men dessa resurser räcker inte till några egentliga projekt. Jag förutsätter att detta skall vara en förberedelse till sysselsättningsprojekt längre fram.

I det sammanhanget har vi en motion som handlar om folkrörelsearkiven, som också arbetar med dessa frågor. De behöver egentligen också ha mer resurser. Jag hoppas att det blir som vi har skrivit i betänkandet och att det blir ett bra samarbete mellan Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet och folkrörelsearkiven så att de kan jobba lokalt med dessa frågor och att det kommer att fungera.

Vi tycker också att det är väldigt bra att Röhsska museet får ett nätverksansvar för nutida konsthantverk och formgivning. De frågorna är oerhört viktiga. Jag delar också tvivlet på att dessa pengar kommer att räcka, men det får vi följa noga och se hur utvecklingen blir.

I propositionen föreslås det också en sammanläggning av Marinmuseum i Karlskrona med Statens sjöhistoriska museer. Vi föreslog i vår motion nr 283 att myndigheten för de här enheterna skall placeras i Karlskrona. Det tillstyrker utskottet nu, och det är mycket glädjande att det blir på det sättet.

Sedan skall jag ta upp en fråga om kulturhuvudstadsåret som också har med kulturarvet att göra. Vi har i en centermotion yrkat på att kvinnors kulturarv särskilt skall belysas i samband med arbetet ute i hela landet när det gäller kulturhuvudstadsåret. Vi tycker att det är bättre att man belyser kvinnors kulturarv brett överallt än att man t.ex. inrättar särskilda kvinnomuseer, som det finns en del yrkanden om. I det här sammanhanget tror jag att det kan vara mycket bra att lyfta fram kvinnors kulturarv under kulturhuvudstadsåret.

Vi delar inte moderaternas uppfattning när det gäller icke-statliga kulturlokaler. Vi tycker att det är mycket bekymmersamt att det – som det ser ut nu – inte kommer att vara möjligt att fatta några nya beslut om anslag till olika projekt när det gäller icke-statliga kulturlokaler. Därför är jag mycket glad över att vi i utskottet har kunnat göra ett tillkännagivande till regeringen om att komma med medel i tilläggsbudgeten så att de redan beslutade projekten kan få sina pengar för att man inte skall behöva ha den här eftersläpningen under flera år. Det är inte tillfredsställande när det är på det sättet. Det är mycket olyckligt för kulturlivet.

Herr talman! Med detta tackar jag för mig.

Anf. 185 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! När det gäller flytthistorien för museerna anser även jag att det är färdigdiskuterat. Det gjorde vi när kulturministern var närvarande. Jag tänker inte ödsla mer tid på det.

Jan Backman redogjorde för uppfattningen enligt reservation 47 angående Riksantikvarieämbetets roll. Jag instämmer i hans anförande på den punkten och behöver därför inte orda mer om det heller.

Kulturutredningen föreslog att en central myndighet skall ansvara för bidragsfördelningen inom museiområdet. Även Museiutredningen, som har beteckningen SOU 1994:51, behandlade museernas mål och organisationsstruktur. Kulturrådet handlägger nu ärenden av detta slag. Regeringen skriver i propositionen att den överväger Kulturrådets roll på den här punkten. Något förslag i ärendet har inte presenterats trots omfattande utredande. Folkpartiet anser att det redan nu finns tillräckligt underlag för

att inrätta en sådan central myndighet, men kulturutskottet har inte tyckt att det var värt något beslut. Jag har inget yrkande här, men med dessa ord vill jag markera vår uppfattning på den här punkten.

Anf. 186 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Herr talman! Jag kan börja med att korta ned tiden med två minuter, eftersom jag redan under biblioteksavsnittet tog upp arkivväsendet. Jag tänker inte dra det igen. Det får räcka så.

Förra året debatterade vi ett kvinnohistoriskt museum mycket flitigt här i kammaren. Hela fem partier hade då motionerat i frågan, men en majoritet beslutade att man inte skulle föregripa kulturpropositionen. Nu är vi här och skall fatta beslut om kulturpropositionen, och det finns inget förslag med.

Regeringen föreslår att klass och kön skall genomsyra all museiverksamhet. Det är mycket lovvärt men otillräckligt. Jag tror att det behövs ett nationellt museum med ansvar för att kvinnors liv och historia lyfts fram och är en motor för alla andra museer och deras verksamhet. De skall även kunna belysa samlingarna ur ett könsperspektiv på ett rättvist sätt.

Jämställdhet är inte någonting som bara kommer av sig självt. Vi måste kämpa för den, fortbilda oss och försöka se den som en integrerad del i samhället. Om vi skall klara av de intentioner som finns i propositionen och ta in det i alla delar måste vi ha detta kvinnohistoriska museum. Det kan bli en motor i genomförandet av de intentioner som finns. Det måste finnas någonting att hämta kunskap och kraft ifrån.

Det finns ett behov hos kvinnor och män att söka sina rötter, både socialt och kulturellt. Den bristande kunskapen och det begränsade utrymmet på de i dag etablerade museerna talar för ett inrättande av ett separat museum med nationellt ansvar för kvinnors historia.

Jag yrkar inte bifall till reservationen, men jag står givetvis bakom reservation 5, och hoppas att regeringen återkommer med detta i nästa budget, annars gör jag det.

Herr talman! Jag har också nyligen blivit informerad om att skolornas museibesök har minskat. Hypotesen angående orsaken till detta är det nya löneavtalet. Det innebär att lärarna inte får kompensation för studiebesök av den här arten. Museibesök räknas numer inte som studietid. De ersätts bara med 0,5 timmar per timme. Det utgår inte heller någon ersättning för resor.

Jag tycker att det i allra högsta grad är en kulturpolitisk fråga. Jag vill lyfta fram den i kammaren för att uppmärksamma regeringspartiet på att detta är ett problem. Jag undrar om ni vet om det, och om ni tänker göra något åt det.

Herr talman! Vänsterpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna diskuterat sig fram till en lösning angående ett världskulturmuseum i Göteborg. Vid den första snabbläsningen av propositionen, det som stod i rutan, tyckte jag att allting verkade helt okej.

När sedan medierna speglade frågan och kulturministern gjorde sina uttalanden backade jag faktiskt två steg. Innebar det en flytt av föremål och nedläggning av tre museer i Stockholm eller inte? Hur mycket skulle det kosta? Var verkligen det här ett flyttlassprojekt, eller var det en kulturpolitisk satsning? Det verkade ju faktiskt vara en satsning på flyttfirmorna.

Prot. 1996/97:49
19 december

kulturpolitik, m.m.

*museer, kulturvård
m.m.*

Jag förstår de partier som fastnade i det här. Jag gick dock vidare, och jag pratade med Marita Ulvskog. Hon har också här tagit på sig ett stort ansvar för det här med tydligheten, och det tycker jag att vi skall ge henne en eloge för.

Nu kan vi alltså stryka ett streck över farhågorna om att flyttlassen skall gå från Stockholm till Göteborg. Det är inte på det viset. Nu är det viktigt att vi fokuserar på den nysatsning som förslaget innebär. Fyra museienheter samordnas under en gemensam ny myndighet i Göteborg, och det här innebär alltså inga förändringar för Stockholmspubliken.

Med uppgörelsen har vi försökt ta ansvar för kulturen i hela landet. Jag tror också att om uppgörelsen inte hade blivit av hade pengarna till Göteborgs etnografiska museer troligen prövats varje år i varje budget. Genom att flytta de administrativa delarna till Göteborg och göra en nysatsning på ett världskulturmuseum får vi nu en långsiktig lösning.

Inga förändringar kommer alltså att ske före 1999, då det nya museet skall invigas och den nya myndigheten inrättas. Ett ökat reformutrymme i budgeten för 1999 kommer också att anslås myndigheten.

Många har också frågat varför Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet skall ingå organisatoriskt i myndigheten. Jag tycker att det är ett klokt förslag, även om jag kan förstå att många inte tycker det. Som jag ser det är det en styrka och en bredd att integrera olika delar med varandra så att de bildar en helhet. Ett tyg vävs av många olika trådar. Konst, etnografi och arkeologi väver tillsammans ett mönster, ett mönster som gör det lättare för oss att förstå hur saker och ting hänger ihop i en större helhet. Det är det som är själva syftet, förutom de starka skäl som finns att värna om samlingarna i Göteborg. Det är helt enkelt en ideologisk fråga.

Museiutredningen föreslog att ett trettiotal museer skulle delas in i fyra enheter:

1. De sköna konstarterna. Där skulle Moderna museet och Nationalmuseum m.fl. ingå.
2. Natur och ekologi. Där skulle Naturhistoriska museet ingå.
3. Fokus människan och historien. Där skulle Medelhavsmuseet, Östasiatiska, Historiska och Nordiska museet m.fl. ingå.
4. Fokus människan i världen. Där skulle Arbetets museum, Folkens museum, Tekniska museet, Skansen, Sjöhistoriska museet, Indiska museet m.fl. ingå.

Som jag ser det är förslaget inte helt taget ur luften, och den lösning som nu presenteras tycker jag faktiskt är mer tilltalande än den jag just läste upp. Förslaget fångar upp aspekten människan i världen och renodlar den genom att ta bort Skansen och Tekniska museet men i stället föra in Medelhavsmuseet och Östasiatiska museet.

Jag tycker att vi nu skall ge organisationskommittén chansen att lägga fram förslag till regeringen så att den i sin tur kan lägga fram förslag till riksdagen om frågor rörande den nya myndighetens uppdrag, organisation, budget, lokaler m.m. – precis som vi har skrivit i betänkandetexten. Jag hoppas också att vi skall ta emot den öppna hand som kulturministern gav oss alla på förmiddagen när det gäller att ingå i organisationskommittén.

Samtidsfrågorna berör ju oss alla. Kulturmöten, migration, etniska konflikter, globalisering, urbanisering samt möten mellan det lokala och

det globala behöver helt enkelt närma sig varandra. En nysatsning i Göteborg med ett samarbete med de tre berörda enheterna i Stockholm tror Vänsterpartiet är ett steg i rätt riktning. Genom den här konkreta satsningen kan vi värna den kulturella mångfalden.

Jag yrkar bifall till förslaget.

Anf. 187 JAN BACKMAN (m) replik:

Fru talman! Eftersom Moderaterna väl inte ansågs omfattas av kulturministerns öppna hand kanske jag vågar ifrågasätta två av de påståenden som Charlotta L Bjälkebring gör, nämligen att det nu är dags att stryka ett streck över den diskussion som hittills har varit och påståendet att det inte kommer att bli någon förändring i Stockholm.

Den enkla matematiken kring driftskostnaden för ett Göteborgsmuseum visar att det måste föras över pengar från Stockholm till Göteborg. Vid en frågestund här en torsdag frågade jag ministern hur många av de om jag minns rätt 35 tjänsterna i Stockholm som skulle kunna bli berörda. Det svarade hon inte på, men att de inte skulle vara helt oberörda var tydligt. Jag måste därför än en gång säga att jag är rädd att Charlotta L Bjälkebring har blivit missledd.

Anf. 188 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Givetvis kan jag inte skriva sanningen i framtiden. Men det här förslaget kommer att återkomma till riksdagen i en proposition. Om det då är stora förändringar, om man inte har tagit hänsyn till kulturskottets betänkande, är det i så fall upp till oss – riksdagen, det högsta beslutande organet i Sverige – att ge backning på förslaget.

Anf. 189 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Det är trevligt att se nya talmäns pigga ansikten. Själv börjar jag känna mig ganska sliten, men jag skall ändå försöka säga någonting klokt om museer.

Jag och Miljöpartiet har, förutom de 3,7 miljoner till Göteborgs etnografiska museer som hela utskottet står bakom, också talat för och finansierat projektering av två andra museer som vi vill skall komma i gång nu – och som vi fortfarande har pengar till, ända till voteringen.

Det ena är ett eget nationellt kvinnomuseum. Jag är inte speciellt förvånad över att det nu inte finns något förslag, för det var mest undanmanövrer vid den förra budgetdebatten när man hänsköt frågan till behandlingen av kulturpropositionen. Det är sådana undanmanövrer som jag tycker är så otrevliga men som ändå förekommer allt som oftast.

Hur som helst står Miljöpartiet och Vänsterpartiet fast vid att det behövs ett eget nationellt kvinnomuseum. Här anser vi att världens mest jämställda parlament kan visa för besökare under kulturhuvudstadsåret och landets kulturår hur parlamentets kvinnor har hämtat styrka, kraft, kunskap och erfarenhet från kvinnor i historisk tid över hela världen, kvinnor både inom och utom nationen. På så sätt kan vi hjälpa till att stimulera andra kvinnor till mer politisk aktivitet och till mer aktivitet och engagemang inom näringslivet. En av mina kvinnliga förebilder heter Elin Wägner.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

*museer, kulturvård
m.m.*

Det andra museum vi vill ha är ett filmmuseum, som vi tycker borde ha ett statligt ansvar. Miljöpartiet ser mycket positivt på Svenska Filminstitutets satsningar. Vi vill dock utvidga tankegångarna kring ett filmmuseum och tror att om man skall kunna klara den utvidgningen behövs ett statligt åtagande. Vi skulle vilja att det här museet också skulle kunna beskriva filmens historia ur ett mer tvärvetenskapligt perspektiv. Man kunde titta på bildens betydelse för påverkan av samhällsutvecklingen, filmens historiska konserverande av traditionella könsroller, porrfilmens förråande utveckling etc. Vi skulle också vilja ha holistisk forskning kopplad till museet.

Till sist, fru talman, vill jag ta upp – jag vet inte riktigt vad jag skall kalla det för. Vänsterpartiet brukar kalla det för uppgörelser med det socialdemokratiska partiet. Charlotta L Bjälkebring talar om politiska partier som har *fastnat* i sina tankebanor. Det råkar ju vara så att alla utom Vänsterpartiet ser andra konsekvenser av ett beslut i dag på det sätt som är föreslaget. Vi ser ekonomiska konsekvenser. Vi har inga egna sedelpressar. Vi kan läsa att satsningar skall finansieras inom den befintliga museianslagsposten, även om det finns ett litet ramutrymme. Vi tycker att man först skall utreda förutsättningslöst och sedan fatta beslut.

Det är med sorg i hjärtat jag konstaterar vad som står i ministrerns pressmeddelande från den 12 december där hon säger att hon är glad för att de förslag som förs fram i kulturpropositionen nu har accepterats fullt ut. Här talas inte om någon uppgörelse med Vänsterpartiet, utan det sägs att propositionen har accepterats fullt ut. Även i debatten i dag har vi fått höra ministern säga något om att man ju förr kunde flytta föremål på kamelrygg och att man därför borde kunna flytta föremål i dag. Jag tycker inte att det var något trevligt uttalande.

Jag vill också yrka bifall till reservation 40 mom. 86. Det var mitt sista yrkande i dag.

Anf. 190 FANNY RIZELL (kd):

Fru talman! Jag skall inte ta upp de etnografiska museerna. Det kan väl vara en tröst för alla här.

Det finns mycket att säga om museerna. Jag skall vara mycket kortfattad.

Charlotta L Bjälkebring sade att skolbarnens museibesök har minskat. Det har de, och det är mycket tråkigt, det kan jag instämma i. Men museipubliken i övrigt har ökat på senare år, och det tycker jag trots allt är litet hoppgivande. Jag tror att museerna har stora förutsättningar att utvecklas och bli ännu mer betydelsefulla än de är. Jag tror att de kan öppna sig mot samhället på ett annat sätt än vad de gör i dag.

Museerna är vårt gemensamma minne, säger vi ofta. Det är riktigt, men de är också en kunskapsbank av stora mått, och de är institutioner som bjuder på fantastiska upplevelser. Därför hoppas jag att kommunerna i fortsättningen kommer att få så pass stora möjligheter att de kan ge skolbarnen möjlighet att besöka museerna. Det är något som vi får tala med våra kommunpolitiker om. Jag tycker att det är mycket angeläget.

Tyvärr tänker jag hoppa över rätt mycket om länmuseerna också för att göra mitt anförande kort. Länmuseerna är viktiga, och de har fått en hel del uppdrag på senare år. Vi har skickat ut uppgifter till länmuseerna. Det tror jag är väldigt viktigt. Länmuseerna i sin tur har ett ansvar –

man kan kalla det för en subsidiär uppgift – att stödja och hjälpa de lokala museerna.

Deras uppgift är inte betydelselös, även om de små museerna inte har samma bredd som regionmuseerna har. Det är bra att utskottet i sitt betänkande påminner om de regionala museernas möjligheter att ge delar av sitt stöd vidare till lokala museer som t.ex. kan ta ansvar för vissa insamlingsområden. Det är viktigt med samarbete mellan de olika nivåerna. De mindre museerna kan också behöva medverkan vid utställningar, och de kan behöva råd.

Vi talar ibland om de små museerna som om de saknade alla tillgångar och alla möjligheter. Deras största tillgång är, tycker jag, eldsjälarna – ibland amatörer men väldigt ofta, förvånansvärt ofta, professionella – som ger av sin tid och sin kunskap.

Elds själar nämnde någon förut här i dag. Då kom jag naturligtvis att tänka på musikskolorna, som jag inte hann ta upp i mitt tidigare anförande. Jag minns mina barns musiklärare, en eldsjäl som startade en musikskola och fick den att blomma, och jag minns vår ordförande i hembygdsföreningen, som har gjort en otrolig insats. Man undrar ibland när man ser de elds själar som vi så väl behöver inom hela kulturområdet: Hur gör man för att tända elds själar? Jag tror inte att vi kan det. Det står utanför vår förmåga. Men hur håller man dem brinnande, eller hur hindrar man att de blir utbrända? Det kanske är en uppgift som vi till en del kan ta till oss. Kulturlivet behöver många mycket engagerade människor.

Tyvärr glömde jag mitt papper om kulturarvet hemma på mitt rum, och det upptäckte jag nu när jag skulle gå upp i talarstolen, men jag vill säga några ord ändå.

Det finns stor förståelse för att bevara vårt kulturarv i både slott och koja. Jag tror inte att den svenska befolkningen över lag tycker att det är betydelselöst. Jag tror att alla känner för det. När man i bygderna ordnar med projekt där man tar till vara gamla hus eller restaurerar gamla industrier finns det ett väldigt intresse för det. Man kan kombinera praktik för arbetslösa med en kulturhistorisk uppgift.

Det kan ibland kännas som att det åvilar oss ett stort ekonomiskt ansvar, och det kan vara besvärligt ibland, men vi känner också att det är viktigt att vi för arvet vidare till kommande generationer. Om vi inte tar det här ansvaret har en länk brustit.

Kulturarvet är inte bara lerskärvor, runstenar och kyrkor. Kulturarvet är också traditioner och värderingar. Det vill jag gärna påminna om när vi så nyligen har hört hur man i Uddevalla tänker göra sig urarva och säger att vi inte skall kunna fira skolavslutning i kyrkan på vanligt sätt. Talman Birgitta Dahl påminde i morse om hur hon de första sju åren hade firat jul tillsammans med invandrare eller flyktingar. Jag tycker att det är ett väldigt fint sätt att förmedla vårt kulturarv till andra.

Jag tror inte att vi behöver göra oss urarva. Jag tror att vi kan dela med oss av vårt arv. Det tror jag att alla har respekt för.

Till slut vill jag önska talmannen och er alla en god jul. Jag hoppas att ni får fira en traditionsenlig jul på det sätt som ni själva önskar.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

*museer, kulturvård
m.m.*

Anf. 191 BJÖRN KAALING (s):

Fru talman! Ett museum ger dagens och morgondagens människor kunskaper om det förflutna, det ger oss kunskap om samtiden, och det visar framtidens möjligheter.

Vad ett museum är kan beskrivas på många olika sätt. En definition, som inte är oomtvistad, lämnades av den statliga museiutredningen 1994. Där beskrevs ett museum på följande sätt: "Ett museum är en del av samhällets kollektiva minne. Museet samlar in, dokumenterar, bevarar och levandegör föremål och andra vittnesbörd om människors kultur och miljö. Det utvecklar och förmedlar kunskap och bjuder upplevelser för alla sinnen. Det är öppet för allmänheten och medverkar i samhällsutvecklingen. Museets syfte är bildning för medborgarna".

Det är i mitt tycke en öppen och inbjudande definition. Den beskriver också en brytningstid för museernas del mellan en tidigare koncentration på föremål och forskning och en utökad satsning också på museibesökarna. Detta är naturligtvis en utveckling som redan pågår och som har pågått länge.

Det är också en brytningstid mellan det som är föremål och det som är andra vittnesbörd. Enligt det gamla sättet att se, är ett museum som saknar föremål inget museum. Men för den som har tillgång till det vi brukar kalla "nätet" är det i dag fullt möjligt att göra besök på elektroniska museer världen över. Där kan man få bild-, text- och ljudupplevelser. Denna företeelse finns också hos oss. Som exempel kan nämnas att det just nu pågår ett bygge – i bildlig mening – i mångmiljonklassen av ett elektroniskt Nobelmuseum.

För egen del är jag övertygad om att de elektroniska museerna aldrig kan ersätta museerna med tanke på vilka värdefulla mötesplatser dessa är, men de kan bli ett viktigt komplement som kan bidra till att nya grupper hittar vägen till våra museer. Utvecklingen ställer definitivt frågan om giltigheten i vår nuvarande museidefinition på sin spets.

Regeringen anger i kulturpropositionen att statens insatser på museiområdet framför allt skall ha fyra syften. Jag skall inte gå igenom dem. Jag vill bara säga att den inriktning som regeringen föreslår enligt utskottet ligger väl i linje med de mål för kulturpolitiken som utskottet föreslår.

Museisektorn är utan tvivel en av de mest spännande sektorerna inom kulturområdet. Det nya Moderna museet och Arkitekturmuseet i Stockholm är två exempel. Ett annat exempel är det världskulturmuseum som skall etableras i Göteborg. Nu har redan den frågan debatterats under förmiddagen, så jag avser inte att nu belysa det värdefulla i ett världskulturmuseum. Det tycker jag att kulturministern gjorde på ett bra sätt.

Jag vill i stället ägna en stund åt att belysa de skillnader som finns i utskottet i den här frågan. Jag tycker att det är hög tid att vara konstruktiv och möjligen sluta att debattera det som *inte* skall genomföras.

Jag vill ändå i det här sammanhanget passa på och framföra ett tack till Vänsterpartiet för den konstruktiva inställning man har haft i den här frågan. I sakfrågan uppfattar jag dock att Moderaterna, Folkpartiet, Centern och Kristdemokraterna vill vara med på vagnen så långt att de båda etnografiska museerna sammanförs och att den myndigheten lokaliseras till Göteborg. Det de borgerliga partierna vänder sig emot, är att också Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet sammanförs i den etnografiska myndigheten.

Därför tycker jag att det känns viktigt att försöka framhålla tre argument för utskottsmajoritetens förslag i betänkandet.

För de första: Andra kulturer än vår egen har i takt med att invandring och flyktmottagande ökat, fått en annan betydelse än tidigare. Regeringen har givit de tre berörda Stockholmsmuseerna ett uppdrag i syfte att närmare knyta an till invandargruppernas behov. I takt med att samhället förändras, är det väl i högsta grad rimligt att vi ser på hur museiområdet kan organiseras för att bättre klara av den viktiga uppgiften att främja kontakterna mellan den svenska kulturen och andra kulturer?

För det andra: Det är inte så att den nuvarande statliga museiorganisationen en gång för alla är given. Det måste vara möjligt för oss som representerar medborgarna, och som har ansvaret för den statliga museipolitiken, att ställa frågan om verksamheten kan bedrivas på ett bättre sätt eller organiseras på ett annat sätt för att nå nya syften.

Också jag vill påminna om den statliga museiutredningen. I den ingick för övrigt Jan Backman. Där lade vi fram förslaget att organisera om det statliga museiväsendet till fyra myndigheter på det sätt som Charlotta Bjälkebring har beskrivit. I stället för ett trettiotal myndigheter skulle vi få fyra. I förslaget ingick bl.a. att Östasiatiska museet skulle föras från Statens konstmuseer till den enhet som betecknades som Fokus människa och historia.

Jag vill också påminna Jan Backman om det vi skrev på s. 63 i museiutredningen om att det inte är alldeles självklart med de gränser vi har i dag. Där ställde vi frågan: Är Östasiatiska museet ett konstmuseum eller ett kulturhistoriskt museum? Samlingarna består mest av konstföremål, men den utåtriktade verksamheten, och publikens förväntningar, har kanske mer med kulturmöte att göra. Vi nämnde också Medelhavsmuseet i det sammanhanget.

För det tredje: Jag ser inte att ett sammanförande av Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet i en etnografisk myndighet som hämmade för vare sig Statens konstmuseer eller Statens historiska museum. I stället ser jag att det berikar det etnografiska området. Socialdemokraternas och Vänsterpartiets syfte är alltså att utveckla denna del av den statliga museipolitiken. Men bestämmer man sig för att idén om ett världskulturmuseum inte går att genomföra, då går den naturligtvis inte att genomföra. Så enkelt är det.

Fru talman! Jag vill också beröra Arbetets museum i Norrköping. Det är en av de sex institutioner som fått ett nationellt uppdrag under perioden 1997–1999. Det är ett erkännande av museets insatser när det gäller att belysa arbete och arbetsliv. Det gäller bl.a. industrisamhällets framväxt och, inte minst, att lyfta fram kvinnornas betydelse i vår historia.

Moderaterna i kulturutskottet tycker inte att Arbetets museum skall ha ett nationellt uppdrag för att kunna delge andra museer sina kunskaper och erfarenheter. Däremot accepterar Moderaterna de andra nationella uppdragen. Varför är Moderaterna så avogt inställda till strävandena att belysa arbetets historia, och då inte minst kvinnornas? I praktiken vill man lägga ned verksamheten eftersom man föreslår att hela statsbidraget skall tas bort. Jag måste fråga Jan Backman: Är det inte dags att Moderaterna nu erkänner arbetets historia? Ni har ju aldrig ifrågasatt maskinernas historia i form av Tekniska museet.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

*museer, kulturvård
m.m.*

Med detta vill jag, fru talman, yrka bifall till hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 192 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tänkte inte att jag skulle diskutera denna fråga mer i dag, men det är litet svårt att låta bli.

Björn Kaaling säger att andra kulturer än vår egen har större betydelse än tidigare eftersom vi lever i ett mångkulturellt samhälle, och att det är viktigt att se hur museiorganisationen kan ordnas för att möta detta. Jag håller i högsta grad med om att det är på det sättet.

Då var det märkligt att mötas av det här förslaget. Man struntade i detta här uppe i Stockholm, och man skulle ordna det i Göteborg. Det är bra att det ordnas i Göteborg, men jag tycker att det behövs på båda ställena. Det är mycket där kritiken ligger.

Jag tror inte heller att museiorganisationen är en gång för alla given. Den kan säkert behöva ses över. Men här fanns det egentligen inget genomtänkt förslag om hur det skulle se ut. Det verkar, i alla fall att döma av den information vi har fått i utskottet, som att förslaget om vad som skulle ske här i Stockholm var litet grand *ad hoc*. Man hade funderat litet mer på vad som skulle ske i Göteborg. Det är just den hanteringen som är väldigt olycklig. Det är den som har lett till den här polariseringen, och denna polarisering är egentligen tråkig. Den har ju dominerat hela kulturdebatten. Vi borde egentligen ha talat om andra viktiga saker också.

Anf. 193 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! Marianne Andersson menar att invandrarkulturen också måste få sin belysning här i Stockholm. Jag vill påpeka att vi på s. 124 i det betänkande som vi står bakom säger att när det gäller verksamheten vid de tre Stockholmsmuseerna har regeringen gett uppdraget att tillgodosätta invandrargruppernas behov. Detta står alltså i betänkandet.

Jag vill understryka, Marianne Andersson, att det som Socialdemokraternas och Vänsterpartiets uppgörelse innebär är att de här museerna finns kvar med verksamhet i Stockholm och har det här uppdraget. Invandrarkulturerna kommer naturligtvis att belysas också i Stockholm i fortsättningen.

Anf. 194 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Det har ju hänt en del under hösten, Björn Kaaling, från det förslag som regeringen lade och till den kompromiss som är träffad. Jag tror att vi alla kan erkänna att det är på det sättet. Man har ju backat ordentligt från de uttalanden som vi hörde både av kulturministern och på annat håll i början. Då handlade det egentligen om att det skulle bli en stor flyttkarusell.

I förmiddags diskuterade vi vem som bar skulden till den klantiga hanteringen. Man kan då inte låta bli att tänka på att det inte var utskottet som förorsakade den diskussion som uppstod utan att den kom innan. Då handlade det inte alls om att en fungerande verksamhet skulle finnas kvar i Stockholm.

Anf. 195 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! Vad beträffar frågan om hanteringen är det bara att konstatera att den kunde ha skötts bättre. Vi hade väl aldrig fått den här stora debatten efter det att propositionen presenterats om det hade gjorts en bra presentation av förslaget. Jag har ingen annan inställning än Marianne Andersson på den punkten.

Däremot vill jag understryka att det är ett bra förslag, på det sätt som det nu har lyfts fram.

Marianne Andersson tog upp frågan om Sjöhistoriska museet och Marinmuseum i Karlskrona. Jag vill också kommentera den, då jag inte hann göra det i mitt tidigare inlägg. Det är inte så att kulturutskottet har uttalat att myndigheten skall förläggas till Karlskrona. Vi har sagt att organisationskommittén skall få i uppdrag att se på möjligheterna att förlägga myndigheten till Karlskrona.

Anf. 196 JAN BACKMAN (m) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i mycket av det som Marianne Andersson sade, men jag vill ändå kommentera någon punkt.

Björn Kaaling säger att de tre Stockholmsmuseerna har fått ett uppdrag att särskilt belysa invandrarkulturen i Sverige. Samtidigt har Historiska museet fått ett uppdrag att undersöka hur vi kan motverka främlingsfientlighet och rasism. Medelhavsmuseet och Historiska museet hänger organisatoriskt samman, och det är möjligt att det finns samordningsfördelar med att ha kvar den organisationen.

Den nuvarande organisationen är inte en gång för alla given, säger Björn Kaaling. Det håller jag helt med om. När Museiutredningen föreslog en fortsatt utredning kring museiorganisationsstrukturen var inte tanken att det skulle ske på det här sättet. Vi pratade mycket där, om jag minns rätt, om medinflytande från berörda museer. En av våra idéer var t.o.m. att de själva skulle få utreda hur de skulle hänga ihop inbördes.

Visserligen kan man påstå att Bengt Säve-Söderbergh – som var ordförande i Museiutredningen – är väldigt Stockholmsbunden, men att hans reaktion på förslaget om flytten skulle bero på att han är stockholmare vägrar jag att tro. Jag tror snarare att den beror på hans insikt i hur man skall bete sig med museiorganisation.

Det finns numera tecken på att Östasiatiska museet har ett större inslag av konstvetenskap än av etnografi, vilket jag inte var riktigt medveten om tidigare.

Jag skall kort säga något om Arbetets museum, fru talman. Det görs museala insatser för att sprida förståelse för arbetets villkor och även för kvinnors villkor i arbetslivet på andra håll än i Norrköping. Vår invändning var att det hade tagits initiativ av olika organisationer, som sedan inte tog det ekonomiska ansvaret fullt ut utan ansåg att staten skulle ta över det. Det var det vi opponerade oss mot.

Anf. 197 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! Det är möjligen kring Arbetets museum som jag skulle vilja fortsätta resonemanget med Jan Backman.

Nog är det väl så, Jan Backman, att ni från moderat sida sitter fast i att Arbetets museum skulle vara arbetarrörelsens museum. Det är där ni har fastnat. Att Arbetets museum belyser arbetets historia innebär inte att det

är och skall vara ett arbetarrörelsens museum. Det finns eldsjälar på andra håll i landet som bedriver sådan verksamhet.

Jag tycker att det är viktigt att framhålla just att det är rimligt att vi i samhället har åtminstone ett museum som lyfter fram arbetet och arbetets historia. På samma sätt som vi avsätter statliga resurser till Tekniska museet, som visar maskinernas historia och den tekniska utvecklingen, är det väl rimligt att vi avsätter en del statliga resurser också för att belysa arbetets villkor.

Anf. 198 JAN BACKMAN (m) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med Björn Kaaling om att det kanske var litet överilad av oss att stryka hela det statliga anslaget till Arbetets museum. Men vi ville med det göra den markeringen att de ursprungliga huvudmännen också måste vara med och ta sitt ansvar och känna att det är de som skall föra verksamheten vidare. Statens stöd måste sedan komma som en följd av att man själv visar att man kan ta ansvar.

Anf. 199 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! De tre museerna i Stockholm, som vi nu talar om, bedriver sin verksamhet precis på det sätt som vi önskade i utredningen. Utifrån sina olika karaktärer gör de just det. Varför skall de administreras från Göteborg? Jag och Miljöpartiet vill först se en utredning som styrker att det skulle bli bättre då.

Och varför skall vi ta beslut i dag, om det skall dröja flera år innan någonting händer? Varför då inte ta ett beslut om utredning först? Då slipper vi den oro som finns i dag.

Sedan hade jag också tänkt fråga Björn Kaaling om han höll med om att den här frågan har hanterats på ett demokratiskt helt förkastligt sätt, men det har han redan tillstyrkt, fast med en annan formulering. Jag avstår därför från att ställa den frågan.

Anf. 200 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! När det gäller den demokratiska aspekten tycker jag att kulturministern i dag gav ett bra svar. När organisationskommittén kan återkomma till riksdagen har ju riksdagen möjlighet att ta ställning.

Miljöpartiet brukar återkomma just till påståendet om det odemokratiska handläggandet. I sin reservation framhåller Miljöpartiet avsaknaden av utredningar och remiss av frågan och att detta är en allvarlig brist på respekt för det demokratiska systemet.

I en annan reservation, om ett filmmuseum, föreslår Miljöpartiet att vi i riksdagen i dag skall fatta beslut om att ett filmmuseum omedelbart skall projekteras. Man vill anvisa 4 miljoner kronor till detta. Här kräver inte Miljöpartiet någon utredning eller något remissförfarande.

Är inte också detta en allvarlig brist på respekt för det demokratiska systemet? Var finns logiken, Ewa Larsson?

Anf. 201 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag väntade på att få den frågan, så jag har förberett ett svar, nämligen en projektering. Man beslutar om ekonomi till en projektering för att sedan fatta beslut om vad den egentligen skall innehålla. Det

måste finnas pengar för att sätta i gång och projektera, på precis samma sätt som vi i dag beslutar om 3,7 miljoner till Göteborgs etnografiska museum, så att det kan få möjlighet att visa alla de fantastiska, nationellt intressanta föremål som det har.

Varför beslut i dag?

Anf. 202 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! Vi har uppenbarligen inte samma syn på när projektering kommer in i ett byggled.

Får jag ta tillfället i akt, fru talman, att kommentera det både Ewa Larsson och Charlotta Bjälkebring tog upp tidigare, frågan om ett kvinnomuseum. Där skulle jag vilja stryka under att jag inte har uppfattat att det råder någon som helst delad mening i kulturutskottet om vikten av att inom museiväsendet lyfta fram också kvinnornas historia. Det framhålls också i kulturpropositionen.

Skillnaden mellan utskottets majoritet å ena sidan och Vänsterpartiets och Miljöpartiets reservation å den andra handlar i stället om på vilket sätt detta görs bäst. Utskottsmajoriteten menar att kvinnoperspektivet självklart skall läggas in i den ordinarie verksamheten. Detta understryks av att utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om att ändra det statliga bidragssystemet så att museerna kan använda en mindre del av anslaget för att prioritera bl.a. könsperspektivet.

Anf. 203 ELISA ABASCAL REYES (mp):

Fru talman! Bakom talarstolen finns en bild av en Tjuktjukkvinn, en kvinna tillhörande en av de många folkgrupper runt om i vår gemensamma värld som slåss för sin rätt att behålla sin kultur och som för en daglig kamp för sitt existensberättigande. Världens folk har en plats på såväl Folkens museum i Stockholm som på det etnografiska museet i Göteborg.

Mot bakgrund av vissa s.k. vetenskapliga inslag i vårt historiska arv, den rasbiologiska forskningen, där Sverige i mer än hundra år, långt in på vårt nuvarande sekel, bidrog till plundring och mord av människor, anser jag att det finns ett ansvar att i dag via våra gemensamma resurser förvalta de föremål vi har med största respekt, utifrån perspektivet att föremålssamlande i sig inte har ett egenvärde, men att viljan att vårda föremål och bejaka en annan människogrups kultur och existensberättigande har ett mycket högt värde.

Fru talman! Jag delar inte den föraktfulla syn som i debatten uttryckts kring föremålsvård. I en av Folkens museums fem klimatzoner finns tio kubikmeter mänskliga rester bevarade. Egentligen är min grundinställning att såväl föremål som mänskliga kvarlevor skall återbördas till sitt ursprung närhelst detta är möjligt och det finns en mottagare som begär det. Dessa föremål kan ersättas med nyare föremål, och på så sätt bidrar man till att främja utbytet och stärka olika folkgruppers rätt till skapande runt om i världen. Det är av praktiska skäl än så länge inte möjligt, och därför har vi ett stort ansvar att förvalta och visa föremålen med betydande etiska hänsyn. Jag vill i sammanhanget ge en eloge till Folkens museum i Stockholm för det internationella initiativ man tagit till att driva på diskussionen kring återlämnande av föremål.

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

*museer, kulturvård
m.m.*

Men detta är bara en aspekt på Folkens museums verksamhet. Museet har under senare år byggt upp stabila men vitala kontakter med olika etniska föreningar i Stockholm, och museets verksamhet präglas av ett stort utbyte med varierande program. Representanter för Stockholms sameförening har litet skämtsamt kallat Folkens museum för sin ambasad i Stockholm – vilket inte kan tolkas som annat än en komplimang.

Det är positivt att man föreslår nytänkande och nya satsningar. Ett världsmuseum i Göteborg är en god idé, som jag stöder till fullo. Dock verkar Marita Ulvskogs inställning inte ha varit att främst verka för en kreativ verksamhet, snarare har hon velat visa hur tuff hon är och hur mycket makt hon har när hon driver ärendet på ett sådant sätt att så många känner sig överkörda, vilket framkommit inte minst i de demonstrationer som har hållits.

Nytänkande är också bra på det sättet att vi inte får acceptera en tendens till exotism i utställningsverksamheten. Det undviks med ett större publikt underlag, vilket kan nås om utställningsbudgeten utökas, såsom Miljöpartiet föreslagit. Viljan, kunskapen och nytänkandet finns faktiskt hos museipersonalen, inte på Kulturdepartementet.

Fru talman! Ett världskulturmuseum ger i och för sig möjligheter att betona det moderna antropologiska perspektivet. När kommer t.ex. exempel den första utställningen om kulturella koder hos kommunalpampen och hans föremål – en utställning som inte gjorts med hans egna ögon? Man har ju tagit sig friheten att skildra andra folkgrupper med egna ögon, varför kan man då inte göra en utställning om kommunalpampar som grupp, utifrån den maktfaktor de som grupp och individer utgör i så många samhällen? Eller är det för känsligt fortfarande? Ge museerna fler möjligheter att utvecklas även i detta avseende! Då menar jag inte specifikt förslaget om kommunalpampar, utan jag menar möjligheten att utmana mer. I tider när folk förlorar sina jobb för att de uttrycker sina personliga åsikter behövs en kulturminister som stöttar en sådan utveckling.

Vad gäller nytänkande får hon inte ge med den ena handen och ta med den andra, som hon föreslår. Folkens museum har liksom de andra museerna kämpat i stark motvind med stora ekonomiska problem, och nästa år får minst 15 % av personalstyrkan gå på grund av nedskärningar. Som ledamot av Folkens museums styrelse vill jag betona att detta har varit ett mycket tungt beslut att fatta.

Det är bra att Göteborgs etnografiska museum i stället för att läggas ned, som vi beförde, ges huvudmannaskap och resurser. Men jag är mycket orolig för vad som skall hända med den befintliga verksamheten i Stockholm. Som jag ser det är det inte möjligt att få fram ekonomiska resurser till en bra och kreativ utställningsverksamhet i Stockholm samtidigt som vi bygger ett världskulturmuseum i Göteborg. Och då förlorar vi, därför att *ett nytt* världskulturmuseum i Göteborg innebär mindre utbud än fyra välfungerande museer i Stockholm och Göteborg med en vettig utställningsbudget.

Fru talman! Jag struntar blankt i om verksamheten ligger i Sundsvall, Eslöv, Stockholm eller Göteborg. Jag bryr mig i första hand om att utbudet skall vara så stort och varierat som möjligt – med största möjliga tillgänglighet – och att verksamheten håller hög kvalitet och utvecklas. Regional fördelning av kulturresurserna är bra, men det kan inte vara ett självändamål som sker på verksamhetens bekostnad.

Jag vill också yrka bifall till reservation 40.

Sedan vill jag ställa två frågor till Jan Backman och framför allt till Björn Kaaling: Vad är ”invandrarkulturen”? Eftersom ni använde det uttrycket i era repliker alldeles nyss vill jag att ni förklarar för mig, om ni vågar, vad är ”invandrarkulturen”?

Anf. 204 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för den kultur som Elisa Abascal Reyes har bestått oss med i form av den bild som visades här.

Jag reagerade framför allt när Elisa Abascal Reyes sade att jag skulle ha gett uttryck för en föraktfull syn på föremålsvården. Jag förstår inte riktigt hur Elisa Abascal Reyes har kunna få den uppfattningen. Jag kanske var otydlig, i så fall beroende på tidsbrist. Jag underströk i mitt inledningsanförande att utskottet står bakom de mål för museiområdet som regeringen har föreslagit. Ett av de fyra mål som jag inte ansåg mig ha tid att läsa upp var följande:

Inriktade museernas inre verksamhet mot förbättrad vård och registrering av föremålen.

Till detta vill jag gärna till Elisa Abascal Reyes säga att den nuvarande regeringen faktiskt har sett till att det har satsats 235 miljoner kronor på ett stort SESAM-projekt, som just har varit inriktat på att förbättra föremålsvården vid landets museer. Det har varit ett bra projekt. Det finns all anledning att gå vidare på det området när det gäller föremålen och att förbättra vården av dem.

Anf. 205 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Fru talman! När det gäller föremålsvård sade jag att det finns en föraktfull inställning uttryckt i debatten, inte minst från chefen för Kulturdepartementet, som i flera uttalanden haft ett visst förakt och nästan fnyst åt föremålsbehandlingen, att man bara är inriktad på föremålen och inte bryr sig om den publika verksamheten.

När det gäller IT-satsningar och SESAM-projektet, som Björn Kaaling talar så varmt om, måste jag säga att det i mina ögon framstår som rena skämtet. Man anslår medel för att anställa personal för att göra en elektronisk dokumentering av föremål, vilket t.ex. skett på Folkens museum, men man ger dem inga pengar till reprokameror eller den elektroniska utrustning som krävs för att genomföra själva dokumenteringen. Vi stod inför den situationen att vi kunde anställa fem personer, men de skulle få sitta med penna och papper och försöka överföra föremålen elektroniskt. Är det en bra kulturpolitik? Det var SESAM-projektet.

Sedan noterade jag att Björn Kaaling fortfarande inte har svarat på frågan: Vad är ”invandrarkulturen”?

Anf. 206 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! Vården av föremålen, det vill jag understryka, har museerna ansvaret för. Detta skall rymmas inom de ramar som gäller för museerna. I första hand är det naturligtvis fråga om hur man prioriterar sina resurser. Elisa Abascal Reyes, ledamöterna i ett museums styrelse har väl de bästa möjligheterna att påverka och att se till att de museiresurser man

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m.

*Museer, kulturvård
m.m.*

har faktiskt räcker till föremålsvärden. Det är beklagligt med sådant som det som inträffat på Etnografiska Museet. Dess textilsamling har alltså råkat ut för ett stort malangrepp. Det ankommer självfallet på styrelsen att se till att personalen får de resurser som behövs för att konservera om dessa material. Utöver detta har det under några års tid varit möjligt för museerna att använda SESAM-pengar för att bättre kunna ta hand om sina föremål.

Anf. 207 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Fru talman! Björn Kaaling gör det enkelt för sig genom att lägga hela skulden på styrelsen och säga att vi inte har lyckats förvalta pengarna. Föremålsvärden klarar vi, men vad vi inte klarar är utställningsbudgeten. Museets ledning får ett bristfälligt underlag när det gäller att åstadkomma en vettig verksamhetsbudget. Det har lett till synen på museerna att de inte klarar sina uppdrag och att de är tråkiga. Det har framförts inte minst av kulturminister Marita Ulvskog, som tyvärr inte är här just nu.

Vi har största respekt för föremålsvärden, men pengarna räcker alltså inte. Vad begär Björn Kaaling? Begär han att styrelsen själv skall plocka fram pengar? Jag har ingen miljon att bidra med. Vad skall man göra när riksdagen ständigt beslutar om nedskärningar i budgeten och inte ens kompenserar för löneökningar? Vad skall man då göra? Hur skall styrelsen på ett vettigt sätt då hantera sitt uppdrag, nämligen att stå för en bra utställningsbudget och en bra föremålsvård? Det här går inte ihop. Därför tvingas vi avskeda folk. Det är alltså ett tvång, Björn Kaaling, inte ett nöje, och detta kan styrelsen inte lastas för.

Jag noterar att Björn Kaaling fortfarande inte har svarat på frågan om vad "invandrarkulturen" är för något. För mitt vidkommande finns det ingenting som kallas för "invandrarkulturen". Jag tar gärna en diskussion med Björn Kaaling efter den här debatten. Vi kan föra den utanför denna kammare eller någon annanstans – var som helst. Jag vill gärna ha ett svar på den frågan.

Anf. 208 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Fanny Rizell ställde frågan: Hur tänder man eldsjälarnas eldar? Hon ansåg att vi kanske inte klarar det. Jag kan hålla med om att det inte är så lätt.

Få har i den här debatten pratat om själva idén med världskulturmuseet. Hur tänder vi den elden – människor som verkligen brinner för en idé? Jag besökte Etnografen i Göteborg tillsammans med två av mina barnbarn, två flickor som är åtta respektive nio år. Jag hade litet svårt att tända dem för de världsunika paracastextilierna. Det var litet väl abstrakt. Sedan kom vi till en nybyggd avdelning, som iordningställdes i samarbete med Göteborgs universitet och som innehåller ett slags kubanska offeraltare.

Det är här fråga om en mycket märklig religion, som är ett slags blandning av katolicism och afrikanska naturreligioner. Olika dockor representerar olika mänskliga egenskaper. Olika föremål anknyter till de olika gudarna. Det finns också små offerskålar. Vi lade en peng i en offerskål och bad till våra egna gudar. Jag tror att det väckte många idéer hos mina båda barnbarn. Vi pratade om det här efteråt. På något sätt

kunde de relatera till sina egna upplevelser när de var i Jonsereds kyrka och lyssnade på prästens avslutande ord osv. De kunde se att det finns många gemensamma drag i de olika religionerna i världen.

Jag tror att idén med det nya världskulturmuseet måste handla om att vi alla är av samma blod. Vi är världsmedborgare med samma mänskliga problem – kärlek, död etc. – som vi grubblar över. Folk har vandrat kors och tvärs i världen. Våra myter och religioner bygger i grunden på samma mänskliga erfarenheter. Jag tror att det är väldigt få som riktigt har förstått att i botten av alla världsreligioner – kristendomen, islam, hinduismen osv. – finns ungefär samma mänskliga myter. Det är i själva verket mycket små skillnader mellan de grundläggande tankarna. Detta skulle jag vilja att det nya världskulturmuseet kunde belysa i ett historiskt långt perspektiv.

Jag hoppas självklart att vi skall få rum också för en liten svensk avdelning, där man visar att den svenska kulturen faktiskt också har byggts upp av många vandrande folk, exempelvis tyskar, kineser, judar, italienare, assyrier och bosnier.

Till er göteborgare – få är i och för sig närvarande just nu – vill jag säga att jag räknar med att bl.a. Kia Andreasson, Lennart Fridén och Erling Bager, som varit ganska tysta i den här debatten, engagerar sig i det positiva här.

Till er stockholmare – Elisabeth Fleetwood, Ewa Larsson osv. – vill jag säga följande: Sluta älta vad Marita Ulvskog sade! Hon är väl ingen gud. Det är klart att hon säger en och annan sak som inte är så klok. Men varför hålla på och älta det? Vad är det för intressant med det? Låt oss nu tillsammans bygga det nya!

Till Elisa Abascal Reyes har jag en liten fråga: Jag har med stort intresse läst det yttrande från Folkens museum som Elisa Abascal Reyes varit med om att utforma och som gäller Kulturutredningens betänkande. Där föreslår ni ett nationellt ansvarsmuseum för Etnografen i Göteborg och Folkens museum i Stockholm. Elisa Abascal Reyes säger att det inte spelar henne någon roll var de olika museerna ligger. Men varför skulle vi inte kunna ha det nationella ansvaret i Göteborg? Vad är det som gör att Elisa Abascal Reyes nödvändigt vill ha detta nationella ansvar i Stockholm?

I går besökte jag Medelhavsmuseet här i Stockholm. Jag besökte Bagdad Café där, ett väldigt fint ställe. Jag såg att det låg framme ett exemplar av *Kattresan* på arabiska. Det var också en ahaupplevelse. Jag har en stark känsla av att vi göteborgare har oerhört mycket att lära av de fantastiska museer som finns i Stockholm. Jag tror faktiskt att också ni stockholmare kan tåla att er andel av de statliga pengarna på museiområdet kan minska från 83 % till kanske 80 %.

Jag förstår att det är jättejobbigt, men jag kan försäkra Elisa Abascal Reyes att det som personalen på museerna i Göteborg i många år varit utsatt för har varit bra mycket mera dramatiskt än de mycket svåra beslut som Elisa Abascal Reyes varit tvungen att vara med och fatta.

Till sist yrkar jag bifall till hemställen i utskottets betänkande. Jag hoppas att vi nu skall kunna diskutera det nya som skall växa fram och att vi kan sluta älta det gamla.

(forts.)

Prot. 1996/97:49

19 december

kulturpolitik, m.m.

*museer, kulturvård
m.m.*

Ajournering

På förslag av andre vice talmannen medgav kammaren kl. 18.00 att ajournera förhandlingarna till kl. 18.10 för att socialförsäkringsutskottet skulle beredas möjlighet att sammanträda.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.10.

5 § (forts.) Kulturpolitik, m.m. (forts. KrU1)

Museer, kulturvård m.m. (forts.)

Anf. 209 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Fru talman! Inledningen av Johan Lönnroths anförande gjorde mig mycket glad. Han uttryckte där en del tankegångar om kulturen som tidigare inte har kommit fram men som även jag något försökte åskådliggöra när jag uttalade mig positivt om idén om ett världskulturmuseum. Men sedan urartade anförandet från världsmedborgaren och internationalisten Johan Lönnroth till en lokalpatriotisk pannkaka. Det är väldigt synd.

Jag vill, för den händelse att Johan Lönnroth inte har noterat det, påpeka att jag sitter på Sörmlandsbänken. Jag har inget intresse av att företräda Stockholm, och jag tänker över huvud taget inte ge mig in i detta resonemang.

Det som är intressant är hur budgetarna nu ser ut. Man har år efter år skurit ned budgetarna. De skärs ned för nästa år, och man kommer antagligen att skära ned dem mer, eftersom det inte kommer att finnas pengar till de här ändamålen. Vi menar att det borde ha gjorts en förutsättningslös utredning innan man genomför beslutet.

Det är vidare så, Johan Lönnroth, att varken jag, mitt parti eller någon företrädare för Folkets museum har uttryckt sig negativt till att Etnografiska museet i Göteborg skall få pengar och statlig hjälp eller till att det skall bli ett ansvarsmuseum. Vi kan också tänka oss att det får huvudmannskapet, men detta bör utredas i en demokratisk process. Där bör de som är kunniga och insatta i sammanhanget beredas möjlighet att yttra sig.

Vi vill alltså inte neka Etnografiska museet i Göteborg, som är ett väldigt bra museum, stöd. Vi vet precis hur svårt man där har det. Vi har bara befarat, inte förväntat oss, att detta museum skulle läggas ned.

Nu är det inte Johan Lönnroth som skriver det förslag som läggs fram nästa år, utan det gör chefen för Kulturdepartementet Marita Ulvskog. Det är då kanske inte så konstigt om vi hänvisar till de kulturpolitiska uttalanden som hon har gjort och som har varit allt annat än betryggande.

Jag lovar att inte ytterligare älta vad Marita Ulvskog har sagt, om Johan Lönnroth å sin sida tar till sig att inte ytterligare älta ett lokalpatriotiskt perspektiv. Jag tycker att vi har sett nog av det i den här kammaren.

Anf. 210 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag skall försöka skärpa mig och bli mindre lokalpatriotisk. Jag skall också gärna erkänna att jag då och då i den här debatten har gjort mina överslag. Reaktionen från Stockholm och speciellt riksmuseumernas sätt att spegla hela den här historien har ibland gjort mig så ärligt förbaskad att jag själv har gått till överdrift. Jag skall försöka att hålla tillbaka den känslan, eftersom den är oerhört ofruktbar.

Vad gäller Göteborgs museers historia vill jag – för att förenkla litet grand – säga att det en gång i tiden var kulturintresserade liberala grosshandlare och kapitalister som byggde upp museerna. Det höll inte i längden, utan kommunen tvangs gå in. I dag är det så att vi göteborgare genom kommunalskatten i allt väsentligt betalar våra egna museer.

Eftersom Göteborgs kommunala kris har varit så fruktanvärt hård har det gjorts oerhört dramatiska nedskärningar. På Etnografiska museet i Göteborg finns det i dag totalt åtta anställda. Jämför det trots allt, Elisa Abascal Reyes, med Folkens museum! Jag förstår problemen vid Folkens museum, men de kan inte jämföras med påfrestningarna på den här personalen.

Det kan vidare faktiskt vara så att vi får arbeta litet mer för att få andra finansierare. Jag är säker på att Elisa Abascal Reyes med sin övertalningsförmåga kommer att klara att dra in sådana pengar också från andra håll.

Anf. 211 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Fru talman! Jag får väl tacka för det sista, även om jag inte riktigt vet hur jag egentligen skall tolka det. Jag får göra det för julefridens skull.

Låt mig en gång för alla göra klart att Miljöpartiet, jag och även Folkens museum – jag känner till den institutionen, även om jag i dag inte kan föra dess talan, eftersom jag är här som representant för Miljöpartiet – verkligen vill stödja Etnografiska museet i Göteborg. På lång och även på kort sikt måste det göras en omfördelning eller omprioritering av medelsanvisningar, statligt huvudmannaskap och ansvarsmuseer över landet. Jag tror att Johan Lönnroth och jag är ense om det.

Problemet är bara hur det här har gått till. Man har ryckt ut sidor ur propositionen innan man har hört berörda parter. Det är alltså inte de som faktiskt sysslar med verksamheten som har berett ärendet. Man kan fråga sig hur det då blir. Jag förstår mycket väl de problem som Etnografiska museet i Göteborg har haft, men jag tycker inte att det motiverar att man nu gör en felaktig satsning. Jag syftar då inte på ett världskulturmuseum i sig utan på en felaktig satsning som innebär en kostnadsfördyring.

Man skulle i stället kunna höja utställningsbudgeten för Folkens museum, museerna i Stockholm och det museum som ligger i Göteborg. Detta klarar man gott och väl med tanke på den kostnad för en stor administrativ omorganisation som man annars måste ta på sig.

Jag förstår egentligen inte riktigt varför man har detta perspektiv och visar denna iver att ställa de här två museerna mot varandra. Det är ingen, Johan Lönnroth, som vill göra det.

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m.

*Museer, kulturvård
m.m.*

Anf. 212 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Låt oss då tillsammans, Elisa Abascal Reyes och jag, verkligen arbeta för att de knappa medel som det nu gäller – vi vill ju båda ha mera kulturpengar men kommer att tvingas leva med en begränsad totalbudget – arbeta för att en minimal andel av de här pengarna skall gå till olika administrativa uppgifter. Vi har faktiskt möjlighet att jobba för det. Kulturministern har ju inbjudit samtliga partier att delta i arbetet för detta.

Dessutom var trots allt en av inspirationskällorna till hela den här idén faktiskt ert remissvar till Kulturutredningen, där ni framförde just denna tanke. Det har varit en ganska långvarig demokratisk process via Kulturutredningen, remissvaren osv. Man säger i varje fall i Göteborg att idén ursprungligen härstammar från Folkens museum i Stockholm. Elisa Abascal Reyes kan väl passa på att vara litet stolt över detta. Kanske är det rent av hon själv som har kommit på den glänsande idén om det nya världskulturmuseet.

Anf. 213 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Jag fick en uppmaning från Johan Lönnroth att sluta älta vad Marita Ulvskog har sagt. Jag tar för givet att Johan Lönnroth inte tror att jag eller någon annan här älta för ältandets skull. Vi är ganska förfärade över det sätt på vilket det här har förts fram till oss här i riksdagen.

Jag instämmer i vad Elisa Abascal Reyes sade. Vi har inga tankar på någonting annat än att bifalla pengarna till Göteborg och samarbetet mellan Göteborg och Stockholms etnografiska. Det har vi alla gjort i ett enigt utskott. Men vi tycker att det är helt fel att stoppa in de andra under samma hatt.

Jag hoppas att Johan Lönnroth lyssnar på mig, fastän Hans Andersson har satt sig bredvid honom. Vet Johan Lönnroth att Östasiatiska, på grund av att de tillhör Statens konstmuseer, har följande verksamheter tillsammans med Nationalmuseum: administration av depositioner av vandringsutställningar, förvaltning och personalavdelning, fotografer, tekniker, vaktmästare, registrator, postutkörning, telefonväxel, papperskonserverator, transport, driftsansvar m.m. *och* bevakning, som är mycket dyrt. Därtill kommer samarbete mellan affärerna.

Detta måste Östasiatiska betala för om de hamnar under en annan hatt. Det är kostnader som kommer att belasta kulturbudgeten, eftersom de inte kan begära att få pengarna från Göteborg. För det menar väl inte Johan Lönnroth? De måste betala Nationalmuseum för dessa tjänster när de inte tillhör samma organisation. Sådana är ju reglerna. Det är en av anledningarna. Men när vi har fört fram detta har vi inte vunnit något gehör för det. Undra på att vi fortsätter att fråga Marita Ulvskog vad hon avser!

Anf. 214 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Vi har också riktat kritik mot sättet att hantera den här frågan. Också jag själv har varit kritisk. Det finns säkert en lång rad problem som Organisationskommittén nu får behandla. Elisabeth Fleetwood vet säkert oändligt mycket mer än jag om olika komplikationer av den typen som hon beskrev.

Men läget är nu sådant att det satts stopp för flytten av dessa museer genom en uppgörelse mellan Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Vi vill inte ha alla era saker, Elisabeth Fleetwood! Det är jättefina saker och långa underjordiska hyllmeter, men vi skulle aldrig klara att använda alla de sakerna. Det handlar inte om det. Och nog måste man kunna se till att maximalt med pengar i den nya gemensamma budgeten går till själva verksamheten. De administrativa problemen måste kunna hanteras. Det kan inte vara så att olika gamla komplikationer inte går att lösa – om viljan att lösa sådana problem verkligen finns på alla håll. Det får kommittén titta närmare på.

Anf. 215 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Blanda inte äpplen och päron, Johan Lönnroth! Detta är en kostnad som skall betalas. Det gäller inte några administrativa problem. Frakter och utlåning av föremål – kanske till Göteborg eller någon annanstans – är sådant som kostar pengar. Sedan min tid i SKM vet jag vad bevakningen kostar. 16 miljoner, tror jag att det var, bara för Nationalmuseum och SKM. Det är pengar, det också.

Jag är ofta kritisk mot riksmidiernas sätt att framföra saker, särskilt när det gäller personer. Men här måste jag säga att de har lyssnat mer på personalen och experterna på respektive museum än vad Marita Ulvskog gjorde innan hon kom med den här propositionen. Då hade hon inte lyssnat på dem alls.

Det är märkligt att Vänsterpartiets partimotion var enig med alla övriga fem partier. Sex partier var eniga om att flytten inte var bra för Sveriges gemensamma museiväsen, utan det var enbart ett socialdemokratiskt förslag. Sedan har ni svängt, och genom att se och lyssna till ert kroppsspråk och andra språk i korridorerna har jag kunnat ana hur detta gått till. Men det är er sak, och det får ni stå för. Ni ha lämnat er partimotion, och det beklagar jag.

Anf. 216 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Nej, vi har inte lämnat vår partimotion. Det eniga gruppbeslut vi fattade var att vi skulle ställa upp på en lösning under förutsättning att den var förenlig med vårt partimotion. Den innebar att vi inte ville ha museerna flyttade till Göteborg. Däremot sade vi ja till samordningen mellan museerna.

Sedan vill jag säga ett par ord om medierna. Visst har medierna lyssnat på personal vid museerna i Stockholm. De har också speglat en del ganska hårresande uttalanden från olika företrädare för både museer och andra. Jag kan nämna vad Nobelstiftelsens förre ordförande sade om kulturministern. Jag tänker inte älta det. Men det olyckliga, så långt jag har kunnat följa riksmidierna, är att väldigt få har gett sig ned till Göteborg och frågat t.ex. dem som arbetar på Etnografiska i Göteborg. Vad tycker de? Vilka idéer finns i Göteborg om det nya världskulturmuseet? Mycket litet av detta har speglats jämfört med olika hårresande uttalanden på riksnivå av olika potentater i Stockholm.

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m.

*Museer, kulturvård
m.m.*

Anf. 217 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag undrar vad det är för uppgörelse som Johan Lönnroth talar om. I det pressmeddelande som Marita Ulvskog sände ut den 12 december sade hon att det förslag som förs fram i kulturpropositionen har accepterats fullt ut. Det står ingenting om någon uppgörelse med Vänsterpartiet. Så säger Johan Lönnroth att vi inte skall lyssna på kulturministern, men det gör vi. Det är ju ändå regeringen som bestämmer.

Det här handlar inte om samordning av administration, som Johan Lönnroth tycks tro. Vi skall ju fatta ett beslut om någon timme. Jag undrar varför Johan Lönnroth och Vänsterpartiet anser att det är så viktigt att fatta ett beslut i dag om att överföra administration från tre väl fungerande museienheter i Stockholm till att bygga upp en ny administration och ett nytt centralmuseum i Göteborg? Det kallar Miljöpartiet centralisering, inte decentralisering.

För oss är det inte antingen–eller, utan för oss är det både–och. Vi välkomnar en diskussion kring idén om ett världskulturmuseum. Precis som vi skriver i vår reservation tycker vi att det är en mycket spännande, kreativ och utvecklande idé. Därför vill vi att man tillsätter en utredning för att förutsättningslöst tillsammans diskutera den här häftiga idén.

Anf. 218 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Det är möjligt att kulturministern och Kulturdepartementet hade ett behov av att säga att förslaget i grunden är propositionens. Jag struntar ärligt talat litet i det. Det väsentliga är det pressmeddelande som lämnades ut av Björn Kaaling och Charlotta när det jag kallar för uppgörelsen var klar.

Ewa Larsson frågade varför det är så bråttom. Det här är helt enkelt någonting som vi som stöder idén är mycket ivriga att komma i gång med. Det är en långvarig och svår process. Vi måste hitta lokaler och hitta alla eldsjälarna som verkligen vill jobba med detta.

Ett slags depression har spritt sig på en del museer i Göteborg eftersom man har haft så oerhört stora ekonomiska problem. Det gäller också vissa universitetsinstitutioner och invandrарorganisationer i Göteborg, som brinner av lust att komma i gång med det här nya och positiva. Därför skall vi fatta beslutet nu, och vi kommer att fatta det.

Jag hoppas att också Ewa Larsson, när hon har lidit nederlaget i voteringen, kommer att vara med och jobba positivt för detta.

Anf. 219 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Självfallet kommer vi att göra det. Men vi kan inte strunta i vad ministern säger, vilket tydligen Johan Lönnroth och Vänsterpartiet kan göra. Vi måste utgå från att det hon säger är sanning, och i pressmeddelandet den 12 december talar hon inte om någon uppgörelse med Vänsterpartiet, utan hon skriver att propositionen kommer att gå igenom fullt ut.

Vi i Miljöpartiet är också ivriga, men förutsätter den här iveren för Vänsterpartiets del att man buntar ihop tre museer i Stockholm och bygger upp en centraladministration? Är en sådan centralisering en förutsättning för er iver?

Anf. 220 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag har samtalat bl.a. med chefen för Medelhavsmuseet just om de här problemen, och vi var tämligen överens om att nästan alla de här praktiska besluten om löner, personalpolitik och så rimligtvis kommer att ligga kvar på den lokala nivån. Vi vill inte ha någon väldig administrativ apparat, utan det handlar om samordning av forskning, utbyte av olika utställningar, osv. Det är sådant som behöver någon sorts nationell ledning.

Det kanske är så att Ewa Larsson har litet större respekt för ministrar än vad jag har. Nu råkar det vara så att jag i och för sig är en stor beundrare av kulturministern. I det här fallet har hon kanske varit så trängd av alla gamla högergökar som hoppar upp och ner och skäller på henne och kallar henne för gammal bolsjevik att hon också har slagit över. Jag har ändå framför allt respekt för denna riksdag, och denna riksdag kommer att fatta ett beslut som delvis avviker från det förslag som kulturministern lade fram. Det är nyttigt och bra att ministrar lär sig att det är vi här i riksdagen som fattar besluten. Det är inte ministrarna och vad de säger som är avgörande, utan det är vi som skall tala om vad som gäller. Vi skall dessutom få tillbaka frågan.

Till sist: Det är bra att Ewa Larsson säger att hon fr.o.m. nu skall börja jobba *för* det här. Jag tar mig friheten att tolka det som att hon också tänker sluta älta vad Marita Ulvskog sade.

Anf. 221 LEO PERSSON (s):

Fru talman! I dag debatterar vi den framtida kulturpolitiken. Debatten har under lång tid handlat om de centrala museerna, men jag avser att beröra i huvudsak två andra frågor. Jag avser i huvudsak att ägna mig åt allmänna samlingslokaler och icke-statliga kulturlokaler. Det är ju oftast mötesplatser för de människor som bor utanför storstadsområden och inte har så gott om valmöjligheter vad gäller möten med kulturen i form av teater, konst, dans, museibesök, film m.m. Vad jag åsyftar är tillgången till allmänna samlingslokaler. För många sker det första kulturmötet ofta i en bygdegård, ett Folkets hus eller någon annan allmän samlingslokal. Jag vill i detta sammanhang också nämna de s.k. icke-statliga kulturlokaler, som också utgör en sådan mötesplats i hela landet.

Fru talman! Det är av stor omsorg som majoriteten i utskottet nu har slagit fast att vi skall fortsätta bidra till att resurser i framtiden skall finnas till såväl nybyggnad som om- och tillbyggnad av sådana här lokaler. I 1997 års budget anvisas de här två slagen av lokaler 50 miljoner kronor. Förvisso inträffar en speciell situation detta år, alltså den 1 januari 1997, i och med att vi nu byter till ett system med rambudget, som egentligen inte får överskridas. Mest utsatt har då den budgetpost som berör icke-statliga kulturlokaler blivit. Utskottet har från Boverket inhämtat besked om vilka beslutade objekt som kan färdigställas 1996 samt vad som är beslutat för 1997 och 1998. Utskottsmajoriteten har utifrån Boverkets redovisning beslutat att föreslå riksdagen att hos regeringen påtala den uppkomna situationen och på så sätt beordra regeringen att klara ut de åtaganden som gjorts i redan fattade beslut inom det gamla budgetsyste- met, vilket i praktiken betyder att någon form av tilläggsbudget måste komma till under 1997, förutom ett överskridande av anslaget för 1996.

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m.

*Museer, kulturvård
m.m.*

Det här måste man göra för att det senast under 1998 skall finnas utrymme för nya projekt.

I detta sammanhang kan också omnämnas den utredning som Boverket skall göra tillsammans med Kulturrådet och Riksantikvarieämbetet med utgångspunkten att belysa det framtida behovet av stödformen och om den eventuellt behöver förändras ytterligare.

Fru talman! Ewa Larsson har i reservation 52 spenderat 15 miljoner mer än budgetförslaget vad avser anslaget till icke-statliga kulturlokaler. Jag avstyrker detta, då nu utskottet i princip ber regeringen återkomma med tilläggsbudget vad avser av Boverket redan beslutade objekt, vilket torde överstiga det belopp som Miljöpartiet föreslår.

Fru talman! Genom utskottsmajoritetens beslut, som nu föreslås att antas av riksdagen, ser jag med tillförsikt att vi kan vidmakthålla och öka antalet mötesplatser för kultur i hela landet. Den vilja som organisationer och föreningar m.fl. visar i och med de många nya objekt som anmäls till Boverket, där de här intressenterna också redovisar en finansiering, garanterar mångfalden av dessa mötesplatser i hela landet. Kulturen har också en stor sysselsättningsskapande kraft, både hos byggnadsarbetare, när dessa kulturlokaler byggs om eller nybyggs, och lika mycket eller långsiktigt kanske ännu mer för kulturarbetarna som möter människorna i de här lokalerna.

Fru talman! Vi börjar ju nu närma oss julen. Jag vill då berätta en liten historia om hur en liten by, Lövnäs, i min egen kommun skall fira julen. Byn har beslutat att fira en gemensam jul i sin bystuga med alla de gamla jultraditionerna. Man har också bjudit in en busslast tyska gäster, som tillsammans med byborna skall få uppleva en typisk svensk jul, med alla våra traditioner: dans kring granen, tomtens besök, den svenska julkosten lagad i bystugans kök, slädfärd till julottan på juldagsmorgonen – också julottan hålls naturligtvis i bystugan. Samlingslokalen i byn är bystugan, och den är träffpunkten där allt sker: julfesten för barnen, julkonserten, nyårsrevyn, bordtennis och innebandy, författarkvällar, studiecirklar, filmföreställningar. Hur skall allt detta kunna ske om man, som vissa föreslår, drar bort anslaget för samlingslokaler och icke-statliga kulturlokaler? Moderaterna föreslår ju i motionen Kr260 att hela det här anslaget försvinner.

Med detta vill jag bara önska er en mycket god jul och hoppas att ni överlever de fyra dagarna fram till julaftonen. Jag hoppas att ni också kan besöka den här typen av samlingslokaler, där mycket av kulturen ute i landet sprids.

Anf. 222 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Det belopp som regeringen förväntas återkomma med har till syfte att lösa det ytterst pinsamma i att det inte ens finns med till att täcka de redan beviljade projekten om dessa blir klara under det här budgetåret. De 15 miljoner som vi föreslår utöver regeringens budget är för nya projekt. Vi vet alla här i salen att de här pengarna, precis som Leo Persson säger, har stor kulturell betydelse för hela landet. I regeringens proposition står det t.o.m. att pengarna har "avgörande betydelse". Jag förstår att Leo Persson inte kan ta emot ytterligare 15 miljoner – även om han kanske innerst inne inte skulle vilja tacka nej till dem – eftersom ni inte har finansierat dem utan satsar på andra saker i stället. Men trots det

måste Leo Persson respektera att vi gärna vill lägga till litet extra och vara glad för det.

Prot. 1996/97:49
19 december

Anf. 223 LEO PERSSON (s) replik:

Fru talman! Ewa Persson! De här 15 miljonerna kom ju fram litet överraskande under behandlingen av utskottets betänkande, eftersom Ewa Larsson hade dem på en annan budgetpost från början. Det var alltså mycket enkelt för henne att lägga dem på den här posten eftersom det är en mycket angelägen punkt.

I år har vi inte kunnat skaka fram mer pengar än de som nu föreligger, utöver den beställning till regeringen som utskottet ställer sig bakom att finansiera de beslut som fattas under såväl 1996 som 1997 och även 1998, utifrån det gamla budgetsystemets regler. Därför tycker jag ändå att den lösning utskottet har kommit fram till är så bra att vi nu med tillförsikt kan gå in i det nya budgetsystemet.

kulturpolitik, m.m.

*museer, kulturvård
m.m.*

Anf. 224 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Detta är en lösning på en pinsam situation som har uppkommit. Det är bra att man kan hitta lösningar, men detta är en dellösning. Det hade varit möjligt även för andra partier att fördela om medel inom budgetramen. Den möjligheten finns ju fram till slutjusteringen. Miljöpartiet har gjort så, och jag har yrkat bifall till de ytterligare 15 miljonerna, så att nya projekt också kan beviljas.

Anf. 225 LEO PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara påminna om att jag också nämnde den speciella utredning där Boverket är inblandat med uppdrag att titta på framtiden för bl.a. icke-statliga kulturlokaler. Det här är säkert så angeläget att det kommer att komma ett bra betänkande från den utredningen som vi kommer att ta ställning till. Då får vi också förmodligen vara med och finansiera detta, och se hur det skall klaras ut i framtiden.

Folkbildning, folkrörelser, idrott m.m.

*Folkbildning, folk-
rörelser, idrott m.m.*

Anf. 226 LARS HJERTÉN (m):

Fru talman! Den största satsningen inom folkbildningen i Sverige har varit folkskolan, som blev obligatorisk 1842. Vid den tiden räknar man med att ungefär hälften av alla vuxna svenskar kunde läsa. Men redan dessförinnan var läskunnigheten förvånansvärt hög i vårt land. Det pågår just nu forskning vid universitetet i Göteborg som visar att väldigt många svenskar kunde läsa redan 100 år tidigare. Däremot var det sämre med skrivkunnigheten. Forskningsrådsnämnden beviljade just i går bidrag till denna forskning.

I dag går alla, eller nästan alla, ungdomar i gymnasieskolan. Det betyder att vi har en obligatorisk nioårig grundskola som i praktiken egentligen är tolvårig. Men gymnasieskolan brottas med många problem. Vid de prov som genomförs i karaktärsämnena är det påfallande många som får underkänt. Detta gäller särskilt på de praktiska programmen, där över hälften inte klarar godkänt på diagnostiska prov i svenska, engelska och matematik. På de teoretiska programmen är det något bättre, men även

där är det nästan hälften som får underkänt på prov i t.ex. svenska språket. Resultatet blir att många kommer att gå ut gymnasiet med underkänt i flera ämnen.

Man kan förstås skylla på det nya betygssystemet eller på att lärarna tillämpar fel pedagogik, vilket skedde här i debatten under förra veckan som jag lyssnade till. Sedan finns ju alltid utvägen att sänka kraven, dvs. att det som är underkänt i dag kan bli godkänt i morgon. Dessutom kan ju de som misslyckas i gymnasiet komma tillbaka till vuxenutbildningen några år senare.

Den sistnämnda möjligheten har funnits mycket länge. Man har klarat detta när det har gällt en mindre andel av en årskull, men om hälften av dagens gymnasister kräver vuxenutbildning om några år blir det en övermäktig uppgift för samhället.

Det är därför vi moderater aldrig kan ge avkall på kvaliteten i gymnasieskola och grundskola. Den skola som alla svenska barn och ungdomar går i måste vara minst lika bra som skolan i andra jämförbara länder. Det är vår skyldighet att aldrig acceptera en skola som inte ger de kunskaper den är satt att ge. Det får inte bli en uppgift för vuxenutbildning och folkbildning att ge den utbildning som den kommunala skolan egentligen skall ge, men inte har klarat av.

Fru talman! Det är nu fem år sedan Skolöverstyrelsen lades ned. Grundskolan och gymnasieskolan kommunaliserades och folkbildningen privatiserades. Det rådde stor osäkerhet om t.ex. folkhögskolan, och till vad den skulle höra. Är undervisningen där vuxenutbildning eller folkbildning? Det kan tyckas vara en onödig fråga i praktiken, men det gällde att hitta en organisation där folkbildningen och folkhögskolan skulle höra hemma. Studieförbunden fanns inom folkbildningen – det var aldrig ifrågasatt. Och så blev det också för folkhögskolan, som hamnade under folkbildningen. Folkbildningsrådet tillsattes. Det hade den viktiga uppgiften att ta emot statsbidraget och sedan fördela det till studieförbund och folkhögskolor.

I proposition 1990/91:82 gavs klartecken till Folkbildningsrådet. Dåvarande statsrådet skrev att reglerna för statsbidrag skulle vara enkla. När det gällde bidrag från landsting och kommuner, som under den här tiden var mycket omfattande, förklarade han att han utgick från att bidragen från kommuner och landsting skall vara minst av den omfattning de var då, och att de förändringar som nu föreslogs i den statliga bidragsgivningen inte skulle medföra negativa effekter inom detta område. Han förutsatte således att kommuner och landsting även i fortsättningen skulle ta ett ansvar för finansieringen av folkbildningen.

Vi vet alla att så inte har skett. Landstingen ger i dag endast en bråkdel av vad de gav för fem år sedan till folkbildningen. 400 kr per deltagarvecka på en folkhögskola har i vissa fall blivit 100 kr, eller ännu mindre. Det som statsrådet förutsatte betyder i dag ingenting. Statsrådet den gången hette Göran Persson. Utskottet skriver om detta med anledning av en folktopmotion som tar upp att Folkbildningsrådet nog borde ändra bidragsgivningen en smula, med hänsyn just till att landstingen inte längre ger några bidrag att tala om. Principerna för statsbidraget lades fast vid riksmötet 1990/91, säger utskottet. Det är den proposition jag talade om nyligen som avses. Det är bara det att Folkbildningsrådet inte följer principerna.

Min första fråga till Berit Oscarsson, som inte bara är ledamot av kulturutskottet utan också av Folkbildningsrådets styrelse, blir: Vilka initiativ har tagits för att följa upp Göran Perssons löfte till folkhögskolor och studieförbund?

I budgetpropositionen talas det om 100 000 platser inom vuxenutbildningen. Jag tror att det är fjärde gången man kan läsa om de här platserna i en proposition eller ett meddelande från regeringen. Jag har försökt skaffa mig information om hur man förbereder sig för att genomföra den här utbildningen i mitt hemlän – Skaraborgs län. Det varierar förstås väldigt från kommun till kommun. Eftersom anslaget per plats är ungefär hälften av vad en gymnasieplats kostar har man t.ex. i Lidköpings kommun sagt att lägsta antalet elever per grupp skall vara 20. Man har preliminärt sagt att det skall bli tio sådana kurser. Men ingen av dessa kurser har hittills fått 20 anmälningar, så det ser mörkt ut.

Inom folkbildningen har vi moderater sagt att vi vill prioritera folkhögskoleutbildningen. Vid hittills gjorda utvärderingar av kurser för arbetslösa har folkhögskolan genomgående fått ett högt betyg av t.ex. AMS och inte minst av kursdeltagarna själva.

Vad man glömmer är den kvalificerade yrkesutbildningen, som jag tror måste få en rejäl renässans. Det har inte varit regeringens starka sida att ställa upp för den yrkesutbildning som ändå bevisligen är oöverträffad när det gäller att öka chanserna att få ett arbete.

Nu har man i alla fall beslutat att starta en försöksverksamhet i blygsam skala: 1 700 platser i år, 3 700 platser nästa år och 4 500 platser 1998. Om det nu är så att hela denna stora satsning på vuxenutbildning orsakas av massarbetslösheten vore det lämpligt att öka platsantalet inom yrkesutbildningen, där många bevisligen får ett arbete efter avslutad utbildning.

Jag vill fråga Berit Oscarsson: Finns det inte möjlighet att plocka in fler av de här platserna till de 100 000 som har diskuterats så mycket, och som finns med i betänkandet i dag?

Hur skall man då informera svenska folket om alla dessa utbildningsplatser? Jo, ett antal fackliga organisationer skall erhålla 40 miljoner kronor för uppsökande verksamhet. Men kriterierna för att få del av dessa pengar är så skickligt utformade att LO får det allra mesta. Jag har väldigt svårt att tänka mig att Sveriges fiskares riksförbund kan komma i fråga för mer än ett mycket blygsamt belopp. Om LO får 20 miljoner av det totala beloppet på 40 miljoner blir det precis samma belopp som man skänker det socialdemokratiska partiet. Man behöver inte vara särskilt konspiratoriskt lagd för att inse sambandet.

Jag tror inte att politikerföraktet blir mindre av en sådan anordning. Dessutom trodde jag som mångårig TCO-medlem att mitt fackförbund har ansvar även för arbetslösa kamrater utan att man för detta måste få ett extra bidrag. Och vilken uppsökande verksamhet kommer alla arbetslösa ungdomar att få del av genom ombudsmän och andra i organisationer som de inte själva är medlemmar i? Hundratusentals ungdomar har ju gått direkt från skolan ut i arbetslöshet. De är inte med i LO, LRF eller Sveriges fiskares riksförbund. De har inga ombudsmän.

Det finns många utredningar och opinionsundersökningar om hur de arbetslösa ser på sin situation. En stor majoritet av alla arbetslösa ungdomar säger genomgående, när de blir tillfrågade: Vi vill ha ett jobb.

Prot. 1996/97:49
19 december

Kulturpolitik, m.m

*Folkbildning, folk-
rörelser, idrott m.m.*

Kurser och utbildning i all åra, men det är ett jobb som vi vill ha även om det till en början är låg lön och anställningen inte är fast. Detta är den verkligt stora utmaningen för oss.

Anf. 227 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Folkbildningen är en typisk nordisk företeelse. Från början var det ofta människor med kort utbildning och med små ekonomiska resurser som slöt sig samman i en studiecirkel. Många gånger lånade man böckerna från studieförbundsavdelningens lilla bibliotek, och helt plötsligt öppnade sig en ny värld för dessa människor.

Många är de människor som genom en folkhögskolekurs skaffat sig förutsättningar för den fortsatta utbildning de gått miste om i sin barndom på grund av små ekonomiska omständigheter. Barn från landsbygden och från arbetarhem i städerna hade sällan möjlighet att få annan utbildning än den folkskolan erbjöd. För dem är språngbrädan vidare ofta en folkhögskolekurs när de nått en något högre ålder.

Även i dagsläget samlas många med kort utbildning i studiecirklar, och folkhögskolorna erbjuder utbildning till dem som av olika anledningar inte kunde genomföra en hel utbildning under gymnasieåren. Här får dessa ungdomar en andra chans i livet. Dessutom lyckas de ofta bättre på grund av att folkbildningen har en annan pedagogik än den vanliga skolan.

Många invandrare har också fått möjlighet att komma in i det svenska samhället via studieförbund och folkhögskolor. Det har jag exempel på hemifrån. Jag känner flera som har upplevt fördelarna med att gå på folkhögskola när man inte är svensk från början. Det har gett dem en helt annan förståelse för svensk kultur och svenskt liv vad de kunnat få på något annat sätt. Därför är det viktigt att bidragen behålls på nuvarande nivå och helst ökas i kommande budgetar.

Från Centerns sida anser vi också att samlingslokalerna är en annan viktig faktor för att nå ut med kultur och bildning till alla människor. Dessa samlingslokaler finns över hela landet och fyller en mycket viktig funktion inte minst på landsbygden. En ort utan en samlingslokal, t.ex. en bygdegård, som fungerar bra har inget hjärta utan för en tynande tillvaro.

För att starta byalag och ta initiativ till att utveckla bygden behövs utrymme. Människor behöver en neutral plats att komma till för att diskutera sina gemensamma problem. De förändrade regler för om- och tillbyggnad som föreslås måste åtföljas av generösa övergångsregler. Dessutom genererar bidragen också arbetstillfällen, inte minst i glesbygden där många av dessa lokaler finns.

Handikappanpassningen av lokalerna är också viktig om man skall uppfylla målet att nå alla oavsett funktionshinder och att de skall kunna delta i folkbildnings- och kulturaktiviteter.

Fru talman! I dag finns många barn och ungdomar som rör på sig för litet. De blir trötta, orkar inte med skolarbetet och får ingen vana att använda sin kropp som den är menad. I skolan når man alla elever, och det är viktigt att de får hjälp att komma i gång med fysiska aktiviteter som är lämpliga. Man kan fråga sig om idrottsrörelsen kan nå ungdomar på samma sätt som skolan kan eller om resurserna kanske skulle omfördelas till skolan för att fånga upp dem som i dag inte kommer med i någon form av fysisk aktivitet. Risker för framtida folkhälsoproblem blir annars

stor. Ungdomarna riskerar benskörheter, övervikt, förslitningsskador och diabetes när de blir vuxna om de inte får ett riktigt beteendemönster redan i unga år. Idrottsrörelsen har trots detta andra fördelar, bl.a. demokratisk skolning och träning i att ta eget ansvar för sina föreningar, som gör att bidragen till denna är befogade. Men man måste ytterligare understryka vikten av uppsökande verksamhet, och den bör bli en större del av idrottsrörelsens verksamhet än vad den är i dag.

Idrottsrörelsen finansieras till stor del av spel och lotterier. Bingolotto har blivit en stor försörjningskälla, och man kan fundera över vad som kommer efter den. Här har Lotteriinspektionen en viktig funktion att fylla för att se till att lotterilagen efterföljs. Det är angeläget att upprätthålla en sund spelmarknad där vinsten av verksamheten fördelas på bl.a. idrottsrörelsen. Om verksamheten får utvecklas fritt uppstår osunda spel där pengar går till ändamål som samhället inte eftersträvar. Därför är det viktigt att vi gör den översyn av lotterilagen som är föreslagen.

Slutligen, fru talman, vill jag önska fru talman, kollegerna i kammaren och samtlig personal som finns här i kammaren och runt omkring oss en god jul och ett gott nytt år!

Anf. 228 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Jag kan instämma i allt som Margareta Andersson, min trivsamma bänkkamrat, här sade, och även julkänslningen! Det är egentligen inte någon sen timma, men vi har debatterat länge. Det är det som gör att den ena efter den andra av oss tycker att vi nu skall bidra till att vi kommer härifrån i rimlig tid och gynna den ambition som vår värderade talman försöker att hålla högt i denna kammare.

Folkpartiet hade föreslagit att idrotten, som hör till det här avsnittet, skulle få 30 miljoner mer än vad regeringen föreslagit. Det hade kunnat gjort att man kunnat behålla stöden till idrottsverksamheten på nuvarande nivå, och man hade också kunnat se till att villkoren för kvinnlig idrott hade kunnat förbättras. Men det är redan passerat i och med att besluten redan har fattats om ramarna för de ekonomiska villkoren för de områden som behandlas i detta betänkande.

För ett antal år sedan visste nästan alla i denna kammare vad folkbildningen stod för. Väldigt många här hade själva sin bakgrund i folkbildningen från folkhögskola och studieförbund, och man visste att folkbildningens organisationer var bärare av kultur och en plats där man tränade sig i demokrati. Jag tycker att det är viktigt att man även nu markerar folkbildningens betydelse för vårt land, inte minst som fostrare i demokrati.

Jag är därför glad över att regeringen har i stort sett samma uppfattning om hur man skall hantera folkbildningens frågor. Jag har ytterst sällan haft anledning att komma med andra yrkanden om just folkbildningen. Men det är ganska märkligt att Socialdemokraterna på en punkt håller fast vid en sned fördelning av bidragen. Man ger pengar till de fackliga organisationerna för att de skall kunna, som det heter, ha uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor. Det uppfattas av alla andra som ett sätt att gynna dessa organisationer, som i viss mån ligger nära Socialdemokraterna.

Detta klarar man inte att hantera riktigt ordentligt. Det är en fråga som vi får dras med. Under den borgerliga regeringsperioden togs detta bidrag

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m

Folkbildning, folkrörelser, idrott m.m.

bort, men nu tas det fram igen. Folkpartiet har yrkat att de 40 miljoner som anslås till detta ändamål skall tas bort och i stället användas till rena folkbildningsändamål. Det tror vi hade varit bättre.

God jul!

Anf. 229 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Folkbildning är en väldigt viktig och stor fråga. Därför motsatte sig Vänsterpartiet nedskärningar av anslaget redan 1997, då man tog bort 100 miljoner kronor.

Det bidrag på 40 miljoner kronor till LO, TCO, SACO, LRF, Sveriges fiskares riksförbund och Företagarnas Riksorganisation för uppsökande verksamhet och studier i samhällsfrågor, ville vi i stället använda till den ordinarie folkbildningen. Dessutom ville vi tillskjuta ytterligare 80 miljoner kronor, utöver regeringens förslag, till folkbildningen.

Regeringen motiverade anslaget till de fackliga organisationerna och till de till Centern närstående intresseorganisationerna med behovet av uppsökande verksamhet i samband med genomförande av vuxenutbildningssatsningen.

Vänsterpartiet har svårt att se LRF:s och fiskarnas roll i detta. Jag uppfattar det endast som en eftergift till Centern. Men jag tar gärna emot synpunkter angående det.

I kulturutskottets betänkande står det att det är av vikt att folkbildningens speciella förutsättningar, erfarenhet och kompetens hos både studieförbunden och folkhögskolorna tas i anspråk för att åstadkomma en så god utbildningssituation som möjligt för den enskilde. Det låter ju bra.

Men vad menar då majoriteten med speciella förutsättningar? Menar man den lilla studiegruppen i ett nära förhållningssätt mellan studerande och lärare? Är det den lugna studietakten som avses? Tänker man på de korttidsutbildade, på de långtidsarbetslösa eller på de studieovana som ofta har dåliga erfarenheter från tidigare skolgång? Tänker man på vuxna med läs- och skrivsvårigheter eller på invandrare med bristfälliga kunskaper i svenska? Tänker man, kort sagt, på just de grupper som folkbildningen till största delen prioriterar?

Jag tror att det är på det viset. I så fall är jag väldigt oroad. Varje helårsstudieplats får i anslaget nämligen endast mellan 20 000 kr och 25 000 kr.

Det innebär att lärarstödet högst kan omfatta ca 20 timmar per vecka och att gruppstorlekarna måste ökas avsevärt. Det är inte lätt att göra bra folkbildning för litet pengar.

En annan fråga i vuxenutbildningssatsningen som oroar mig ganska mycket är kommunens upphandlingssystem. Det kommer kanske inte att vara så flexibelt som majoriteten i utskottet säger. Risken är att det inte kommer att upphandlas platser från folkbildningen.

Folkbildningen ställs ständigt inför nya krävande uppgifter, bl.a. genom det nya och värdefulla som internationaliseringen för med sig. Det kräver förnyelse och utveckling inom folkbildningens område. Vi anser det därför som mycket viktigt att resurser finns för en samlad forskningsinsats för folkbildning och folkligt kulturarbete, så att man kan uppnå de fina mål som är uppställda för folkbildningen.

Vänsterpartiet har därför föreslagit att 1 miljon kronor skall anvisas till nätverket MIMER, för att trygga och utveckla den verksamheten.

Nu har ju ramarna redan fallit, och därför har vi inte reserverat oss på de här punkterna. Men vi har ett särskilt yttrande. I och med att jag har sagt detta här i kammaren hoppas jag också att det når ut till allmänheten var Vänsterpartiet står i de här frågorna.

Prot. 1996/97:49
19 december

Kulturpolitik, m.m

Anf. 230 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Bidraget på 40 miljoner kronor som skall gå till fackliga organisationer av olika schatteringar är avsett just för korttidsutbildade. Enligt den statistik som jag läste inte precis nu, men för ett år sedan när jag fortfarande var verksam inom Studieförbundet vuxenskolan, är just de här organisationernas medlemmar korttidsutbildade. De har väldigt låg utbildning och behöver alltså mer kunskaper.

Man kan ju vara tveksam när det gäller Företagarnas Riksorganisation. Men vad jag har upplevt när vi i olika sammanhang har diskuterat satsningar för att fler människor skall starta företag och anställa människor, är att det finns en mycket stor grupp som behöver utbildning för att våga ta i de krångliga frågor som finns när man startar ett företag. De har alltså ett stort behov av utbildning. De har oftast inte någon längre utbildning, de heller. Jag anser därför att det här bidraget till organisationerna faktiskt är rätt avpassat.

*Folkbildning, folk-
rörelser, idrott m.m.*

Anf. 231 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Även om Margareta Andersson ger en förklaring tycker jag ändå att det hade varit lämpligare om de 40 miljonerna hade kunnat användas av Folkbildningsrådet på vanligt sätt och inte öronmärkas för LO, TCO, SACO, LRF, Sveriges fiskares riksförbund m.m. Det känns inte rätt. Det hade varit bättre om folkbildningen i vanlig ordning hade kunnat använda pengarna till just de grupper och de korttidsutbildade som Margareta Andersson här har talat om.

Anf. 232 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Det är också väldigt viktigt att få kontakt med de här människorna. De kommer tyvärr inte om vi annonserar eller delar ut flygblad. Det behövs alltså uppsökande verksamhet. Det säger jag inte bara som centerpartist utan faktiskt i ännu högre grad som tidigare verksamhetsledare på Studieförbundet vuxenskolan.

Anf. 233 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! En nära vän till mig, en folkhögskolerektor, sade en gång: Ewa! När du talar om folkbildning, när du brandtalar om folkhögskolorna, måste du tala om att du själv har gått på folkhögskola. Då sade jag till honom: Det vågar jag nog inte göra, för då kanske man minskar stödet till folkhögskolorna.

Vi i Miljöpartiet tycker att bl.a. folkbildningsforskning inom MIMER är nästa steg inom folkhögskolevärlden. Vi anser också att man behöver öka anslaget för att den forskningen skall kunna utvecklas. Den svenska folkbildningens ideologiska grundsyn är ju världsunik. Det finns flera länder som nu successivt börjar upptäcka den svenska folkbildningsidén. Därför tycker jag att det är oerhört viktigt att stödja utvecklingen av forskningen. Pengar anslås också via utbildningsutskottets anslag. Men

jag och Miljöpartiet tycker att 1 miljon borde kunna avsättas från kulturutskottets budget.

Vår budget har inte fallit. Den är finansierad, och vi kommer att rösta på vår reservation.

Jag vill också säga, fru talman, att Miljöpartiet i sin budgetmotion har yrkat på att de 45 miljoner kronor som var avsatta till komvuxutbildning för arbetslösa inom utbildningsutskottets anslag och som inte hade tagits i anspråk under perioden därför att komvux inte hade kapacitet för det, i stället skulle tas i anspråk inom kulturutskottets budget för folkhögskola och studieförbund eftersom de har kapacitet och också utbildar arbetslösa. Efterfrågan är ju också stor och köer finns.

Förslaget har gått igenom utbildningsutskottet men pengarna skall endast gå till studieförbunden, inte till folkhögskolorna. Jag undrar varför det blev så. Det vore bra om någon kunde förklara det.

Sedan vill jag återigen tala om att vi i Miljöpartiet tycker att de 40 miljoner som avsätts till fackliga organisationer för utbildning av arbetslösa över huvud taget inte hör hemma här. Vill de fackliga organisationerna utbilda arbetslösa och bedriva uppsökande verksamhet kan de göra det inom sin egen verksamhet. Om korttidsutbildningen kopplas ihop med den fackliga uppsökande verksamheten hör den ju faktiskt hemma under utbildningsutskottet. Det finns ingen rim och reson i att dessa 40 miljoner skall belasta kulturutskottets högst minimala kulturbudget. Miljöpartiet använder dessa pengar för att finansiera just kultur. Vi satsar mycket på musik. Vi är mycket förvånade över att Centern accepterar det här budgetförslaget.

Anf. 234 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! En lång debatt börjar gå mot sitt slut. Jag skall försöka att uttrycka mig koncentrerat.

Utskottsmajoriteten föreslår en sänkning av anslaget Stöd till trossamfund med 3,5 miljoner kronor. Det är en minskning som vi Kristdemokrater motsätter oss. Gång på gång har trossamfundens utsatts för nedskärningar med mångmiljonbelopp. Det är orimligt att nu ytterligare skära ned. Inom kyrkor och samfund är över en halv miljon svenskar aktiva. Antalet deltagare i gudstjänster – kyrkokonserter och förrättningar oräknade – är fler än antalet åskådare till samtliga idrotter, t.ex. fotboll och ishockey. Detta sker dessutom till allra största delen helt självfinansierat.

Enligt vår mening skulle dessa 3,5 miljoner kronor ha kommit trossamfundet till del för att stimulera frigörandet av trossamfundens resurser för byggnadsverksamhet genom lokalbidraget. Angelägna områden som nu får stå tillbaka är t.ex. handikappanpassning av trossamfundens lokaler. Det blir försämrade möjligheter för de trossamfund som betjänar invandrare. Till detta kommer det redan beslutade slopandet av presstödet till kristna tidningar som Sändaren, Petrus och Hemmets vän, vilket vi kristdemokrater motsatte oss. I går debatterades dessutom i socialutskottet vårt förslag att bistå Levi Pethrusstiftelsen med 10 miljoner kronor för hjälp till de mest nödställda, vilket majoriteten avlog.

Under den socialdemokratiska regeringen lever Kyrkan under knapphetens kalla stjärna. Det kyrkliga ideella hjälparbetet hänvisas mer och mer till frivilliga bidrag.

Fru talman! Det är annorlunda med de fackliga organisationerna. LO har ju varit en sten i skon för regeringen under hösten. De har varit högljudda, krävande och obekväma. Hur har då regeringen löst frågan om att desarmera facket? Ja, en gåva till jul stärker alltid samhörigheten och lojaliteten, har man resonerat, och sänder nätta 40 miljoner med varm hand.

Vi riksdagsmän har ju blivit varse att vi inte kan ta emot gåvor värda över 100 kr utan att riskera att begå mutbrott, men det gäller tydligen inte bidrag till facket.

Nu säger vän av ordning – och det har redan sagts i debatten – att det ju inte uttryckligen står i betänkandet att just LO skall få dessa 40 miljoner. Dem skall även TCO, SACO, LRF, SAF och Sveriges fiskares riksförbund dela på. Men regeringen har tänkt på allt. Medlen skall, sägs det, fördelas med utgångspunkt i organisationernas medlemstal, utbildningsnivån bland medlemmarna samt med beaktande av den särskilda vuxenutbildningssatsningen som startar 1997. När väl beslutet i riksdagen om de 40 miljonerna är fattat ämnar regeringen senare meddela hur den i sin vishet vill låta fördela medlen. Och möjligen skall vi komma att finna att SACO gynnas något mindre än LO t.ex.

Varifrån skall då pengarna tas till det regeringen kallar ”uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor”. Jo, från folkbildningen. Men här nöjer sig inte regeringen med att överflytta 40 miljoner från folkhögskolor och studieförbund, utan neddragningen är på hela 100 miljoner kronor. Detta gör alltså folkrörelsepartiet SAP, Tage Erlanders, folkhögskolornas och ABF:s parti. Det kostar, och det måste få kosta, att tysta LO.

Vi kristdemokrater motsätter oss besparingen på folkbildningen och tilldelningen på 40 miljoner till facket.

Fru talman! Jag vill helt kort ta upp något av det betänkandet berör när det gäller ungdomsfrågor och idrott. Enligt vår motion bör de medel, 1,1 miljoner kronor, som under anslaget Bidrag till nationell och internationell verksamhet m.m. beräknas stå till regeringens disposition för aktiviteter inom ungdomsområdet i stället användas som förstärkning av bidraget till nationell ungdomsverksamhet och disponeras av Ungdomsstyrelsen.

Likaså motsätter vi kristdemokrater oss att en neddragning av stödet till idrotten drabbar de små idrottsförbunden och det statliga aktivitetsstödet på ett orimligt sätt. Vi anser att samhällets stöd till idrotten bör inriktas på investeringar i idrottsanläggningar och på bidrag till ungdomsverksamhet och ledarutbildning och att det lokala aktivitetsstödet inte skall sänkas. Till detta vill vi därför tillföra 30 miljoner kronor mer än regeringen och utskottsmajoriteten föreslagit.

Fru talman! Till sist, med tanke på att försöka balansera regeringens nedskärning av folkbildningen och sända oss riksdagsmän ett ord på vägen in i den julleddighet som väntar, dristar jag mig att använda min sista minut till att läsa en dikt av Alf Henriksson, De nära vännerna.

Vad våra bästa vänner är illustra!
Dock gästar de med enkelhet vårt bo.
De heter Hamlet, Job och Zarathustra,
de heter Omar, Nial och Salomo.

När kvällens tingeltangel slutat locka
och dagens ävlan blir oss tom och dum
så ringer de försynt på dörrens klocka
och kommer in och sitter i vårt rum.

De makar vänligt veckans stormän undan
och flyttar tidningstraven från vårt bord
och fyller våra hjärtan med begrundan
och lyser våra liv med tysta ord.

De låter rymdens stjärnor glimma ljusa,
de tänder stilla solens höga ljus,
de bjuder ängen dofta, havet brusa
och bergen blåna i vårt ringa hus.

Och alla portar öppnas himmelsvida
mot sorg och jubel, regn och vind och sol
när kvällen lång de dröjer vid vår sida
och sitter tåligt i vår tomma stol.

Anf. 235 BERIT OSCARSSON (s):

Fru talman! Folkbildningen har en mycket viktig roll i det kunskapslyft som riksdagen har beslutat om. Det är den största satsning som någonsin gjorts på vuxenutbildning. Kunskapslyftet vänder sig i första hand till arbetslösa och till dem som saknar treårig gymnasieutbildning. Invandrare är en viktig grupp. Många av dem som man vänder sig till i kunskapslyftet är studieovana. De har otillräckliga baskunskaper och har inte studerat på många år. Åtskilliga av dem har kanske dåliga erfarenheter av skolan och saknar det självförtroende som behövs för att kunna klara utbildningen på ett bra sätt.

Det skulle vara ett misslyckande om vi inte lyckas nå många i den här gruppen när vi nu gör en stor satsning på vuxenutbildning. Folkhögskolor och studieförbund med sina erfarenheter och sina pedagogiska metoder har en given plats om vi skall uppnå målet med kunskapslyftet. Folkbildningens pedagogiska grundsyn, där man utgår ifrån att varje människa är en resurs och att utbildningen skall utformas utifrån deltagarnas behov, stämmer väl överens med kunskapslyftets målsättning om personliga utbildningsplaner.

Studieförbunden finns också som ett nätverk över hela landet. Genom sina kopplingar till folkrörelser och sitt breda utbud har studiecirkeln större möjligheter än någon annan utbildningsanordnare att nå alla samhällsgrupper och framför allt de lågutbildade. Det visar inte minst den verksamhet studieförbunden i dag bedriver bland arbetslösa, där ca 100 000 personer deltar. Ungefär 80 % av dem är personer som saknar gymnasiekompetens.

Många folkhögskolor har också anknytning till folkrörelser och olika organisationer. Folkhögskolorna har också lång erfarenhet av verksamhet bland arbetslösa. Folkhögskolans form och arbetssätt har visat sig allt attraktivare för inte minst äldre och korttidsutbildade.

Jag hälsar med glädje riksdagens beslut om de 45 miljoner kronor som gör det möjligt för studieförbunden att fortsätta verksamheten för arbetslösa under våren 1997, tills kunskapslyftet startar den 1 juni 1997 – detta sagt som svar på Ewa Larssons fråga om de 45 miljonerna.

Jag vill understryka vad utskottet skriver: Om det efter viss tid visar sig att folkbildningen inte anlitas på det sätt som är meningen, förutsätts Kunskapslyftskommittén agera, t.ex. när det gäller fördelningen av medel mellan folkbildningen och kommunerna.

Kommunerna har huvudansvaret för kunskapslyftet. Det är nödvändigt att kommunerna etablerar ett nära samarbete med arbetsmarknadens parter och folkbildningen. Tillsammans med dem skall man utveckla nya former för uppsökande verksamhet för att kartlägga individens utbildningsbehov och undersöka vilka kunskaper och vilken kompetens som behövs för framtida jobb.

För att de skall klara detta har man anvisat 40 miljoner kronor som skall gå till utbildningsinsatser inom – som flera redan har nämnt – LO, TCO, SACO, Sveriges Fiskares riksförbund, Lantbrukarnas riksförbund och Företagarnas riksorganisation. Det här ogillas av flera partier. Vi har här hört att man är upprörd över det här förslaget. Men det handlar om att ta reda på vilka behov de lågutbildade har och att inventera vilka behov som näringslivet ute i kommunerna har av kompetens för framtida jobb. Och det är där som folkbildning, de fackliga organisationerna och näringslivets företrädare behövs för att man skall kunna klara kunskapslyftet på ett så bra sätt som möjligt.

Det handlar alltså inte om att gynna facket, som bl.a. Lars Hjertén påstod. Det handlar om att stärka folkbildningens och de olika parternas viktiga roll i kunskapslyftet.

Det hävdas också att de 40 miljonerna hellre borde läggas på det ordinarie anslaget till folkbildningen. Man hänvisar bl.a. till de nedskärningar som där har gjorts. Jag är den första att beklaga nedskärningarna. I den nödvändiga budgetsaneringen har också folkbildningen fått ta sin del. Det hade naturligtvis varit bra om vi hade kunnat göra ett undantag för folkbildningen, men det har inte varit möjligt.

Jag tycker att det är bra att vi genom det här anslaget nu starkare kan slå fast kunskapslyftets stora betydelse. De partier som vill använda de 40 miljonerna i den ordinarie folkbildningen får trösta sig med att pengarna fyller ett viktigt syfte. De kan också trösta sig med att Moderaterna inte har fått majoritet för sin linje. Moderaterna säger nej till förslaget om 40 miljoner och vill dessutom minska anslaget till folkbildningen med 160 miljoner, dvs. en minskning med totalt 200 miljoner kronor.

Fru talman! Utbildning är grundläggande för medborgarna och för samhällets utveckling. Men vi behöver inte bara utbildning utan också bildning. Det är därför glädjande att utskottet har lagt fast ytterligare ett nationellt mål för kulturpolitiken, nämligen att främja bildningssträvandena. Bildning är viktigt både för individen och för samhället.

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m

Folkbildning, folkrörelser, idrott m.m.

Utbildning ger människor färdighet, medan endast folkbildning kan ge människor värdighet. Så formulerade folkbildaren Gunnar Hirdman det en gång.

Folkbildningens roll i att medverka till den önskade samhällsutvecklingen kan inte överskattas. Människor kommer samman och stärker varandra, och olika åsikter bryts mot varandra i samtal. Det leder till ökad förståelse för vad olika intresseinriktningar kan vilja. Folkbildningen ger ett fritt kunskapssökande och uppmuntrar till kritiskt granskande, inte minst viktigt i det mediebrus som vi i dag har. Informationen strömmar, och bearbetning behövs om den skall bli till kunskap och därmed möjlig att hantera.

Folkbildningen har många mötesplatser i hela landet för människor med olika bakgrund. I folkbildningen ges utrymme för kulturupplevelser, och där skapas förutsättningar för människor att tillsammans med andra utveckla sitt eget skapande. Demokratin har byggts upp och bygger även i dag på folkbildning och folkrörelser. Folkhögskolor och studieförbund gör viktiga insatser i demokratiuppbyggnaden i vårt närområde. Kanske är detta bland det viktigaste vi kan satsa på för att stödja folk i länder som är mitt i sitt uppbyggningsarbete.

Visst hade det varit bra om vi i kulturpropositionen också hade behandlat folkbildningens roll i ett större kultursammanhang än vad vi har gjort. Från regeringens sida har man dock aviserat att man skall återkomma och då också sätta in folkbildningens roll i det sammanhanget, och vi får då tillfälle att diskutera mera. Jag ser fram emot en mer uttömmande behandling av folkbildningen under nästa år.

Med det här, fru talman, yrkar jag bifall till de hemställanspunkter i kulturutskottets betänkande som berör folkbildningen.

Anf. 236 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Fru talman! Det är inte att ta miste på att Berit Oscarsson är engagerad för folkbildningen. Men här talar Berit Oscarsson som representant för utskottsmajoriteten, och som socialdemokrat är hon delaktig i en neddragning på folkbildningen med 100 miljoner. Då går det inte att gömma sig bakom ett personligt engagemang och varma känslor.

Hur kan Berit Oscarsson vara den första att beklaga neddragningarna på folkbildningen när hon ju är den som skall försvara dem? Jag kan tänka mig att kandidera till rollen som den förste att beklaga, men Berit Oscarsson kan inte det. Hon skall tala om hur i all världen det kan vara motiverat att dra ned 100 miljoner på folkbildningen.

Sedan har vi dessa famösa 40 miljoner kronor som skall gå till facket. Tror Berit Oscarsson själv på sina ord om att de bättre förvaltas av facket än av folkbildningens normala kanaler?

Anf. 237 BERIT OSCARSSON (s) replik:

Fru talman! Låt mig säga en gång till att jag beklagar att vi har tvingats låta även folkbildningen bidra till att sanera ekonomin. Men låt mig också påminna Kristdemokraterna om att det första den borgerliga regeringen gjorde när den tillträdde var att föreslå en neddragning på 300 miljoner. Då var ekonomin i ett skick som inte ens går att jämföra med dagens. I den borgerliga regeringen ställde sig Kristdemokraterna, till-

sammans med Moderaterna, bakom förslaget om att skära ned anslaget till folkbildningen med hela 300 miljoner kronor.

Låt mig sedan kommentera de 40 miljonerna, som samtliga motståndare har beskrivit som en gåva till facket. Men så är det inte. Ni har inte förstått vad detta betyder. Det betyder att man i fackliga organisationer och i näringslivet har möjlighet att delta aktivt i kunskapslyftet på ett sådant sätt att man dels kan göra en inventering av vilken typ av utbildning som behövs för näringslivet på orten, dels – vilket kanske är viktigast – kan söka upp och motivera dem som är arbetslösa, har dålig utbildning och är minst motiverade att delta i en vuxenutbildning.

Det är ingen lätt uppgift. Vem som helst kan inte söka upp och få de som är minst motiverade att säga: Det här vill jag sätta mig på skolbänken för. Det är vad jag vill göra.

Dessutom är det viktigt att man skaffar sig kunskap om studieorganisationer m.fl. så att man också kan göra ett gott arbete.

Anf. 238 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Fru talman! I inledningsskedet, med den helhet som den budgeten medgav, fanns den här neddragningen med, det stämmer. Men senare kompenserade vi mer än väl studiecirkelarna, studieförbunden och folkhögskolorna, så mot slutet blev det mångmiljonbelopp åt andra hållet. Det är säkert Berit Oscarsson medveten om, men väljer att förtiga.

Med Kristdemokraterna och Centerpartiet – båda folkrörelsepartier – i ryggen fanns det ett mycket stort stöd för t.ex. folkhögskolorna. Folkpartiet var inte dåligt det heller, utan backade upp bra. Men det jag förvånar mig över är att ett folkrörelseparti som Socialdemokraterna säger att det tyvärr är nödvändigt att dra ned 100 miljoner kronor på folkbildningen. Det är mig fullkomligt obegripligt. Det är mer än vad vi skulle ha velat göra, och det är mer än vad slutresultatet var av koalitionsregeringens tre år i regeringsställning.

Anf. 239 BERIT OSCARSSON (s) replik:

Fru talman! Den borgerliga regeringen gav ett stort tillskott till folkhögskolorna men ett mindre belopp till studieförbunden.

Det är kanske där skon klämmer: Man har svårt att förstå hur betydelsefullt det är att folkrörelser, som finns inom olika studieförbund, har möjlighet att se till att så många som möjligt av dem som har kort utbildning kan vara med och delta i olika typer av vuxenutbildning.

Det finns studieorganisationer på i stort sett alla arbetsplatser, och det är självklart att de studieorganisationer som kan en hel del om vuxenstudier också måste skaffa sig kunskap om olika studiestöd, om olika vuxenutbildningsanordnare och om vad det finns för möjlighet till att studera. Det är de pengarna som skall vara till för att fackliga organisationer och även näringslivet skall ha möjlighet att aktivt delta i kunskapslyftet.

Anf. 240 LARS HJERTÉN (m) replik:

Fru talman! Berit Oscarsson säger att om man inte har folkbildning förutsätts det att man utnyttjar kunskapslyftet när man tittar litet grand framåt i tiden. Man förutsätter; det är precis samma ord som Göran Persson använde i propositionen 1991. Man förutsätter att folkhögskolorna

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m

Folkbildning, folkrörelser, idrott m.m.

behandlas schyst av landstingen. Man har hållit på i fem år och tittat på detta i den styrelse där Berit Oscarsson sitter med. Jag ställde en fråga, men jag fick inget svar på den.

Sedan kan man diskutera pengar. Ramanslagen är ju klara, så det finns inte så mycket att säga om detta just nu, men det är inte sant att de borgerliga regeringarna drog ned särskilt på anslagen. Det var ju precis tvärtom. Eftersom jag fanns med i verksamheten då vet jag ju att det var ett par hundra miljoner det första året extra i det s.k. K-anslaget i kompletteringspropositionen och över 500 miljoner extra under två år. Det är ju Folkbildningsrådet som bestämmer om fördelningen där. Där satt Berit Oscarsson med också, så fick studieförbunden för litet var det väl egentligen knappast regeringens fel.

Jag skulle vilja fråga igen, eftersom jag inte har fått svar på den frågan: Hur diskuterar ni i Folkbildningsrådet, som alltså har riksdagens uppdrag att fördela bidragen, när nu landstingen skär ned väldigt kraftigt, något som det alltså i den proposition som bar Göran Perssons namn för fem år sedan förutsattes att man skulle ändra på om det blev så?

Anf. 241 BERIT OSCARSSON (s) replik:

Fru talman! I Folkbildningsrådets styrelse finns representanter för Landstingsförbundet och RIO, dvs. Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation. Där är en av de frågor som vi har diskuterat just den neddragning som har skett, inte bara till landstingsfolkhögskolor utan också till rörelsefolkhögskolor i stort. Vi har också diskuterat den neddragning som görs i kommunerna.

Men börjar man titta litet, Lars Hjertén, vilka det är som driver neddragningarna i kommuner och landsting så ser man att det är Moderata samlingspartiet. Det är Moderata samlingspartiet som driver neddragningen av både stödet till studieförbund och stödet till folkbildning i landstinget.

Jag skulle vilja ställa frågan tillbaka till Lars Hjertén: Vad har Lars Hjerténs parti och partikamrater gjort för att se till att de kommunalt förtroendevalda ute i kommuner och landsting har varit ett stöd i det svåra ekonomiska läge som både kommuner och landsting befinner sig i så att anslagen har kunnat bestå eller t.o.m. öka? Det är ju det Lars Hjertén helst skulle vilja.

Anf. 242 LARS HJERTÉN (m) replik:

Fru talman! Jag vill litet försiktigt påpeka för Berit Oscarsson att det är socialdemokratisk majoritet i Sverige i dag. Alla landsting utom ett styrs av socialdemokrater. Man kan ju rimligtvis inte beskylla oppositionen för att inte göra någonting när majoriteten inte gör det.

Jag har inte fått svar på min fråga, trots att jag har ställt den två gånger. Det räcker ju inte med att man tar upp frågan och diskuterar den i Folkbildningsrådet. Man måste ju göra någonting åt den, och det har ni alltså inte gjort. Det tycker jag är illavarslande. De som drabbas hårdast är rörelsefolkhögskolorna, de som alltså inte har landstinget som huvudman. De får i sitt huvudmannabidrag ungefär en tredjedel av vad landstingsskolorna får. Dessutom får landstingsskolorna dra av momsen, vilket en rörelsefolkhögskola inte får. För en skola som jag känner till väl bety-

der detta att man förlorar ungefär 800 000 kr om året. Det bestämdes i ett riksdagsbeslut för fem år sedan att man skulle se över denna stora skillnad och se till att den försvann, men det har alltså Folkbildningsrådet inte gjort.

Eftersom jag inte har någon mer replik vill jag bara uppmana Berit Oscarsson att ta hand om det här. Det är ju hennes partivänner som styr också i Folkbildningsrådets styrelse. De bildar säkert majoritet med ordföranden i spetsen även där. Jag vet inte om det finns någon moderat i Folkbildningsrådets styrelse, men jag tror inte det.

Anf. 243 BERIT OSCARSSON (s) replik:

Fru talman! Jag lovar, Lars Hjertén, att vi skall fortsätta den diskussion som vi har haft med både Landstingsförbundet och Kommunförbundet. Jag vet ju att Lars Hjertén läser det informationsmaterial som kommer från Folkbildningsrådet. Denna fråga har tagits upp otaliga gånger där, och Folkbildningsrådet har också tagit upp denna fråga när det har handlat om att begära anslag.

När det handlar om de statliga medlen är det faktiskt så att Moderaterna föreslog neddragningar på 300 miljoner kronor. Moderaterna har i den här budgeten föreslagit en neddragning på 200 miljoner, så jag tycker nog att Socialdemokraterna har gjort bra insatser för att stödja folkbildningen, både på det statliga, det kommunala och det landstingskommunala fältet.

Anf. 244 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Om jag har läst betänkandet rätt är alla partier emot att 40 miljoner fördelas till de fackliga organisationerna – alla partier utom Socialdemokraterna. Från Centerpartiet har man bundit upp sig i budgetöverenskommelsen men skriver i sin motion att man inte tycker att det här är speciellt bra. Alla är alltså emot förslaget.

Vad jag inte förstår, Berit Oscarsson, är varför kulturutskottet skall bekosta studieorganisatörer på arbetsplatser. Kan Berit Oscarsson förklara varför kulturutskottet skall ge 40 miljoner till facken? Och varför fick inte folkhögskolorna någon del av de 45 miljonerna, utan bara studieförbunden?

Anf. 245 BERIT OSCARSSON (s) replik:

Fru talman! Låt mig än en gång ta upp de 45 miljoner kronorna. Både folkhögskolor och studieförbund har haft extra medel för verksamhet bland arbetslösa, alltså s.k. öronmärkta pengar. Folkhögskolorna har fått 10 000 platser. De har alltså möjlighet att fortsätta den verksamhet de har bedrivit inom ramen för det s.k. K-anlaget. Det är ingen neddragning, utan de 10 000 platserna finns fram till den 1 juli 1997 när kunskapslyftet startar. Däremot har det för ett år funnits 90 miljoner kronor som studieförbunden bedrivit verksamhet för arbetslösa med. Man har fått 45 miljoner för hösten 1996, men man har inte fått några pengar för våren 1997, och kunskapslyftet börjar inte förrän den 1 juli. Det innebär att det saknas 45 miljoner kronor för våren 1997 för att studieförbunden skall kunna fortsätta verksamheten bland de arbetslösa. Det handlar om

100 000 cirkeldeltagare, 100 000 personer som finns i olika typer av verksamheter inom studieförbundens ram.

Nu kan man ha vårens verksamhet, och sedan kan man, precis som alla andra vuxenutbildare, ansöka hos kommunerna för att delta i kunskapslyftet. Därav kommer de 45 miljoner kronorna för våren.

Får jag också en gång till ta upp det här med uppsökande verksamhet och med att ge till facken. Det är bevisat genom undersökningar att det är lättare att man söker upp sina arbetskamrater som är lågutbildade, och som man känner, än om speciella personer skall motivera till deltagande i utbildning. Det är bevisat.

Som Marianne Andersson sade, är det viktigt att vi når de lågutbildade och korttidsutbildade. Både folkhögskolor och studieförbund har lång erfarenhet av detta.

Anf. 246 EVA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag betvivlar inte en minut att det som Berit Oscarsson säger är sant. Jag ställer bara denna enkla fråga på grund av att det för mig och Miljöpartiet är helt obegripligt att kulturutskottet skall finansiera de fackliga organisationerna så att de i sin tur kan finansiera studieorganisationer på arbetsplatser. Vad har det i kulturutskottets högst minimala budget att göra över huvud taget?

Anf. 247 BERIT OSCARSSON (s) replik:

Fru talman! Uppsökande verksamhet, och den verksamhet som studieförbund och folkhögskolor bedriver, är ett led i kunskapslyftet. Som jag tidigare har sagt, får man då möjligheter att göra personliga utbildningsplaner för människor och att göra inventeringar hos företagen om vilka behov dessa har av kunskaper. Därför har man givit dessa pengar till de fackliga organisationerna och till de tre övriga organisationerna. Det är den enkla förklaringen.

Anf. 248 ELIZABETH NYSTRÖM (m):

Fru talman! I budgetpropositionen för år 1997, står det under utgiftsområde N 17, rubriken *Idrottsrörelsen*: "Regeringen skall prioritera den lokala motions- och breddidrotten för barn och ungdomar."

Regeringen konstaterar också att idrottsrörelsen inte uppnått de mål för jämställdheten som Riksidrottsförbundet satte upp till år 1995. Det är därför angeläget att jämställdhetsarbetet inom idrottsrörelsen påskyndas. I dag ägnar sig 43 % av flickorna åt något slags idrott. Målen har inte uppnåtts trots framgångsrika insatser inom idrottsrörelsen för att stärka och utveckla jämställdhetsarbetet. Vad som nu behövs är ett fortsatt tålmodigt och målmedvetet jämställdhetsarbete på alla nivåer.

Tyvärr har ett beslut fattats som direkt motverkar detta syfte, nämligen mervärdesskatt inom kultur-, utbildnings- och idrottsområdet. Detta kommer bl.a. att innebära att de flickor som ägnar sig åt dans – det är ju bara ett fåtal pojkar som gör det – kommer att drabbas av en moms på 25 % när de anlitat privata danslärare, och det finns många sådana i vårt land.

Varje krona som avgifterna höjs med innebär faktiskt en stor belastning för barnfamiljer. Dessutom är det så att flickidrotten kostar mer

pengar per ungdom, och flickorna får betala den största delen själva. Bidragen till flicksporter är helt enkelt lägre än bidragen till pojksporter.

Den största delen av det kommunala stödet, ca 70 %, går till anläggningar, och det är män som dominerar utnyttjandet av anläggningarna. Kommunerna tillhandahåller och underhåller fotbollsplaner, ishockeyrinkar, läktare osv. Där har tyvärr alltför ofta våldet trängt in, vilket givit samhället höga extrakostnader för polisbevakning. Vi moderaterna har insett detta problem, och har därför föreslagit att anslaget till den lokala ungdomsverksamheten under posten N 3 skall uppgå till minst 200 miljoner kronor, och att detta skall inrymmas inom den ram som anvisas som stöd för idrotten.

Vi anser att man, utan att föregripa ställningstagandet när det gäller Fritidsutredningens förslag, kan utforma regelverket för det lokala aktivitetsbidraget så att man medvetet gynnar flickors idrottsutövande.

Jag vill inte heller föregripa den parlamentariskt tillsatta kommitté som skall utvärdera det statliga stödet till idrotten, men jag vill ändå påpeka vikten av att ungdomar ägnar sig åt idrott – främst ur folkhälso-synpunkt.

Avslutningsvis, fru talman, är det så att statliga och kommunala bidrag kan vara till god hjälp i detta arbete. Men det viktigaste är trots allt att man uppmuntrar alla ideella krafter, alla dessa eldsjälar som i dag lägger ned mycket möda på våra barn och ungdomar, och att man också betonar att föräldrar är de som borde ta det största ansvaret i detta arbete.

Anf. 249 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! I kulturutskottets betänkande behandlas också de idrottspolitiska frågorna. Det är en säregen budgetordning vi har infört i riksdagen. Trots att det finns partier som egentligen inte vill gå med på den stora nedskärning idrottsrörelsen består med av regeringen, så kan de på grund av budgetordningen inte lägga fram reservationer, och därmed inte heller göra yrkanden, kring detta. På det viset är det ju nära att regering och riksdag nu tvälar till Sveriges största folkrörelse med en mer än 10-procentig anslagsneddragning på ett bräde. Detta är ju alldeles orimligt.

Idrotten har, kan man tycka, en naturlig plats i kulturdebatten. Nu kommer den in så att säga litet grand efteråt – trots att det egentligen alltså gäller Sveriges största folkrörelse. Det är klart att den har en naturlig plats. Den är en del av vår kultur i vidare mening. Fattar vi begreppet kultur så som man väl har gjort i den här debatten, alltså att det handlar om teater, museer, litteratur, dans och liknande, så har ju likväl idrotten många likheter med kulturen.

Liksom kulturen har idrotten en bred bas av utövande och är ett viktigt intresse för stora delar av befolkningen. Liksom hos kulturen finns i idrotten de många amatörerna men också de som är mycket duktiga och det smala skikt som brukar kallas elit.

Inom nästan varje form av kulturellt uttrycksmedel gäller att en utövare måste öva upp sin skicklighet och sin förmåga. Det är den som har förkovrat sig som också kan visa upp sig och kommunicera med och glädja andra människor. Så är det egentligen också med idrotten. Undantagandes barnidrotten är det väldigt få som är intresserade av att se idrottsutövare som inte har tränat. Likaså är det egentligen med kulturen. Få

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m

*Folkbildning, folk-
rörelser, idrott m.m.*

lyssnar till en konsert med en orkester vars medlemmar inte övar så mycket och som inte klarar att spela samman.

Men likheterna upphör också. När idrottsmän med träning söker förkovra sig eller försöker få sitt lag att fungera på ett finstämt sätt brukar det skällas för elitism. Men när en violinist övar en svår violinkonsert och framför den med bravur är det någonting som väcker allmän beundran. Ingen hävdar att den som inte träffar tonerna rätt nödvändigtvis måste få vara med i en kör. Men om ett idrottslag vill spela samstämt och därför kanske måste välja bland dem som vill vara med fördöms detta.

Ändå är det kanske så att idrotten mer än kulturen i allmänhet är medveten om betydelsen av bredd, är medveten om betydelsen av att försöka motverka social utslagning och är medveten om att försöka ge uppgifter också till dem som visar sig vara mindre duktiga.

Sedan finns det en annan olikhet, och det är hur samhället behandlar kulturen i övrigt och idrotten. Jämförelsen kanske inte skall föras så långt, men jag vill ändå peka på det för resonemangets skull och att det kanske kan vara med i kulturutskottet, som väl får ha hand om den här frågan även framdeles.

Inom kulturen utgår stödet på så vis att ju skickligare, viktigare och större en ensemble eller en institution anses vara, desto mer är dess stöd. Inom idrotten är det precis tvärtom. Där ligger allt stöd i botten, och när idrottsmän blir duktiga och kan visa upp sig för sin publik skall de inte ha något stöd, utan då skall de vara helt utlämnade åt att klara sig på självfinansiering och tvärtom kanske t.o.m. bidra till statens och kommunernas ekonomi.

Därigenom skall vi också säga att attityden gentemot idrotten följer detta. Den förmyndarmentalitet som finns gentemot Sveriges största och mest demokratiska folkrörelse, nämligen idrottsrörelsen, finns inte när man anslår medel till andra kulturverksamheter. Idrottsrörelsen har själv en levande diskussion om jämställdhet och om bredd osv. och har avancerade program för detta. Den behöver inga pekpinnar för att klara av detta.

Men det är också så att idrottsrörelsen kanske ligger efter, eftersom idrotten ofta har varit ett manligt revir när det gäller jämställdhetsfrågan, men den kan i varje fall inte bli särskilt mycket mera jämställd eller mycket mera icke-kommersiell än vad samhället i övrigt är. Sådant samhälle, sådan idrott, skulle man kunna säga.

Det hade varit skönt att få yrka bifall till Vänsterpartiets motion, där vi yrkar på en 42 miljoner kronor mindre neddragning på ett viktigt anslag, nämligen anslaget till idrotten. Tyvärr är detta inte möjligt. Likväl stöder vi i Vänsterpartiet detta krav.

Anf. 250 LARS LILJA (s):

Fru talman! Jag skall ägna mina tilldelade minuter åt den kanske största kulturyttringen inom kulturutskottets beredningsområde, nämligen idrotten.

Idrotten är landets största folkrörelse med 3 miljoner medlemmar i över 20 000 föreningar och 17 000 korpklubbar. Basen för den svenska idrotten är det ideella arbetet. Över en halv miljon ideella ledare ägnar tillsammans minst 140 miljoner timmar åt idrotten varje år. Folkrörelseidrotten ger genom föreningsmedlemskapet möjlighet för medlemmarna att

med demokratiska medel påverka verksamheten efter sina egna och gruppens önsknings. Det är viktigt att vi slår vakt om den folkrörelsetradition som bygger upp svensk idrott.

Anslaget till idrotten minskas inför 1997 med 55 miljoner. Det är i och för sig beklagligt att en för så många människor, och även för mig, angelägen verksamhet drabbas av besparingar. Men med tanke på de många nedskärningar, inom t.ex. de sociala trygghetssystemen, som vi tvingats till på grund av de bräckliga statsfinanserna kan jag omöjligt försvara ett undantag för idrotten.

Besparingarna bör, enligt utskottet, i första hand göras på bidraget till idrottsrörelsens egna organisationer, t.ex. Riksidrottsförbundet, specialidrottsförbunden, distriktsidrottsförbunden m.fl. Utskottet anser vidare att bidraget till den lokala ungdomsverksamheten bör undantas från större besparingar.

Det kan i sammanhanget påpekas att statens stöd på 480 240 000 kr på intet sätt är idrottens huvudsakliga finansieringskälla. 1994 beräknas de offentliga penningströmmarna genom statliga, landstingskommunala och primärkommunala stöd ha uppgått till 5,2 miljarder kronor. Intäkterna genom egenfinansiering beräknades samma år uppgå till närmare 5,6 miljarder kronor. Det kan dock konstateras att på grund av det ekonomiska läget har de offentliga utgifterna för idrotten minskat de senaste åren.

Fru talman! De mål som finns för anslaget till idrotten härrör i huvudsak från ett riksdagsbeslut som togs 1970. Det är väl inte utan att det hänt en hel del sedan dess, inte bara i Sverige utan även i vår omvärld. Nya idrotter, som innebandy, har etablerats och antalet specialidrottsförbund har ökat från 49 till 66. Fler måste dela på de tillgängliga resurserna.

Det kommersiella intresset för elitidrott har ökat, vilket markant förändrat de ekonomiska villkoren för vissa idrotter. De som har ett starkt medialt intresse har fått betydligt förbättrade villkor för träning och tävling än många andra elitidrottare. Internationaliseringen visar sig tydligt genom ett väsentligt större inslag av utländska spelare i t.ex. Elitserien i ishockey. Den s.k. Bosmandomen har också bidragit till en ökad rörlighet över nationsgränserna, vilket kan förändra villkoren för den svenska folkrörelseidrotten. Ett annat nutidsfenomen är läktarvåldet. Visserligen är det i huvudsak ett storstadsproblem, men det kan allvarligt skada idrottens trovärdighet om man inte får bukt med problemet.

Antalet flickor som idrottar har också ökat. Tyvärr avspeglas det inte i idrottens beslutande organ. Idrotten har dock jobbat seriöst med jämställdhetsfrågan under många år och beslutade om en stadgeändring vid Riksidrottsmötet 1995 som innebar obligatorisk representation från båda könen i styrelsen för RF, distriktsidrottsförbunden och vissa andra stadgeenliga organ.

Med anledning av idrottens förändrade villkor har regeringen tillsatt en parlamentarisk kommitté, som skall utvärdera stödet till idrotten. I uppdraget ingår bl.a. att föreslå tydligare mål för statens samlade stöd till idrotten samt hur dessa skall följas upp, utvärderas och administreras. Kommitténs förslag skall utgå från att kvinnor och män får lika möjligheter att bedriva idrott. Kommittén skall även i sina förslag utgå från idrottens betydelse för unga människor liksom för folkhälsan i övrigt.

Prot. 1996/97:49
19 december

Kulturpolitik, m.m

Folkbildning, folkrörelser, idrott m.m.

Anf. 251 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Jag skall inte föra en diskussion om det kloka i en sådan hysterisk nedskärningspolitik som har bedrivits i landet. När det skärs ned på så mycket är det klart att det måste drabba idrotten också. Det skulle drabba den även med Vänsterpartiets förslag. Men att denna oerhört drastiska nedskärning görs inom idrotten samtidigt som kommunerna sitter trångt, samtidigt som idrotten på den lokala nivån ges betydligt sämre förutsättningar är verkligen att slå mot viktig social ungdoms verksamhet.

Denna tudelning som man gör – visserligen finns det en liten del av idrotten som är kommersiellt bärande, elitverksamheten, men inte ens inom det vi allmänt kallar elitidrott är det särskilt stora delar som bär sig. Likväl kan ungdomsverksamheten få vilket stöd som helst från samhället, finns det inte en inspirerande elit, finns inte föredömena inom olika idrotter av framstående idrottsmän, idrottskvinnor och lag, är det ingenting som inspirerar ungdomen, inte heller ett lokalt aktivitetsstöd. Därför måste samhället se mindre ensidigt på idrottsrörelsen än man hittills har gjort. Det är bara en förhoppning att den nu tillsatta idrottspolitiska utredningen har förmåga att lyfta blicken litet högre.

Anf. 252 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! Besparingen på idrotten rör sig om ungefär 10–11 %. Det är samma besparing som ålagts all övrig statlig konsumtion.

Jag vill också berätta att Riksidrottsförbundet verkar ha skött sin ekonomi alldeles utmärkt. Man har meddelat att man inför det kommande året är rädd att få ett så stort överskott att egenkapitalet skulle nå en omotiverad och iögonfallande nivå, vilket har gjort att man har beviljat extra anslag på 20 miljoner till sina specialidrottsförbund.

Man har dessutom möjlighet att fondera pengar till sitt hundraårsjubileum år 2003, förhoppningsvis året innan vi har OS i Stockholm. Det innebär också att specialförbunden inte kommer att behöva vidkännas någon sänkning av sina anslag för 1997, även om det givetvis på längre sikt kan innebära att idrotten lika väl som alla andra områden i samhället måste spara pengar.

Anf. 253 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Man måste se hela sammanhanget. Det är klart att Riksidrottsförbundet sköter sin ekonomi alldeles utomordentligt. Men denna nedskärningspolitik, tillsammans med alla de kommunala nedskärningar som så småningom drabbar specialförbunden och dessutom de olika idrottsklubbarna i form av dyrare plan- och lokalhyror, uteblivna eller sänkta bidrag för ungdomsverksamhet osv., ökar idrottens kostnader. Samtidigt lägger man fram ett drastiskt nedskärningsförslag.

Tidigare i kulturdebatten i dag har jag hört det skytas om att man har ökat anslaget till kulturen med ungefär 100 miljoner. Att i det läget göra en så oerhört drastisk nedskärning när det gäller idrottsverksamheten tycker jag inte är motiverat.

Anf. 254 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! Kenneth Kvist sade i sin andra replik ungefär samma sak som han sade i den första. Jag har hållit på med idrott i hela mitt liv, jag beklagar att vi är tvungna att göra den här besparingen. Men, som jag sade tidigare, det motsvarar den nedskärning som har gjorts i övrig statlig verksamhet. Med tanke på andra nedskärningar som har drabbat människor har jag mycket svårt att motivera att idrotten skall undantas.

Vi har ett kommunalt självstyre. Det är kommunerna själva som prioriterar var de skall lägga sina anslag. De stöder idrotten på ett bra sätt. Det vet vi, både med lokaler och egna bidrag. I det här fallet blir det upp till kommunerna att prioritera var de skall lägga sitt stöd.

Jag vill också hålla med om det Kenneth Kvist sade i sin första replik, när han var inne på sambandet mellan elitidrott och breddidrott. Där har vi samma uppfattning.

Anf. 255 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Na mu myo ho renekyo. Det är några ord ur en buddistisk orden. Det betyder att ur dyn växer den vackraste blomman upp, Lotusblomman. Så även ur det här hemska betänkandet, om man får säga så, där det dras ned så mycket kanske det kommer något gott. Vi får se vad som händer om några år.

Jag skall tala om något helt annat. Jag skall tala om organisationsform för trossamfund. Jag återger först ett citat ur skriften Svenska kyrkans lokala, nationella och globala samhällsansvar: "Vi måste i vårt eget land tydligt stå upp för den grundlagsfästa religionsfriheten. Förhoppningsvis kan detta även vara av stor betydelse för länder som idag sargas av politiska och etniska motsättningar och där religionen missbrukas som ett led i stridigheterna. Vi kommer att verka för att övriga trossamfund får en lagstadgad rätt att verka i enlighet med sin egen identitet."

Det är just runt egen identitet jag tänker tala.

I dag är det nämligen mycket svårt att organisera sig som ett nytt trossamfund i Sverige om man ensam utövar sin religiösa verksamhet och hör till en religion eller filosofi som inte överensstämmer med det svenska mönstret. Efter att ha följt ett ärende om att registrera en japansk buddistisk orden i Sverige kan jag säga att det klart har framkommit att det inte finns någon juridisk organisationsform som passar denna orden. Organisationsformerna passar den svenska kyrkan, som har en församling och är formad som en förening, men denna orden har en nunna, ingen församling, utan stödjande lekmän. Det betyder att orden inte kan ha en demokratisk föreningsstyrelse, som kan, om den så önskar, avsätta den enda som har antagit religionen, nämligen nunnan.

De juridiska former som erbjuds därutöver är att skapa antingen stiftelse eller aktiebolag. Men orden har ingen kommersiell verksamhet. Den ger inga kurser, säljer inget, utan tar enbart emot spontana gåvor, s.k. dana, i huvudsak från nunnor och munkar i Japan, där denna orden har automatisk status som trossamfund.

Det vore betydligt enklare om det fanns en egen organisationsform för religiösa samfund i stället för att hänvisa till former som passar politiska partier, fotbollsklubbar eller kommersiell verksamhet. Det är viktigt att som trossamfund kunna verka i enlighet med sin identitet och kunna

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m

*Folkbildning, folk-
rörelser, idrott m.m.*

behålla sin genuinitet, så länge det inte är till skada för någon människa och ryms inom ramen för de mänskliga rättigheterna.

Att civilrättsligt registreras som trossamfund, och därmed bli skattebefriad, får inte stupa på att det inte finns en registreringsform som passar utländska ordnar i Sverige. Varför finns det juridiska organisationsformer för utländska näringsgrenar? Religiösa utövare borde ha samma möjlighet. Det gäller alla nunnor och munkar, katoliker såväl som buddister och hinduer.

Likaså bör tempel och kloster bli likvärdiga med kyrkor och hänsyn tas till detta i samband med fastighetsskatt.

Den nya kyrkolagen borde omfatta alla, självklart med kravet att religionsutövningen faller inom ramen för de mänskliga rättigheterna så att det finns tolkningsföreträdare för de religioner och filosofier som ligger utanför den typiskt svenska religionen som har en allsmäktig gud. Den skall inte begränsas av antalet utövare, utan hänsyn skall tas till den religiösa och andliga utövningen.

Jag nämner detta därför att en buddistisk nunna som finns här i Sverige skall bygga en pagod i Nynäshamn. Hon har fått marktillstånd och har löst ut det genom s.k. dana. När hon skall börja bygga måste hon ordna en juridisk organisationsform. Det passar inte med en ideell förening eller kommersiell verksamhet. Jag har följt hennes fall. Från början vände hon sig till Patentverket, sedan till Länsstyrelsen. Hon har gått till skattemyndigheten, till Finansdepartementet och Civildepartementet, när det hette så. Hon har gått runt i den karusellen i mer än fem år.

Så kan det inte få vara. Man kan inte göra det så komplicerat. Då är det bättre att ordna en egen organisationsform för trossamfund och filosofier, så länge det inte skadar någon eller är ett brott mot mänskliga rättigheter. Den här buddistiska orden, som utgår från mahatma Gandhi, är inte något som bryter mot de mänskliga rättigheterna. Jag menar att man borde införa en juridisk organisationsform för en sådan religiös eller livsfilosofisk verksamhet och att man skall anpassa de civilrättsliga och rättsliga lagarna till varandra. Det skall finnas tolkningsföreträdare i den nya kyrkolagen för andra religiösa verksamheter och filosofier. Religiös verksamhet skall kunna upprätthålla sin egen identitet och genuinitet.

Övriga frågor

Övriga frågor

Anf. 256 AGNETA RINGMAN (s):

Fru talman! Kultur i hela landet är ett centralt begrepp i kulturpolitiken. Det innebär att det skall finnas en livaktig konstnärlig verksamhet runt om i landet. Det innebär också att medborgarna i rimlig utsträckning skall kunna ta del av konst, teater, film, dans och musik.

Den direkta kontakten med olika kulturyttringar är omistlig för ett levande kulturliv. Men ambitionen om kultur i hela landet, som vi på olika sätt har debatterat här i kammaren i dag, kan inte förverkligas utan Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion. De har en oerhört stor betydelse för kulturlivet.

För väldigt många i vårt land är radio och TV den enda kontakten med exempelvis opera, teater eller bildkonst. De människor som tar del

av kulturlivet via radio och TV är långt fler än de som besöker konserter och teaterföreställningar.

Vi skall inte se radio och TV som konkurrenter till den direkta kontakten med kulturutbudet på teatrar eller utställningshallar. Det är snarare så att radio och TV stimulerar kulturintresset.

Utskottet pekar på att ansvaret för att nå ut med nationalscenernas och andra teatrars föreställningar via radio och TV inte enbart vilar på nationalscenerna, utan i lika hög grad på medieföretagen.

Antalet radio- och TV-kanaler blir allt större. Men det ökande antalet kanaler har knappast, som jag ser det, kommit kulturen till del. Slutsatsen måste bli att om vi vill ha ett brett och mångsidigt kulturliv i hela landet måste vi satsa på allmän-TV och allmän-radio, eller som vi också säger *public service*-verksamhet.

De kommersiella kanalerna kommer aldrig, tror jag, att på samma sätt som *public-service*-företagen ta sitt kulturella ansvar. Visst kan de satsa på kulturen, men då handlar det oftast om spektakulära företeelser. *Public service* har ett ansvar för den udda kulturen och det nyskapande och utmanande, för den kultur som bara når en liten grupp. De kommersiella kanalernas kulturinsatser gäller för det mesta det etablerade och välkända. Inget ont i det. Men det är onekligen litet paradoxalt att de kanaler som skulle vara ett alternativ till *public service* i mångt och mycket värnar det bestående.

Public service skall ha ett mångsidigt kulturutbud, både det som attraherar en bred publik och det nya och utmanande.

Vi vill alltså ha både breda populära program för den stora publiken och kvalitetsprogram som vänder sig till en smalare publik.

I den proposition som riksdagen antog i våras om en radio och TV i allmänhetens tjänst fastslogs att programföretagen är skyldiga att se till att minst 99,8 % av den fast bosatta befolkningen kan ta emot programmen. En majoritet i utskottet var helt överens om att Sveriges Televisions sändningsrätt skall omfatta två kanaler och Sveriges Radios sändningsrätt fyra radiokanaler, varav en skall ha lokal täckning.

TV- och radiopubliken i hela landet skall nås av ett så brett utbud som möjligt. Vi socialdemokrater anser att det är viktigt för mångfalden. Här har *public service* en viktig roll. Att snäva in uppdraget så att *public service* bara blir en kulturkanal anser vi vara fel väg att gå. Ett brett utbud stimulerar också kreativitet och arbetsglädje i företagen.

Fru talman! Enligt socialdemokraternas uppfattning står ett brett utbud inte i strid med att ta ansvar för kulturen.

Så återstår för mig bara att säga god jul till er alla.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (kulturens egenvärde och kulturen som lokaliseringsfaktor)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Prot. 1996/97:49
19 december

Kulturpolitik, m.m.

Övriga frågor

Votering:

239 för utskottet

77 för res. 1

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 22 c, 23 fp, 16 v, 14 mp, 12 kd

För res. 1: 72 m, 1 fp, 1 v, 3 mp

Frånvarande: 9 s, 8 m, 5 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 3 kd

Isa Halvarsson (fp) och Ingrid Burman (v) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 5 (ett nationellt kulturpolitiskt uppdrag för 2000-talet)

1. utskottet

2. res. 4 (c)

Votering:

299 för utskottet

23 för res. 4

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 76 m, 25 fp, 17 v, 17 mp, 12 kd

För res. 4: 23 c

Frånvarande: 9 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 3 kd

Mom. 8 (kulturpolitiska tendenser)

1. utskottet

2. res. 6 (v)

Votering:

306 för utskottet

17 för res. 6

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 153 s, 76 m, 23 c, 25 fp, 17 mp, 12 kd

För res. 6: 17 v

Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 3 kd

Mom. 9 (det ekonomiska stödet till kulturen)

1. utskottet

2. res. 7 (mp)

Votering:

304 för utskottet

17 för res. 7

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 76 m, 23 c, 24 fp, 17 v, 12 kd

För res. 7: 17 mp

Frånvarande: 9 s, 4 m, 4 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 3 kd

Mom. 27 och 28 (ändring i lagen [1992:318] om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Kulturdepartementets verksamhetsområde samt Individuell visningsersättning)

1. utskottet

2. res. 14 (m, c, fp, mp, kd)

Votering:

170 för utskottet

151 för res. 14

1 avstod

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 2 m, 17 v

För res. 14: 1 s, 73 m, 23 c, 25 fp, 17 mp, 12 kd

Avstod: 1 m

Frånvarande: 9 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 3 kd

Mom. 29 (förslagsrätt till styrelser)

1. utskottet

2. res. 15 (m, c, fp, mp, kd)

Votering:

170 för utskottet

151 för res. 15

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 153 s, 17 v

För res. 15: 76 m, 22 c, 25 fp, 16 mp, 12 kd

Frånvarande: 8 s, 4 m, 5 c, 1 fp, 5 v, 2 mp, 3 kd

Mom. 32 (reformerat system för stöd till regional kulturverksamhet)

1. utskottet

2. res. 18 (mp)

Votering:

276 för utskottet

20 för res. 18

27 avstod

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 74 m, 2 c, 22 fp, 17 v, 12 kd

För res. 18: 1 c, 2 fp, 17 mp

Avstod: 4 s, 2 m, 20 c, 1 fp

Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 3 kd

Lars Lilja (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m.

Mom. 34 (teaterutredning m.m.)

1. utskottet
 2. res. 19 (fp, mp)
- Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 36 (utredningen om boken och kulturtidskriften)

1. utskottet
 2. res. 20 (mp)
- Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 39 (frågan om avslag på förslaget att införa en bibliotekslag)

1. utskottet
2. res. 22 (m, c, fp, kd)

Votering:

183 för utskottet

137 för res. 22

1 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 17 v, 14 mp

För res. 22: 76 m, 23 c, 25 fp, 1 mp, 12 kd

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 9 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 2 mp, 3 kd

Mom. 51 (samisk teater)

1. utskottet
2. res. 29 (mp)

Votering:

281 för utskottet

19 för res. 29

23 avstod

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 153 s, 75 m, 2 c, 24 fp, 17 v, 10 kd

För res. 29: 1 c, 17 mp, 1 kd

Avstod: 1 m, 20 c, 1 fp, 1 kd

Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 3 kd

Mom. 60 (nationalorkester)

Yrkanden:

1. utskottet
 2. avslag på utskottets hemställan (m)
- Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 73 (enprocentsmål för utsmyckning av statligt byggande)

1. utskottet

2. res. 36 (v, mp)

Votering:

289 för utskottet

34 för res. 36

1 avstod

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 153 s, 76 m, 23 c, 25 fp, 12 kd

För res. 36: 18 v, 16 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 4 v, 1 mp, 3 kd

Elisa Abascal Reyes (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markrats ha avstått från att rösta.

Prot. 1996/97:49

19 december

Kulturpolitik, m.m.

Mom. 74 (enprocentsmål för utsmyckning vid statliga infrastruktursatsningar)

1. utskottet

2. res. 37 (c, v, mp)

Votering:

269 för utskottet

50 för res. 37

4 avstod

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 76 m, 1 c, 25 fp, 3 v, 12 kd

För res. 37: 22 c, 12 v, 16 mp

Avstod: 3 v, 1 mp

Frånvarande: 9 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 4 v, 1 mp, 3 kd

Mom. 86 (statligt övertagande av huvudmannskapet för Etnografiska museet i Göteborg och inrättande av en samlad etnografisk museimyndighet förlagd till Göteborg innefattande även Folkens museum – etnografiska, Medelhavsmuseet och Östasiatiska museet)

1. utskottet

2. res. 39 (m, c, fp)

3. res. 40 (mp)

4. res. 41 (kd)

Förberedande votering:

Kammaren biträdde res. 39 med acklamation.

Huvudvotering:

172 för utskottet

126 för res. 39

24 avstod

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 17 v, 2 mp
För res. 39: 76 m, 23 c, 25 fp, 2 kd
Avstod: 14 mp, 10 kd
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 2 mp, 3 kd
Peter Eriksson (mp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Mom. 98 (renodling av Riksantikvarieämbetets myndighetsansvar)

1. utskottet
2. res. 47 (m, fp)

Votering:

222 för utskottet

101 för res. 47

1 avstod

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 23 c, 18 v, 17 mp, 12 kd

För res. 47: 76 m, 25 fp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 4 v, 1 mp, 3 kd

Mom. 106 (åtgärder för att främja mångkultur m.m.)

1. utskottet

2. res. 49 (v)

Votering:

306 för utskottet

18 för res. 49

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 153 s, 76 m, 23 c, 25 fp, 17 mp, 12 kd

För res. 49: 18 v

Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 4 v, 1 mp, 3 kd

Mom. 110 (anvisande av medel under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid samt vissa till budgeten för 1997 hörande frågor)

1. utskottet

2. res. 52 (mp)

Votering:

223 för utskottet

17 för res. 52

78 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 25 m, 21 c, 10 fp, 18 v, 1 kd

För res. 52: 17 mp

Avstod: 1 s, 50 m, 2 c, 14 fp, 11 kd

Frånvarande: 12 s, 5 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 1 mp, 3 kd

6 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition

1996/97:60 Prioriteringar inom hälso- och sjukvården

Skrivelser

1996/97:66 Redogörelse för en överenskommelse om vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m. för år 1997

1996/97:68 1996 års redogörelse för tillämpningen av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

Förslag

1996/97:RR2 Riksdagens revisorers förslag angående statligt engagemang i regionala investmentbolag

1996/97:RR7 Riksdagens revisorers förslag angående ekonomiska konsekvensanalyser

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1996/97:SfU7 Ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

7 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 18 december

1996/97:93 av *Holger Gustafsson* (kd) till justitieministern

Bekämpning av spritsmuggling

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 januari 1997.

8 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att följande skriftliga svar på frågor inkommit

den 18 december

1996/97:144 av *Ulla Löfgren* (m) till kommunikationsministern

Fritt utbyte av varor

1996/97:161 av *Berit Oscarsson* (s) till socialministern

Bilstöd till handikappade

1996/97:162 av *Monica Öhman* (s) till socialministern
Statistik om sjukhusvården
1996/97:163 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialministern
Socialstyrelsens allmänna råd om sexuellt utnyttjande av barn
1996/97:165 av *Rune Berglund* (s) till näringsministern
Regionalpolitiska kriterier vid omorganisation i statliga verk m.m.
1996/97:166 av *Sonja Fransson* (s) till arbetsmarknadsministern
Diskrimineringslag för arbetshandikappade
1996/97:167 av *Lennart Klockare* (s) till näringsministern
Tillståndsgivning enligt minerallagen
1996/97:168 av *Lennart Klockare* (s) till näringsministern
Barentsområdet
1996/97:171 av *Fanny Rizell* (kd) till socialministern
Alkoholläskan
1996/97:172 av *Lennart Fremling* (fp) till miljöministern
Katalysatorer
1996/97:173 av *Sigrid Bolkéus* (s) till kulturministern
Utförsel av kulturföremål
1996/97:174 av *Annika Nordgren* (mp) till försvarsministern
Bullergränser
1996/97:175 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Thomas Östros
Införsel av alkohol
1996/97:177 av *Barbro Westerholm* (fp) till näringsministern
Kvinnorepresentationen i ALMI
1996/97:178 av *Michael Hagberg* (s) till justitieministern
Målsägarbiträde vid domstolar

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 21 januari 1997.

9 § Kammaren åtskildes kl. 20.46.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 5 § anf. 30
(delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 81 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. anf. 129 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 186 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 229 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

1 § Val av en riksdagens ombudsman	1
Anf. 1 BIRGIT FRIGGEBÖ (fp).....	1
2 § Justering av protokoll.....	1
3 § Meddelande om arbetsplenum fredagen den 20 december	1
4 § Förnyad bordläggning	1
5 § Utgiftsområde 17 – Kulturpolitik, m.m.....	2
Kulturutskottets betänkande 1996/97:KrU1	2
<i>Allmänt</i>	<i>2</i>
Anf. 2 ELISABETH FLEETWOOD (m)	2
Anf. 3 MARIANNE ANDERSSON (c)	5
Anf. 4 CARL-JOHAN WILSON (fp).....	9
Anf. 5 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	11
Anf. 6 MARIANNE ANDERSSON (c) replik	14
Anf. 7 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik.....	14
Anf. 8 MARIANNE ANDERSSON (c) replik	15
Anf. 9 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik.....	15
Anf. 10 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	15
Anf. 11 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik.....	16
Anf. 12 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	16
Anf. 13 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik.....	16
Anf. 14 EWA LARSSON (mp)	16
Anf. 15 ANDRE VICE TALMANNEN	20
Anf. 16 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik.....	20
Anf. 17 EWA LARSSON (mp) replik	21
Anf. 18 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik.....	21
Anf. 19 EWA LARSSON (mp) replik	21
Anf. 20 FANNY RIZELL (kd)	21
Anf. 21 EWA LARSSON (mp) replik	24
Anf. 22 FANNY RIZELL (kd) replik	24
Anf. 23 EWA LARSSON (mp) replik	25
Anf. 24 ÅKE GUSTAVSSON (s)	25
Anf. 25 EWA LARSSON (mp) replik	28
Anf. 26 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik	28
Anf. 27 EWA LARSSON (mp) replik	28
Anf. 28 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik	29
Anf. 29 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	29
Anf. 30 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik	30
Anf. 31 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	30
Anf. 32 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik	30
Anf. 33 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	30
Anf. 34 EWA LARSSON (mp) replik	34
Anf. 35 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	35
Anf. 36 EWA LARSSON (mp) replik	35
Anf. 37 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	35
Anf. 38 MARIANNE ANDERSSON (c) replik	36

Anf. 39	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	36
Anf. 40	MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	37
Anf. 41	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	37
Anf. 42	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	38
Anf. 43	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	38
Anf. 44	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	39
Anf. 45	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	39
Anf. 46	FANNY RIZELL (kd) replik.....	40
Anf. 47	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	40
Anf. 48	FANNY RIZELL (kd) replik.....	41
Anf. 49	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	41
Anf. 50	CARL-JOHAN WILSON (fp) replik.....	41
Anf. 51	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	42
Anf. 52	CARL-JOHAN WILSON (fp) replik.....	42
Anf. 53	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	43
Anf. 54	LENNART FRIDÉN (m).....	43
Anf. 55	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	44
Anf. 56	LENNART FRIDÉN (m) replik.....	45
Anf. 57	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	45
Anf. 58	LENNART FRIDÉN (m) replik.....	45
Anf. 59	PER LAGER (mp).....	45
Anf. 60	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	46
Anf. 61	PER LAGER (mp) replik.....	46
Anf. 62	EWA LARSSON (mp).....	46
Anf. 63	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	46
Anf. 64	EWA LARSSON (mp) replik.....	47
Anf. 65	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	47
Anf. 66	EWA LARSSON (mp) replik.....	47
Anf. 67	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	47
Anf. 68	ELISABETH FLEETWOOD (m).....	48
Anf. 69	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	48
Anf. 70	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	48
Anf. 71	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	48
Anf. 72	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	49
Anf. 73	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	49
Anf. 74	MARIANNE ANDERSSON (c).....	49
Anf. 75	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	49
Anf. 76	MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	50
Anf. 77	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	50
	<i>Teater, dans m.m.</i>	50
Anf. 78	LENNART FRIDÉN (m).....	50
Anf. 79	MARIANNE ANDERSSON (c).....	53
Anf. 80	CARL-JOHAN WILSON (fp).....	55
Anf. 81	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	57
Anf. 82	EWA LARSSON (mp).....	58
Anf. 83	MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	60
Anf. 84	EWA LARSSON (mp) replik.....	60
Anf. 85	MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	61
Anf. 86	FANNY RIZELL (kd).....	61

Anf. 87	ANDERS NILSSON (s)	62
Anf. 88	EWA LARSSON (mp) replik	65
Anf. 89	ANDERS NILSSON (s) replik	65
Anf. 90	EWA LARSSON (mp) replik	65
Anf. 91	ANDERS NILSSON (s) replik	66
Anf. 92	LENNART FRIDÉN (m) replik	66
Anf. 93	ANDERS NILSSON (s) replik	66
Anf. 94	LENNART FRIDÉN (m) replik	67
Anf. 95	ANDERS NILSSON (s) replik	67
Anf. 96	MARIANNE ANDERSSON (c) replik	67
Anf. 97	ANDERS NILSSON (s) replik	68
Anf. 98	MARIANNE ANDERSSON (c) replik	68
Anf. 99	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	68
Anf. 100	EWA LARSSON (mp) replik	70
Anf. 101	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	71
Anf. 102	EWA LARSSON (mp) replik	71
Anf. 103	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	71
Anf. 104	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	71
Anf. 105	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	72
Anf. 106	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	72
Anf. 107	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	72
Anf. 108	TALMANNEN	72
Anf. 109	CARL ERIK HEDLUND (m)	72
Anf. 110	LENNART FRIDÉN (m) replik	74
Anf. 111	CARL-JOHAN WILSON (fp) replik	74
Anf. 112	CARL ERIK HEDLUND (m) replik	74
Anf. 113	FANNY RIZELL (kd) replik	75
Anf. 114	CARL-JOHAN WILSON (fp) replik	75
Anf. 115	FANNY RIZELL (kd) replik	75
Anf. 116	ANDERS NILSSON (s) replik	75
Anf. 117	BARBRO ANDERSSON (s)	76
<i>Bibliotek, litteratur m.m.</i>		77
Anf. 118	ELISABETH FLEETWOOD (m)	77
Anf. 119	MARGARETA ANDERSSON (c)	78
Anf. 120	CARL-JOHAN WILSON (fp)	79
Anf. 121	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	80
Anf. 122	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	82
Anf. 123	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	82
Anf. 124	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	83
Anf. 125	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	83
Anf. 126	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	83
Anf. 127	EWA LARSSON (mp)	83
Anf. 128	FANNY RIZELL (kd)	84
Anf. 129	MONICA WIDNEMARK (s)	85
Anf. 130	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	87
Anf. 131	FÖRSTE VICE TALMANNEN	87
Anf. 132	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	87
Anf. 133	MONICA WIDNEMARK (s) replik	88
Anf. 134	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	88

Anf. 135	MONICA WIDNEMARK (s) replik	88
Anf. 136	CARL-JOHAN WILSON (fp) replik	89
Anf. 137	MONICA WIDNEMARK (s) replik	89
Anf. 138	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	89
Anf. 139	MONICA WIDNEMARK (s) replik	89
Anf. 140	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	89
Anf. 141	MONICA WIDNEMARK (s) replik	89
Anf. 142	FANNY RIZELL (kd) replik	90
Anf. 143	MONICA WIDNEMARK (s) replik	90
Anf. 144	BODIL FRANCKE OHLSSON (mp)	90
Anf. 145	FANNY RIZELL (kd) replik	90
Anf. 146	BODIL FRANCKE OHLSSON (mp) replik	90
Anf. 147	FANNY RIZELL (kd) replik	91
Anf. 148	BODIL FRANCKE OHLSSON (mp) replik	91
Anf. 149	LENA KLEVENÅS (s)	91
Anf. 150	FÖRSTE VICE TALMANNEN	93
Anf. 151	ELISABETH FLEETWOOD (m)	93
Anf. 152	LENA KLEVENÅS (s) replik	93
Anf. 153	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	94
Anf. 154	LENA KLEVENÅS (s) replik	94
Anf. 155	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	95
Anf. 156	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	95
Anf. 157	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	95
Anf. 158	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	95
Anf. 159	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	96
Anf. 160	LENA KLEVENÅS (s)	96
<i>Konst, m.m.</i>		96
Anf. 161	BIRGITTA WICHNE (m)	96
Anf. 162	MARIANNE ANDERSSON (c)	98
Anf. 163	CARL-JOHAN WILSON (fp)	99
Anf. 164	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	99
Anf. 165	EWA LARSSON (mp)	101
Anf. 166	ANNIKA NILSSON (s)	102
Anf. 167	EWA LARSSON (mp) replik	104
Anf. 168	ANNIKA NILSSON (s) replik	104
Anf. 169	EWA LARSSON (mp) replik	105
Anf. 170	ANNIKA NILSSON (s) replik	105
Anf. 171	MARIANNE ANDERSSON (c) replik	105
Anf. 172	ANNIKA NILSSON (s) replik	106
Anf. 173	MARIANNE ANDERSSON (c) replik	106
Anf. 174	ANNIKA NILSSON (s) replik	107
Anf. 175	BIRGITTA WICHNE (m) replik	107
Anf. 176	ANNIKA NILSSON (s) replik	107
Anf. 177	BIRGITTA WICHNE (m) replik	108
Anf. 178	ANNIKA NILSSON (s) replik	108
Anf. 179	PER LAGER (mp)	108
Anf. 180	BERTIL PERSSON (m)	109
Anf. 181	ANNIKA NILSSON (s) replik	110
Anf. 182	BERTIL PERSSON (m) replik	110

Anf. 183 JAN BACKMAN (m).....	110
Anf. 184 MARIANNE ANDERSSON (c)	113
Anf. 185 CARL-JOHAN WILSON (fp).....	114
Anf. 186 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	115
Anf. 187 JAN BACKMAN (m) replik	117
Anf. 188 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik.....	117
Anf. 189 EWA LARSSON (mp)	117
Anf. 190 FANNY RIZELL (kd).....	118
Anf. 191 BJÖRN KAALING (s)	120
Anf. 192 MARIANNE ANDERSSON (c) replik	122
Anf. 193 BJÖRN KAALING (s) replik.....	122
Anf. 194 MARIANNE ANDERSSON (c) replik	122
Anf. 195 BJÖRN KAALING (s) replik.....	122
Anf. 196 JAN BACKMAN (m) replik	123
Anf. 197 BJÖRN KAALING (s) replik.....	123
Anf. 198 JAN BACKMAN (m) replik	124
Anf. 199 EWA LARSSON (mp) replik.....	124
Anf. 200 BJÖRN KAALING (s) replik.....	124
Anf. 201 EWA LARSSON (mp) replik.....	124
Anf. 202 BJÖRN KAALING (s) replik.....	125
Anf. 203 ELISA ABASCAL REYES (mp)	125
Anf. 204 BJÖRN KAALING (s) replik.....	127
Anf. 205 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	127
Anf. 206 BJÖRN KAALING (s) replik.....	127
Anf. 207 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	128
Anf. 208 JOHAN LÖNNROTH (v)	128
(forts.).....	129

Ajournering.....130

Återupptagna förhandlingar130

5 § (forts.) Kulturpolitik, m.m. (forts. KrU1)130

Museer, kulturvård m.m. (forts.)..... 130

Anf. 209 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	130
Anf. 210 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	131
Anf. 211 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	131
Anf. 212 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	132
Anf. 213 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	132
Anf. 214 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	132
Anf. 215 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	133
Anf. 216 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	133
Anf. 217 EWA LARSSON (mp) replik.....	134
Anf. 218 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	134
Anf. 219 EWA LARSSON (mp) replik.....	134
Anf. 220 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	135
Anf. 221 LEO PERSSON (s)	135
Anf. 222 EWA LARSSON (mp) replik.....	136
Anf. 223 LEO PERSSON (s) replik	137
Anf. 224 EWA LARSSON (mp) replik.....	137

Anf. 225 LEO PERSSON (s) replik	137
<i>Folkbildning, folkrörelser, idrott m.m.</i>	137
Anf. 226 LARS HJERTÉN (m).....	137
Anf. 227 MARGARETA ANDERSSON (c)	140
Anf. 228 CARL-JOHAN WILSON (fp)	141
Anf. 229 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	142
Anf. 230 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	143
Anf. 231 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	143
Anf. 232 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	143
Anf. 233 EWA LARSSON (mp).....	143
Anf. 234 TUVE SKÅNBERG (kd).....	144
Anf. 235 BERIT OSCARSSON (s).....	146
Anf. 236 TUVE SKÅNBERG (kd) replik.....	148
Anf. 237 BERIT OSCARSSON (s) replik	148
Anf. 238 TUVE SKÅNBERG (kd) replik.....	149
Anf. 239 BERIT OSCARSSON (s) replik	149
Anf. 240 LARS HJERTÉN (m) replik	149
Anf. 241 BERIT OSCARSSON (s) replik	150
Anf. 242 LARS HJERTÉN (m) replik	150
Anf. 243 BERIT OSCARSSON (s) replik	151
Anf. 244 EWA LARSSON (mp) replik.....	151
Anf. 245 BERIT OSCARSSON (s) replik	151
Anf. 246 EVA LARSSON (mp) replik.....	152
Anf. 247 BERIT OSCARSSON (s) replik	152
Anf. 248 ELIZABETH NYSTRÖM (m).....	152
Anf. 249 KENNETH KVIST (v)	153
Anf. 250 LARS LILJA (s).....	154
Anf. 251 KENNETH KVIST (v) replik	156
Anf. 252 LARS LILJA (s) replik.....	156
Anf. 253 KENNETH KVIST (v) replik	156
Anf. 254 LARS LILJA (s) replik.....	157
Anf. 255 EVA GOËS (mp)	157
<i>Övriga frågor</i>	158
Anf. 256 AGNETA RINGMAN (s)	158
Beslut	159
6 § Bordläggning	165
7 § Anmälan om interpellation	165
8 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	165
9 § Kammaren åtskildes kl. 20.46.	166

Gotab, Stockholm 1997